

UCHWAŁA NR .....
RADY MIASTA BIAŁYSTOK

z dnia ..... 2017 r.

w sprawie Programu rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2017-2023.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 ¹⁾) uchwała się, co następuje:

§ 1. Uchwala się Program rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2017-2023, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała Nr LVII/747/10 Rady Miejskiej Białegostoku z dnia 24 czerwca 2010 r. w sprawie przyjęcia „Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Białegostoku”.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Białegostoku.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Mariusz Krzysztof Gromko

---

¹⁾Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2016 r. poz. 1579 i 1948 oraz z 2017 r. poz. 730.

Załącznik do Uchwały Nr .....
Rady Miasta Białystok
z dnia ..... 2017 r.

Program rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2017-2023

Projekt pn.: „Opracowanie Programu Rewitalizacji dla obszarów zdegradowanych w mieście Białystok” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz z budżetu państwa.

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Spis treści

1. Wprowadzenie
2. Powiązanie z dokumentami strategicznymi na poziomie gminy, powiatu, województwa i kraju
  - 2.1. Poziom europejski
  - 2.2. Poziom krajowy
  - 2.3. Poziom regionalny
  - 2.4. Poziom lokalny
3. Metodologia opracowania diagnozy
4. Podstawowe informacje
5. Sfera społeczna
  - 5.1. Struktura demograficzna
  - 5.2. Pomoc społeczna
  - 5.3. Bezpieczeństwo
  - 5.4. Poziom edukacji w szkołach podstawowych i gimnazjalnych
  - 5.5. Aktywność kulturalna mieszkańców
  - 5.6. Aktywność społeczna mieszkańców
  - 5.7. Zatrudnienie i bezrobocie
  - 5.8. Podsumowanie sfery społecznej
6. Sfera gospodarcza
  - 6.1. Liczba i struktura podmiotów gospodarczych
  - 6.2. Specjalna Strefa Ekonomiczna
  - 6.3. Podsumowanie sfery gospodarczej
7. Sfera środowiskowa
  - 7.1. Warunki środowiskowe i tereny zieleni
  - 7.2. Zanieczyszczenie powietrza
  - 7.3. Hałas
  - 7.4. Wyroby azbestowe
  - 7.5. Podsumowanie sfery środowiskowej
8. Sfera przestrzenno-funkcjonalna
  - 8.1. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna
  - 8.2. Sieć gazowa
  - 8.3. Komunikacja
  - 8.4. Zasoby Mieszkaniowe

- 8.5. Infrastruktura Edukacyjna
- 8.6. Infrastruktura sportowa i turystyczna
- 8.7. Infrastruktura Kultury
- 8.8. Infrastruktura ochrony zdrowia
- 8.9. Podsumowanie sfery przestrzenno-funkcjonalnej
9. Sfera techniczna
  - 9.1. Budynki niskoemisyjne
  - 9.2. Budynki mieszkalne wybudowane przed 1970 rokiem
  - 9.3. Budynki będące własnością miasta
  - 9.4. Podsumowanie sfery technicznej
10. Analiza SWOT
11. Identyfikacja obszarów kryzysowych
12. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji określony w oparciu o diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych
  - 12.1. Podstawowe informacje
  - 12.2. Charakterystyka obszaru rewitalizacji
13. Wizja obszaru rewitalizacji
14. Cele rewitalizacji i główne kierunki działań
15. Lista zgłoszonych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych
  - 15.1. Projekty podstawowe
  - 15.2. Projekty uzupełniające
16. Mechanizmy zapewnienia komplementarności
17. Indykatywne ramy finansowe
18. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie miasta w proces rewitalizacji
19. System realizacji (wdrażania) Programu rewitalizacji
20. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu
21. Spis rysunków, tabel i wykresów
22. Załącznik 1 – Partycypacja społeczna
  - 22.1. Badanie CAPI
    - 22.1.1. Podstawowe informacje
    - 22.1.2. Wyniki
  - 22.2. Formularz uwag CAWI
    - 22.2.1. Podstawowe informacje

- 22.2.2. Wyniki oraz zgłoszone uwagi
- 22.3. Warsztat strategiczno-diagnostyczny
  - 22.3.1. Podstawowe informacje
  - 22.3.2. Wyniki spotkania
- 22.4. Spotkanie z NGO
- 22.5. Spotkania warsztatowo-konsultacyjne – osiedle Antoniuk
  - 22.5.1. Informacje o spotkaniu
  - 22.5.2. Wybrane kwestie ze spotkania
  - 22.5.3. Materiały dla uczestników
- 22.6. Spotkania warsztatowo-konsultacyjne – osiedle Bema
  - 22.6.1. Informacje o spotkaniu
  - 22.6.2. Wybrane kwestie ze spotkania
  - 22.6.3. Materiały dla uczestników
- 22.7. Spotkania warsztatowo-konsultacyjne – osiedle Centrum
  - 22.7.1. Informacje o spotkaniu
  - 22.7.2. Wybrane kwestie ze spotkania
  - 22.7.3. Materiały dla uczestników
- 22.8. Spotkania warsztatowo-konsultacyjne – osiedle Dojlidy
  - 22.8.1. Informacje o spotkaniu
  - 22.8.2. Wybrane kwestie ze spotkania
  - 22.8.3. Materiały dla uczestników
- 22.9. Spotkania warsztatowo-konsultacyjne – osiedle Dziesięciny I
  - 22.9.1. Informacje o spotkaniu
  - 22.9.2. Wybrane kwestie ze spotkania
  - 22.9.3. Materiały dla uczestników
- 22.10. Spotkania warsztatowo-konsultacyjne – osiedle Przydworcowe
  - 22.10.1. Informacje o spotkaniu
  - 22.10.2. Wybrane kwestie ze spotkania
  - 22.10.3. Materiały dla uczestników
- 22.11. Spotkania warsztatowo-konsultacyjne – osiedle Sienkiewicza
  - 22.11.1. Informacje o spotkaniu
  - 22.11.2. Wybrane kwestie ze spotkania
  - 22.11.3. Materiały dla uczestników
- 22.12. Spotkania warsztatowo-konsultacyjne – osiedle Skorupy

- 22.12.1. Informacje o spotkaniu
- 22.12.2. Wybrane kwestie ze spotkania
- 23.12.3. Materiały dla uczestników
- 22.13. Spotkania warsztatowo-konsultacyjne – osiedle Starosielce
  - 22.13.1. Informacje o spotkaniu
  - 22.13.2. Wybrane kwestie ze spotkania
  - 22.13.3. Materiały dla uczestników
- 22.14. Zbieranie projektów do programu rewitalizacji
  - 22.14.1. Zbieranie kart projektowych
  - 22.14.2. Ocena zgłoszonych projektów
  - 22.14.3. Kryteria oceny projektów rewitalizacyjnych
- 22.15. Formularz uwag CAWI 2
- 22.16. Debata podsumowująca
  - 22.16.1. Informacje o spotkaniu
  - 22.16.2. Zgłoszone uwagi podczas debaty
- 23. Załącznik 2 – Mapa obszaru zdegradowanego i rewitalizacji

Wykaz skrótów

RPO	Regionalny Program Operacyjny
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
KPO	Krajowy Program Operacyjny
FS	Fundusz Spójności
GIS	[<i>Geographic Information System</i>] System Informacji Przestrzennej
PUP	Powiatowy Urząd Pracy
SPP	Strefa Płatnego Parkowania
MOPR	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie

1. Wprowadzenie

Celem opracowania Programu Rewitalizacji jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych. Plan Rewitalizacji ma charakter kompleksowy i dotyczy zarówno sfery społecznej, gospodarczej jak i przestrzennej. Z kolei działania rewitalizacyjne powinny mieć charakter zintegrowany i wielopłaszczyznowy, a w tworzenie opracowania powinna być włączona społeczność lokalna np. mieszkańcy lub lokalni przedsiębiorcy¹. Program rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2017-2023 - zwany w dalszej części Programem rewitalizacji miasta Białegostoku, został opracowany zgodnie z wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016r.

Rewitalizacja, zgodnie z wytycznymi, rozumiana jest, jako: „*kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencje na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmocnienie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnątrz (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnątrz (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych)*”².

---

¹ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020, Minister Rozwoju, Warszawa 2016.

² Tamże

Podczas opracowywania Programu rewitalizacji miasta Białegostoku zastosowano następujący proces planowania strategicznego:

1. Opracowanie diagnozy koncentracji występujących negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na terenie miasta Białegostoku;
2. Przeprowadzenie spotkań informujących mieszkańców o procesie rewitalizacji oraz jego znaczeniu w rozwoju miasta;
3. Przeprowadzenie badań wśród mieszkańców w zakresie identyfikacji problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych oraz potrzeb i preferencji mieszkańców w zakresie rewitalizacji;
4. Opracowanie sprawozdania wraz z określeniem ostatecznych granic obszarów zdegradowanych i rewitalizacji na podstawie szczegółowej analizy wyników badań;
5. Określenie celów rewitalizacji w odniesieniu do obszarów zdegradowanych;
6. Określenie kierunków działań oraz zakładanych efektów (monitoring) w odniesieniu do wskazanych obszarów rewitalizacji;
7. Określenie listy przedsięwzięć mających na celu przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom ze sfery społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i poprawę życia lokalnej społeczności;
8. Opis powiązań Programu ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Białegostoku, Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego, Strategią Rozwoju Miasta Białegostoku;
9. Przygotowanie załącznika graficznego przedstawiającego kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych;
10. Opracowanie oraz wystąpienie z wnioskiem o zaopiniowanie Programu rewitalizacji do wymaganych podmiotów określonych w art. 17, ust. 2, pkt. 4, ppkt a) i b) ustawy o rewitalizacji;
11. Przedstawienie i omówienie przez Wykonawcę wyników Diagnozy (obszarów zdegradowanych i rewitalizacji) oraz projektu Programu rewitalizacji miasta Białegostoku na sesji/ach Rady Miasta Białystok.

Diagnoza opracowana w ramach Programu rewitalizacji pozwoliła na wyznaczenie obszarów zdegradowanych oraz rewitalizacji na terenie Białegostoku, które zostały wyodrębnione na podstawie analizy zgodnej z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020 oraz założeniami Krajowej Polityki Miejskiej.

Obszar zdegradowany stanowi obszar, na którym zidentyfikowany został stan kryzysowy (tj. stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych). Może być on podzielony na podobszary, w tym podobszary, które nie posiadają wspólnych granic (warunek – występowanie sytuacji kryzysowej na każdym podobszarze).

Obszar rewitalizacji jest to całość lub część obszaru zdegradowanego, na którym zamierza się prowadzić rewitalizację. Cechuje go koncentracja negatywnych zjawisk oraz znaczenie dla rozwoju lokalnego.

Program rewitalizacji został zdefiniowany jako inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446), wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Projekt rewitalizacyjny to zaplanowany oraz ukierunkowany plan na osiągnięcie celów programu rewitalizacji³.

Należy zaznaczyć, że istotnym źródłem finansowania projektów rewitalizacyjnych z funduszy europejskich są środki RPO (EFS i EFRR). Komplementarnym źródłem ich współfinansowania są także środki KPO (EFS, EFRR, FS). Źródłem finansowania projektów rewitalizacyjnych mogą być także środki budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego, a także pozostałe np. prywatne.

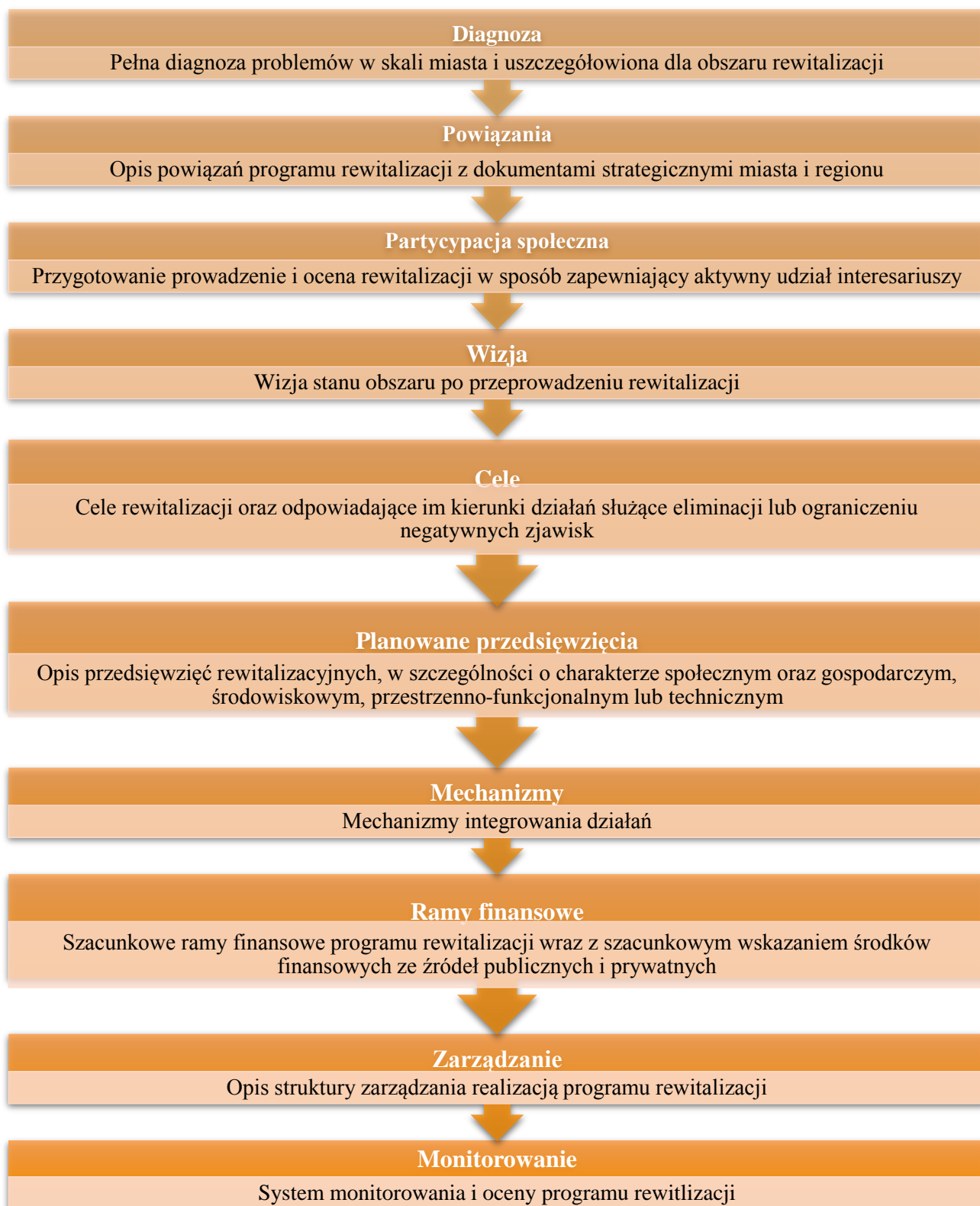
Nieodłącznym elementem programu rewitalizacji jest partycypacja społeczna, która pozwala nie tylko na przygotowanie, ale także ocenę całego procesu rewitalizacji. Zainteresowani interesariusze mogli uczestniczyć w projekcie poprzez konsultacje społeczne i innego rodzaju spotkania.

Na poniższym rysunku przedstawiono poszczególne etapy tworzenia programu. W ten sposób zapewniona została kompleksowość i komplementarność działań. Oceniono także możliwości miasta w oparciu o środki finansowe realne do uzyskania.

---

³ *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020*, Minister Rozwoju, Warszawa 2016.

Rysunek 1. Etapy tworzenia Programu Rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020

2. Powiązanie z dokumentami strategicznymi na poziomie gminy, powiatu, województwa i kraju

---

2.1. Poziom europejski

Dokument „*Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*” (dalej zwany Europa 2020) stanowi unijną ideologię wzrostu państw członkowskich na najbliższe lata. Ze względu na zachodzące zmiany, Unia Europejska potrzebuje prowadzenia inteligentnej i zrównoważonej gospodarki, która będzie przede wszystkim sprzyjać społeczeństwu. W celu uzyskania efektów niniejszego zamierzenia, Unia wyznaczyła sobie konkretny plan obejmujący pięć głównych priorytetów odnoszących się do zatrudnienia, innowacji, edukacji, włączenia społecznego oraz zmian klimatu/energii. Wszystkie założenia należy osiągnąć do 2020 r.

Program Rewitalizacji szczególnie wpisuje się w zakres priorytetu III dokumentu Europa 2020, który brzmi następująco: *rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną*. Założenie to opiera się na realizacji celów, jak np.:

- Cel 1 – ociążenie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75% wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20-64 lata;
- Cel 4 – podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz poprzez zwiększenie, do co najmniej 40%, osób w wieku 30-34 lat posiadających wykształcenie wyższe lub równoważne;
- Cel 5 – wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego, co najmniej 20 mln obywateli.

2.2. Poziom krajowy

„*Krajowa Polityka Miejska 2023*” stanowi dokument określający działania dotyczące polityki miejskiej. Uwzględnia także cele i kierunki określone w średniookresowej strategii rozwoju kraju oraz krajowej strategii rozwoju regionalnego. Polityka Miejska służy ukierunkowanemu terytorialnie działaniu państwa na rzecz zrównoważonego rozwoju miast i ich obszarów funkcjonalnych oraz wykorzystaniu ich potencjałów w procesach rozwoju kraju.

Wszystkie polskie miasta, wraz z obszarami funkcjonalnymi, mają za zadanie przestrzegać założeń Polityki Miejskiej. „*Krajowa Polityka Miejska 2023*” prezentuje kierunki działań rewitalizacyjnych i wskazuje, że najbardziej zaawansowanym procesem przemian w tkance miejskiej jest kompleksowa rewitalizacja, przeprowadzana na obszarach zdegradowanych. Ponadto, rewitalizacja odnosi się do konkretnego, wytyczonego w oparciu o obiektywne kryteria, terytorium i łączy wysiłki różnych podmiotów, których suma ma spowodować trwałe ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru, a także wzrost jego atrakcyjności dla mieszkańców i przedsiębiorców oraz poprawę jakości życia.

Program Rewitalizacji wykazuje spójność z opisanymi wyżej kierunkami działań Polityki Miejskiej.

„*Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju*” stanowi dokument wyznaczający podstawowe trendy, wyzwania oraz koncepcje rozwoju Polski w wymiarze długookresowym. Założenie główne Strategii Rozwoju to określenie i opisanie działań mających na celu poprawienie jakości życia Polaków i rozwoju kraju na tle Unii Europejskiej.

Jednym z nadrzędnych kierunków interwencji Strategii Rozwoju Kraju jest wzmocnienie rozwoju ośrodków lokalnych, poprzez wyrównanie poziomu cywilizacyjnego zamieszkiwania na różnych obszarach, rozwoju usług dobra publicznego, pełnego wykorzystania i rozwoju sieci teleinformatycznych, wyższej jakości i zróżnicowania szkół wyższych, rewitalizacji miast i miasteczek, wsparcia rozwoju obszarów wiejskich oraz poszerzenia udziału przedsiębiorców i kapitału prywatnego w finansowaniu badań i rozwoju.

W ramach rewitalizacji kraju, przytoczony kierunek interwencji, został uszczegółowiony przez cele strategiczne, którymi m.in. są:

- Cel 3 – poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki; Kapitał Ludzki.
- Cel 6 – rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”; Obszar Równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski: Rozwój regionalny.
- Cel 8 – Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych; Obszar Efektywności i sprawności państwa; Kapitał społeczny.
- Cel 11 – Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Program Rewitalizacji wpisuje się w wymienione cele Strategii Długookresowej Kraju.

„*Strategia Rozwoju Kraju 2020*” (SRK lub Strategia) wytycza najbardziej istotne zadania państwa. Ich realizacja ma wpłynąć na szybszy i bardziej zrównoważony rozwój kraju oraz na poprawę jakości życia ludności w wyniku zwiększenia zasobów gospodarczych, instytucjonalnych i społecznych.

Dokument SRK wyznacza obszary strategiczne, w których koncentrować się będą główne działania oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych. Strategia szczególnie zwraca uwagę na wymiar terytorialny podejmowanych działań, wzmocnienie i lepsze wykorzystanie potencjałów regionalnych. Podkreśla znaczenie samorządu terytorialnego oraz innych podmiotów w dynamizacji rozwoju regionów i kraju.

SRK określa 9 strategii ze sobą zintegrowanych, które mają przyczyniać się do realizacji założonych w Strategii celów, a zaprojektowane w nich działania - rozwijać i uszczegóławiać reformy wskazane w SRK. Jednym z trzech obszarów strategicznych SRK jest *Spójność społeczna i terytorialna*, w którego zakres działań

szczególnie wpisuje się Program Rewitalizacji. Osiągnięcie kierunków działań określonych w ramach tego obszaru strategicznego, ma nastąpić m.in. dzięki:

- Celowi III.1. *Integracja społeczna* (kierunki interwencji: zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych).
- Celowi III.3. *Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych* (kierunek interwencji: tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocnienia potencjału obszarów wiejskich).

Program Rewitalizacji nawiązuje także do obszaru strategicznego: *Sprawne i efektywne państwo*, a dokładniej do jego Celu I.3. *Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela* (kierunek interwencji: rozwój kapitału społecznego) oraz do obszaru strategicznego: *Konkurencyjna gospodarka* – Cel II.4. *Rozwój kapitału ludzkiego* (kierunki interwencji: zwiększenie aktywności zawodowej oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego).

„Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie” (KSRR) wyznacza średniookresowe działania odnoszące się do prowadzenia polityki rozwoju społeczno-gospodarczego kraju. Rolą polityki regionalnej jest jak najlepsze wykorzystanie zasobów terytoriów dla zrównoważonego rozwoju wszystkich regionów. Wyróżnia się przede wszystkim takie cechy, jak: podejście terytorialne do zagadnień rozwojowych, czy też umiejscowienie planowania i realizacji na najbardziej adekwatnym do zadań poziomie zarządzania sferą publiczną (subsydiarność) – tam gdzie jest to możliwe i zasadne wzmocnianie tej władzy publicznej, która posiada pochodzącą z wyboru legitymację demokratyczną.

KSRR wyznaczył wizję dla polskich regionów, które w 2020 roku mają charakteryzować się konkurencyjnością i innowacyjnością; spójnością gospodarczą, społeczną i terytorialną; skutecznością, efektywnością i partnerstwem w rewitalizacji celów rozwojowych; bezpieczeństwem ekologicznym, wysokim poziomem i skutecznością ochrony środowiska i zasobów przyrodniczych. Urzeczywistnienie niniejszej wizji ma nastąpić dzięki efektywnemu wykorzystywaniu specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym (cel strategiczny) oraz budowaniu spójności terytorialnej i przeciwdziałaniu marginalizacji obszarów problemowych (cel 2).

Działania określone w Programie Rewitalizacji są zgodne z założeniami polityki rozwoju regionalnego.

„Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030” (KPZK lub Koncepcja) stanowi najważniejszy dokument strategiczny w aspekcie zagospodarowania przestrzennego Polski. Sporządzono go w celu zapewnienia efektywnego wykorzystania przestrzeni kraju. Koncepcja wyznacza cele i kierunki działań planowania przestrzennego całego państwa, które przyczynią się do rozwoju społeczno-gospodarczego Polski.

Program Rewitalizacji przyczyni się do spełnienia wizji przestrzennego zagospodarowania przedstawiającą Polskę w roku 2030, jako kraj o ugruntowanych warunkach trwałego i zrównoważonego rozwoju, dobrze zagospodarowany, sprawnie zarządzany i bezpieczny. Niniejszy stan ma być rezultatem procesów gospodarczych, społecznych, przestrzennych i cywilizacyjnych. Cechą Polski w 2030 roku ma być spójność społeczno-gospodarcza oraz terytorialna. Natomiast regionów – „siła”, których rozwój ma się opierać na endogenicznym potencjale i przewagach konkurencyjnych.

Co więcej, Program Rewitalizacji wpisuje się w cele polityki przestrzennego zagospodarowania kraju:

- Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającego spójności.
- Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystywanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.
- Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.
- Przywrócenie i utrwalanie ładu przestrzennego.

„Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020 – Umowa Partnerstwa” (UP) jest dokumentem określającym kierunki interwencji w latach 2014-2020 trzech polityk unijnych w Polsce – Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybołówstwa. Instrumentami realizacji UP są krajowe programy operacyjne (KPO) i regionalne programy operacyjne (RPO). Dokument wyznacza kontekst strategiczny w wymiarze tematycznym i terytorialnym, wskazuje oczekiwane rezultaty oraz obowiązujące ramy finansowe oraz wdrożeniowe.

Cel główny UP wyznacza *Zwiększenie konkurencyjności gospodarki, poprawę spójności społecznej i terytorialnej oraz podniesienie sprawności i efektywności państwa*. Realizacja tego założenia nastąpi w oparciu o poszczególne określone cele szczegółowe:

- Bardziej efektywne wykorzystanie zasobów na rynku pracy.
- Zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie.
- Wzrost szans na zatrudnienie dla osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.
- Ograniczenie ryzyka wykluczenia społecznego spowodowanego dysproporcjami w dostępie do usług.
- Włączenie społeczności zamieszkujących obszary peryferyjne i zdegradowane.

Zaproponowane działania ożywienia obszarów kryzysowych wyznaczonych w Programie Rewitalizacji pozwolą na realizację zamierzonych celów Umowy Partnerstwa.

Ponadto w dokumencie wskazano, iż obszary przygraniczne odgrywają ważną rolę w procesach rozwojowych, jak i politycznych, co świadczy o istotności podejmowania działań na tych terenach:

„Ze szczególnymi wyzwaniami muszą mierzyć się obszary położone wzdłuż granic z państwami nie będącymi członkami UE: Rosji (obwód Kaliningradzki), Białorusi i Ukrainy. Obszary te charakteryzują się niskim poziomem wskaźników społeczno-gospodarczych m.in. ze względu na peryferyjne położenie względem krajowych ośrodków wzrostu i brak możliwości (ze względu na trudności formalne wynikające z istnienia granicy) wykorzystania swojego potencjału gospodarczego w oparciu o powiązania społeczno-gospodarcze z regionalnymi ośrodkami wzrostu”.

Zapisy UP wskazują ponadto, że w latach 2014-2020 należy wskazać procesy rewitalizacji przy założeniu precyzyjnego koncentrowania na obszarach najbardziej zdegradowanych.

2.3. Poziom regionalny

„Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020” (Strategia) jest kluczowym dokumentem programowym określającym zasady i kierunki długofalowej koncepcji rozwoju regionu. Polityka regionalna jest ukierunkowana na wzmocnienie i wykorzystanie potencjałów endogenicznych terytoriów dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – kreowania wzrostu, zatrudnienia i spójności. Wizja Strategii wyraża stan województwa podlaskiego w przyszłości, które ma być *„zielone, otwarte, dostępne i przedsiębiorcze”*.

Tak ambitnie sformułowana wizja regionu wymaga determinacji i konsekwencji w procesie realizacji wzajemnie powiązanych celów strategicznych oraz przenikających je celów horyzontalnych (warunkują i wspierają możliwości skutecznego osiągnięcia celów strategicznych).

Przyjęte cele strategiczne zakładają równoległe prowadzenie działań w ramach trzech kierunków, które mają zapewnić:

1. Wzrost przedsiębiorczości i konkurencyjności gospodarki

Cel operacyjny 1.1: Rozwój przedsiębiorczości;

Cel operacyjny 1.3. Rozwój kompetencji do pracy i wsparcie aktywności zawodowej mieszkańców regionu;

Cel operacyjny 1.5. Efektywne korzystanie z zasobów naturalnych;

Cel operacyjny 1.6. Nowoczesna infrastruktura sieciowa.

2. Rozwój krajowych i międzynarodowych powiązań społeczno-gospodarczych regionu

Cel operacyjny 2.1. Aktywność podlaskich przedsiębiorstw na rynku ponadregionalnym;

Cel operacyjny 2.5. Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu.

3. Wzrost jakości życia mieszkańców

Cel operacyjny 3.1. Zmniejszenie negatywnych skutków problemów demograficznych;

Cel operacyjny 3.3. Poprawa stanu zdrowia społeczeństwa oraz bezpieczeństwa publicznego;

Cel operacyjny 3.4. Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami.

Program Rewitalizacji w swoich zaproponowanych projektach naprawczych terenów wykazujące złą kondycję społeczną, gospodarczą i techniczną, wpisuje się w powyższe kierunki i cele Strategii.

„Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014-2020” (Strategia ZIT BOF) stwierdza, iż *„Niewątpliwie w interesie całego regionu jest wsparcie rozwoju funkcji metropolitalnych stolicy województwa, w tym w szczególności funkcji o charakterze gospodarczym, naukowym, społecznym oraz tych dotyczących dostępu do usług publicznych wyższego rzędu, w tym kulturalnych, a także turystycznych i symbolicznych”*. Jako największą predyspozycję województwa podlaskiego uznano potencjał naukowy skoncentrowany w Białymstoku oraz walory bezpośredniego otoczenia ośrodka aglomeracyjnego.

Strategia ZIT BOF kładzie duży nacisk na przedsiębiorczość i konkurencyjność oraz na powiązania krajowe i międzynarodowe, co zostało wyrażone w wizji i celach strategicznych. Natomiast, misja działań na rzecz rozwoju Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego ma zapewnić wypracowanie jak najlepszych warunków do życia jego mieszkańcom.

Realizacja misji odbywa się poprzez osiągnięcie siedmiu celów rozwojowych, a ich uszczegółowienie stanowią działania i poddziałania. Spośród wszystkich celów, działań i poddziałań, projekty Programu Rewitalizacji przyczynią się do spełnienia przede wszystkim:

Cel 2. Kompetencje do pracy

Działanie 2.4. Rozwój wychowania przedszkolnego (Poddziałanie 2.4.1. Podniesienie jakości edukacji przedszkolnej; Poddziałanie 2.4.2. Rozwój infrastruktury wychowania przedszkolnego);
Działanie 2.5. Rozwój kształcenia ogólnego dzieci i młodzieży (Poddziałanie 2.5.1. Podniesienie jakości kształcenia ogólnego dzieci i młodzieży);

Cel 3. Dostępność do kultury

Działanie 3.1. Adaptacja obiektów historycznych na działalność kulturalną;

Cel 4 Aktywna integracja społeczna

Działanie 4.1: Włączenie społeczne, w tym wyrównywanie szans na rynku pracy;
Działanie 4.2: Zwiększenie dostępu do usług społecznych;
Działanie 4.3: Rozwój infrastruktury poprawiającej integrację społeczną;

Cel 5. Gospodarka niskoemisyjna i ochrona środowiska

Działanie 5.2. Poprawa efektywności energetycznej i ograniczanie emisji zanieczyszczeń powietrza (Poddziałanie 5.2.1. Wzrost efektywności gospodarowania energią w zakresie oświetlenia ulicznego; Poddziałanie 5.2.4. Modernizacja i rozbudowa systemu sieci ciepłnych);
Działanie 5.3. Gospodarka wodno-kanalizacyjna;

Cel 6. Dostępność komunikacyjna

Działanie 6.1. Rozwój kluczowych powiązań komunikacyjnych.

„Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego 2014-2020” (RPOWP) jest dokumentem realizującym „Strategię Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020” oraz „Umowę Partnerstwa”. Stanowi także program dwufunduszowy, współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Obejmuje 33 priorytety inwestycyjne w ramach 9 celów tematycznych, które zostały ujęte w 10 osiach priorytetowych. Poniżej przedstawiono osie priorytetowe i działania spójne z Programem rewitalizacji miasta Białegostoku:

- **Oś priorytetowa I** Wzmocnienie potencjału i konkurencyjności gospodarki regionu (Cele szczegółowe: Pobudzenie przedsiębiorczości; Zapewnienie dostępności terenów inwestycyjnych oraz poprawa gospodarczego wizerunku regionu).
  - *Udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy (PI 1a)*
  - *Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego, w szczególności promowanie inwestycji w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych, ekoinnowacji, zastosowań w dziedzinie usług publicznych, tworzenia sieci, pobudzania popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację oraz wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających, oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu (PI 1b)*
  - *Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości (PI 3a)*
  - *Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług (PI 3c)*
- **Oś priorytetowa II** Przedsiębiorczość i aktywność zawodowa (Cele szczegółowe: Podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia; Tworzenie nowych miejsc pracy oraz rozwój przedsiębiorczości; Podniesienie kwalifikacji, kompetencji i umiejętności osób pracujących oraz ich dostosowanie do potrzeb regionalnej gospodarki).
  - *Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia (PI 2c)*
- **Oś priorytetowa III** Czysta Energia (Cele szczegółowe: Zwiększony poziom produkcji energii z odnawialnych źródeł energii w generacji rozproszonej; Zwiększona efektywność energetyczna w sektorze mieszkaniowym i budynkach użyteczności publicznej; Obniżona emisyjność pyłów w ośrodkach miejskich województwa; Lepsza jakość powietrza w ośrodkach miejskich województwa)
  - *Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych (PI 4a)*
  - *Wspieranie efektywności energetycznej inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej w tym w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym (PI 4c)*
  - *Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu (PI 4e)*
  - *Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojсковych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza i propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu (PI 6e)*
- **Oś priorytetowa VII** Poprawa spójności społecznej (Cele szczegółowe: Poprawa integracji społecznej osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym; Poprawa dostępu do wysokiej jakości

usług społecznych; Ułatwienie dostępu do zatrudnienia osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym).

- *Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników (PI 8i)*
- *Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro, małych i średnich przedsiębiorstw (PI 8iii)*
- *Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę (PI 8iv)*
- *Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian (PI 8v)*
- *Aktywne i zdrowe starzenie się (PI 8vi)*
- **Oś priorytetowa VIII** Infrastruktura dla usług użyteczności publicznej (Cel szczegółowy: Wzmocnienie spójności lokalnej poprzez rewitalizację fizyczną, gospodarczą, społeczną obszarów zmarginalizowanych).
  - *Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie (PI 9i)*
  - *Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej, jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym (PI 9iv)*
  - *Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia (PI 9v)*
- **Oś priorytetowa IX** Rozwój lokalny (Cel szczegółowy: Poprawa dobrobytu społeczności lokalnych poprzez wzmocnienie kapitału społecznego i zwiększenie zaangażowania w rozwój lokalny).
  - *Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia (PI 10i)*
  - *Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji (PI 10iii)*
  - *Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami (PI 10iv)*

Powyższe działania RPOWP 2014-2020 są wyznacznikami dla Programu Rewitalizacji. Przedstawia on projekty, które wpłyną na urealnienie wizji i misji regionu.

2.4. Poziom lokalny

„Strategia Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2011-2020 plus” (Strategia) to kluczowe narzędzie prowadzące i sprawujące nadzór nad rozwojem Miasta. Podkreśla ona, iż jakość życia w Mieście i sposób jego funkcjonowania w dużej mierze zależą od jakości przestrzeni, stopnia zagospodarowania przestrzennego, stanu i poziomu wyposażenia w infrastrukturę techniczną oraz efektywnego systemu komunikacyjnego. Ponadto, przemiana Miasta opiera się również na kształtowaniu kapitału ludzkiego i społecznego (jak np.: wzrost jakości i innowacyjności kształcenia, rozwój osobowy i zawodowy mieszkańców oraz wzrost zaangażowania społeczności w życie społeczne oraz gospodarcze).

Przeprowadzona diagnoza uwarunkowań wewnętrznych Miasta w zakresie demografii, społeczeństwa, gospodarki, infrastruktury i środowiska, stanowiła podstawę do wyodrębnienia obszarów problemowych Strategii:

- A. Zagospodarowania przestrzennego, infrastruktury technicznej i transportu.
- B. Infrastruktury społecznej i kapitału ludzkiego.
- C. Rozwoju gospodarczego.
- D. Kultury, sportu i turystyki.
- E. Metropolitalny.

Każdy powyższy obszar problemowy został uszczegółowiony celami strategicznymi, a te zaś priorytetami. Program Rewitalizacji wpisuje się w większość kierunków działań celu strategicznego **A** (Przestrzeń Miasta – zharmonizowane, przyjazne środowisko do życia i rozwoju), **B** (Wysoka jakość kapitału ludzkiego i bezpieczeństwo społeczne mieszkańców), **C** (Długofalowy wzrost gospodarki opartej na wiedzy i w konsekwencji większa liczba jakościowo lepszych miejsc pracy), **D** (Atrakcyjność i dostępność oferty kulturalnej, sportowej, turystycznej i rekreacyjnej) i **E** (Rozwój powiązań Białegostoku z bliższym i dalszym otoczeniem).

„Program Ochrony Środowiska dla miasta Białegostoku na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020” (POŚ lub Program) określa działania (wynikające z założeń rozwojowych Miasta), które determinują przyszły kształt rozwoju gospodarczego, społecznego, a zwłaszcza środowiskowo-przestrzennego jednostki miejskiej.

Nadrzędny cel przyjęty w POŚ, brzmi następująco: *Zrównoważony rozwój miasta, w którym środowisko przyrodnicze i jego ochrona mają znaczący wpływ na przyszły charakter tego obszaru i równocześnie wspierają jego rozwój gospodarczy i społeczny.* Jego realizacja umożliwi osiągnięcie harmonijnego rozwoju gospodarczo-społecznego z ochroną walorów środowiskowych. Korzyści wypływające z realizacji celów i zadań systemowych POŚ, wykazują, że dokument ten jest nie tylko wypełnieniem wymagań ustawowych, ale także pełni on rolę aktywizującą administrację oraz różne instytucje i organizacje do wspólnego wdrażania działań i przedsięwzięć zdefiniowanych w tym Programie.

Celami POŚ są m.in.:

- Optymalizacja wykorzystania istniejącej infrastruktury oraz modernizacja i rozbudowa układów komunikacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań minimalizujących lub eliminujących negatywny wpływ na środowisko.
- Optymalne wykorzystanie atutów położenia Białegostoku dla zwiększenia atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej miasta przy pełnej ochronie środowiska.
- Restrukturyzacja istniejących zakładów przemysłowych oraz rozwój nowoczesnych, innowacyjnych i proeksploatacyjnych sektorów przemysłowych o zminimalizowanym wpływie na zdrowie ludzi i środowisko naturalne.

Niewątpliwie zaproponowane projekty w Programie Rewitalizacji posłużą do spełnienia planów POŚ dla Miasta Białegostoku do 2020 roku.

„Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Białegostoku” (Studium) realizuje politykę przestrzenną na obszarze niniejszej jednostki miejskiej. Dokument planistyczny odzwierciedla stan gospodarki Miasta Białegostoku, jak i stopień zaangażowania władz i społeczności lokalnej w możliwość wykorzystania koniunktury na rynku inwestycyjnym. Ponadto, ukazuje wrażliwość i determinację w zakresie kształtowania środowiska przyjaznego mieszkańcom tego Miasta.

Rozwój zagospodarowania przestrzennego Białegostoku następuje w wyniku sukcesywnych osiągnięć przyjętych w Studium celów i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Główny nacisk położony jest na rozwój procesów urbanizacyjnych, realizowanych jako różnorodne funkcje przypisywane poszczególnym terenom, z uwzględnieniem predyspozycji przestrzennych tych obszarów do zabudowy. Podstawowym celem rozwoju zagospodarowania przestrzennego Białegostoku jest: *„stworzenie podstaw do wielofunkcyjnego rozwoju przestrzennego, poprawy jakości życia mieszkańców oraz podniesienia standardu obsługi regionu, w warunkach ekologicznej równowagi, funkcjonalnej sprawności i estetycznej atrakcyjności miasta, a także stymulacji rozwoju białostockiej aglomeracji miejskiej we współpracy z sąsiednimi gminami”*.

Tak wyznaczony cel strategiczny oraz kierunki zagospodarowania przestrzennego, wymuszają planowanie działań inwestycyjnych na terenie Miasta w taki sposób, aby wpływały one na ich realizację. Dlatego też, projekty Programu Rewitalizacji wyraźnie zostały opracowane zgodnie z założeniami Studium.

„Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Białegostoku na lata 2011-2020” (Strategia RPS) jest integralnym długookresowym dokumentem planistycznym, który wynika z założeń przedstawionych w „Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2011-2020 plus”.

Jednym z głównych zadań jednostki miejskiej jest kształtowanie i stymulowanie rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego, poprzez np.: wzrost jakości i innowacyjności kształcenia, rozwój osobowy i zawodowy mieszkańców, partycypację społeczną (czyli zaangażowanie społeczności w rozwiązywanie problemów społecznych i gospodarczych), jak również przedsiębiorczość społeczną. Stąd też, Strategia RPS wyznacza podstawowe koncepcje działań, którymi są:

Cele strategiczne: **A.** Rodzina - najlepszym środowiskiem rozwoju; **B.** Bezpieczne społeczeństwo; **C.** Wysoka aktywność zawodowa; **D.** Troska o kondycję zdrowotną; **E.** Przyjazna polityka mieszkaniowa i przeciwdziałanie bezdomności; **F.** Wysoki poziom świadomości i aktywności społecznej mieszkańców w każdym wieku; **G.** Skuteczny system społecznego wsparcia oraz integracja środowiska lokalnego. W ich zakres wpisane zostały priorytety i kierunki działań.

W aspekcie rozwiązywania problemów społecznych, Program Rewitalizacji przyczyni się do zmniejszenia lub całkowitego wyeliminowania negatywnych zjawisk socjalnych, występujących na obszarach kryzysowych Białegostoku.

Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego

Na terenie miasta Białegostoku po 1995 roku uchwalono 142 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, w których nie uwzględniono obszarów rewitalizacji, dlatego w zależności od planów dotyczących realizacji przedsięwzięć w ramach Programu Rewitalizacji część miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego może wymagać ewentualnych zmian.

3. Metodologia opracowania diagnozy

Cel

Celem diagnozy czynników i zjawisk kryzysowych oraz skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych jest zidentyfikowanie obszarów, które zostaną poddane działaniom rewitalizacyjnym.

Zgodnie z *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* wyznaczenie obszaru zdegradowanego następuje na podstawie zidentyfikowania na nim koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, przy jednoczesnym występowaniu na nim co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

1. Gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw,
2. Środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska,
3. Przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych,
4. Technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Obszary zdegradowane i rewitalizacji wybrane zostały na podstawie analizy danych zastanych obrazującej problemy miasta w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej.

Struktura części diagnostycznej

Część diagnostyczna, służąca wyznaczeniu obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji, poprzedzona jest opisem metod badawczych oraz zastosowanych mierników. Na diagnozę składają się podstawowe informacje na temat miasta oraz opis sytuacji w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. W kolejnej części dokumentu przeprowadzono analizę wskaźników, umożliwiającą wyodrębnienie obszarów zdegradowanych i rewitalizacji oraz opisano poszczególne obszary rewitalizacji.

Metody badawcze i mierniki stosowane w części diagnostycznej

Dane zawarte w diagnozie przedstawione są w podziale na osiedla. Do przedstawienia wskaźników wykorzystano mapy, tabele oraz wykresy. W przypadku kartogramów do wyznaczenia przedziałów klasowych wykorzystano metodę przedziałów o równej liczbie obserwacji. W tym celu osiedla podzielono na cztery grupy w zależności od natężenia danego zjawiska. Kolorem pomarańczowym oznaczano zjawiska negatywne zaś kolorem zielonym pozytywne, intensywność koloru odpowiadała natężeniu danego zjawiska tzn. im ciemniejszy kolor tym większe natężenie zjawiska na danym obszarze. W przypadku tabel sposób określania przedziałów klasowych oraz oznaczenia kolorystyczne były tożsame, jak w przypadku kartogramów.

Podsumowanie diagnozy i finalne wyznaczenie obszarów zdegradowanych oraz rewitalizacji stanowi tabela „Zestawienie wskaźników zastosowanych w diagnozie z zaznaczeniem wartości odbiegających negatywnie od średniej według osiedli”. W tabeli tej przedstawiono wartości wskaźników dla poszczególnych osiedli wraz z oznaczeniem wartości odbiegających negatywnie od średniej. Osiedla o najwyższej liczbie obszarów problemowych zostały określone, jako obszary zdegradowane i na ich terenie wyznaczono obszar rewitalizacji. Granice obszaru rewitalizacji zostały określone w oparciu o wyniki diagnozy, analizy układu przestrzennego oraz wyniki konsultacji społecznych.

4. Podstawowe informacje

Białystok znajduje się w środkowej części województwa podlaskiego i jest położony na Nizinie Podlaskiej, w zachodniej części Wysoczyzny Białostockiej, nad rzeką Białą, będącą lewym dopływem Supraśli. Jest stolicą województwa podlaskiego. Miasto zajmuje obszar 102,13 km², co stanowi 0,5% powierzchni województwa podlaskiego⁴. Białystok graniczy z obszarami gmin: Wasilków, Supraśl, Zabłudów, Juchnowiec Kościelny, Choroszcz, Dobrzyniewo Duże.

Białystok jest znaczącym ośrodkiem nauki, kultury i przemysłu. Pełni funkcję administracyjnego, gospodarczego, naukowego oraz kulturalnego centrum regionu. Białystok wraz z 9 gminami należącymi do powiatu białostockiego (w tym gminami miejsko-wiejskimi: Choroszcz, Czarna Białostocka, Łapy, Supraśl,

---

⁴ BDL GUS 2015r.

Wasilków, Zabłudów oraz gminami wiejskimi: Dobrzyniewo Duże, Juchnowiec Kościelny, Turośń Kościelna) tworzy Białostocki Obszar Funkcjonalny, który graniczy z powiatami: sokolskim, monieckim, wysokomazowieckim, bielskim i hajnowskim.

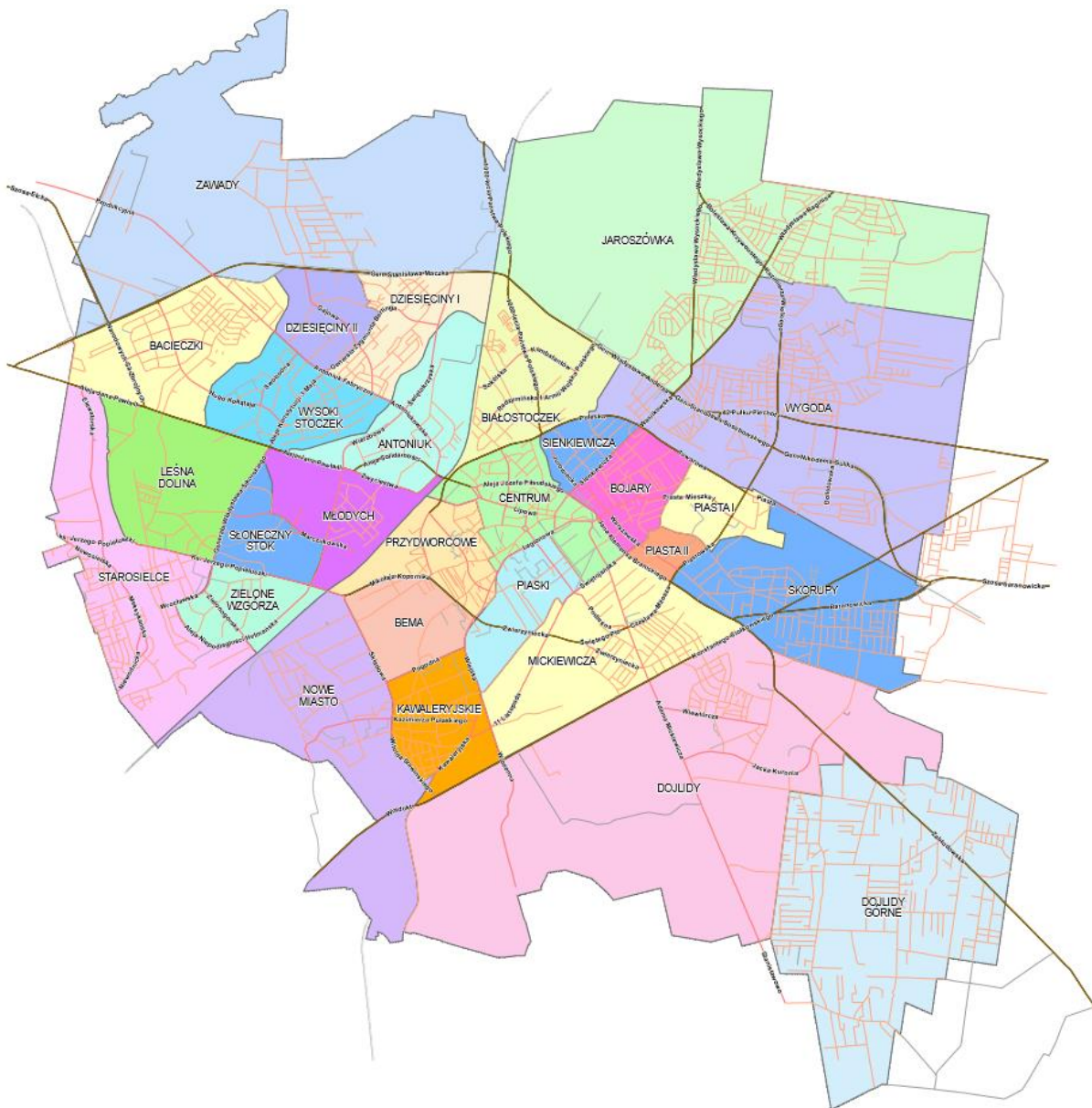
Białystok jest gminą miejską, podzieloną na 28 osiedli: Centrum, Białostoczek, Sienkiewicza, Bojary, Piaski, Przydworcowe, Młodych, Antoniuk, Jaroszkówka, Wygoda, Piasta I, Piasta II, Skorupy, Mickiewicza, Dojlidy, Bema, Kawaleryjskie, Nowe Miasto, Zielone Wzgórze, Starosielce, Słoneczny Stok, Leśna Dolina, Wysoki Stoczek, Dziesięciny I, Dziesięciny II, Bacieczki, Zawady, Dojlidy Górne.

Tabela 1. Powierzchnia osiedli [km²]

13,75%	Dojlidy	14,038
12,25%	Jaroszkówka	12,508
10,48%	Zawady	10,701
9,46%	Wygoda	9,656
8,16%	Dojlidy Górne	8,333
4,84%	Starosielce	4,945
4,24%	Skorupy	4,333
3,71%	Nowe Miasto	3,785
3,66%	Mickiewicza	3,734
2,90%	Bacieczki	2,964
2,60%	Leśna Dolina	2,655
2,45%	Białostoczek	2,504
2,21%	Antoniuk	2,259
1,91%	Centrum	1,947
1,91%	Wysoki Stoczek	1,946
1,73%	Młodych	1,766
1,65%	Kawaleryjskie	1,684
1,59%	Dziesięciny II	1,619
1,46%	Przydworcowe	1,492
1,33%	Bema	1,354
1,27%	Piaski	1,293
1,20%	Bojary	1,224
1,16%	Zielone Wzgórze	1,186
1,12%	Dziesięciny I	1,145
1,04%	Słoneczny Stok	1,061
0,94%	Piasta I	0,956
0,67%	Sienkiewicza	0,679
0,35%	Piasta II	0,355
100%	OGÓLEM	102,12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku

Rysunek 2. Podział Białegostoku na osiedla

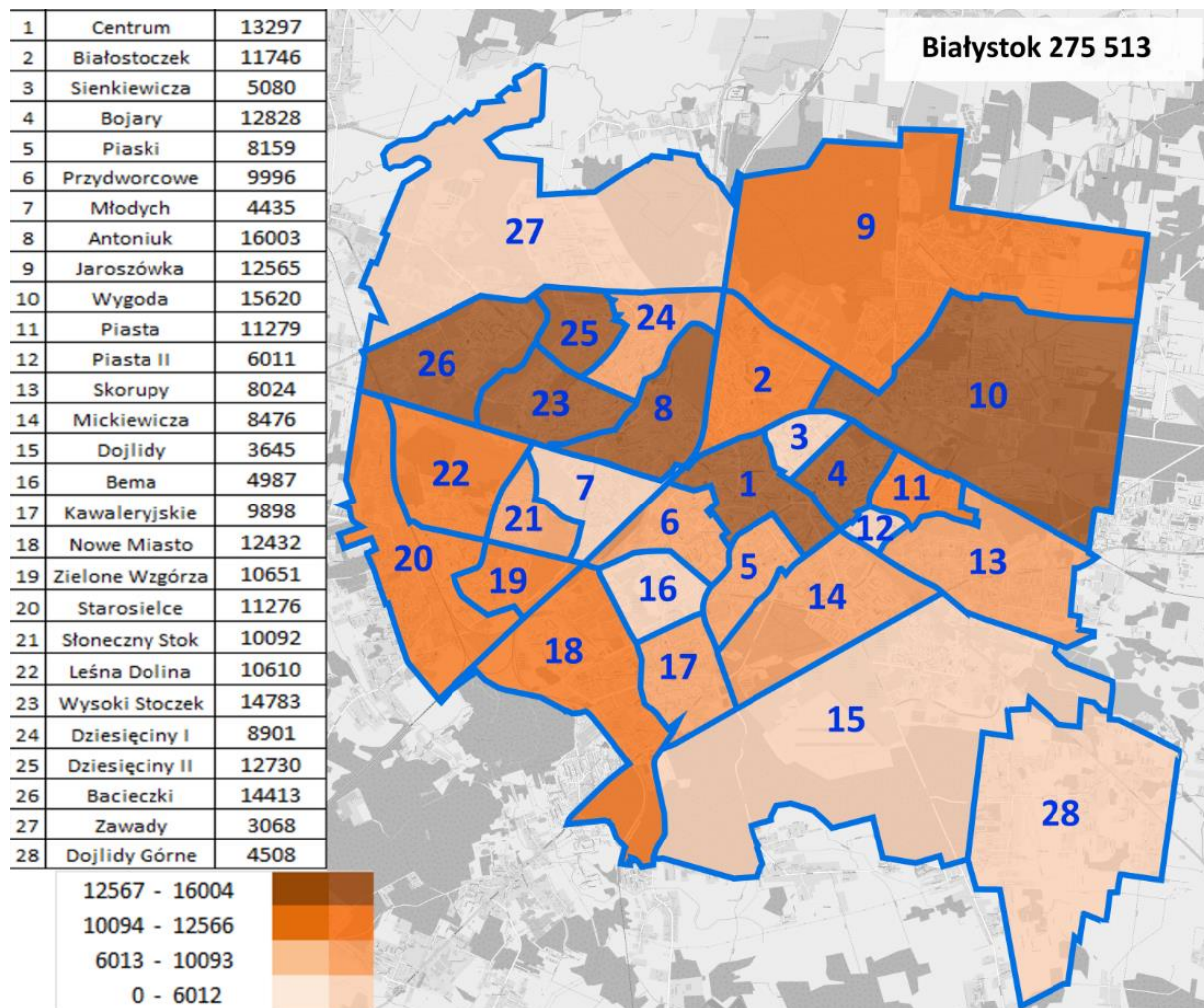

Źródło: GIS Białystok

W Białymstoku w roku 2015 według stanu na dzień 31 XII zameldowanych na pobyt stały było 275 513 osób. Szczegółową strukturę liczby osób zameldowanych na pobyt stały według osiedli przedstawia poniższy kartogram:

Rysunek 3. Liczba ludności w Białymstoku (zameldowanie stałe) według osiedli (2015 r.)

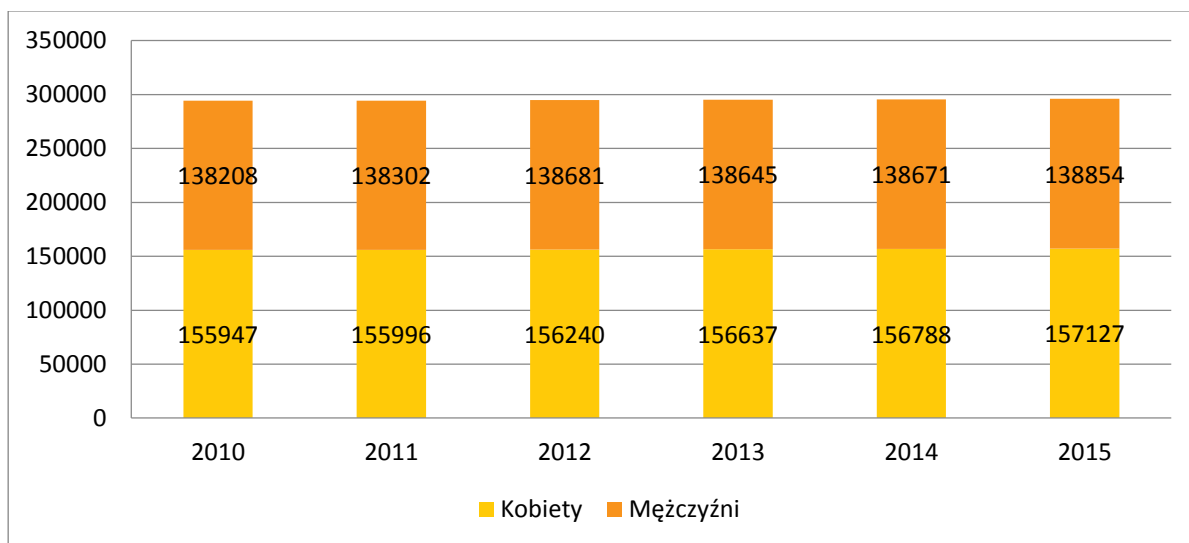
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, GIS Białystok, openstreetmap.org

5. Sfera społeczna

5.1. Struktura demograficzna

W Białymstoku mieszka więcej kobiet niż mężczyzn. Na koniec 2015 roku liczba mieszkańców ukształtowała się na poziomie 295 981 osób, w tym 157 127 kobiet (53,1%) oraz 138 854 mężczyzn (46,9%). Na przestrzeni lat 2010 – 2015 liczba mieszkańców stopniowo zwiększała się, wzrastając z 294 155 osób w 2010 roku do 295 981 osób w 2015 roku. Współczynnik feminizacji na terenie miasta osiągnął w roku 2015 wartość 113, co oznacza, że na 100 mężczyzn przypadało 113 kobiet.

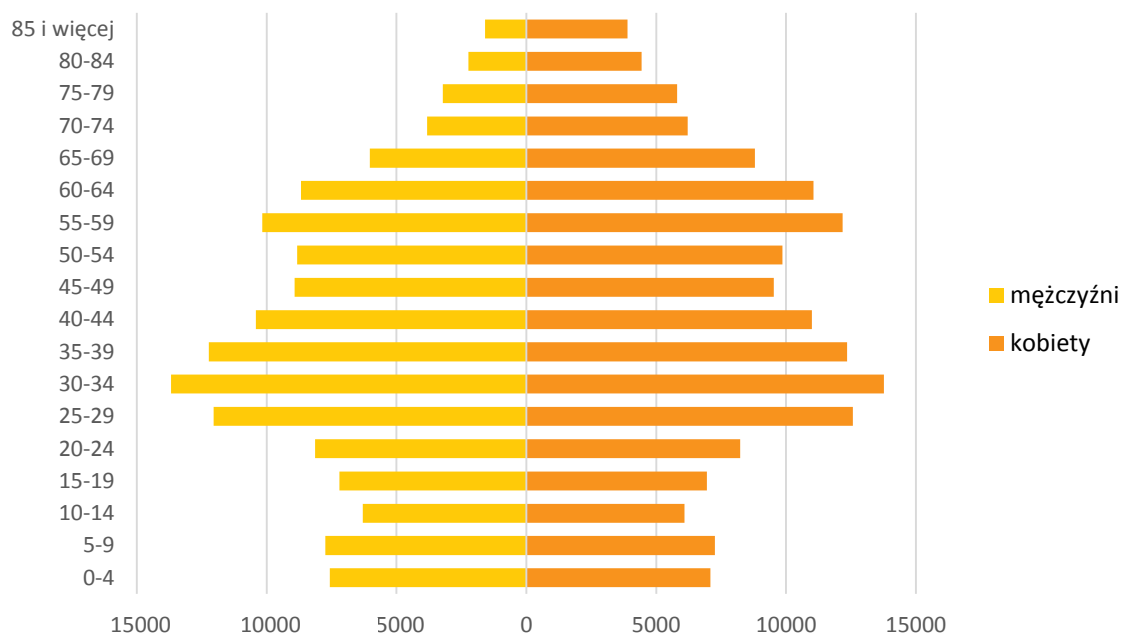
Wykres 1. Liczba ludności miasta w latach 2010-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Struktura ludności miasta pod względem płci i wieku w roku 2015 wskazuje na stosunkowo niewielkie różnice w liczbie kobiet i mężczyzn w różnych przedziałach wiekowych. Różnice najbardziej widoczne są w grupie 65 lat i więcej. Im wyższy wiek, tym większa liczba kobiet. Na 3 891 kobiet w wieku powyżej 85 roku życia przypada tylko 1 589 mężczyzn. Dla porównania, liczba chłopców i dziewczynek w wieku 0-4 jest podobna, różnica wynosi 485 na korzyść chłopców.

Wykres 2. Piramida wieku mieszkańców miasta (2015r.)

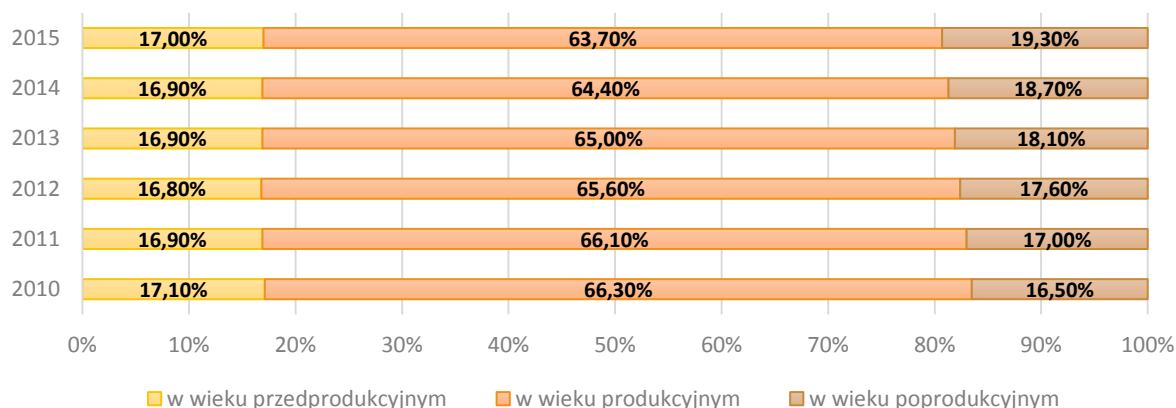

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Struktura ludności Białegostoku pod względem ekonomicznych grup wieku w roku 2015 wskazuje, że najwięcej osób (63,7%) znajduje się w wieku produkcyjnym. Mieszkańcy w wieku poprodukcyjnym stanowią 19,3%, natomiast osoby w wieku przedprodukcyjnym 17,0%. Od 2010 roku odsetek ludności w wieku produkcyjnym oraz przedprodukcyjnym maleje. W przypadku mieszkańców w wieku produkcyjnym, porównując stan w 2015 roku do stanu w 2010 roku, nastąpił spadek o 2,6 p.p. (liczba osób w wieku produkcyjnym zmniejszyła się ze 195 159 do 188 588). Z kolei w przypadku mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, porównując stan w 2015 roku do stanu w 2010 roku, odnotowano spadek o 0,1 p.p. (liczba osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejszyła się z 50 402 do 50 276). Przeciwna sytuacja występuje w przypadku grupy osób w wieku poprodukcyjnym, która systematycznie się zwiększa. Od 2010 roku, w stosunku do 2015 roku, nastąpił wzrost o 2,8 p.p. (liczba osób w wieku poprodukcyjnym zwiększyła się z 48 594 do 57 117). Oznacza to, że społeczność Białegostoku starzeje się.

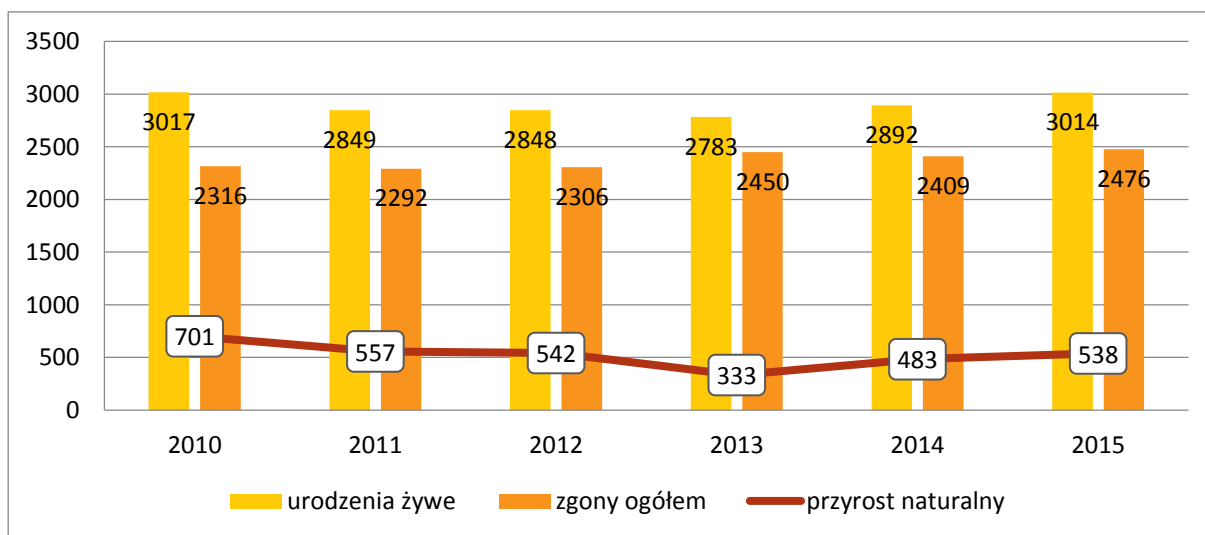
Wykres 3. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem (2015r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Potencjał demograficzny Białegostoku pod kątem przyrostu naturalnego przedstawia się relatywnie dobrze. W latach 2010 – 2015 występował dodatni przyrost liczby mieszkańców, a więc liczba urodzeń żywych przewyższała liczbę zgonów. W 2010 roku wskaźnik przyrostu naturalnego osiągnął wartość 701, co oznacza, że odnotowano o 701 więcej urodzeń żywych niż zgonów. Z kolei w 2015 roku wartość wskaźnika przyrostu naturalnego ukształtowała się na poziomie 538, co oznacza, że odnotowano o 538 więcej urodzeń żywych niż zgonów. Na przestrzeni lat 2010 – 2015 wartość wskaźnika była najniższa w 2013 roku, kiedy to ukształtowała się na poziomie 333.

Wykres 4. Przyrost naturalny na terenie miasta w latach 2010-2015

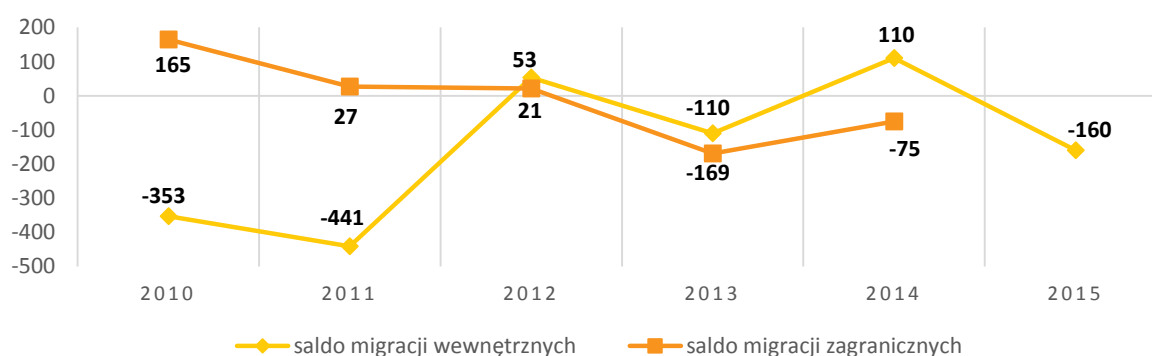
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Na terenie Białegostoku nie można określić ogólnej tendencji ruchów migracyjnych. Saldo migracji wewnętrznych w latach 2010 – 2015 kształtowało się na różnym poziomie. W 2010 roku osiągnęło wartość ujemną na poziomie -353, analogicznie w roku 2011 z tym, że na poziomie -441, z kolei w 2012 roku przyjęło wartość dodatnią wynoszącą 53. W 2013 roku saldo migracji wewnętrznych ponownie osiągnęło poziom

ujemny i ukształtowało się na poziomie -110, po czym w 2014 roku wskaźnik ten przyjął wartość dodatnią na poziomie 110. Natomiast w 2014 roku odnotowano ujemne saldo migracji wewnętrznych – wskaźnik osiągnął wartość -160.

W latach 2010-2011 saldo migracji zagranicznych osiągnęło wyższe wartości niż saldo migracji wewnętrznych. Dodatni poziom wskaźnika salda migracji wewnętrznych odnotowano w latach 2012 oraz 2014. Na przestrzeni lat 2010-2014 wartość wskaźnika salda migracji zagranicznych była największa w 2010 roku, kiedy to ukształtowała się na poziomie 165, natomiast najmniejsza w 2013 roku i osiągnęła wówczas wartość ujemną na poziomie -169.

Wykres 5. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na terenie miasta w latach 2010-2015⁵

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

⁵ Brak danych dla salda migracji zewnętrznych w roku 2015 (wypełnienie pozycji było niemożliwe lub niecelowe)

5.2. Pomoc społeczna

Na terenie Białegostoku działania z zakresu pomocy społecznej wypełnia przede wszystkim Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku. Ponadto zadania z zakresu pomocy społecznej realizują także organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego. Do zadań realizowanych przez te instytucje należą: wykonywanie usług opiekuńczych, wsparcie osób bezdomnych, prowadzenie warsztatów terapii zajęciowej, zabezpieczenie potrzeb mieszkalnictwa wspomaganego i treningowego, rozwój pieczy zastępczej oraz profilaktyka zdrowotna. Współpracę Miasta z organizacjami pozarządowymi reguluje „Program Współpracy Miasta Białystok z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność gospodarczą”.

Przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku nadzorowane są:

- Dom Pomocy Społecznej w Białymstoku ul. Baranowicka 203;
- Dom Pomocy Społecznej w Białymstoku ul. Świerkowa 9.

MOPR udziela pomocy i wsparcia osobom oraz rodzinom będącym w trudnej sytuacji życiowej, poprzez realizację zadań z zakresu pomocy społecznej. Ponadto udziela innych form wsparcia o charakterze socjalnym, w szczególności realizuje świadczenia wychowawcze, zasiłki rodzinne, dodatki mieszkaniowe, organizuje pieczę zastępczą, pomaga osobom niepełnosprawnym, a także osobom i rodzinom z problemem alkoholowym czy przemocą domową.

W 2010 roku 8 794 rodziny i 18 060 osób korzystało z pomocy społecznej na terenie Białegostoku. Do 2013 roku obserwowano zwiększanie liczby korzystających z pomocy społecznej, liczebność tej grupy wzrosła do 19 165 osób i 10 880 rodzin. Natomiast w okresie 2014-2015 nastąpił spadek liczby osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej. W 2015 r. ze wsparcia skorzystało 8 876 rodzin (w rodzinach tych było 16 695 osób). Szczegółowe informacje zawarte są na Wykres 6.

Warto przeanalizować również przyznawanie świadczeń pieniężnych przez MOPR w Białymstoku. W 2015 roku z zasiłków stałych ogółem korzystało 1 697 osób (tj. o 137 więcej niż w roku 2010, jednak o 4 mniej niż w roku 2014), z zasiłków okresowych 6 060 (dla porównania w 2010 roku – 6 090, a w 2014 – 6 342), natomiast z celowych 7 473, podczas gdy pięć lat wcześniej 7 654, a rok wcześniej 8 200⁶. Dane wskazują na fakt, iż w przeciągu ostatnich lat utrzymuje się wysoka liczba osób pobierających zasiłki stałe, jednak maleje beneficjentów korzystających z zasiłków okresowych i celowych.

---

⁶ Na podstawie corocznych Sprawozdań z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku.

Wykres 6. Liczba gospodarstw domowych oraz osób korzystających z pomocy społecznej na terenie miasta w latach 2010-2015

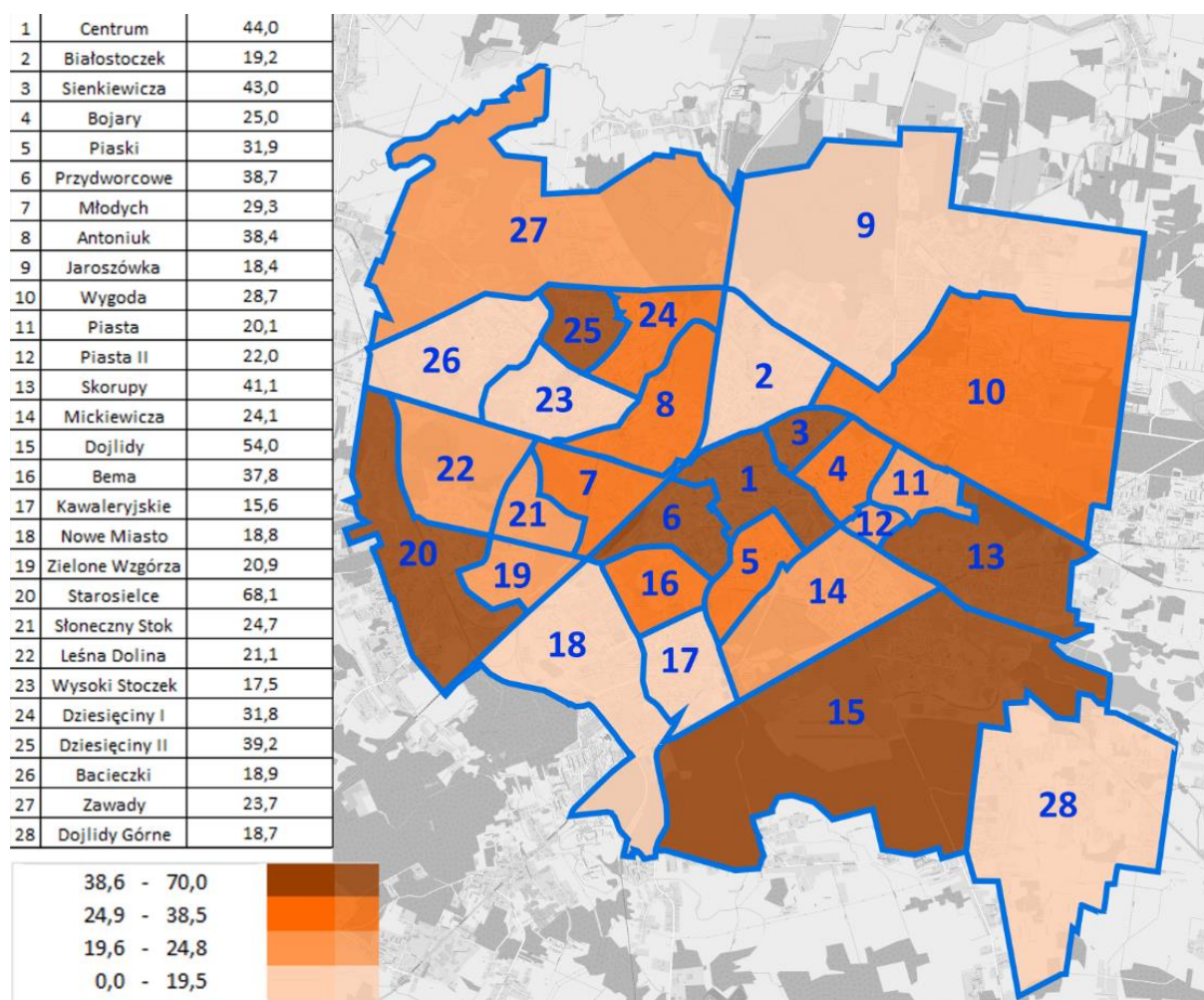

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie

Jednym z najważniejszych wskaźników dotyczących problemów społecznych na terenie miasta jest liczba osób korzystających z pomocy społecznej. W przypadku Białegostoku są to osoby wspomagane przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie. Najczęstszymi powodami udzielania pomocy są zachodzące negatywne zjawiska społeczne. Do nich zaliczyć należy przede wszystkim: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność oraz problemy alkoholowe. Do rzadziej występujących przyczyn przyznawania zapomogi pieniężnej zalicza się m.in. nieradzenie sobie w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. W 2015 roku na terenie miasta ogółem z pomocy społecznej wynikającej z trudnej sytuacji życiowej w postaci ubóstwa korzystało 6 238 osób, w przypadku bezrobocia 5 103, długotrwałej lub ciężkiej choroby 3 797, niepełnosprawności 3 239, a bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego 978.

Osiedlem o największym natężeniu osób wykluczonych społecznie, jest osiedle Starosielce (68,1 osób na 1000 mieszkańców). Nieco mniejsza liczba takich osób zamieszkuje osiedla: Dojlidy (54), Centrum (44), Sienkiewicza (43), Skorupy (41,1). Najmniej osób korzystających z pomocy społecznej mieszka na osiedlach: Jaroszkówka (18,4), Dojlidy Górne (18,7), Nowe Miasto (18,8) oraz Bacieczki (18,9).

Rysunek 4. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców osiedla w roku 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, GIS Białystok, openstreetmap.org

Szczegółowy rozkład przyczyn korzystania z pomocy społecznej przedstawiono w tabeli na następnej stronie dokumentu. Wśród osób korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, wyróżnić można te, które potrzebują pomocy z powodu:

- ubóstwa;
- bezrobocia;
- niepełnosprawności;
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych;
- długotrwałej choroby;
- alkoholizmu;

Dane przedstawione w tabeli potwierdzają, iż do najbardziej powszechnych przyczyn udzielania pomocy społecznej w Białymstoku należą: ubóstwo, długotrwała choroba i w mniejszym stopniu bezrobocie. W przypadku ostatniej z wymienionych przyczyn najwyższy jej wskaźnik odnotowano na terenie: Dojlidy (30),

Starosielce (25) i Centrum (20). Do osiedli o najwyższym natężeniu osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa należą natomiast: Starosielce (58) oraz Dojlidy (45). Wysoka, w stosunku do pozostałych części miasta, liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności występuje w przypadku osiedla Dojlidy Górne (7). Najwyższą wartość wskaźnika dotyczącą osób otrzymujących pomoc ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych zidentyfikowano na osiedlu Starosielce (5). W przypadku długotrwałej choroby najwyższe wartości wskaźników dotyczą osiedli: Starosielce (41) oraz Dojlidy (31). Najwyższe natężenie zjawiska korzystania z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu ma miejsce na osiedlach: Dojlidy (10) oraz Starosielce (7). Liczba osób w przeliczeniu na 1000 mieszkańców osiedla korzystających z pomocy społecznej z powodu narkomani i przemocy w rodzinie w żadnym z osiedli nie przekroczyła wartości „1”. Jednocześnie najwyższe natężenie tych zjawisk wystąpiło na osiedlach: Starosielce (kolejno 0,4 oraz 0,9) oraz Antoniuk (0,2 i 0,7).

Tabela 2. Liczba osób korzystających ze wsparcia MOPR-u w podziale na osiedla i przyczyny w przeliczeniu na 1000 mieszkańców osiedla w roku 2015

Osiedle	Korzystający ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie ze względu na:							
	bezrobocie	ubóstwo	niepełnosprawność	bezradność w sprawach opiek.-wych.	długotrwałą chorobę	alkoholizm	narkomanie	przemoc w rodzinie
Średnia dla Białegostoku	11,7	22,9	0,97	0,81	16,4	2,43	0,18	0,5
Centrum	20,17	36,2	1,02	0,66	28,03	4,23	0,15	0,66
Białostoczek	7,23	16,13	0,69	0,43	7,72	1,04	0	0,35
Sienkiewicza	10,62	29,65	0,53	0,36	23,44	3,2	0,18	0,71
Bojary	10,29	20,92	0,47	0,39	15,63	2,45	0,16	0,16
Piaski	11,66	26,18	0,23	0,12	22,58	2,68	0	0,23
Przydworcowe	15,52	29,99	1,01	1,11	19,55	3,75	0,1	0,51
Młodych	11,70	23,46	0,43	0,65	11,73	1,74	0	0,65
Antoniuk	16,19	29,47	0,32	0,97	20,45	2,53	0,19	0,71
Jaroszówka	10,79	15,63	2,56	0,43	11,02	1,45	0,09	0,43
Wygoda	13,16	22,42	1,4	0,83	16,13	2,22	0,38	0,64
Piasta	7,17	15,32	0,18	0,09	12,26	1,26	0,09	0,45
Piasta II	9,79	17,68	0,52	0,34	14,25	2,23	0,17	0,17
Skorupy	16,07	36,37	0,87	2,35	16,33	5,2	0	0,12
Mickiewicza	8,67	20,02	1,83	0,46	18,76	2,97	0	0
Dojlidy	29,81	45,42	2,03	1,27	30,96	10,4	0	0,51
Bema	15,09	28,97	0,6	1,01	21,73	2,01	0,2	0,4
Kawaleryjskie	5,19	11,59	0,51	0,51	9,66	0,81	0,1	0,31
Nowe Miasto	7,01	15,17	0,24	0,33	11,01	0,73	0	0,33
Zielone Wzgórza	6,98	15,63	0,09	0	13,04	1,04	0,09	0,43
Starosielce	24,88	57,73	1,36	4,8	40,63	6,61	0,36	0,9
Słoneczny Stok	7,34	10,24	0,1	0,1	16,13	1,83	0,2	0
Leśna Dolina	7,88	12,04	0,48	0,57	12,42	1,43	0,1	0,76

Osiedle	Korzystający ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie ze względu na:							
	bezrobocie	ubóstwo	niepełnosprawność	bezzadność w sprawach opiek.-wych.	długotrwałą chorobę	alkoholizm	narkomanę	przemoc w rodzinie
Wysoki Stoczek	6,64	14,3	0,76	0,21	8,01	1,17	0,07	0,35
Dziesięciny I	13,20	24,65	1,55	1,22	13,77	2,67	0	0,78
Dziesięciny II	16,88	31,05	0,24	0,81	14,03	2,19	0	0,49
Bacieczki	8,07	15,34	0,71	0,35	9,89	0,42	0,14	0,14
Zawady	8,44	8,98	2,89	0	14,11	2,24	0	0,32
Dojlidy Górne	7,01	16,99	7,22	1,06	18,68	1,91	0	0,21
legenda:								
	16,21 - 21,00	29,49 - 60,00	1,38 - 8,00	0,99 - 5,00	19,57 - 41,00	2,70 - 11,00	0,18 - 0,40	0,66 - 1,00
	10,31 - 16,20	20,04 - 29,48	0,62 - 1,37	0,48 - 0,98	14,27 - 19,56	2,21 - 2,69	0,11 - 0,17	0,42 - 0,65
	7,90 - 10,30	15,34 - 20,03	0,34 - 0,61	0,35 - 0,47	11,75 - 14,26	1,28 - 2,20	0,02 - 0,10	0,23 - 0,41
	0,00 - 7,89	0,00 - 15,33	0,00 - 0,33	0,00 - 0,34	0,00 - 11,74	0,00 - 1,27	0,00 - 0,01	0,00 - 0,22

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPR Białystok

Osiedlami, na terenie których najczęściej odnotowywano wartości wskaźników w najwyższym przedziale są:

- ⇒ **Starosielce,**
- ⇒ **Dojlidy,**
- ⇒ **Centrum,**
- ⇒ **Sienkiewicza.**

Jednocześnie zaznaczyć należy, że przyczyny tego stanu rzeczy związane są zarówno z uwarunkowaniami zewnętrznymi, jak i wewnętrznymi. Do pierwszej grupy zaliczyć należy przede wszystkim bezrobocie, w szczególności chroniczne, a także niski poziom płac oferowanych przez pracodawców, które wpływają na brak samowystarczalności ekonomicznej ludności. Jednocześnie wskazać należy, że niższy poziom wynagrodzenia jest charakterystyczny dla wschodniej części kraju, w porównaniu do pozostałych regionów. Osoby w wieku poprodukcyjnym, ze względu na niski dochód (wyplacany w postaci rent czy emerytur) również nie są w stanie zapewnić sobie odpowiedniego poziomu opieki, a także oczekiwanej jakości życia. W przypadku uwarunkowań psychospołecznych istotne jest dziedziczenie ubóstwa czy syndrom wyuczony bezradności, powodujące bierność w podjęciu działań celem poprawy własnej sytuacji życiowej oraz przejawianie postaw roszczeniowych. Warto zwrócić uwagę na fakt, iż częstym zjawiskiem jest ubieganie się o świadczenia z pomocy społecznej przez jedną rodzinę z wielu powodów.

5.3. Bezpieczeństwo

Stopień nasilenia przestępczości oraz częstotliwość występowania wykroczeń wpływa na obniżenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców. Jest to zatem jeden z decydujących czynników kształtujących poziom zadowolenia z życia. Naruszanie norm i porządku zakłóca funkcjonowanie społeczności lokalnej. Zgodnie z danymi z poniższej tabeli najwyższe natężenie dotyczy przestępstw związanych z kradzieżami, kradzieżami z włamaniem oraz kradzieżami samochodów. Drugą kategorią, w kolejności pod względem częstotliwości

występowania, są bójki, rozboje i pobicia. Najniższą skalę występowania odnotowano w przypadku przemycy domowej. Najwyższe natężenie kradzieży, kradzieży z włamaniem oraz kradzieży samochodów na podstawie wskaźnika liczby tych przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zidentyfikowano w przypadku osiedli: Centrum (11) oraz Dojlidy (11). W zakresie bójek, rozbojów i pobic najwyższe natężenie tych zjawisk miało miejsce na osiedlach: Sienkiewicza (1,95), Centrum (1,61), Dojlidy (1,52) oraz Starosielce (1,54). Wskaźnik dotyczący przemycy domowej wyniósł powyżej „1”, w przypadku osiedla Piasta II oraz Bacieczki.

Tabela 3. Liczba przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w przeliczeniu na 1000 mieszkańców osiedla w roku 2015

Osiedle	Liczba przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, w tym:		
	kradzieże, kradzieże z włamaniem, kradzieże samochodów	bójki, rozboje, pobicia	przemoc domowa
Średnia dla Białegostoku	4,88	0,73	0,71
Centrum	11,46	1,61	0,73
Białostoczek	3,73	0,35	0,78
Sienkiewicza	7,46	1,95	0,53
Bojary	7,66	0,63	0,87
Piaski	8,61	1,05	0,47
Przydworcowe	4,86	0,71	0,51
Młodych	6,73	1,09	0,22
Antoniuk	4,41	0,71	0,78
Jaroszówka	2,99	0,68	0,60
Wygoda	3,05	0,57	0,64
Piasta	3,24	0,27	0,45
Piasta II	7,21	0,52	1,03
Skorupy	3,09	0,99	0,87
Mickiewicza	6,64	0,46	0,69
Dojlidy	11,42	1,52	0,51
Bema	6,84	0,60	0,20
Kawaleryjskie	3,86	0,41	0,51
Nowe Miasto	4,24	0,49	0,73
Zielone Wzgórza	4,49	0,35	0,17
Starosielce	4,98	1,54	0,81
Słoneczny Stok	4,77	0,20	0,41
Leśna Dolina	2,01	0,19	0,29
Wysoki Stoczek	2,49	0,21	0,35
Dziesięciny I	2,89	0,56	0,78
Dziesięciny II	3,16	0,49	0,57
Bacieczki	2,40	0,14	1,06

Osiedle	Liczba przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, w tym:		
	kradzieże, kradzieże z włamaniem, kradzieże samochodów	bójki, rozboje, pobicia	przemoc domowa
Zawady	6,73	0,64	0,96
Dojlidy Górne	3,40	0,85	0,64
legenda:			
	6,75 - 12,00	0,87 - 2,00	0,80 - 1,10
	4,43 - 6,74	0,59 - 0,86	0,62 - 0,79
	3,11 - 4,42	0,37 - 0,58	0,47 - 0,61
	0,00 - 3,10	0,00 - 0,36	0,00 - 0,46

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku

Podsumowując analizę poziomu bezpieczeństwa na poszczególnych obszarach miasta należy zaznaczyć, że osiedlami w których najczęściej odnotowano wartości wskaźników w najwyższych przedziałach, są:

- ⇒ **Centrum,**
- ⇒ **Sienkiewicza,**
- ⇒ **Bojary,**
- ⇒ **Piasta II,**
- ⇒ **Skorupy,**
- ⇒ **Dojlidy.**

Źródłem sytuacji kryzysowej pod tym względem są najczęściej: brak samowystarczalności ekonomicznej ludności, trudna sytuacja materialna, brak zatrudnienia, nieodpowiednie wzorce przekazywane przez otoczenie, które wpływają na zwiększenie liczby wykroczeń prawa w postaci kradzieży czy bójek. W przypadku stosowania przemocy domowej znaczenie mają również czynniki wewnętrzne i problemy występujące w rodzinie.

5.4. Poziom edukacji w szkołach podstawowych i gimnazjalnych

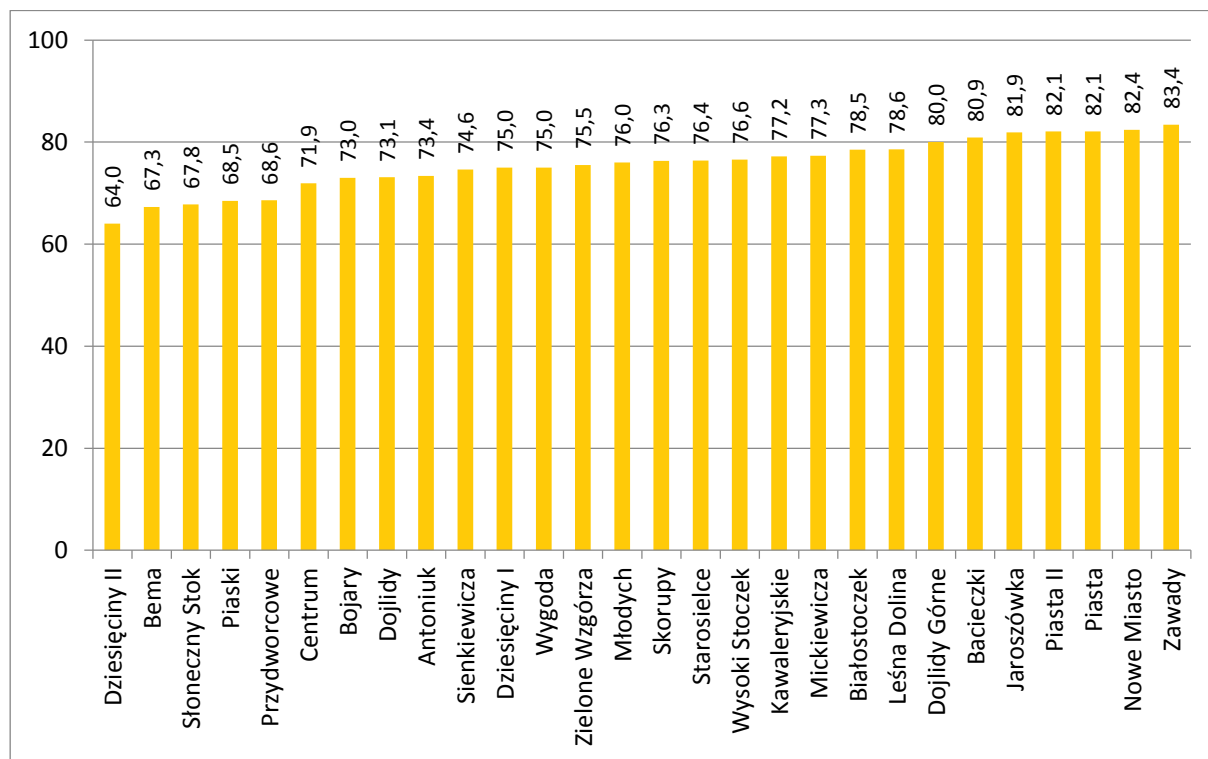
Poziom edukacji uczniów można sprawdzić za pomocą średnich wyników z egzaminu gimnazjalnego (dla uczniów szkół gimnazjalnych) oraz sprawdzianu szóstoklasisty (dla uczniów szkoły podstawowej). Wskaźniki dotyczące edukacji obliczono na podstawie danych odnoszących się do miejsca zamieszkania uczniów.

Zdecydowanie najniższy średni wynik egzaminu gimnazjalnego odnotowano wśród uczniów zamieszkujących osiedle Dziesięciny I (53%). Średnie wyniki poniżej 60% uzyskali także uczniowie na osiedlach: Piasta II (53,7%) Dziesięciny II (54,8%), Zawady (54,8%), Dojlidy (55,4%), Leśna Dolina (55,5%), Młodych (56%), Centrum (57,3%), Wysoki Stoczek (58,2%), Białostoczek (59,1%) oraz Mickiewicza (59,9%). Najwyższy średni wynik egzaminu odnotowano w przypadku uczniów zamieszkujących dzielnicę Piaski (69,7%).

Najniższy średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty odnotowano wśród uczniów mieszkających na osiedlu Dziesięciny II (64%). Wynik poniżej 70% odnotowano w przypadku wartości wskaźników dla osiedli:

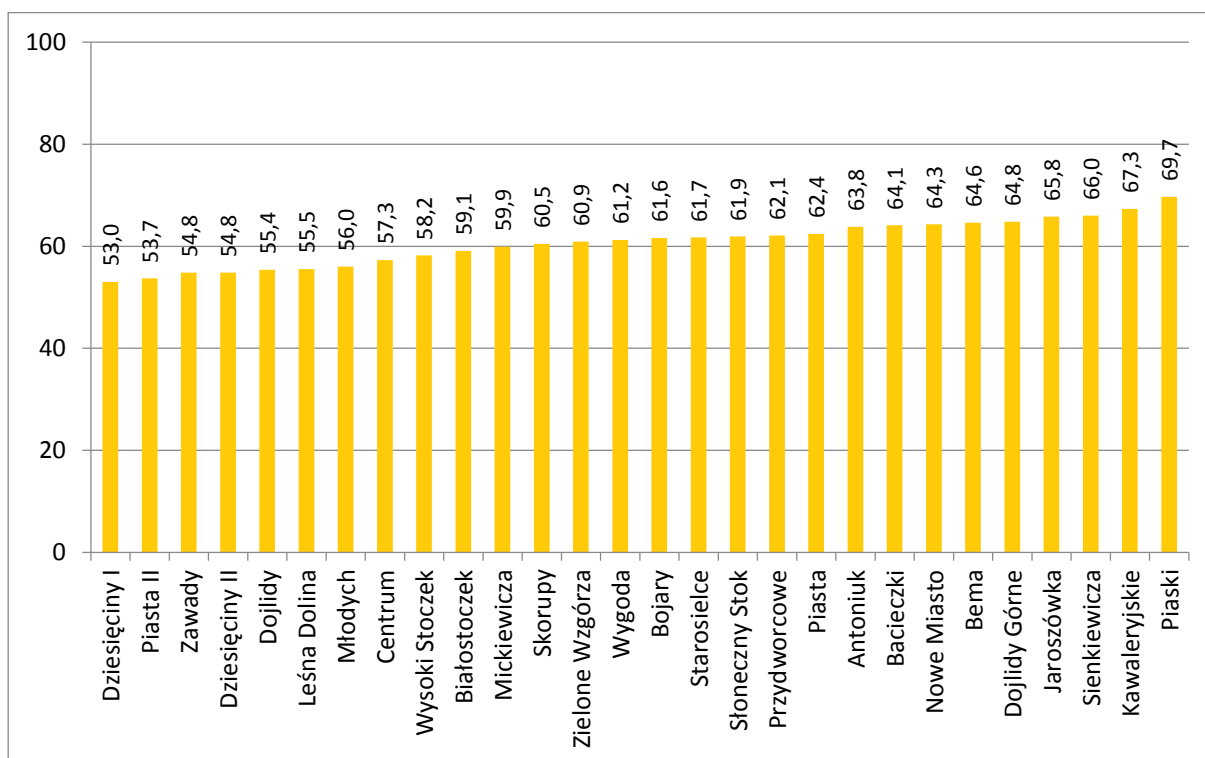
Przydworcowe (68,6%), Słoneczny Stok (67,8%), Piaski (68,5%) oraz Bema (67,3%). Najwyższy średni wynik uzyskali uczniowie będący mieszkańcami osiedla Zawady (83%).

Wykres 7. Średnie wyniki sprawdzianu szóstoklasisty według osiedli [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku

Wykres 8. Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego według osiedli [%]

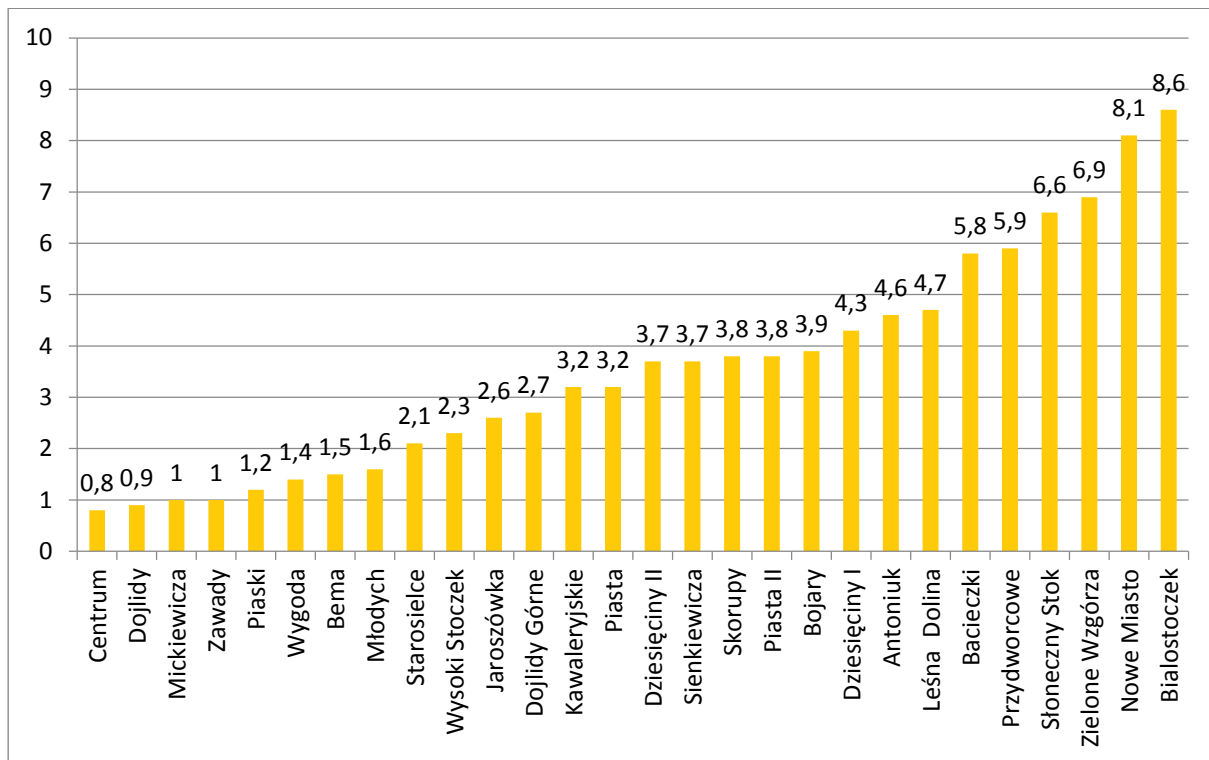
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku

Ważnym wskaźnikiem występowania problemów społecznych są także uczniowie sprawiający problemy wychowawcze w szkołach podstawowych i gimnazjach. Takie dzieci pochodzą najczęściej z rodzin wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, w których występują różnorakie problemy społeczne, m.in. uzależnienia, ubóstwo, przemoc czy bezradność życiowa.

Jak wskazuje poniższy wykres, osiedlami, na których mieszka najwięcej uczniów z problemami wychowawczymi, są Białostoczek (8,6 osób na 1000 mieszkańców), Nowe Miasto (8,1), Zielone Wzgórze (6,9), Słoneczny Stok (6,6), Przydworcowe (5,9) oraz Bacieczki (5,8). Najmniejsze natężenie problemu występuje na obszarze Centrum (0,8 na 1000 mieszkańców) oraz Dojlidy (0,9).

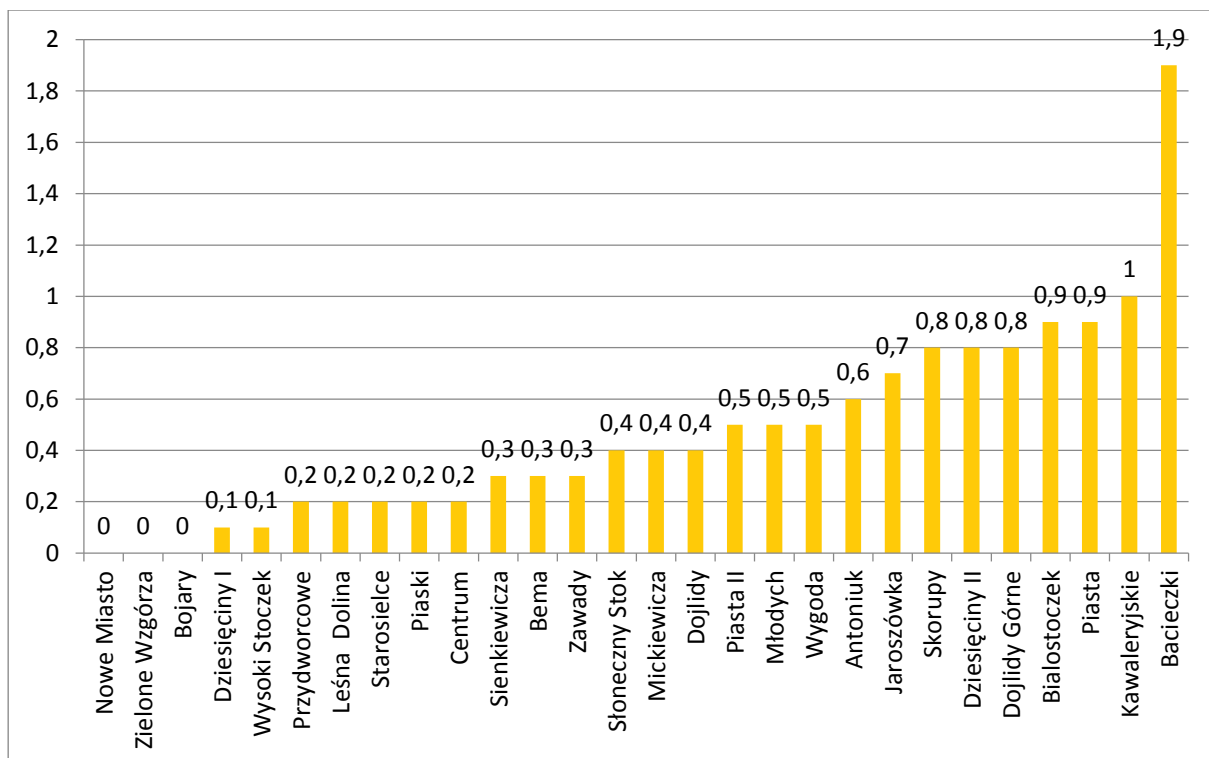
Z problemami wychowawczymi często połączone jest inne zjawisko - problem niskiego poziomu edukacji. Uczniów, którzy nie otrzymują promocji do następnej klasy jest na terenie miasta mniej, niż uczniów z problemami wychowawczymi. Z analizy danych wynika, że największa ich liczba (w przeliczeniu na 1000 mieszkańców) występuje na osiedlach: Bacieczki (1,9), Kawalerskie (1,0), Białostoczek (0,9) oraz Piasta (0,9). Problem uczniów nieotrzymujących promocji do następnej klasy nie wystąpił na osiedlach: Nowe Miasto, Zielone Wzgórze oraz Bojary.

Wykres 9. Liczba uczniów z problemami wychowawczymi w szkołach podstawowych i gimnazjum na 1000 mieszkańców osiedla

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku

Wykres 10. Liczba uczniów nieotrzymujących promocji do następnej klasy według ulic lub osiedli w roku szkolnym 2014/2015 na 1000 mieszkańców osiedla

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku

Podsumowując analizę poziomu edukacji w szkołach podstawowych i gimnazjalnych zaznaczyć należy, że osiedlami najczęściej wskazywanymi, cechującymi się zjawiskami negatywnymi w tym zakresie są:

- ⇒ **Białostoczek,**
- ⇒ **Bacieczki,**
- ⇒ **Przydworcowe,**
- ⇒ **Słoneczny Stok,**
- ⇒ **Dziesięciny II.**

Słabe wyniki w nauce często powiązane są z nieodpowiednimi warunkami życia (alkoholizm czy trudna sytuacja materialna rodziny stwarzając atmosferę nieustannego napięcia i konfliktów, nie zapewniają warunków do intelektualnego rozwoju), zaniedbaniem pedagogicznym – zarówno ze strony nauczycieli jak i rodziców, zaburzeniami koncentracji czy słabą kondycją fizyczną i psychiczną. Znaczenie w tym kontekście ma także uczestnictwo w kulturze, sytuacja w rodzinie, pozycja społeczna rodziców czy ich motywacja i oczekiwania wobec dziecka. Zwykle trudności w szkole wywołane są wieloma przyczynami lub złożonymi i trudnym do weryfikacji związkiem kilku przyczyn.

5.5. Aktywność kulturalna mieszkańców

Instytucje miejskie organizujące wydarzenia kulturalne na terenie Białegostoku zlokalizowane są głównie w centrum. Działania prowadzą dla mieszkańców całego miasta, w swoich siedzibach, rzadziej w przestrzeni publicznej. W poniższej tabeli przedstawiono liczbę zorganizowanych wydarzeń kulturalnych przez instytucje miejskie w roku 2015. Wynika z niej, że wskazane jednostki prowadzą szeroką działalność w zakresie kultury, przez co stwarzają możliwość uczestniczenia w działaniach kulturalnych wszystkim mieszkańcom.

Tabela 4. Wydarzenia organizowane na terenie Białegostoku przez instytucje miejskie

Nazwa instytucji	Liczba wydarzeń/rodzaj
Białostocki Ośrodek Kultury	10 wystaw, 6 festiwali (muzyczne, teatralne, filmowe, interdyscyplinarne), 37 koncertów, 270 seansów filmowych - instytucja prowadzi kino
Białostocki Teatr Lalek	8 premier teatralnych, 568 spektakli, 8 wystaw czasowych, 1 festiwal teatralny
Dom Kultury „Śródmieście”	10 koncertów, 5 wystaw
Galeria Arsenal	18 wystaw czasowych, 1 festiwal książki artystycznej
Galeria im. Sleńdzińskich	1 wystawa stała, 15 wystaw czasowych, 2 festiwale muzyczne, 1 konkurs plastyczny
Muzeum Wojska	4 wystawy stałe, 16 wystaw czasowych (8 w siedzibie, 8 plenerowych), 3 konkursy interdyscyplinarne 1 sympozjum naukowe, 2 seminaria naukowo-muzealnicze
Centrum im. Ludwika Zamenhofa	1 wystawa stała, 17 wystaw czasowych,

Nazwa instytucji	Liczba wydarzeń/rodzaj
	8 koncertów i projektów muzycznych, 21 spotkań/dyskusji/seminariów,

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku

Zaznaczyć należy, że w strukturze miejskich instytucji kultury nie funkcjonują kluby czy koła. We wszystkich instytucjach - w ramach edukacji kulturalnej - organizowane są warsztaty, lekcje muzealne, prelekcje, spotkania. Działania te są najczęściej ujęte w formę cykli, wg indywidualnych planów oraz specyfiki instytucji. Korzystają z nich wszyscy mieszkańcy miasta, bez podziału na osiedla. Szczegółowe zestawienie przeprowadzonych w 2015 r. zajęć zawiera poniższa tabela.

Tabela 5. Zajęcia prowadzone na terenie Białegostoku przez miejskie instytucje

L.p.	Nazwa instytucji	Liczba zajęć/warsztatów
1.	Białostocki Ośrodek Kultury	21 warsztatów filmowych
2.	Białostocki Teatr Lalek	9 warsztatów plastycznych dla dzieci, 10 spotkań (czytanie sztuk lalkowych dla dzieci i dorosłych), lekcje teatralne
3.	Dom Kultury „Śródmieście”	instytucja prowadzi działania w zakresie nauczania indywidualnego w ramach klas instrumentów; <u>ognisko muzyczne</u> : 123 słuchaczy, <u>ognisko baletowe</u> : 34 słuchaczy, <u>ognisko plastyczne</u> : 57 słuchaczy,
4.	Galeria Arsenal	88 zajęć edukacyjnych w siedzibie (warsztaty dla dzieci, młodzieży, dorosłych) 1 warsztat dla mieszkańców os. Słoneczny Stok
5.	Galeria im. Sleńdzińskich	118 lekcji muzealnych, 279 warsztatów plastycznych, 107 spotkań - zajęć plastycznych dla grup dzieci indywidualnych w wieku 6-11 lat
6.	Muzeum Wojska	392 działania edukacyjne (250 lekcji muzealnych, warsztaty, zajęcia rodzinne)
7.	Centrum im. Ludwika Zamenhofa	28 projektów edukacyjnych (warsztaty i zajęcia edukacyjne)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku

Ponadto na terenie miasta działalność kulturalną prowadzą wojewódzkie instytucje kultury, mające swoje siedziby w centrum miasta, tj.: Opera i Filharmonia Podlaska - Europejskie Centrum Sztuki (ul. Odeska 1 i ul. Podleśna 2), Teatr Dramatyczny im. A. Węgierki (ul. Elektryczna 12), Muzeum Podlaskie (Rynek Kościuszki 10) z oddziałami: Muzeum Historycznym (ul. Warszawska 37) i Muzeum Rzeźby Alfonsa Karnego (ul. Świętojańska 17), Wojewódzki Ośrodek Animacji Kultury (ul. Kilińskiego 8 i ul. św. Rocha 14), Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego (ul. M. Skłodowskiej-Curie 14) z filiami bibliotecznymi.

5.6. Aktywność społeczna mieszkańców

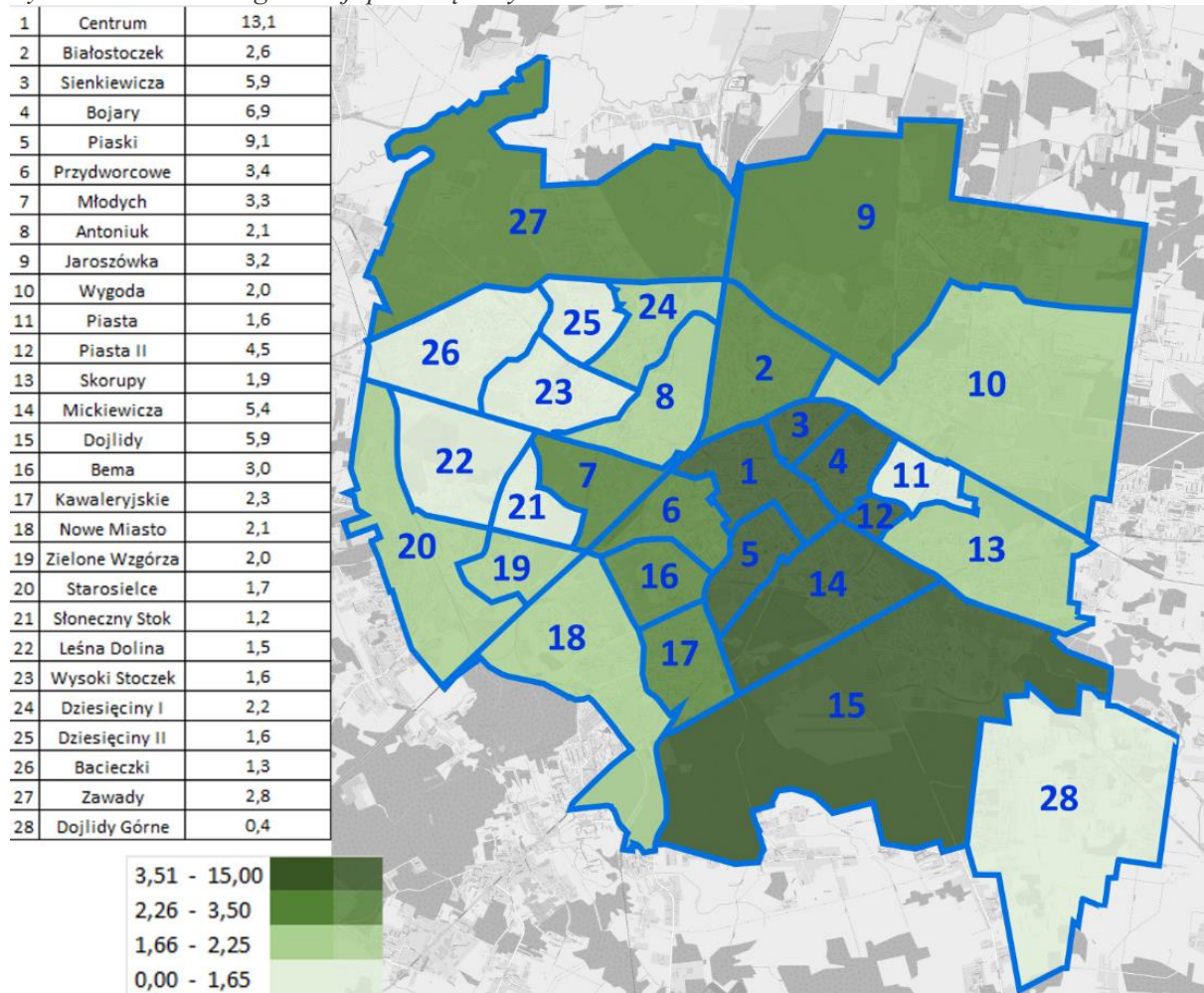
Ważnym aspektem obrazującym aktywność społeczną mieszkańców jest także liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących na danym obszarze. Podmioty te zrzeszają osoby chcące działać na rzecz

bezpieczeństwa, kultury i dziedzictwa kulturowego, czy podnoszenia jakości życia społeczności lokalnej, przyczyniają się do rozwoju gospodarczego i społecznego miasta. Poniżej przedstawiono mapę, na której jasnozielonym oznaczono obszary o najniższej liczbie aktywnych stowarzyszeń, fundacji oraz klubów sportowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, zaś kolorem ciemnozielonym obszary o najwyższej liczbie tych organizacji. Liczba organizacji została przedstawiona na podstawie miejsca rejestracji ich siedziby.

Najmniejsza liczba organizacji pozarządowych występuje na osiedlu Dojlidy Górne (0,4 organizacji na 1000 mieszkańców). Nieco większa, choć nadal alarmująca, liczba organizacji występuje na osiedlach: Słoneczny Stok (1,2), Baciecзки (1,3), Leśna Dolina (1,5), Piasta (1,6), Wysoki Stoczek (1,6), Starosielce (1,7) oraz Skorupy (1,9). Zdecydowanie największa liczba podmiotów pozarządowych znajduje się na obszarze Centrum (13,1 na 1000 mieszkańców).

Rysunek 5. Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców osiedla w roku 2015

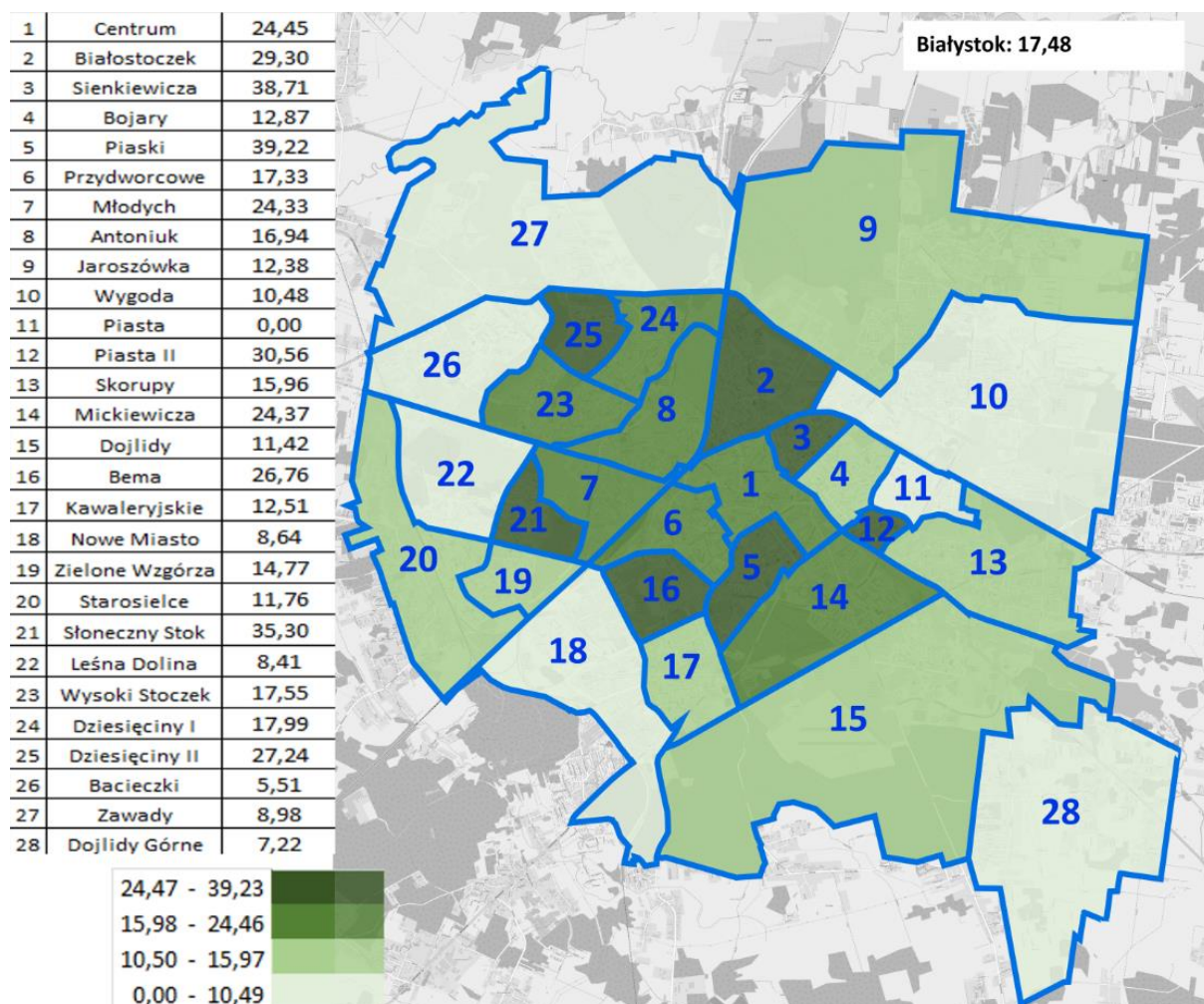

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, GIS Białystok, openstreetmap.org

Wskaźnikiem obrazującym aktywność seniorów jest liczba osób, które posiadają kartę seniora w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Średnia wartość tego wskaźnika dla miasta Białegostoku wynosi 17,48. Do obszarów, w których mieszka największa liczba osób posiadających kartę seniora należą osiedla: Piaski (39,22),

Sienkiewicza (38,71), Słoneczny Stok (35,30), Piasta II (30,56), Białostoczek (29,30), Dziesięciny II (27,24), Bema (26,76). Do osiedli o mniejszej liczbie aktywnych seniorów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców należą osiedla: Piasta (0), Bacieczki (5,51), Dojlidy Górne (7,22), Leśna Dolina (8,41), Nowe Miasto (8,64), Zawady (8,98) oraz Wygoda (10,48).

Rysunek 6. Liczba aktywnych seniorów na 1000 mieszkańców osiedla w roku 2015⁷

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, GIS Białystok, openstreetmap.org

Podsumowując powyższą analizę dotyczącą aktywności społecznej mieszkańców zaznaczyć należy, że w najmniejszym stopniu ma ona miejsce na terenie osiedli:

- ⇒ **Dojlidy Górne,**
- ⇒ **Piasta,**
- ⇒ **Leśna Dolina,**
- ⇒ **Bacieczki.**

⁷ Na podstawie liczby wydanych kart seniora

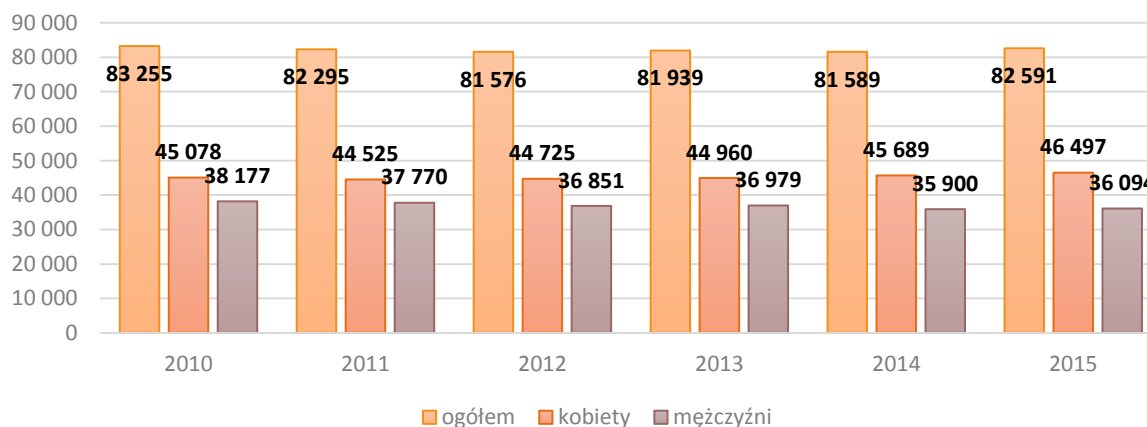
Przyczyną tego typu sytuacji może być brak lub słaba działalność Rad Osiedli, liderów czy animatorów społecznych, mogących zaktywizować ludność. Bierność mieszkańców (w tym osób w wieku poprodukcyjnym) przejawiająca się nie uczestnictwem w organizowanych wydarzeniach kulturalnych i życiu publicznym zamieszkiwanej jednostki również nie sprzyja budowaniu społeczeństwa obywatelskiego. Brak integracji mieszkańców i inicjatyw oddolnych wpływa natomiast na mniejszą aktywność organizacji pozarządowych.

5.7. Zatrudnienie i bezrobocie

W Białymstoku poziom liczby pracujących na przestrzeni lat 2010 – 2014 stopniowo zmniejszał się – oprócz 2013 roku, w którym odnotowano wzrost w porównaniu do roku poprzedniego. W 2010 roku liczba osób pracujących wyniosła 83 255, natomiast w 2014 roku pracowało 81 589 osób. Z kolei w 2015 roku odnotowano wzrost liczby pracujących, zarówno wśród kobiet jak i mężczyzn – liczba pracujących zwiększyła się o 808 kobiet oraz 194 mężczyzn.

Pomiędzy liczbą pracujących kobiet i mężczyzn można zaobserwować dużą dysproporcję. Na przestrzeni lat 2010 – 2015 zatrudniano więcej kobiet niż mężczyzn. W 2015 roku pracowało 46 497 kobiet oraz 36 094 mężczyzn. Porównując sytuację do 2010 roku należy zauważyć, że liczba pracujących kobiet wzrosła, natomiast liczba pracujących mężczyzn zmalała, podczas gdy ogólna liczba pracujących zmniejszyła się. Z kolei w odniesieniu do roku poprzedniego wzrosła zarówno liczba pracujących kobiet, jak i liczba pracujących mężczyzn.

Wykres 11. Liczba pracujących ogółem wg płci na terenie miasta w latach 2010-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

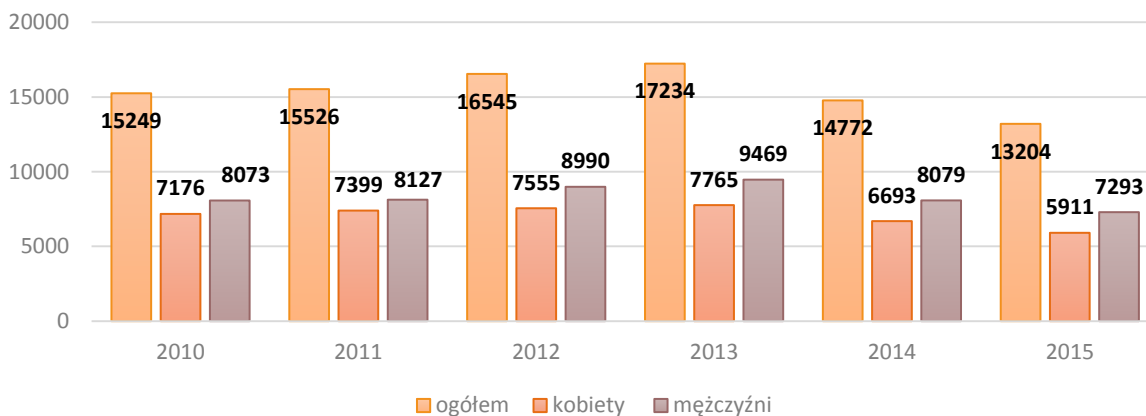
Należy zaznaczyć, że powyższe dane wykluczają osoby pracujące w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osoby pracujące w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach, a także zakłady osób fizycznych o liczbie pracujących do 9 osób.

Na przestrzeni lat 2010 – 2015 w Białymstoku liczba bezrobotnych zarejestrowanych na terenie miasta stopniowo zwiększała się aż do 2013 roku, natomiast w następnych latach sytuacja ta ulegała poprawie.

W 2010 roku liczba bezrobotnych wynosiła 15 249, w 2013 roku wzrosła do 17 234, natomiast w 2015 roku zmalała do 13 204.

W latach 2010 – 2015 liczba zarejestrowanych bezrobotnych kobiet była niższa od liczby zarejestrowanych bezrobotnych mężczyzn. W 2015 roku, w stosunku do roku 2010, odnotowano spadek o 1 265 bezrobotnych kobiet oraz 780 mężczyzn. Z kolei w odniesieniu do 2013 roku odnotowano większy spadek wśród zarejestrowanych bezrobotnych, tj. o 1 854 kobiety oraz o 2 176 mężczyzn.

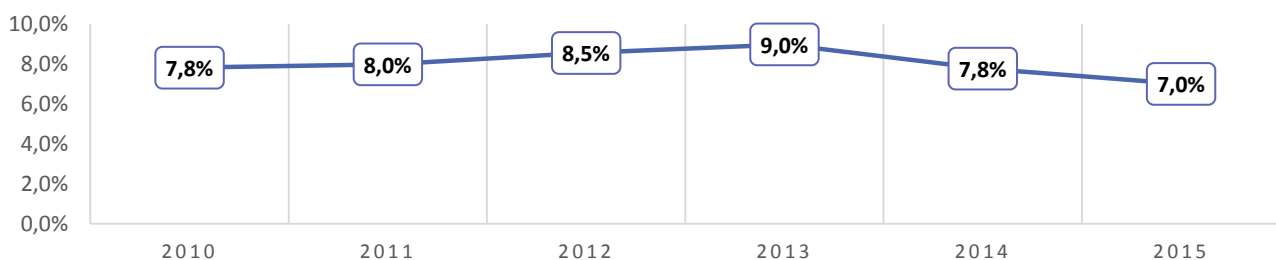
Wykres 12. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych na terenie miasta w latach 2010-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wraz ze zmianą liczby zarejestrowanych bezrobotnych na terenie Białegostoku zmieniał się wskaźnik udziału zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. W 2015 roku ukształtował się on na poziomie 7,0%. Należy zauważyć, że na przestrzeni lat 2010 – 2015 wartość ta jest najniższa. Najwyższą wartość wskaźnik udziału zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym osiągnął w 2013 roku i wynosił wówczas 9,0%.

Wykres 13. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w mieście w latach 2010-2015

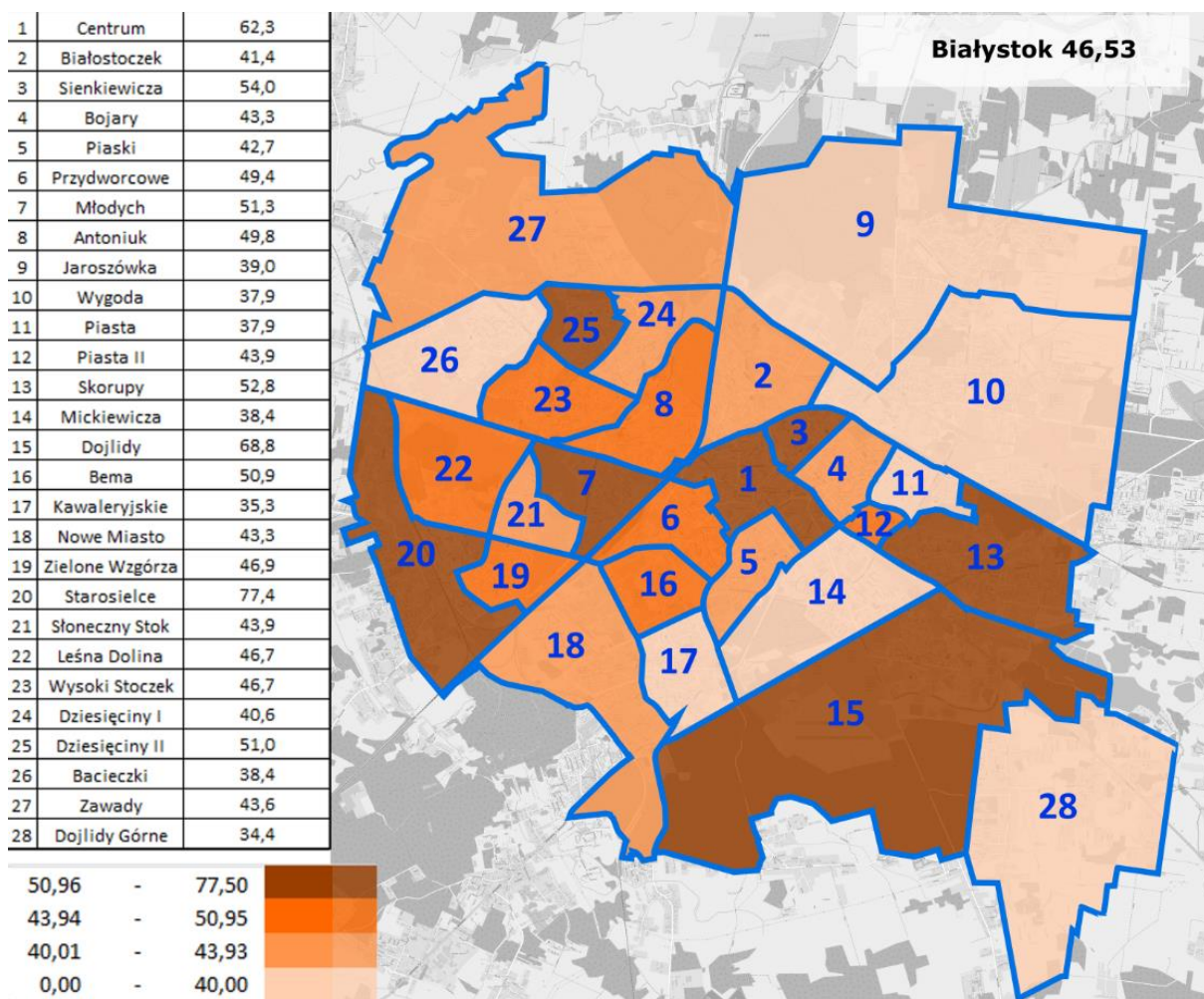
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Brak pracy jest odczuwalnym utrudnieniem dla rodzin, których ten problem dotyka, jednak ważne są także oferowane na rynku pracy warunki zatrudnienia, które pozwalają na godne życie, umożliwiając zaspokojenie przynajmniej podstawowych potrzeb wszystkich członków rodziny. Wpływ na koncentrację zjawiska bezrobocia ma przede wszystkim stopień rozwoju gospodarczego danego obszaru oraz potencjał zasobów

ludzkich uwarunkowanych stopniem wykształcenia, posiadanych kwalifikacji zawodowych, zdolności adaptacji do zmieniającej się sytuacji na lokalnym rynku pracy oraz otwartość na samozatrudnienie. Należy zaznaczyć, że bezrobocie powiązane jest także z problemami społecznymi, m.in. ubóstwem, uzależnieniami, bezradnością życiową, a w skrajnych przypadkach przemocą w rodzinie i przestępczością.

Najwyższym wskaźnikiem bezrobotnych charakteryzuje się osiedle Starosielce (77,4 osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców). W podobnej sytuacji znajdują się: Dojlidy (68,8), Centrum (62,3), Sienkiewicza (54), Skorupy (52,8), Młodych (51,3), Dziesięciny (51) oraz Bema (50,9). Najmniej bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 osób zamieszkuje osiedle Dojlidy Górne (34,4) oraz Kawaleryjskie (35,3).

Rysunek 7. Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców osiedla w roku 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Białymstoku, GIS Białystok, openstreetmap.org

W zakresie zjawiska bezrobocia można wskazać, że nie występuje w Białymstoku znaczące zróżnicowanie pomiędzy natężeniem tego problemu wśród mężczyzn i kobiet. Jednocześnie zdecydowanie większa liczba osób bezrobotnych według wskaźnika w przeliczeniu na 1000 mieszkańców występuje w przypadku osób powyżej 50 roku życia aniżeli do 25 roku życia. Jednocześnie najbardziej nasilonym zjawiskiem w mieście jest występowanie znacznej liczby osób długotrwale bezrobotnych. Zjawisko to jest szczególnie widoczne

w przypadku osiedla Starosielce, gdzie na 1000 mieszkańców przypada średnio aż 51 osób długotrwale bezrobotnych. Wysoką wartość tego wskaźnika odnotowano także dla osiedli Dojlidy (46) oraz Centrum (42). Najwyższą wartość wskaźnika osób bezrobotnych bez kwalifikacji w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zaobserwowano w przypadku osiedla Dojlidy (30) i Starosielce (27).

Tabela 6. Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców osiedla w roku 2015

Osiedle	Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, w tym:					
	mężczyźni	kobiety	do 25 roku życia	powyżej 50 roku życia	długotrwale bezrobotni	bezrobotni bez kwalifikacji
Białystok	25,8	25,2	4,52	14,3	29,2	12,7
Centrum	36,86	34,67	7,08	20,14	41,75	19,78
Białostoczek	24,45	22,37	2,69	11,62	25,58	10,84
Sienkiewicza	33,03	33,03	2,49	19,53	35,51	14,74
Bojary	24,40	23,37	4,58	13,11	28,50	10,58
Piaski	23,27	22,58	3,61	11,87	27,23	11,40
Przydworcowe	27,56	26,55	3,85	15,81	32,12	14,59
Młodych	27,16	28,24	5,21	15,64	31,28	14,77
Antoniuk	27,97	27,58	5,39	15,25	33,75	14,41
Jaroszówka	22,21	22,72	10,93	13,75	22,12	9,57
Wygoda	20,89	20,26	9,78	13,46	23,88	10,03
Piasta	20,91	19,92	1,35	8,20	22,89	8,65
Piasta II	25,41	23,52	2,06	11,50	27,47	10,30
Skorupy	30,06	28,83	3,84	17,94	35,75	17,57
Mickiewicza	23,68	23,00	4,80	13,27	25,28	9,84
Dojlidy	36,79	35,02	12,69	22,33	46,18	30,20
Bema	26,96	26,55	1,01	15,29	35,00	13,68
Kawalerskie	17,39	17,39	3,86	9,66	19,93	7,93
Nowe Miasto	21,20	21,28	1,79	12,64	24,05	9,13
Zielone Wzgórza	26,86	26,52	1,21	16,76	27,90	11,49
Starosielce	41,81	38,82	7,78	22,98	50,58	27,42
Słoneczny Stok	28,10	28,10	2,03	12,58	27,79	9,84
Leśna Dolina	23,89	23,41	2,20	16,05	28,00	10,51
Wysoki Stoczek	25,35	24,73	5,60	15,96	25,42	11,19
Dziesięciny I	23,76	22,99	1,78	10,77	25,65	11,44
Dziesięciny II	27,97	27,57	0,73	15,57	32,19	13,30
Bacieczki	18,30	18,16	2,76	7,28	21,34	9,26
Zawady	23,40	25,65	6,41	10,58	27,25	8,98
Dojlidy Górne	17,20	18,26	7,01	11,04	24,84	11,46
legenda:						
	27,99 - 42,00	27,60 -	5,62 -	15,98 -	32,21 - 51,00	14,43 - 31,00

	40,00	13,00	23,00		
24,47 - 27,98	23,54 - 27,59	3,86 - 5,61	13,48 - 15,97	27,49 - 32,20	11,21 - 14,42
22,23 - 24,46	22,39 - 23,53	2,05 - 3,85	11,52 - 13,47	24,86 - 27,48	9,86 - 11,20
0,00 - 22,22	0,00 - 22,38	0,00 - 2,04	0,00 - 11,51	0,00 - 24,85	0,00 - 9,85

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Białymstoku

Podsumowując analizę zatrudnienia i bezrobocia należy wskazać, iż osiedlami na terenie których najczęściej odnotowywano wartości wskaźników w najwyższych przedziałach, są:

- ⇒ **Centrum,**
- ⇒ **Dojlidy,**
- ⇒ **Starosielce,**
- ⇒ **Skorupy,**
- ⇒ **Sienkiewicza.**

Przyczyn tego stanu rzeczy należy upatrywać głównie w niewystarczającej liczbie podmiotów gospodarczych (w tym przede wszystkim podmiotów gospodarczych zatrudniających znaczącą liczbę osób) funkcjonujących na terenie jednostek. Znaczenie mają jednak również niskie kwalifikacje zawodowe osób pozostających bez zatrudnienia, niedostosowanie wykształcenia do potrzeb rynku pracy, brak doświadczenia zawodowego wśród napływającej kadry absolwentów czy bierna postawa bezrobotnych. W przypadku czynników zewnętrznych istotne jest zmniejszenie popytu na konkretne usługi i dobra, wysokie dla pracodawców koszty pracy, sezonowe wahania poziomu zatrudnienia oraz działania państwa szeroko rozumiane jako pomoc społeczna, których wysokość jest często zbliżona do przeciętnych wynagrodzeń, co obniża motywację do poszukiwania zatrudnienia.

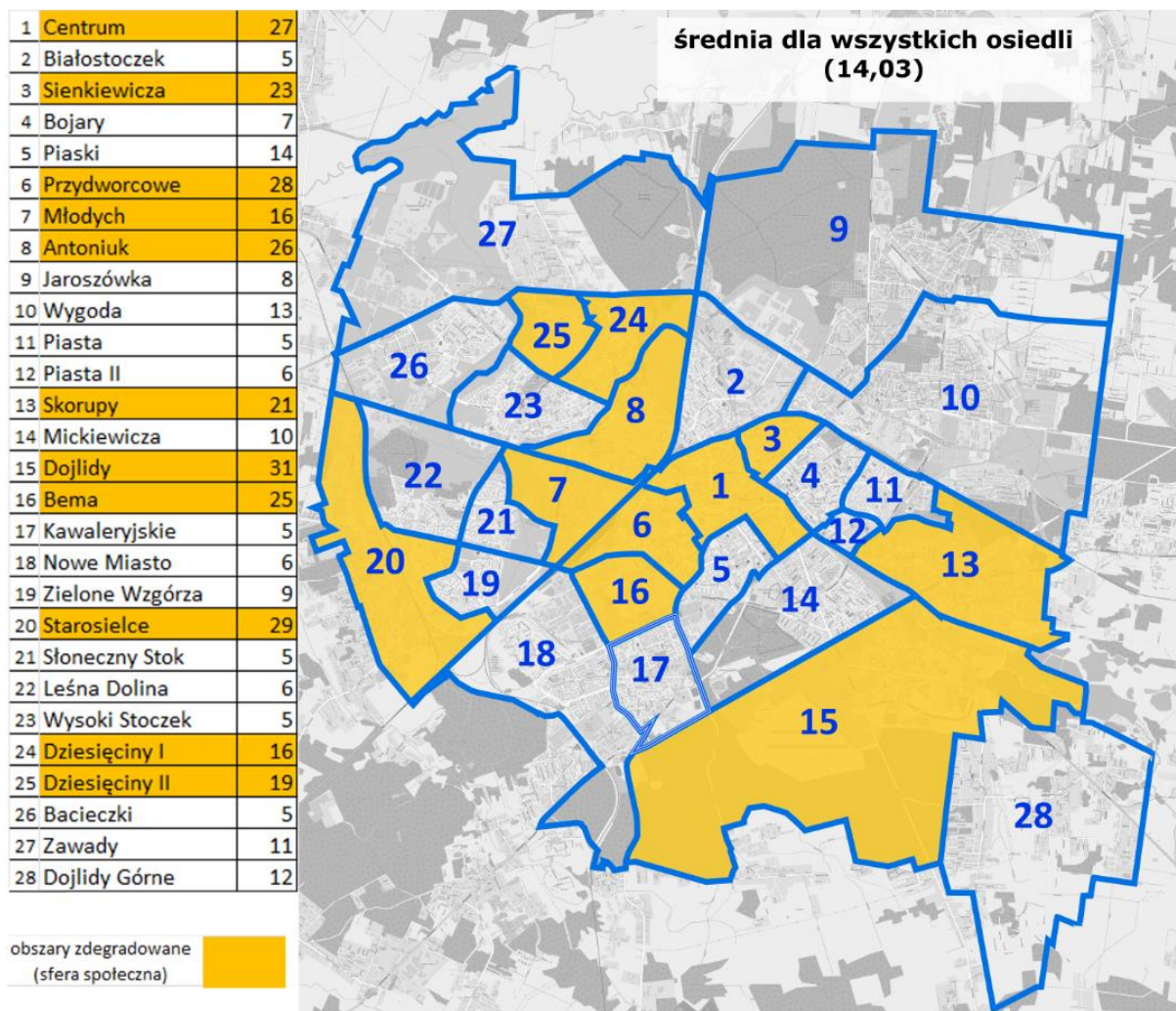
5.8. Podsumowanie sfery społecznej

Analizę przestrzenną liczby obszarów problemowych (wartości wskaźników, które w sposób negatywnie odbiegały od średniej dla miasta) przedstawia poniższa mapa. Wskazać należy, że kumulacją zjawisk negatywnych w sferze społecznej charakteryzuje się głównie centralna część miasta, osiedla: Centrum, Sienkiewicza, Przydworcowe, Bema, Młodych, Antoniuk, Dziesięciny I i Dziesięciny II. Jednak najwyższą liczbę problemów odnotowano w osiedlach położonych w południowo-wschodniej (osiedle Dojlidy) i zachodniej (Starosielce) części miasta.

Precyzując, w sferze społecznej największą liczbę wskaźników w sposób negatywnie odbiegających od średniej zidentyfikowano w przypadku osiedli: **Dojlidy** (31), **Starosielce** (29), **Przydworcowe** (28), **Centrum** (27), **Antoniuk** (26), **Bema** (25) oraz **Sienkiewicza** (23), **Skorupy** (21), **Dziesięciny II** (19), **Młodych** (16), **Dziesięciny I** (16). Analiza wykazała, iż obszary te charakteryzują się wysokim odsetkiem mieszkańców korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku, relatywnie niskim poziomem bezpieczeństwa (zanalizowanym za pomocą wskaźnika występowania wykroczeń), a także niskim poziomem edukacji w szkołach podstawowych i gimnazjalnych. Znaczenie ma również niska aktywność społeczna mieszkańców oraz wysoki poziom bezrobocia. Wszystkie te zjawiska składają się na wysoki poziom zdegradowania osiedli, a także niską jakość życia ich mieszkańców.

Rysunek 8. Obszary zdegradowane (liczba obszarów problemowych powyżej średniej) w sferze społecznej według osiedli

Źródło: opracowanie własne danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, GIS Białystok, openstreetmap.org

Tabela 7. Zestawienie wskaźników ze sfery społecznej zastosowanych w diagnozie z zaznaczeniem wartości odbiegających negatywnie od średniej według osiedli

Osiedle	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34
Centrum	13,1	24,4	0,6	44,0	6,6	3,4	36,2	42,5	39,9	0,1	32,8	13,5	1,0	0,7	28,0	4,2	0,1	0,7	11,5	1,6	0,7	62,3	1,7	36,9	34,7	7,1	20,1	41,7	19,8	2,6	0,7	57,3	71,9	20,2
Białostoczek	2,6	29,3	0,2	19,2	1,0	0,5	16,1	19,9	15,8	0,0	15,0	3,2	0,7	0,4	7,7	1,0	0,0	0,3	3,7	0,3	0,8	41,4	1,4	24,4	22,4	2,7	11,6	25,6	10,8	3,7	0,8	59,1	78,5	7,2
Sienkiewicza	5,9	38,7	0,5	43,0	9,4	3,2	29,7	42,4	25,6	0,2	22,2	7,6	0,5	0,4	23,4	3,2	0,2	0,7	7,5	2,0	0,5	54,0	2,1	33,0	33,0	2,5	19,5	35,5	14,7	0,9	0,4	66,0	74,9	10,6
Bojary	6,9	12,9	0,4	25,0	2,4	1,3	20,9	25,7	20,9	0,1	18,0	6,2	0,5	0,4	15,6	2,4	0,2	0,2	7,7	0,6	0,9	43,3	1,4	24,4	23,4	4,6	13,1	28,5	10,6	4,3	0,1	61,6	73,0	10,3
Piaski	9,1	39,2	0,5	31,9	6,9	4,0	26,2	30,8	26,8	0,1	22,1	11,1	0,2	0,1	22,6	2,7	0,0	0,2	8,6	1,0	0,5	42,7	2,1	23,3	22,6	3,6	11,9	27,2	11,4	0,8	0,2	69,7	68,5	11,7
Przydworcowe	3,4	17,3	2,0	38,7	4,4	1,7	30,0	37,8	31,7	0,2	28,5	7,7	1,0	1,1	19,6	3,7	0,1	0,5	4,9	0,7	0,5	49,4	1,8	27,6	26,5	3,9	15,8	32,1	14,6	6,6	0,4	62,1	68,6	15,5
Młodych	3,3	24,3	0,0	29,3	2,8	0,4	23,5	27,8	23,0	0,0	22,6	5,6	0,4	0,7	11,7	1,7	0,0	0,7	6,7	1,1	0,2	51,3	2,0	27,2	28,2	5,2	15,6	31,3	14,8	5,9	0,2	56,0	76,0	11,7
Antoniuk	2,1	16,9	0,6	38,4	5,5	2,8	29,5	31,5	27,3	0,2	24,4	6,6	0,3	1,0	20,4	2,5	0,2	0,7	4,4	0,7	0,8	49,8	1,8	28,0	27,6	5,4	15,3	33,8	14,4	1,4	0,5	63,8	73,4	16,2
Jaroszówka	3,2	12,4	0,9	18,4	0,9	0,5	15,6	18,8	17,0	0,1	18,8	5,3	2,6	0,4	11,0	1,5	0,1	0,4	3,0	0,7	0,6	39,0	2,0	22,2	22,7	10,9	13,8	22,1	9,6	1,6	0,5	65,8	81,9	10,8
Wygoda	2,0	10,5	1,4	28,7	4,0	1,1	22,4	27,7	23,4	0,3	21,0	5,8	1,4	0,8	16,1	2,2	0,4	0,6	3,0	0,6	0,6	37,9	1,6	20,9	20,3	9,8	13,5	23,9	10,0	1,5	0,3	61,2	75,0	13,2
Piasta	1,6	0,0	0,3	20,1	2,3	1,6	15,3	19,5	14,0	0,1	13,3	3,9	0,2	0,1	12,3	1,3	0,1	0,5	3,2	0,3	0,5	37,9	1,3	20,9	19,9	1,4	8,2	22,9	8,7	3,9	0,0	62,4	82,1	7,2
Piasta II	4,5	30,6	0,3	22,0	2,7	1,4	17,7	20,9	19,2	0,0	17,3	5,2	0,5	0,3	14,2	2,2	0,2	0,2	7,2	0,5	1,0	43,9	1,5	25,4	23,5	2,1	11,5	27,5	10,3	6,9	0,0	53,7	82,1	9,8
Skorupy	1,9	16,0	0,6	41,1	2,6	1,0	36,4	36,4	34,6	0,1	28,3	10,8	0,9	2,4	16,3	5,2	0,0	0,1	3,1	1,0	0,9	52,8	1,5	30,1	28,8	3,8	17,9	35,8	17,6	4,7	0,2	60,5	76,3	16,1
Mickiewicza	5,4	24,4	0,0	24,1	4,8	2,1	20,0	22,4	21,7	0,1	17,8	8,2	1,8	0,5	18,8	3,0	0,0	0,0	6,6	0,5	0,7	38,4	1,0	23,7	23,0	4,8	13,3	25,3	9,8	2,3	0,1	59,9	77,3	8,7
Dojlidy	5,9	11,4	2,0	54,0	7,9	1,8	45,4	51,0	68,5	1,0	56,3	19,3	2,0	1,3	31,0	10,4	0,0	0,5	11,4	1,5	0,5	68,8	3,0	36,8	35,0	12,7	22,3	46,2	30,2	3,8	0,5	55,4	73,1	29,8
Bema	3,0	26,8	0,8	37,8	5,4	1,4	29,0	35,8	30,8	0,0	26,6	8,9	0,6	1,0	21,7	2,0	0,2	0,4	6,8	0,6	0,2	50,9	2,0	27,0	26,6	1,0	15,3	35,0	13,7	3,8	0,8	64,6	67,3	15,1
Kawalerskie	2,3	12,5	0,6	15,6	1,3	0,5	11,6	14,9	11,6	0,0	10,4	3,4	0,5	0,5	9,7	0,8	0,1	0,3	3,9	0,4	0,5	35,3	2,0	17,4	17,4	3,9	9,7	19,9	7,9	3,7	0,3	67,3	77,2	5,2
Nowe Miasto	2,1	8,6	0,5	18,8	0,7	0,2	15,2	18,4	15,2	0,0	14,0	2,4	0,2	0,3	11,0	0,7	0,0	0,3	4,2	0,5	0,7	43,3	2,1	21,2	21,3	1,8	12,6	24,1	9,1	4,6	0,6	64,3	82,4	7,0
Zielone Wzgórza	2,0	14,8	0,0	20,9	0,8	0,3	15,6	19,9	12,7	0,0	13,6	4,8	0,1	0,0	13,0	1,0	0,1	0,4	4,5	0,3	0,2	46,9	2,0	26,9	26,5	1,2	16,8	27,9	11,5	1,0	0,4	60,9	75,5	7,0
Starosielce	1,7	11,8	1,3	68,1	3,7	1,1	57,7	65,9	56,6	0,4	51,3	13,7	1,4	4,8	40,6	6,6	0,4	0,9	5,0	1,5	0,8	77,4	1,7	41,8	38,8	7,8	23,0	50,6	27,4	8,6	0,9	61,7	76,4	24,9
Słoneczny Stok	1,2	35,3	0,1	24,7	1,9	1,2	10,2	26,3	18,4	0,1	15,3	5,4	0,1	0,1	16,1	1,8	0,2	0,0	4,8	0,2	0,4	43,9	1,6	28,1	28,1	2,0	12,6	27,8	9,8	1,2	0,2	61,9	67,8	7,3
Leśna Dolina	1,5	8,4	0,4	21,1	1,2	0,6	12,0	20,9	17,0	0,0	13,6	3,7	0,5	0,6	12,4	1,4	0,1	0,8	2,0	0,2	0,3	46,7	2,4	23,9	23,4	2,2	16,1	28,0	10,5	2,1	0,2	55,5	78,6	7,9
Wysoki Stoczek	1,6	17,5	0,5	17,5	1,0	0,6	14,3	15,5	15,4	0,0	14,0	4,8	0,8	0,2	8,0	1,2	0,1	0,3	2,5	0,2	0,3	46,7	1,4	25,4	24,7	5,6	16,0	25,4	11,2	1,0	0,3	58,2	76,6	6,6
Dziesięciny I	2,2	18,0	0,9	31,8	2,9	1,1	24,7	30,5	24,2	0,0	23,1	5,1	1,6	1,2	13,8	2,7	0,0	0,8	2,9	0,6	0,8	40,6	1,0	23,8	23,0	1,8	10,8	25,7	11,4	3,2	0,9	53,0	75,0	13,2
Dziesięciny II	1,6	27,2	0,6	39,2	2,5	1,2	31,1	37,5	30,2	0,0	28,8	4,7	0,2	0,8	14,0	2,2	0,0	0,5	3,2	0,5	0,6	51,0	1,9	28,0	27,6	0,7	15,6	32,2	13,3	3,2	1,0	54,8	64,0	16,9
Bacieczki	1,3	5,5	0,4	18,9	0,6	0,3	15,3	16,3	12,1	0,1	10,1	2,3	0,7	0,4	9,9	0,4	0,1	0,1	2,4	0,1	1,1	38,4	1,0	18,3	18,2	2,8	7,3	21,3	9,3	2,7	0,8	64,1	80,9	8,1
Zawady	2,8	9,0	1,6	23,7	1,3	0,3	9,0	22,4	19,2	0,0	18,0	5,5	2,9	0,0	14,1	2,2	0,0	0,3	6,7	0,6	1,0	43,6	1,3	23,4	25,6	6,4	10,6	27,3	9,0	5,8	1,9	54,8	83,4	8,4
Dojlidy Górne	0,4	7,2	0,8	18,7	1,5	1,1	17,0	17,6	15,3	0,8	14,2	4,5	7,2	1,1	18,7	1,9	0,0	0,2	3,4	0,8	0,6	34,4	1,9	17,2	18,3	7,0	11,0	24,8	11,5	8,1	0,0	64,8	80,0	7,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku.

- 1 Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców
- 2 Aktywni seniorzy na 1000 mieszkańców
- 3 Liczba rodzin objętych pomocą asystentów rodziny w 2015 r. na 1000 mieszkańców
- 4 Liczba korzystająca z pomocy społecznej w roku 2015 na 1000 mieszkańców
- 5 Liczba osób 65+ korzystająca z pomocy społecznej w roku 2015 na 1000 mieszkańców
- 6 Liczba osób 65+ korzystająca z pomocy społecznej - usługi opiekuńcze w tym specjalistyczne usługi opiekuńcze w roku 2015 na 1000 mieszkańców
- 7 Liczba osób objętych pomocą społeczną ze względu na ubóstwo na 1000 mieszkańców
- 8 Liczba osób objętych pomocą społeczną - praca socjalna na 1000 mieszkańców
- 9 Liczba osób objętych pomocą społeczną - zasiłek celowy na 1000 mieszkańców
- 10 Liczba osób objętych pomocą społeczną - sprawienie pogrzebu na 1000 mieszkańców
- 11 Liczba osób objętych pomocą społeczną - zasiłek okresowy na 1000 mieszkańców
- 12 Liczba osób objętych pomocą społeczną - zasiłek stały na 1000 mieszkańców
- 13 Liczba osób objętych pomocą społeczną ze względu na niepełnosprawność na 1000 mieszkańców
- 14 Liczba osób objętych pomocą społeczną ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na 1000 mieszkańców
- 15 Liczba osób objętych pomocą społeczną ze względu na długotrwałą chorobę na 1000 mieszkańców
- 16 Liczba osób objętych pomocą społeczną ze względu na alkoholizm na 1000 mieszkańców
- 17 Liczba osób objętych pomocą społeczną ze względu na narkomanię na 1000 mieszkańców
- 18 Liczba osób objętych pomocą społeczną ze względu na przemoc w rodzinie na 1000 mieszkańców
- 19 Liczba przestępstw - kradzieże, kradzieże z włamaniem, kradzieże samochodów na 1000 mieszkańców
- 20 Liczba przestępstw bójki, rozboje, pobicia na 1000 mieszkańców
- 21 Liczba przestępstw - Przemoc domowa na 1000 mieszkańców
- 22 Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców
- 23 Liczba osób bezrobotnych biorących udział w szkoleniach na 1000 mieszkańców
- 24 Liczba bezrobotnych mężczyzn na 1000 mieszkańców
- 25 Liczba bezrobotnych kobiet na 1000 mieszkańców
- 26 Liczba bezrobotnych do 25 roku życia na 1000 mieszkańców
- 27 Liczba bezrobotnych powyżej 50 roku życia na 1000 mieszkańców
- 28 Liczba długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców
- 29 Liczba bezrobotnych bez kwalifikacji na 1000 mieszkańców
- 30 Liczba uczniów z problemami wychowawczymi w szkołach podstawowych i gimnazjum na 1000 mieszkańców
- 31 Liczba uczniów nieotrzymujących promocji do następnej klasy według ulic lub osiedli w roku szkolnym 2014/2015 na 1000 mieszkańców
- 32 Średni wynik egzaminu gimnazjalnego (według miejsca zamieszkania uczniów – podział na osiedla)
- 33 Średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty (według miejsca zamieszkania uczniów – podział na osiedla)
- 34 Liczba osób objętych pomocą społeczną ze względu na bezrobocie na 1000 mieszkańców

6. Sfera gospodarcza

6.1. Liczba i struktura podmiotów gospodarczych

Na koniec 2015 roku potencjał gospodarczy Białegostoku tworzyło 34 407 podmiotów gospodarki narodowej. Spośród wszystkich podmiotów największą grupę stanowiły mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające od 1 do 9 osób (33 126 podmiotów, tj. 96,3% ogółu). Na terenie miasta znacznie mniej funkcjonowało przedsiębiorstw małych, zatrudniających od 10 do 49 osób (963 podmioty, które stanowiły 2,8% ogółu) i średnich zatrudniających od 50 do 249 osób (267 podmiotów, tj. 0,8% ogółu). W Białymstoku najmniejszą grupę stanowią przedsiębiorstwa zatrudniające co najmniej 250 osób (51 podmiotów, tj. 0,1% ogółu), w tym 40 przedsiębiorstw zatrudniających od 250 do 999 osób oraz 11 przedsiębiorstw zatrudniających 1 000 osób i więcej. Z powyższych danych wynika, że siłę napędową gospodarki Białegostoku tworzą głównie podmioty o małej klasie wielkości.

W latach 2010 – 2015 liczba podmiotów gospodarczych dynamicznie wzrastała. W 2010 roku ich liczba wynosiła 31 264, a w 2015 funkcjonowało 34 407 przedsiębiorstw – tym samym odnotowano wzrost o 10,1%. Liczba najmniejszych przedsiębiorstw zatrudniających od 1 do 9 osób wzrosła o 3 259, a grupa przedsiębiorstw zatrudniających od 10 do 49 osób pomniejszyła się o 97 podmiotów. Ubyło 13 przedsiębiorstw, w których pracę znaleźć może od 50 do 249 osób oraz 7 podmiotów zatrudniających od 250 do 999 pracowników. Ponadto przybyło 1 przedsiębiorstwo zatrudniające co najmniej 1 000 osób.

Tabela 8. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON na terenie miasta w latach 2010-2015

Rok	Liczba zatrudnionych osób				
	1-9	10-49	50-249	250-999	1000 i więcej
2010	29867	1060	280	47	10
2011	29925	1079	280	45	10
2012	31082	985	288	45	10
2013	31797	961	274	42	11
2014	32445	968	269	42	11
2015	33126	963	267	40	11

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Biorąc pod uwagę grupy rodzajów działalności, na terenie Białegostoku najmniejszy odsetek stanowią podmioty działające w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie (183 podmioty). Zdecydowanie więcej funkcjonowało podmiotów zajmujących się przemysłem i budownictwem (6 001 podmiotów). Największy odsetek stanowiły podmioty funkcjonujące w pozostałej działalności usługowej (28 223 podmioty).

Wśród wszystkich podmiotów zarejestrowanych na terenie Białegostoku najwięcej jest tych, których pracownicy zajmują się handlem hurtowym i detalicznym oraz naprawą pojazdów samochodowych i motocykli (8 933 podmioty). Mniej liczną grupę stanowią przedsiębiorstwa zajmujące się budownictwem (3 564 podmioty) oraz działalnością profesjonalną, naukową i techniczną (3 932 podmioty). Na terenie miasta najmniej podmiotów zajmuje się:

- górnictwem i wydobywaniem (23 przedsiębiorstwa);
- wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (51 przedsiębiorstw);
- administracją publiczną i obroną narodową (78 przedsiębiorstw).

Na koniec 2015 roku na terenie Białegostoku zdecydowaną większość stanowiły podmioty z sektora prywatnego (33 592 przedsiębiorstwa). Grupę tę tworzyły przede wszystkim osoby fizyczne, prowadzące działalność gospodarczą (25 557 jednostek) oraz spółki handlowe (3 303 jednostki). Mniej było spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego (452 jednostki), spółdzielni (90 jednostek) oraz fundacji (292 jednostki). Na wysokim poziomie kształtowała się liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych (959) oraz fundacji (292), co może świadczyć o wysokim poziomie aktywności społecznej mieszkańców. W przypadku podmiotów z sektora publicznego na terenie miasta funkcjonowało tylko 526 jednostek danego rodzaju.

Na przestrzeni lat 2010 – 2015 wzrosła liczba podmiotów sektora prywatnego, natomiast zmalała sektora publicznego. Porównując stan podmiotów sektora prywatnego z 2015 roku do stanu z 2010 roku, ich liczba wzrosła o 2 881 przedsiębiorstw. Największy wzrost odnotowano wśród spółek handlowych oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą – odpowiednio o 980 oraz 958 podmiotów. Można wnioskować, że Białystok jest miastem przyjaznym dla małych i średnich przedsiębiorców. Porównując stan podmiotów sektora publicznego z 2015 roku do stanu z 2010 roku, w Białymstoku ubyło 27 przedsiębiorstw danego sektora własnościowego.

Tabela 9. Podmioty gospodarki narodowej według sektorów własnościowych w mieście w latach 2010-2015

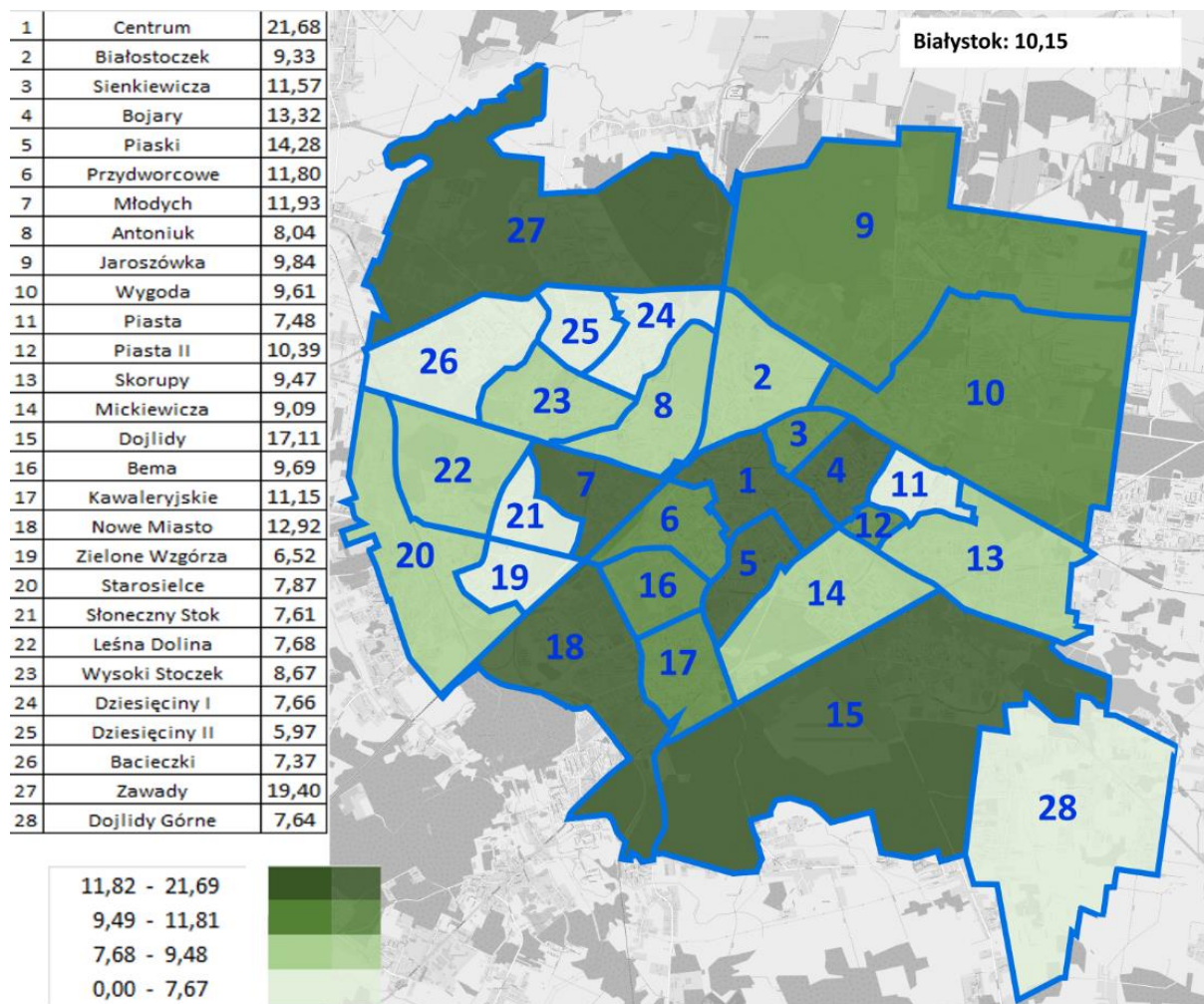
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Sektor publiczny ogółem, w tym:	553	581	587	552	532	526
Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	347	376	388	362	356	350
Przedsiębiorstwa państwowe	1	1	1	1	1	0
Spółki handlowe	19	16	17	16	16	17
Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, gospodarstwa pomocnicze	4	0	0	0	0	0
Sektor prywatny ogółem, w tym:	30711	30758	31823	32533	33188	33592
Osoby fizyczne prowadzące działalność	24599	24334	24765	25026	25322	25557

gospodarczą						
Spółki handlowe	2323	2479	2700	2972	3166	3303
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	285	304	330	362	414	452
Spółdzielnie	81	81	81	82	90	90
Fundacje	124	147	167	201	242	292
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	823	847	877	913	945	959

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Liczbę nowozarejestrowanych przedsiębiorstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców poszczególnych osiedli w 2015 roku obrazuje poniższa mapa. Średni wynik dla miasta w tym zakresie wyniósł 10,15. Osiedlami, na terenie których odnotowano najniższe wartości wskaźnika są: Dziesięciny II (5,97), Zielone Wzgórza (6,52), Bacieczki (7,37), Piasta (7,48), Słoneczny Stok (7,61), Dojlidy Górne (7,64), Dziesięciny (7,66). Kumulacja obszarów o dość niskim poziomie gospodarczym zauważalna jest zatem w północno-zachodniej części miasta. Osiedla o wysokim wskaźniku nowozarejestrowanych przedsiębiorstw na 1000 mieszkańców koncentrują się głównie w centralnej i południowo-zachodniej części jednostki, tj. Centrum (21,68), Dojlidy (17,11), Piaski (14,28), Bojary (13,32), Nowe Miasto (12,92), Młodych (11,93). Osiedlem, na którym odnotowano jedną z najwyższych wartości wskaźnika jest również Zawady (19,40), położone w północnej części miasta.

Rysunek 9. Liczba nowozarejestrowanych przedsiębiorstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców osiedla w roku 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, GIS Białystok, openstreetmap.org

Podsumowując powyższą analizę dotyczącą aktywności gospodarczej zaznaczyć należy, że w najmniejszym stopniu ma ona miejsce na terenie osiedli:

- ⇒ **Dojlidy Górne,**
- ⇒ **Piasta,**
- ⇒ **Zielone Wzgórza,**
- ⇒ **Słoneczny Stok,**
- ⇒ **Dziesięciny I,**
- ⇒ **Dziesięciny II,**
- ⇒ **Bacieczki**

Przyczyn należy upatrywać w niskiej atrakcyjności inwestycyjnej jednostek wynikającej z lokalizacji (położenia w peryferyjnych częściach miasta), czy słabym wyposażeniu w niezbędną infrastrukturę. W tym zakresie znaczenie mają również wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej.

6.2. Specjalna Strefa Ekonomiczna

Część obszaru miasta Białegostoku należy do Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (SSSE), tworząc Podstrefę Białystok Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Tereny te są zlokalizowane w południowo-wschodniej części miasta w obrębie Dojlid i Krywlan, rejon ulic: K. Ciołkowskiego, A. Mickiewicza, J. Kuronia, F. Karpińskiego, Myśliwskiej, Solnickiej, Św. Proroka Eliasza i Ks. St. Suchowolca. Podstrefa Białystok SSSE obejmuje tereny o łącznej powierzchni 94,28 ha, z czego 29,91 ha stanowią tereny zagospodarowane oraz 64,37 ha stanowią nowe tereny inwestycyjne.

Rysunek 10. Mapa obszaru Podstrefy Białystok Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej

Źródło: Urząd Miejski w Białymstoku (www.bialystok.pl)

W części zagospodarowanej Podstrefy Białystok SSSE zainwestowało 8 inwestorów. Są to firmy z następujących branż: produkcja wodnych i grzewczych systemów instalacyjnych, produkcja obudów z tworzyw sztucznych do narzędzi elektrycznych i sprzętu gospodarstwa domowego, produkcja uchwytów do obrabiarek, a także z branży poligraficznej, metalowej, maszynowej oraz hartownia i odlewnia.

Tereny inwestycyjne Podstrefy Białystok SSSE położone w obrębie Dojlidy uzbrojone zostały w infrastrukturę techniczną i drogową, natomiast na terenach inwestycyjnych położonych w obrębie Krywlan realizowany jest obecnie projekt budowlany przewidujący bezpośredni dostęp do infrastruktury technicznej i drogowej.

W bezpośrednim sąsiedztwie Podstrefy Białystok SSSE znajduje się Białostocki Park Naukowo-Technologiczny, który stanowi jednostkę działającą na rzecz zwiększania innowacji wśród lokalnych i regionalnych przedsiębiorstw, inkubowania nowych firm oraz pozyskiwania inwestorów. Białostocki Park

Naukowo-Technologicznego jest zlokalizowany w południowej części miasta, w rejonie ulic: Borsuczej, Żurawiej i Myśliwskiej.

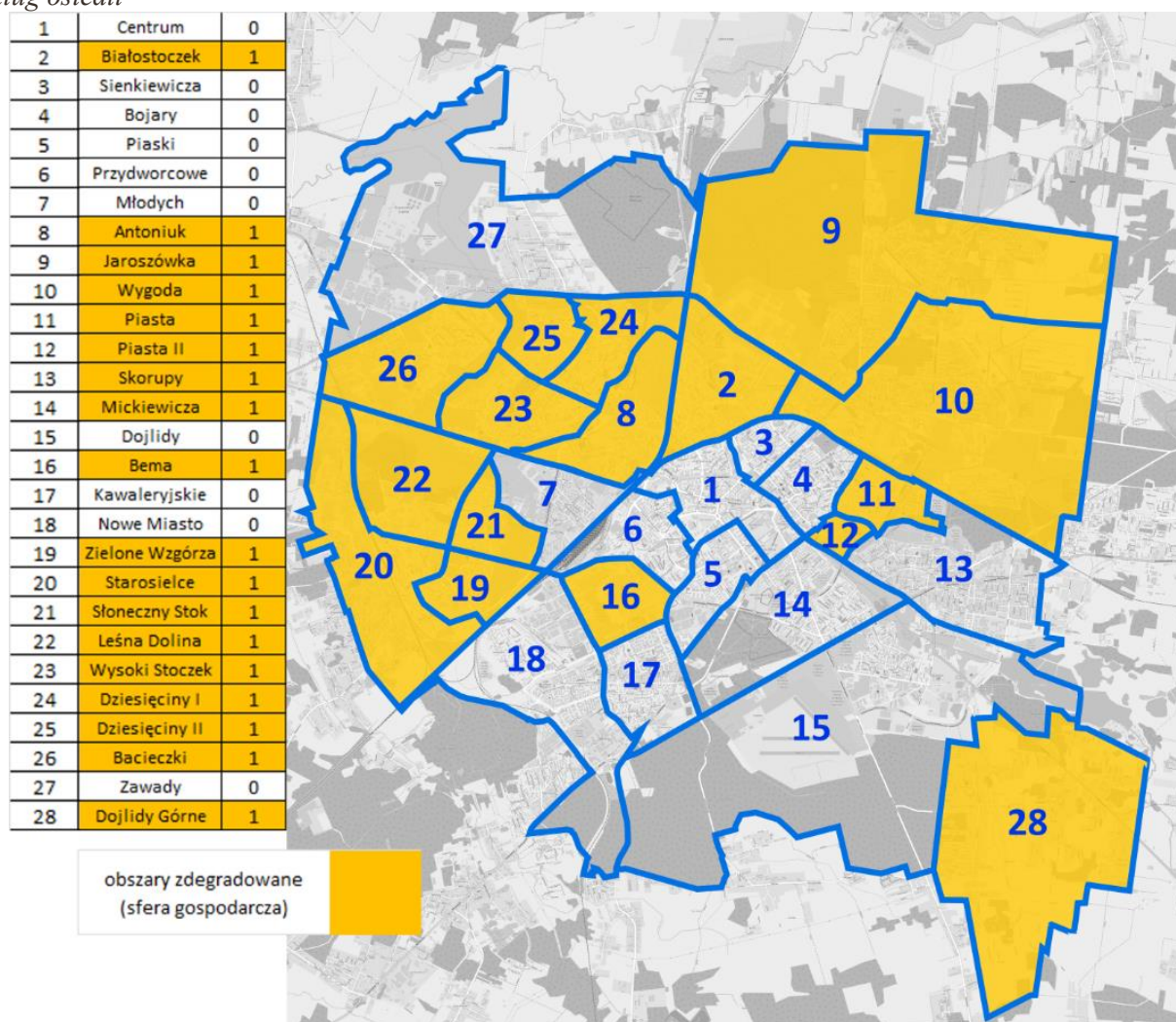
Białostocki Park Naukowo-Technologiczny to pierwszy w Polsce Wschodniej certyfikowany technopark. Przyznany certyfikat potwierdza spełnianie środowiskowych standardów jakości działania ośrodków innowacji w fazie rozwoju. Do głównych zadań Białostockiego Parku Naukowo-Technologicznego należy:

- inkubowanie firm rozpoczynających działalność i zapewnienie usług wsparcia dla firm innowacyjnych,
- aktywizowanie współpracy przedsiębiorstw ze środowiskiem naukowo-badawczym,
- wynajem powierzchni biurowej, usługowej i laboratoryjnej dla rozwijających się przedsiębiorstw oraz jednostek naukowo-badawczych po preferencyjnych cenach,
- zarządzanie terenami inwestycyjnymi,
- pozyskiwanie inwestorów.

6.3. Podsumowanie sfery gospodarczej

Analizę przestrzenną liczby obszarów problemowych przedstawia poniższa mapa. Wynika z niej, że kumulacją zjawisk negatywnych w sferze gospodarczej charakteryzuje się głównie północna (zarówno północno-wschodnia, jak i północno-zachodnia) część miasta. Na terenie osiedli: Białostoczek, Antoniuk, Jaroszkówka, Wygoda, Piasta, Piasta II, Skorupy, Mickiewicza, Bema, Zielone Wzgórza, Starosielce, Słoneczny Stok, Leśna Dolina, Wysoki Stoczek, Dziesięciny I, Dziesięciny II, Bacieczki, Dojlidy Górne odnotowano po 1 zjawisku negatywnym ze sfery gospodarczej, co w kontekście całej analizy pozwala uznać obszary za zdegradowane. Dodać należy, że tereny te charakteryzują się niskim poziomem rozwoju gospodarczego, co negatywnie wpływa także na inne sfery (m.in. społeczną – jakość życia) funkcjonowania miasta.

Rysunek 11. Obszary zdegradowane (liczba obszarów problemowych powyżej średniej) w sferze gospodarczej według osiedli

Źródło: opracowanie własne danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, GIS Białystok, openstreetmap.org

7. Sfera środowiskowa

7.1. Warunki środowiskowe i tereny zieleni

Białystok charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu. Dominują obszary faliste oraz falisto-pagórkowate. Wysokość waha się od 120 do 170 m n.p.m. Charakterystycznym elementem rzeźby obszaru miasta są wyraźne obniżenia w powierzchni wysoczyzny morenowej, które wykorzystują rzeki: Biała, Horodnianka, Czaplinianka. Krajobraz Białegostoku jest zróżnicowany, chociaż należy do typowych krajobrazów miejskich, posiadających zwartą zabudowę.

Białystok jest włączony do obszaru Zielonych Płuc Polski. Warunki geograficzne sprawiły, że około 32% obszaru miasta to tereny zieleni, wśród których należy wymienić:

1. Parki i Ogrody:

- Park Antoniuk;
- Park Centralny;
- Park im. Jadwigi Dziekońskiej;
- Park Konstytucji 3 Maja (Park Zwierzyniecki);
- Park Kruzenszternów (Rüdygierów, Lubomirskich);
- Ogród Branickich;
- Park Planty oraz bulwary im. Mariana Zyndrama Kościałkowskiego;
- Park Stary im. Księcia Józefa Poniatowskiego;
- Park przy ul. Aleksandra Fredry;
- Park przy pałacu Hasbacha;
- Park Wysoki Stoczek;
- Ogród Piekarskich;
- Ogród przy klasztorze Sióstr Miłosierdzia Św. Wincentego a Paulo.

2. Skwery i Bulwary:

- Skwery Tamary Soloniewicz;
- Skwer Św. Konstantyna Wielkiego, cesarza;
- Skwer przy ul. Malmeda;
- Skwer przy ul. Żabiej (cmentarz gettowy);
- Skwer przy ul. Pułkowej (cmentarz ewangelicki);
- Skwer Armii Krajowej;
- Skwer przy ul. Gen. Józefa Bema (cmentarz żydowski choleryczny);
- Skwer przy ulicy Adama Mickiewicza/Podlesnej;
- Skwer przy ulicy Augustowskiej;
- Skwer przy ul. Adama Mickiewicza/Czesława Miłosza przy CH Atrium Biała;

- Skwer im. doc. Włodzimierza Zankiewicza;
- Skwer przy ul. Św. Mikołaja;
- Bulwary Ireny Sendlerowej;
- Bulwary ks. dr Stanisława Hałko;
- Bulwary przy ulicy Zbigniewa Herberta;
- Zieloniec z Pomnikiem ks. Jerzego Popiełuszki;
- Zieloniec z Pomnikiem Obrońców Białegostoku;
- Plac Bł. Ks. Michała Sopoćki.

3. Rezerваты:

- Rezerwat Antoniuk;
- Rezerwat Las Zwierzyniecki.

Na terenie miasta (na działkach gminnych) znajduje się łącznie 9 parków, w tym 5 to parki zabytkowe o łącznej powierzchni około 59,06 ha, wpisane do gminnej ewidencji zabytków, a 4 to parki miejskie zajmujące powierzchnie około 21,68 ha. Ponadto na terenie miasta znajdują się 2 parki i 2 ogrody zabytkowe, stanowiące własność innych podmiotów, których obszar historycznie wynosił około 20 ha a obecnie zajmują obszar około 3 ha. Skwery i zieleńce miejskie zajmują natomiast obszar około 17,62 ha, a ich liczba wynosi 18. Na obszarze miasta odnotowano również dwa rezerваты.

Zaznaczyć należy, że parki i skwery stanowią tereny uzupełniające główne obszary przyrodnicze (kompleksy leśne, parki leśne, tereny podmokłe i doliny rzeczne, wody płynące, zbiorniki wodne oraz źródła) na terenie miasta. Jak wskazano w Projekcie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku: *„Obszary te są niezbędne dla jakości życia mieszkańców Białegostoku, ze względu na zdolność retencjonowania wody, kształtowanie lokalnego klimatu i regenerację powietrza. Ze względu na występujące sukcesywne osłabianie sprawności systemu przyrodniczego miasta poprzez wprowadzanie zabudowy, konieczne jest zapewnienie ciągłości i powiązań z otoczeniem oraz zatrzymanie fragmentacji terenów biologicznie czynnych”*⁸.

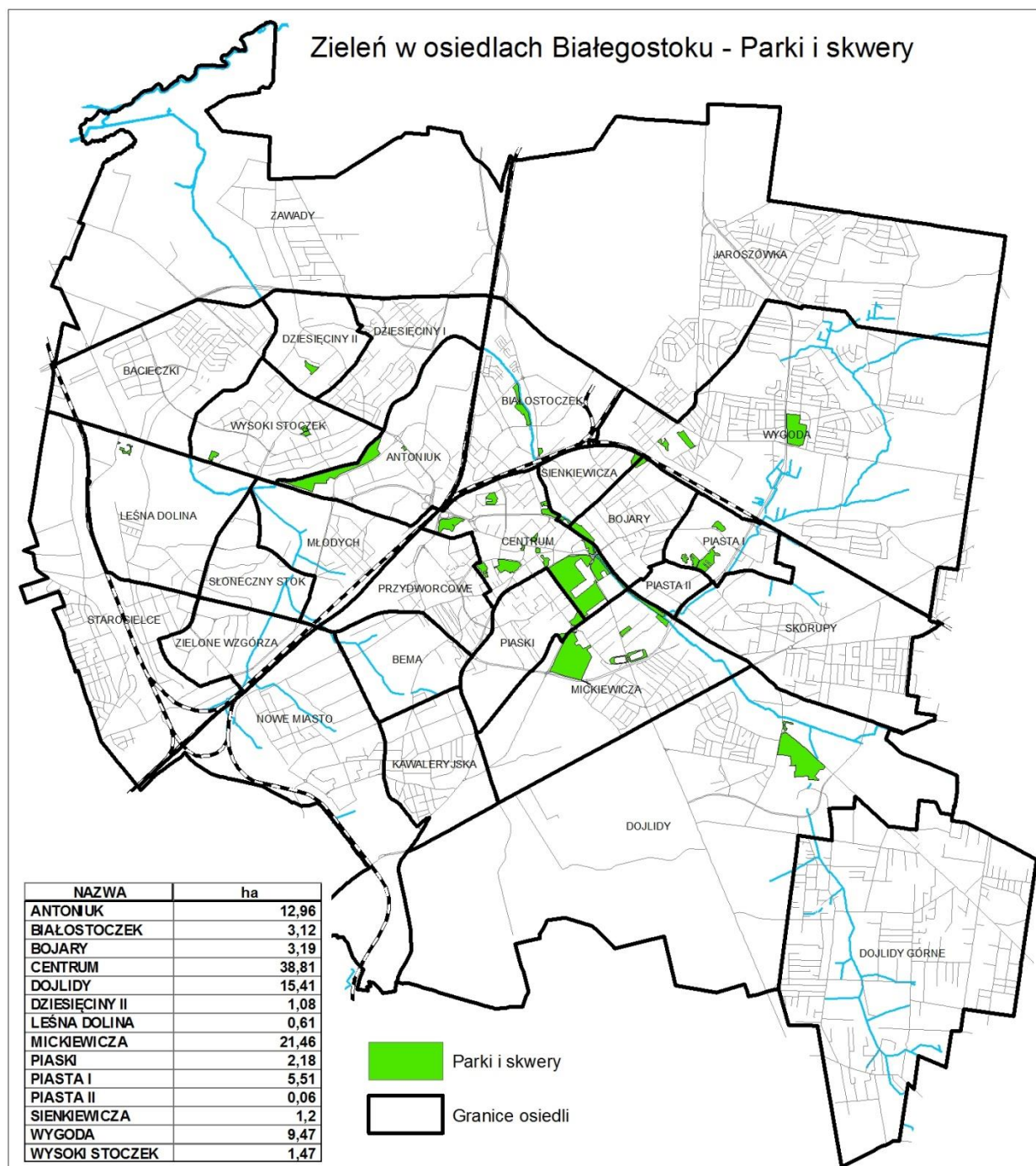
Ze względu na istotność występowania tego typu terenów na obszarze miasta analizie poddano przestrzenne ich rozłożenie w podziale na parki i skwery oraz lasy. W przypadku pierwszej kategorii zauważyć należy, że największą powierzchnię parków i skwerów oraz lasów odnotowano na terenie osiedla Centrum (38,79 ha) i Mickiewicza (21,46 ha). Istotny odsetek występuje także w obszarze osiedla Dojlidy (15,41 ha) oraz Antoniuk (12,96 ha). Mieszkańcy tych jednostek mają zatem największy dostęp do zorganizowanych terenów zieleni, co zapewne podwyższa również komfort ich życia i wpływa na ocenę miejsca zamieszkania. Na obszarze miasta zidentyfikowano również osiedla, na terenie których powierzchnia parków i skwerów jest znikoma: Piasta II

---

⁸ Projekt Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku, Białystok 2016, s. 61.

(0,1 ha), Leśna Dolina (0,61 ha), Dziesięciny I (1,08 ha), Sienkiewicza (1,2 ha), Wysoki Stoczek (1,47 ha) lub nie występuje wcale: Zawady, Baciecзки, Dziesięciny II, Młodych, Słoneczny Stok, Starosielce, Zielone Wzgórza, Nowe Miasto, Przydworcowe, Kawaleryjskie, Dojlidy Górne, Skorupy i Jaroszkówka. Analizując przestrzenne rozłożenie parków i skwerów zaznaczyć należy, że najmniejszą ich powierzchnią charakteryzują się osiedla położone w zachodniej i północno-zachodniej części miasta.

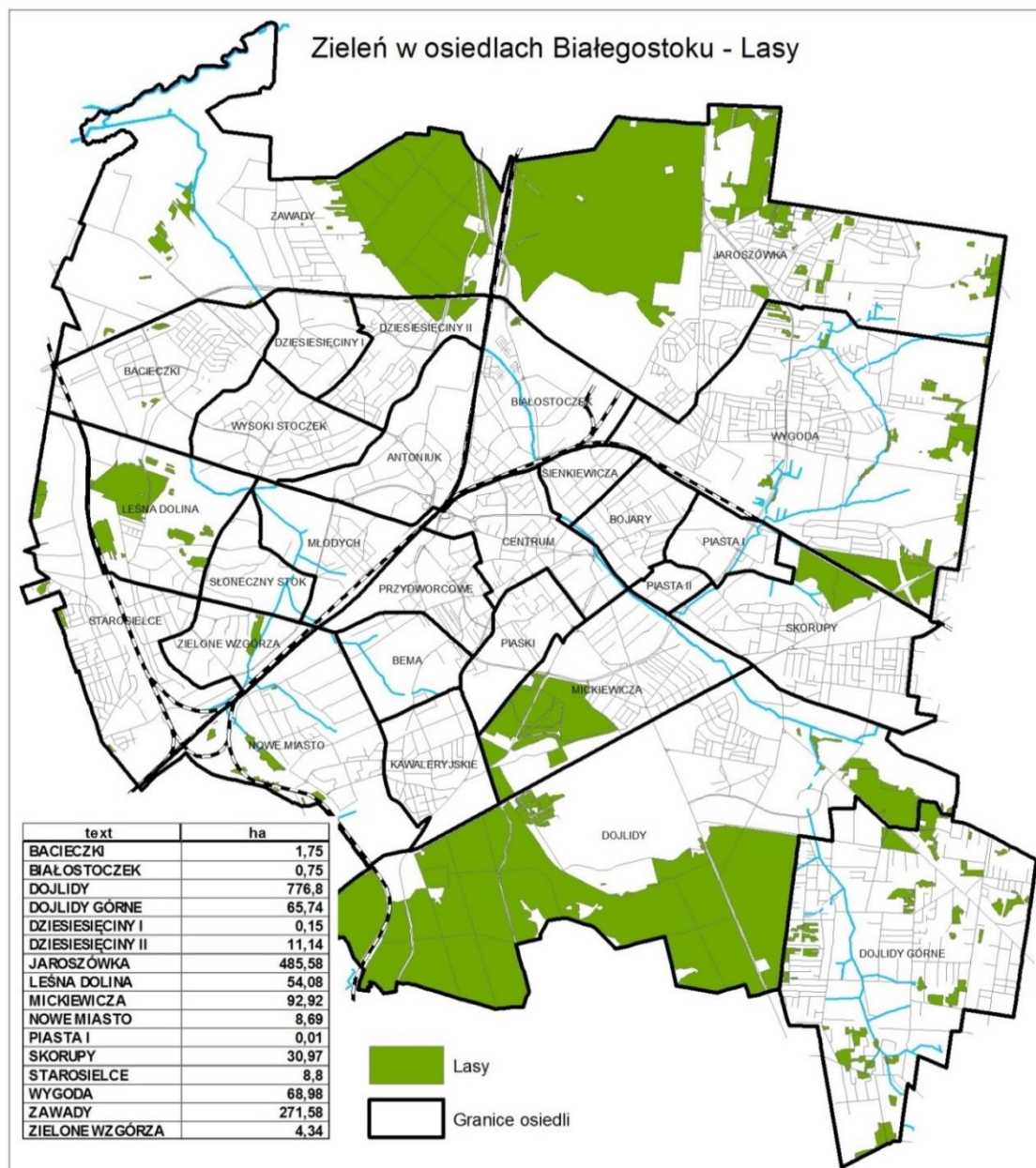
Rysunek 12. Zieleń w osiedlach Białegostoku – Parki i skwery

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Białymstoku

Analizie poddano również rozłożenie lasów na terenie miasta, których łączna powierzchnia wynosi 1882,28 ha. Jak wynika z poniższej mapy, największe skupiska występują na obszarach osiedli położonych w północnej (Jarosówka - 485,58 ha oraz Zawady - 271,58 ha) oraz południowej (Dojlidy - 776,8 ha) części miasta. Niskim wskaźnikiem (na poziomie 0) charakteryzują się natomiast osiedla w centralnej części miasta: Wysoki Stoczek, Antoniuk, Młodych, Słoneczny Stok, Przydworcowe, Bema, Kawaleryjskie, Sienkiewicza, Centrum, Piaski, Bojary, Piasta I i Piasta II.

Rysunek 13. Zieleń w osiedlach Białegostoku – Lasy

Źródło: projekt Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku

Istotnym wskaźnikiem w sferze środowiskowej jest również liczba i rozkład pomników przyrody na terenie miasta. Ogółem odnotowano ich 17, z czego najwięcej znajduje się na osiedlach: Śródmieście (5), Wygody (3), Nowe Miasto (2). Szczegółowe zestawienie zawiera poniższa tabela.

Tabela 10. Wykaz pomników przyrody na terenie miasta

L.p.	Opis pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Rok utworzenia pomnika przyrody	Położenie (osiedle)
1	sosna zwyczajna (<i>Pinus sylvestris</i>), korona wysoko osadzona z usychającym wierzchołkiem	Uchwała Nr LXVII/442 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej (WRN) w Białymstoku z dnia 4 listopada 1952 r. Dz. Urz. WRN Nr 10 poz. 84	1952	Śródmieście
2	sosna zwyczajna (<i>Pinus sylvestris</i>), korona wysoko osadzona z usychającym wierzchołkiem	Uchwała Nr LXVII/442 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Białymstoku z dnia 4 listopada 1952 r. Dz. Urz. WRN Nr 10 poz. 84	1952	Śródmieście
3	buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	Zarządzenie Nr 47/78 Wojewody Białostockiego z dnia 29 grudnia 1978 r. D. Urz. WRN Nr 2 poz. 12 z 1979 r	1978	Wygoda
4	klon zwyczajny (<i>Acer platanoides</i>)	Zarządzenie Nr 47/78 Wojewody Białostockiego z dnia 29 grudnia 1978 r. Dz. Urz. WRN Nr 2 poz. 12 z 1979 r.	1978	Wygoda
5	8 dębów szypułkowych (<i>Quercus robur</i>), 1 kasztanowiec (<i>Aesculus hippocastanum</i>), 1 jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i>), nr 2,3,4	Rozporządzenie Nr 10/96 Wojewody Białostockiego z dnia 29 listopada 1996 r. w sprawie uznania niektórych tworów za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną Dz. Urz. WB Nr 38 poz. 137	1996	Wygoda
6	wiąz szypułkowy (<i>Ulmus laevis</i>)	Zarządzenie Nr 27/81 Wojewody Białostockiego z dnia 14 listopada 1981 r. Dz. Urz. WRN Nr 10 poz. 52	1981	Śródmieście
7	wiąz szypułkowy (<i>Ulmus laevis</i>)	Zarządzenie Nr 27/81 Wojewody Białostockiego z dnia 14 listopada 1981 r., Dz. Urz. WRN Nr 10 poz. 52	1981	Pieczurki
8	grab zwyczajny (<i>Carpinus betulus</i>)	Zarządzenie Nr 28/81 Wojewody Białostockiego z dnia 17 listopada 1981 r.	1981	Mickiewicza

L.p.	Opis pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Rok utworzenia pomnika przyrody	Położenie (osiedle)
		Dz. Urz. WRN Nr 10 poz. 53		
9	dąb szypułkowy (Quercus robur)	Rozporządzenie Nr 10/96 Wojewody Białostockiego z dnia 29 listopada 1996 r. Dz. Urz. Woj. Białostockiego Nr 38 poz. 137	1996	Białostoczek
10	dąb szypułkowy (Quercus robur)	Rozporządzenie Nr 10/96 Wojewody Białostockiego z dnia 29 listopada 1996 r. Dz. Urz. Woj. Białostockiego Nr 38 poz. 13	1996	Pietrasze
11	klon zwyczajny (Acer platanoides)	Rozporządzenie Nr 1/98 Wojewody Białostockiego z dnia 10 marca 1998 r. Dz. Urz. Woj. Białostockiego Nr 5 poz. 13	1998	Śródmieście
12	modrzew europejski (Larix decidua)	Rozporządzenie Nr 10/04 Wojewody Podlaskiego z dnia 1 kwietnia 2004 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną. Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 41 poz. 748	2004	Nowe Miasto
13	dąb szypułkowy (Quercus robur)	Uchwała Nr XXV/383/16 Rady Miasta Białystok z dnia 5 października 2016 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2016 r. poz. 3909)	2016	Bema
14	dąb szypułkowy (Quercus robur)	Uchwała Nr XXV/383/16 Rady Miasta Białystok z dnia 5 października 2016 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2016 r. poz. 3909)	2016	Śródmieście
15	dąb szypułkowy (Quercus robur)	Uchwała Nr XXV/383/16 Rady Miasta Białystok z dnia 5 października 2016 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody (Dz.	2016	Bojary

L.p.	Opis pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Rok utworzenia pomnika przyrody	Położenie (osiedle)
		Urz. Woj. Podl. z 2016 r. poz. 3909)		
16	czereśnia ptasia (Prunus avium)	Uchwała Nr XXV/383/16 Rady Miasta Białystok z dnia 5 października 2016 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2016 r. poz. 3909)	2016	Wysoki Stoczek
17	8 dębów szypulkowych (Ouercus robur)	Uchwała NrXXV/383/16 Rady Miasta Białystok z dnia 5 października 2016 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2016 r. poz. 3909)	2016	Nowe Miasto

Źródło: opracowanie własne danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku

Podsumowując należy zaznaczyć, że osiedlami na terenie miasta, w których nie odnotowano parków, skwerów, lasów i pomników przyrody są:

- ⇒ **Młodych,**
- ⇒ **Słoneczny Stok,**
- ⇒ **Kawaleryjskie,**
- ⇒ **Przydworcowe.**

7.2. Zanieczyszczenie powietrza

W sferze środowiskowej analizie poddano pył zawieszony PM10, PM 2,5 oraz Benzo(a)piren. Pył PM10 składa się z mieszaniny cząstek zawieszonych w powietrzu, będących mieszaniną substancji organicznych i nieorganicznych. Pył zawieszony może zawierać substancje toksyczne takie jak wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (np. benzo(a)piren), metale ciężkie oraz dioksyny i furany. Pył PM2,5 zawiera natomiast cząstki o średnicy mniejszej niż 2,5 mikrometra, które mogą docierać do górnych dróg oddechowych, płuc oraz przenikać do krwi. Największą emisję pyłów powoduje spalanie węgla w starych i często źle wyregulowanych kotłach i piecach domowych, a w dużych miastach komunikacja⁹. Benzo(a)pireny są natomiast składnikiem zanieczyszczeń powietrza, powstającym w wyniku niskiej emisji, głównie wskutek spalania odpadów. Ich stężenie w powietrzu jest jednym z parametrów oceny jakości powietrza¹⁰.

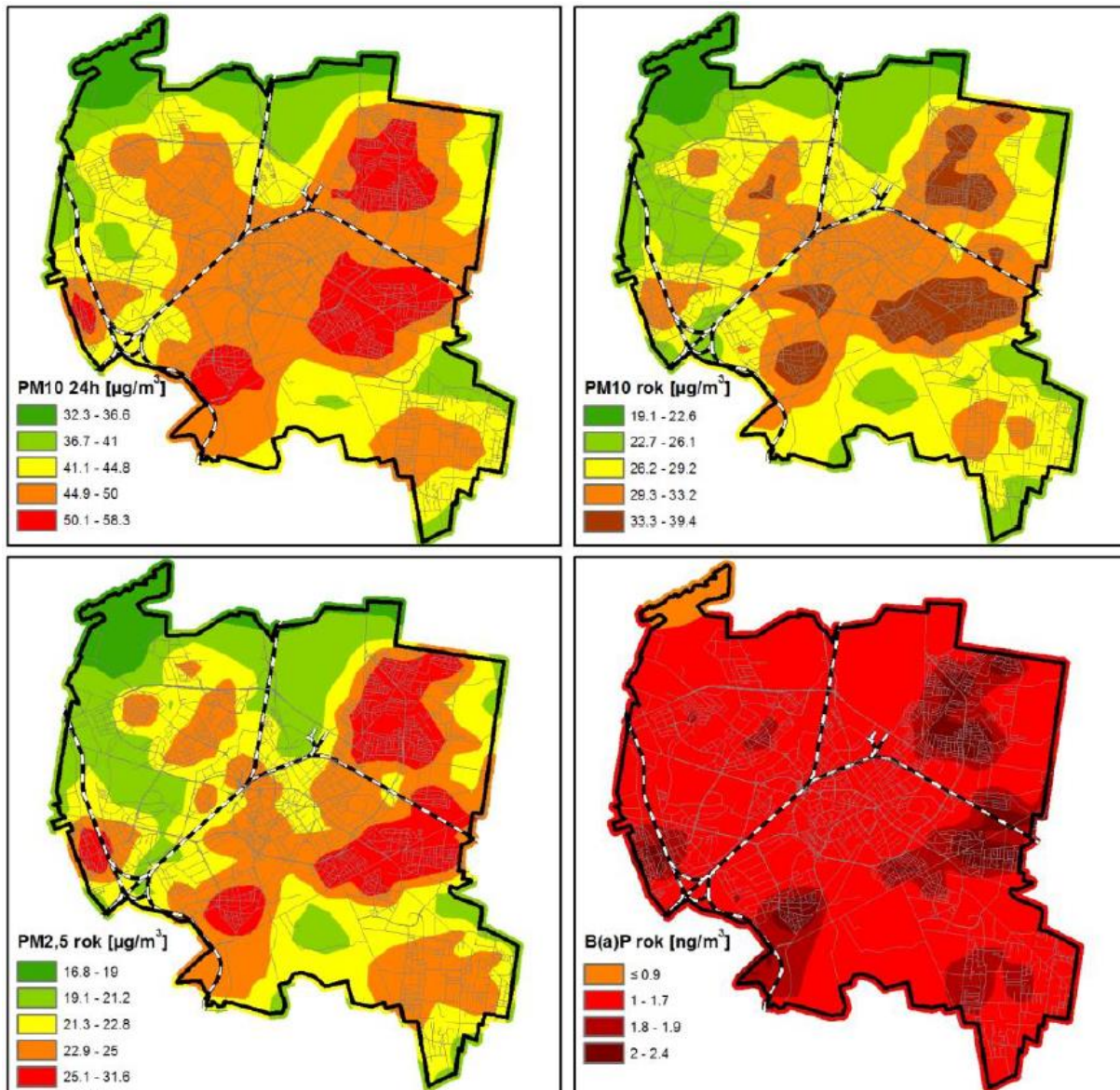
⁹ http://sojp.wios.warszawa.pl/index.php?page=PM10_i_PM25 [data dostępu: 15.12.2016 r.].

¹⁰ <http://powietrze.krakow.pl/benzoapiren/> [data dostępu: 15.12.2016 r.].

Stężenie pyłu zawieszonego PM10 o okresie uśredniania wyników 24h pochodzące z łącznej emisji wszystkich typów wskazują na występowaniem czterech obszarów położonych we wschodniej i południowo-zachodniej części miasta, w których odnotowano przekroczenia. Obszary te obejmują osiedla: Starosielce, Nowe Miasto, Jaroszkówka, Wygoda, Piasta I, Piasta II, Skorupy, Mickiewicza i w niewielkim fragmencie Dojlidy. Najwyższe stężenia przekraczają dopuszczalny poziom o 16,6%. Stężenie analizowanego pyłu o rocznym okresie uśredniania wskazuje na analogiczne jednostki jak w uśrednianiu 24h, włączając do tego osiedle Bema i część Dziesięciny II. Analizie poddano także stężenie pyłu PM2,5 o rocznym okresie uśredniania, jego rozkład pod względem przekroczeń jest analogiczny do PM10, podobnie jak B(a)P. Przestrzenny rozkład prezentują poniższe mapy.

Dane dotyczące stężenia poszczególnych pyłów przedstawiają stan na rok 2013, obecnie nie ma nowszych opracowań przedstawiających stan powietrza w ujęciu przestrzennym na terenie miasta Białegostoku.

Rysunek 14. Stężenia poszczególnych zanieczyszczeń (pyłu zawieszonego - PM_{2,5}, PM₁₀ 24h, PM₁₀ rok, benzo(a)pirenu - B(a)P) pochodzących z emisji łącznej w strefie aglomeracji białostockiej w 2012 r.

Źródło: program ochrony powietrza dla strefy aglomeracja białostocka 2013

Podsumowując należy zaznaczyć, że pod względem przestrzennym największe stężenie pyłów występuje na terenie osiedli:

- ⇒ **Starosielce,**
- ⇒ **Nowe Miasto,**
- ⇒ **Kawalerskie,**
- ⇒ **Jaroszówka,**
- ⇒ **Wygoda,**
- ⇒ **Piasta I,**
- ⇒ **Piasta II,**
- ⇒ **Skorupy,**
- ⇒ **Mickiewicza,**
- ⇒ **Bema**

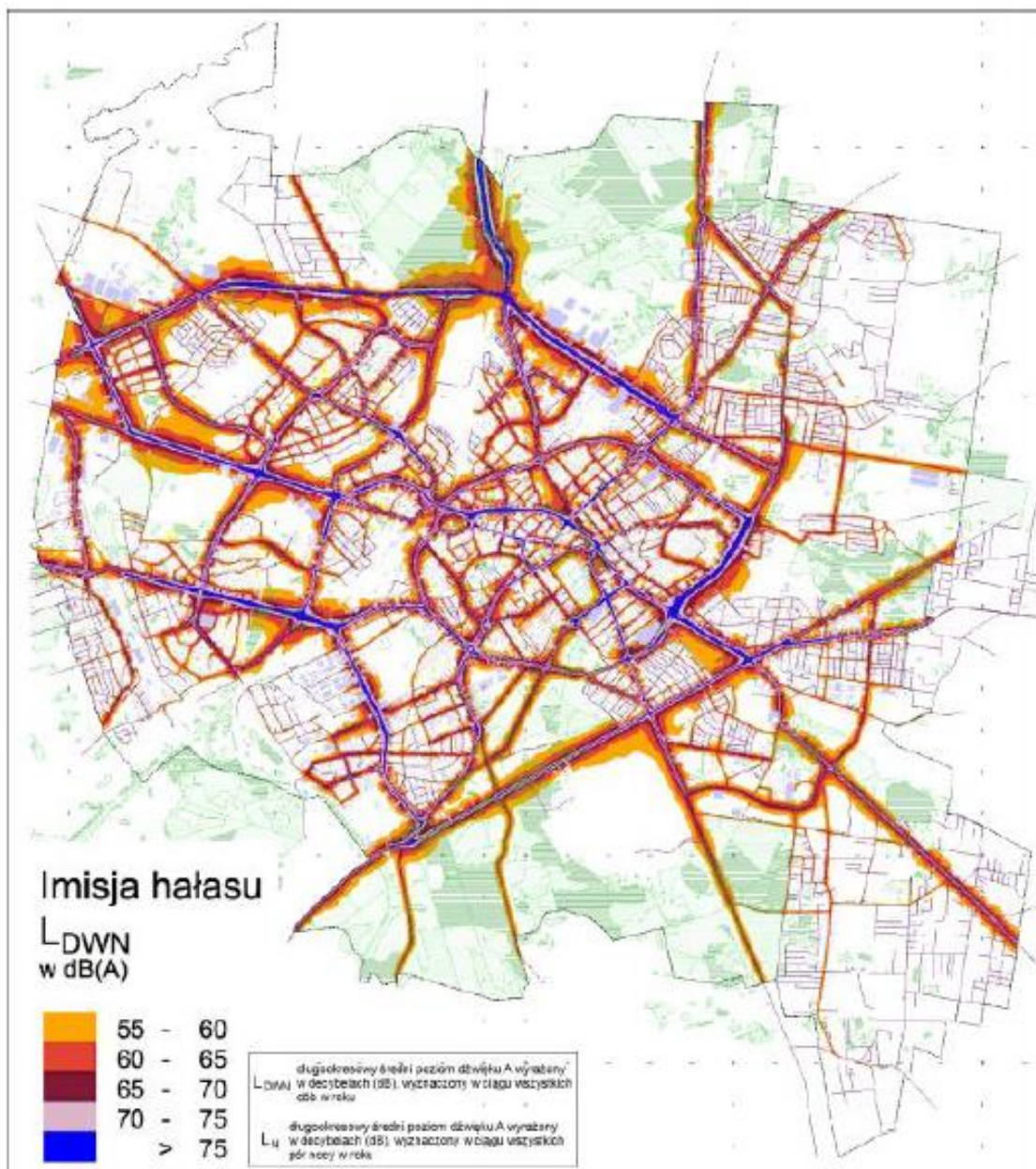
⇒ Dziesięciny II.

Źródłami występowania zanieczyszczeń są głównie emisje ze spalania w indywidualnych systemach grzewczych paliw stałych takich jak węgiel, drewno czy biomasa, ruch drogowy (szczególnie pojazdów z silnikami wysokoprężnymi bez filtrów cząstek stałych), a także przemysł.

7.3. Hałas

Na potrzeby oceny stanu akustycznego środowiska wykonano mapę akustyczną miasta Białegostoku, obejmująca diagnozę stanu akustycznego środowiska powodowanego hałasem drogowym, kolejowym i przemysłowym. Mapa akustyczna sporządzana wg stanu za 2013 rok wykazała, że główny i dominujący udział w ponadnormatywnym stanie akustycznym środowiska w Białymstoku ma hałas drogowy. Jest to jedyny czynnik w przypadku, którego można mówić, iż oddziałuje on na terenie całego miasta, powodując przekroczenia najczęściej od 0-5 i zdecydowanie rzadziej 5-10 dB (około 20 % powierzchni przekroczeń 0-5). Przekroczenia wskaźnika LDWN powyżej 10 dB występują bardzo sporadycznie. Jego rozkład koncentruje się przede wszystkim przy głównych ulicach miasta. Jednocześnie zaznaczyć należy, że oddziaływanie linii kolejowych ma znaczenie marginalne, natomiast hałas przemysłowy jest zróżnicowany (należy wskazać, że łączny obszar terenów, na których zidentyfikowano przekroczenie normy, w porównaniu do hałasu powodowanego przez ruch drogowy, jest znikomy).

Rysunek 15. Mapa akustyczna Białegostoku. Poziom hałasu średni dobowy

Źródło: projekt studium uwarunkowań przestrzennych dla miasta Białegostoku (Opracowanie Departament Urbanistyki UM w Białymstoku)

Podsumowując, najwyższe natężenie hałasu na terenie miasta zidentyfikowano wzdłuż głównych tras komunikacyjnych, w szczególności w **północno-zachodniej, zachodniej i centralnej** części jednostki.

7.4. Wyroby azbestowe

Według Elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej do monitorowania realizacji „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” na terenie miasta Białystok łącznie zlokalizowano 4 207,317 Mg wyrobów azbestowych (w 3 534 jednostkach). Rozkład wyrobów według pilności usunięcia kształtuje się następująco:

- I stopień: 90,596 Mg
- II stopień: 1 818,072 Mg
- III stopień: 2 298,649 Mg¹¹.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 roku budynki, wyroby zawierające azbest podlegają okresowej kontroli. W ramach kontroli dokonywana jest ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania tych wyrobów. Na podstawie poszczególnych kryteriów oceny przyznawane są punkty, które pozwalają na określenie stopnia pilności usunięcia. Kryteria podlegające ocenie to m.in.: sposób zastosowania azbestu, struktura powierzchni wyrobu z azbestem, możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem, miejsce usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych oraz wykorzystanie miejsca/objektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej. Występują trzy kategorie pilności usunięcia: I stopień (wymagane pilne usunięcie tzn. wymiana na wyrób bezazbestowy lub zabezpieczenie), II stopień pilności (wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku), III stopień pilności (wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat)¹².

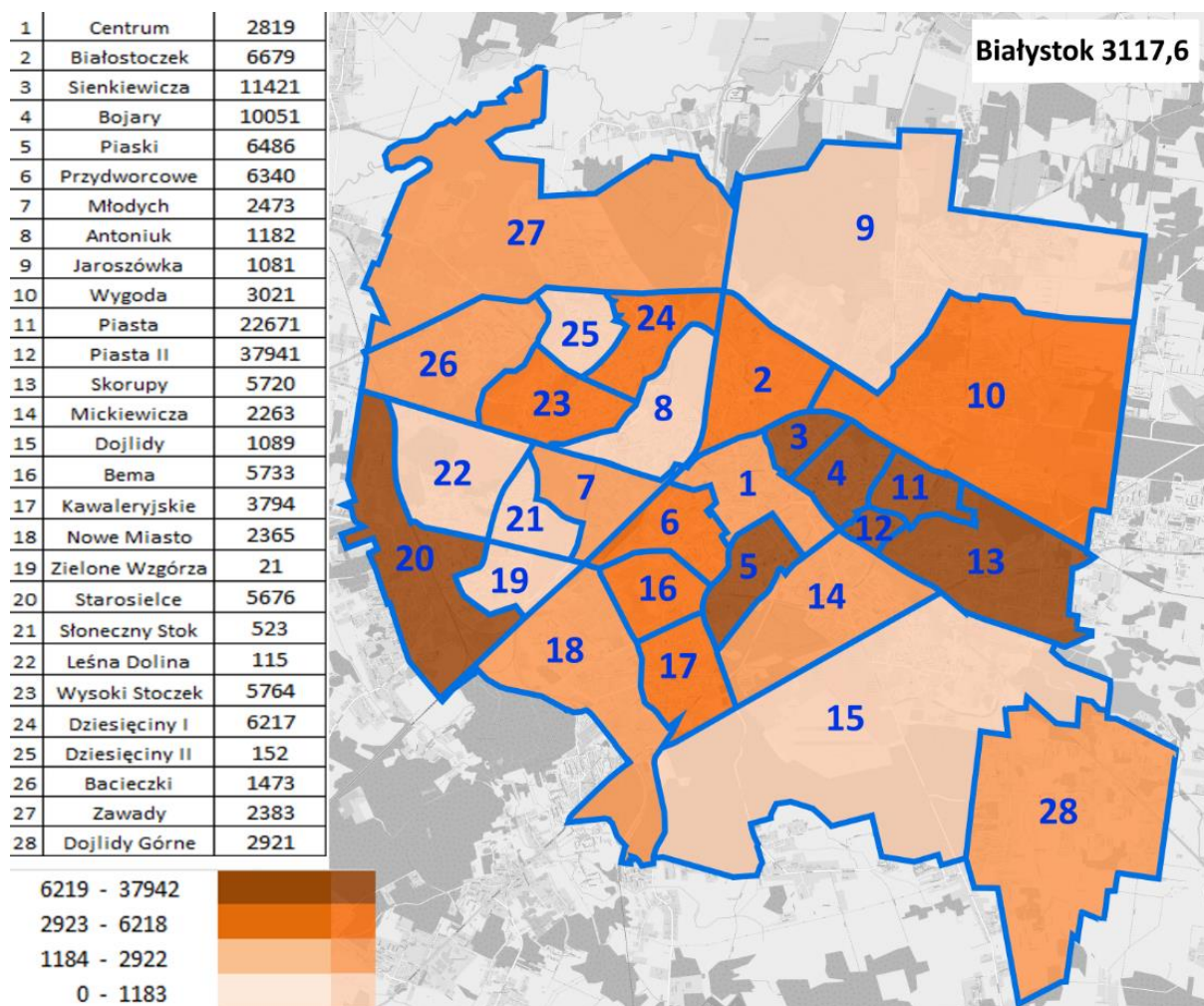
¹¹ <http://esip.bazaazbestowa.gov.pl> [data odczytu 4.11.2016 r.].

¹² Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 162 poz. 1089 z 2010 r.).

Rysunek 17. Powierzchnia miejsc występowania wyrobów azbestowych w przeliczeniu na km² osiedla w roku 2014 [m²/km²]¹³

Źródło: opracowanie własne danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, GIS Białystok, openstreetmap.org

Podsumowując należy zaznaczyć, że największe pokłady azbestu odnotowano na terenie osiedli:

- ⇒ **Piasta II,**
- ⇒ **Piasta,**
- ⇒ **Sienkiewicza,**
- ⇒ **Bojary.**

Wskazać należy, że azbest (dzięki swoim unikalnym właściwościom) był wykorzystywany jako surowiec w ponad 1000 technologii, stąd jego powszechność występowania na terenie całego kraju, w tym także na terenie miasta. Znaczenie w tym kontekście ma obecność przestarzałych technologii.

7.5. Podsumowanie sfery środowiskowej

Analizę przestrzenną liczby obszarów problemowych (wartości wskaźników, które w sposób negatywnie odbiegały od średniej dla miasta) przedstawia poniższa mapa. Wskazać należy, że kumulacją zjawisk

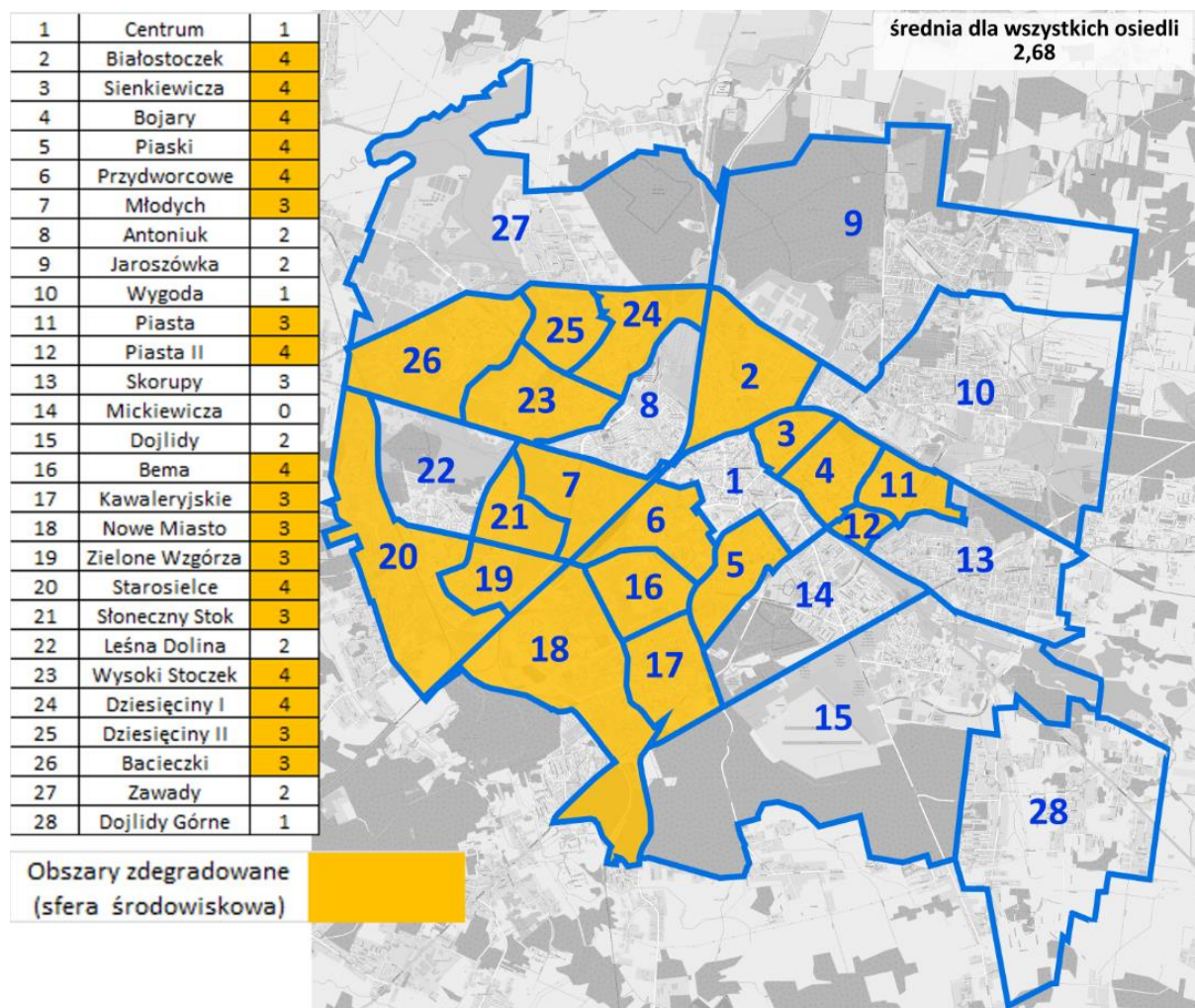
¹³ Brak danych dla roku 2015

negatywnych w sferze środowiskowej charakteryzuje się przede wszystkim zachodnia i centralna część miasta. W tym aspekcie wyodrębnić należy osiedla: Białostoczek (4), Sienkiewicza (4), Bojary (4), Piaski (4), Przydworcowe (4), Piasta II (4), Bema (4), Starosielce (4), Wysoki Stoczek (4), Dziesięciny I (4).

Warto dodać, że obszary zdegradowane pod względem sfery środowiskowej charakteryzują się: dużą powierzchnią zalegających wyrobów azbestowych w przeliczeniu na km² osiedla, małą (lub całkowitym brakiem) powierzchnią parków w stosunku do powierzchni osiedla, małą (lub całkowitym brakiem) powierzchnią lasów w stosunku do powierzchni osiedla, a także niewielką (lub całkowitym brakiem) liczbą pomników przyrody. Duża powierzchnia zalegających wyrobów azbestowych wpływa negatywnie na stan zdrowia mieszkańców, przyczynia się również do powstawania chorób układu oddechowego (m.in. pylicy azbestowej), łagodnych zmian opłucnowych, a nawet raka płuc. Natomiast mała powierzchnia lasów czy parków, a także nieznaczna liczba pomników przyrody wpływa na obniżenie jakości życia. Tereny zieleni pozytywnie wpływają także na samopoczucie mieszkańców – redukują stres i lęk, zmniejszają zagrożenie przed depresją, a także umożliwiają wypoczynek i rekreację. Dlatego zgodnie z Projektem Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Białegostoku: *„należy dążyć do objęcia formami ochrony przyrody inne tereny o wysokich walorach przyrodniczych”*.

Rysunek 18. Obszary zdegradowane (liczba obszarów problemowych powyżej średniej) w sferze środowiskowej według osiedli

Źródło: opracowanie własne danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, GIS Białystok, openstreetmap.org

W poniższej tabeli przedstawiono wartości poszczególnych wskaźników, wziętych pod uwagę podczas wyznaczania obszarów zdegradowanych w sferze środowiskowej. Podsumowując zaznaczyć należy, że największą powierzchnię parków w stosunku do całej jednostki odnotowano na osiedlach Mickiewicza (blisko 1/3 powierzchni) i Centrum (blisko 1/5 powierzchni), natomiast lasów na Dojlidy (ponad połowa powierzchni), Jaraszówka (blisko 40% powierzchni), Zawady (ponad 1/4 powierzchni), Mickiewicza (blisko 1/4 powierzchni) i Leśna Dolina (1/5 powierzchni). W przypadku pomników przyrody największą ich liczbę odnotowano na osiedlach Wygoda (4) oraz Mickiewicza (3). Wszystkie wartości dotyczące omawianych wskaźników zaznaczone kolorem żółtym świadczą o występowaniu zjawisk negatywnych. W przypadku azbestu kolorem żółtym zaznaczono wartości powyżej średniej.

Tabela 11. Zestawienie wskaźników ze sfery środowiskowej zastosowanych w diagnozie z zaznaczeniem wartości odbiegających negatywnie od średniej według osiedli

		1	2	3	4
1	Centrum	19,9%	0,0%	2	2818,66
2	Białostoczek	1,2%	0,3%	1	6679,14
3	Sienkiewicza	1,8%	0,0%	0	11420,74
4	Bojary	2,6%	0,0%	1	10050,97
5	Piaski	1,7%	0,0%	0	6486,00
6	Przydworcowe	0,0%	0,0%	1	6339,74
7	Młodych	0,0%	0,0%	0	2472,98
8	Antoniuk	5,7%	0,0%	0	1181,99
9	Jaroszówka	0,0%	38,8%	1	1081,12
10	Wygoda	1,0%	7,1%	4	3020,65
11	Piasta	5,8%	0,0%	0	22671,23
12	Piasta II	0,3%	0,0%	0	37940,85
13	Skorupy	0,0%	7,1%	0	5720,32
14	Mickiewicza	31,4%	24,9%	3	2262,68
15	Dojlidy	1,1%	55,3%	0	1089,15
16	Bema	0,0%	0,0%	1	5732,79
17	Kawaleryjskie	0,0%	0,0%	1	3794,32
18	Nowe Miasto	0,0%	2,3%	1	2365,35
19	Zielone Wzgórza	0,0%	3,7%	0	21,08
20	Starosielce	0,0%	1,8%	0	5675,96
21	Słoneczny Stok	0,0%	0,0%	0	523,20
22	Leśna Dolina	0,2%	20,4%	0	114,90
23	Wysoki Stoczek	0,8%	0,0%	1	5763,86
24	Dziesięciny I	0,9%	0,1%	0	6217,29
25	Dziesięciny II	0,0%	6,9%	0	151,91
26	Bacieczki	0,0%	0,6%	0	1473,13
27	Zawady	0,0%	25,4%	0	2382,54
28	Dojlidy Górne	0,0%	7,9%	0	2921,24

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku

1. Powierzchnia parków w stosunku do powierzchni osiedla
2. Powierzchnia lasów w stosunku do powierzchni osiedla
3. Liczba pomników przyrody
4. Powierzchnia miejsc występowania wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na km² osiedla

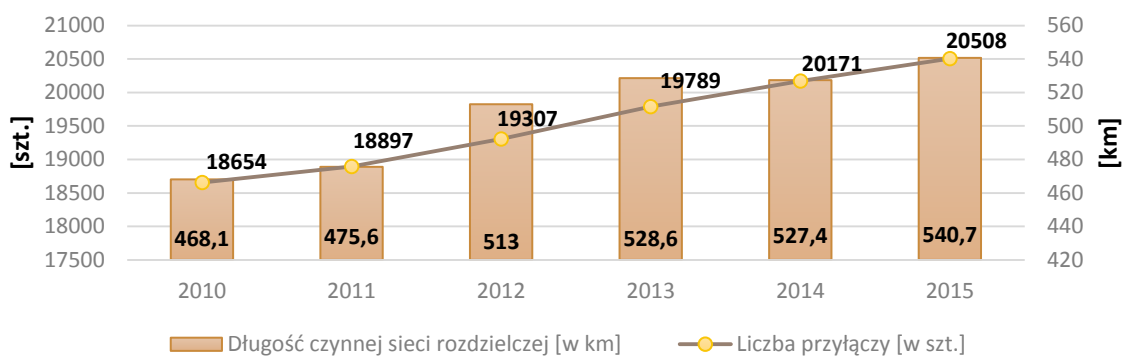
8. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

8.1. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

W 2015 roku długość czynnej sieci wodociągowej na terenie Białegostoku wynosiła 540,7 km. W porównaniu do 2010 roku długość ta wzrosła o 72,6 km, natomiast w odniesieniu do roku poprzedniego o 13,3 km.

Na koniec 2015 roku w mieście podłączonych do sieci wodociągowej było 20 508 budynków mieszkalnych. W latach 2010 - 2015 liczba ta stale wzrastała. Dla porównania, na koniec 2010 roku do sieci wodociągowej podłączonych budynków mieszkalnych było 18 654, na koniec 2012 roku 19 307, natomiast na koniec 2014 - 20 171.

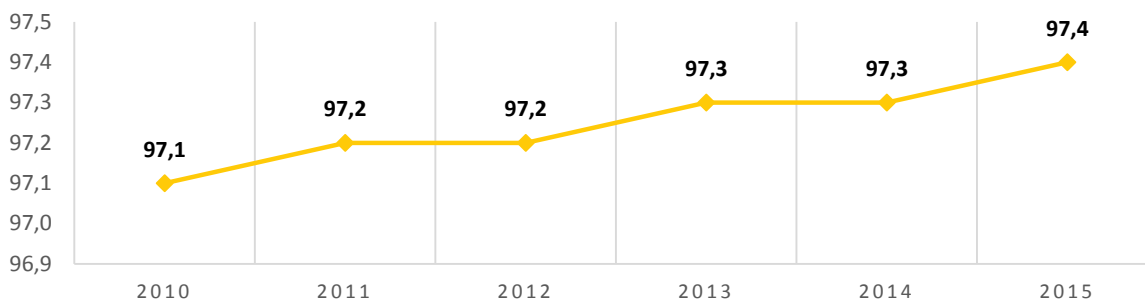
Wykres 14. Długość czynnej sieci wodociągowej i liczba przyłączy na terenie miasta w latach 2010-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wraz ze zmianą liczby przyłączy do czynnej sieci wodociągowej zmieniał się odsetek mieszkańców miasta korzystających z instalacji wodociągowej. Na przestrzeni lat 2010 – 2015 można zaobserwować wzrost w tym zakresie. Dla porównania, w 2015 roku z instalacji wodociągowej korzystało 97,4% mieszkańców Białegostoku, podczas gdy w 2010 roku odsetek ten wynosił 97,1%.

Wykres 15. Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności miasta w latach 2010-2015

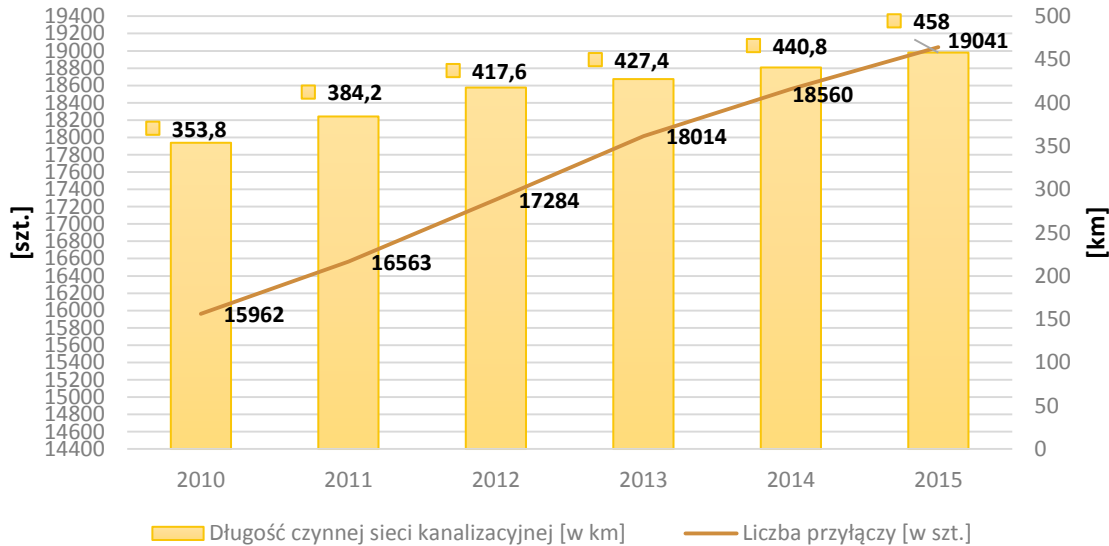

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W latach 2010 – 2015 długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie miasta regularnie zwiększała się. W 2010 roku wynosiła ona 353,8 km i do 2015 roku wzrosła o 104,2 km, tj. do 458 km. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w 2015 roku, w porównaniu do roku poprzedniego, zwiększyła się o 17,2 km.

Na terenie Białegostoku na koniec 2015 roku podłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej było 19 041 budynków mieszkalnych. W latach 2010 - 2015 liczba ta stale wzrastała. Dla porównania, w 2010 roku do sieci kanalizacyjnej podłączonych budynków mieszkalnych było 15 962, na koniec 2012 roku 17 284, natomiast na koniec 2014 roku podłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej było 18 560 budynków mieszkalnych.

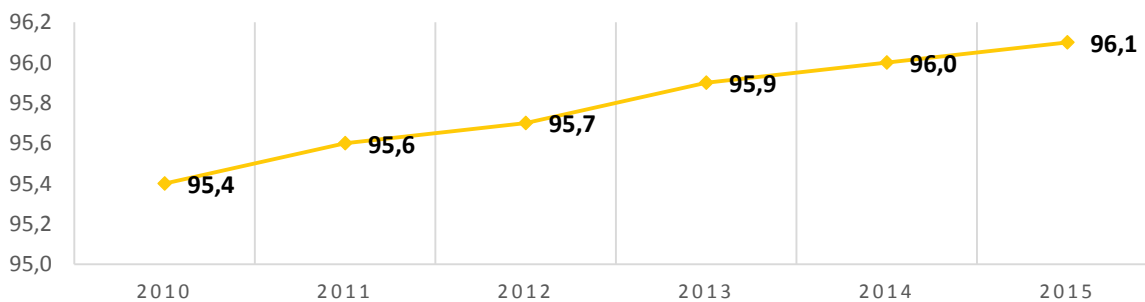
Wykres 16. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej i liczba przyłączy w latach 2010-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wraz ze zmianą liczby przyłączy do czynnej sieci kanalizacyjnej zmieniał się odsetek mieszkańców miasta korzystających z instalacji kanalizacyjnej. Na przestrzeni lat 2010 – 2015 można zaobserwować wzrost w tym zakresie. Dla porównania, w 2015 roku z instalacji kanalizacyjnej korzystało 96,1% mieszkańców Białegostoku, podczas gdy w 2010 roku odsetek ten wynosił 95,4%.

Wykres 17. Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności miasta w latach 2010-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

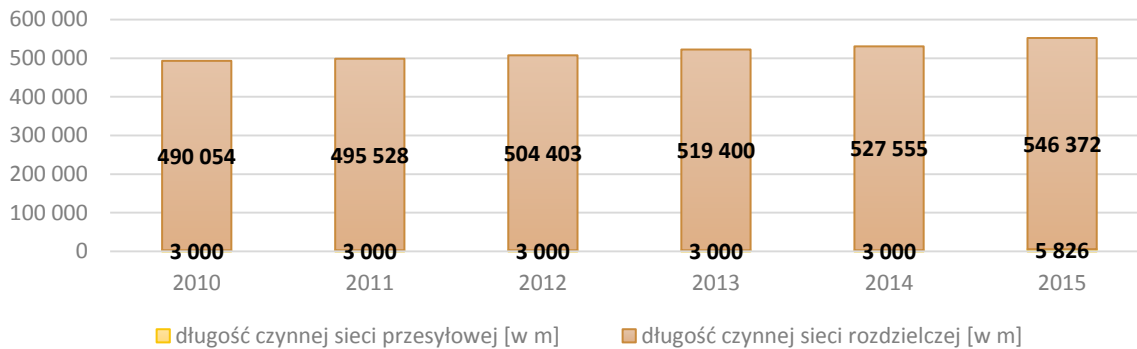
8.2. Sieć gazowa

W latach 2010 – 2015 długość czynnej sieci rozdzielczej na terenie Białegostoku regularnie zwiększała się. W 2010 roku wynosiła 490 054 m, w 2012 roku wzrosła do 504 403 m, a w 2014 roku osiągnęła długość 527 555 m. W 2015 roku długość czynnej sieci rozdzielczej, w porównaniu do roku poprzedniego, wzrosła

o 18 817 m, tj. do 546 372 m. Na przestrzeni lat 2010 – 2015 przyrost czynnej sieci rozdzielczej wyniósł 56 318 m.

Na przestrzeni lat 2010 – 2014 długość czynnej sieci przesyłowej nie zmieniała się i wynosiła 3 000 m. Dopiero w 2015 roku nastąpił wzrost w tym zakresie. Przybyło 2 826 m czynnej sieci przesyłowej i jej długość osiągnęła wartość 5 826 m.

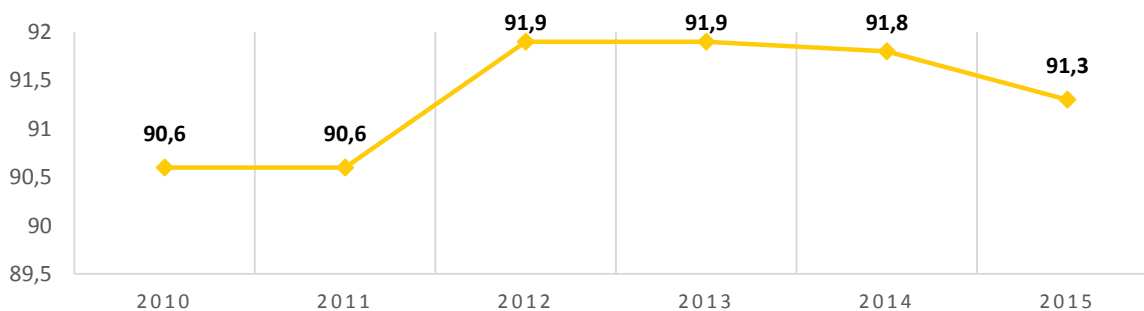
Wykres 18. Długość czynnej sieci gazowej w latach 2010-2015 na terenie miasta

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W poszczególnych latach 2010 – 2015 można zaobserwować różnice w liczbie mieszkańców Białegostoku korzystających z instalacji gazowej. Do 2012 roku odnotowano wzrost korzystających z instalacji gazowej, w 2013 roku stan korzystających pozostał taki sam jak w roku poprzednim, natomiast po 2013 roku nastąpił spadek w tym zakresie. W 2015 roku z instalacji gazowej korzystało 91,3% mieszkańców miasta. Od 2013 roku odnotowano spadek o 0,6 p.p. Z kolei w porównaniu do 2010 roku odnotowano wzrost o 0,7 p.p. – wówczas z instalacji gazowej korzystało 90,6% mieszkańców.

Wykres 19. Korzystający z instalacji gazowej w % ogółu ludności miasta w latach 2010-2015

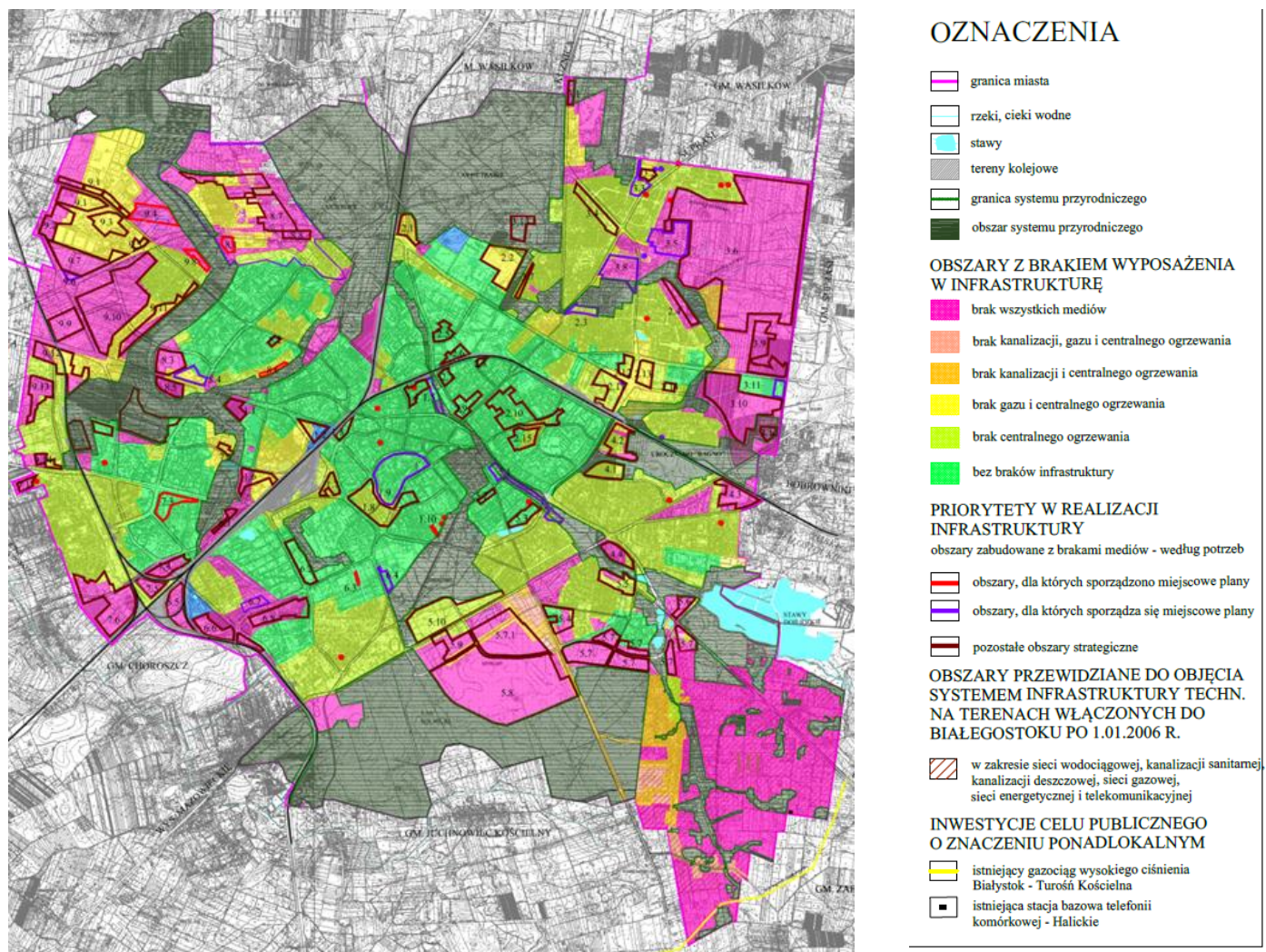
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Na poniższej grafice zobrazowano kierunki rozwoju infrastruktury w Białymstoku. W tym zakresie należy zwrócić uwagę na obszary, na których brakuje wszystkich mediów (kolor różowy na mapie), tj. Dojlidy, Dojlidy Górne, Bacieczki, a także fragmenty osiedli: Jaroszkówka, Wygoda, Skorupy, Nowe Miasto, Zielone Wzgórze, Słoneczny Stok, Starosielce, Leśna Dolina, Antoniuk, Wysoki Stoczek i Zawady. Brak infrastruktury

technicznej zauważalny jest głównie w peryferyjnych częściach, położonych przy granicach miasta. Obszary centralne charakteryzują się natomiast pełnym wyposażeniem w media (głównie tereny osiedli: Bema, Piaski, Przydworcowe, Młodych, Centrum, Piasta, Piasta I, Bojary, Białostoczek). Kolorem jasnym zielonym oznaczono tereny, na których nie funkcjonuje centralne ogrzewanie, w tej kwestii wyróżniają się osiedla: Kawaleryjskie, Mickiewicza, Skorupy, Wygoda, Jaroszkówka, Młodych i Starosielce. Brak gazu i centralnego ogrzewania w największym stopniu dotyczy natomiast osiedli Wygoda, Jaroszkówka i Zawady.

Rysunek 19. Kierunki rozwoju infrastruktury w Białymstoku

Źródło: załącznik Nr 5 do Uchwały Nr XVII/254/16 Rady Miasta Białystok z dnia 18 stycznia 2016 r

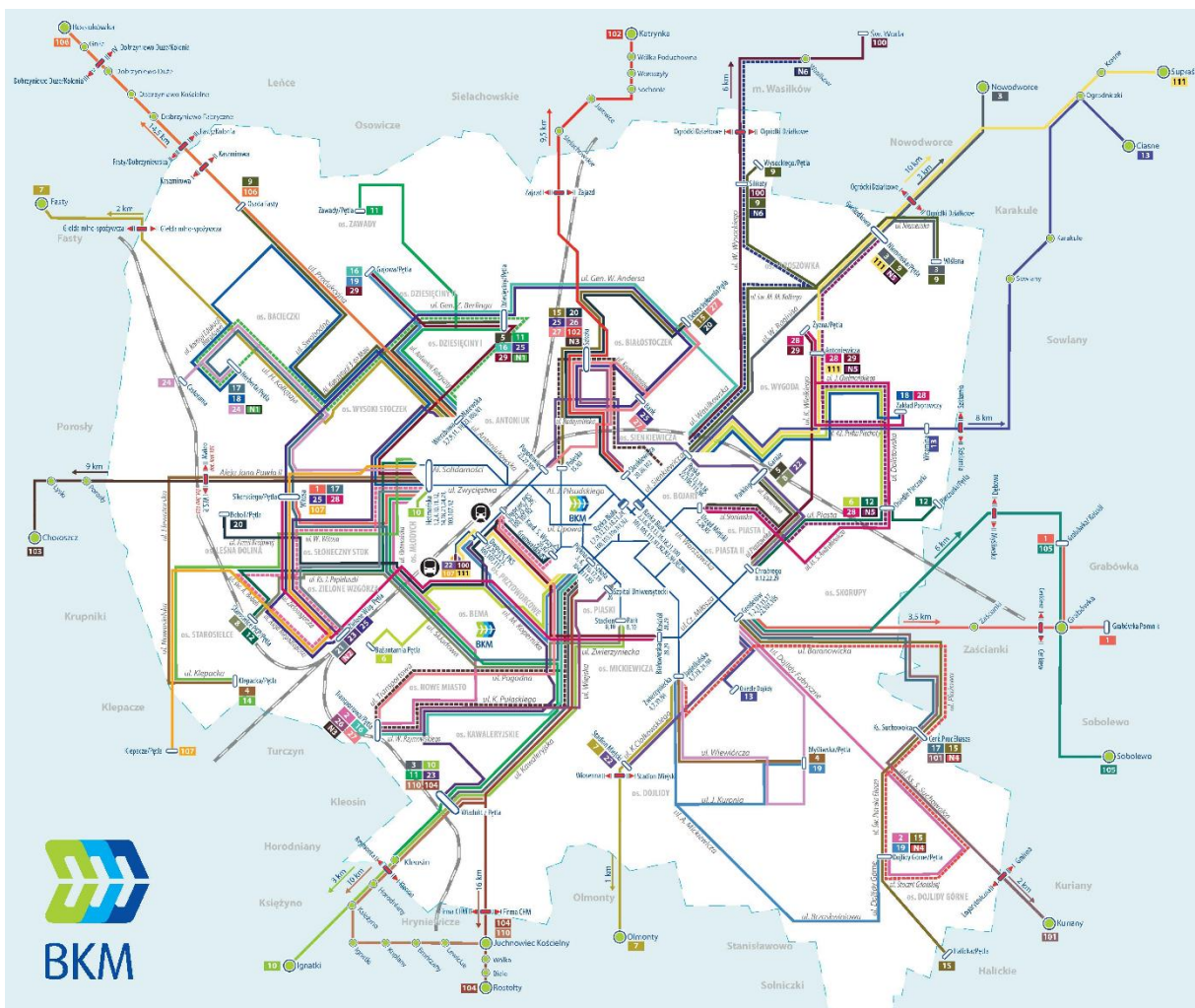
8.3. Komunikacja

Na terenie funkcjonowania Białostockiej Komunikacji Miejskiej obowiązują cztery strefy taryfowe. Bilety na strefę I oznaczone są literą B (Białystok). Bilety na strefy II, III i IV posiadają jednolity wzór i oznaczone są literą G (gminny). Strefy II, III i IV wykraczają poza teren miasta Białegostoku i obsługują również cztery gminy miejsko-wiejskie: Choroszcz, Supraśl, Wasilków i Zabłudów oraz dwie gminy wiejskie: Dobrzyniewo Duże i Juchnowiec Kościelny.

W strefach i pomiędzy nimi kursują następujące linie:

- Linie dzienne kursujące w I strefie taryfowej (B): 1, 2, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 105, 107;
- Linie dzienne wyjeżdżające poza I strefę taryfową (BG): 3, 7, 10, 100, 101, 102, 103, 104, 106, 110, 200, 201, 202;
- Linie nocne: numery od N1 do N6.

Rysunek 20. Schemat Białostockiej Komunikacji Miejskiej

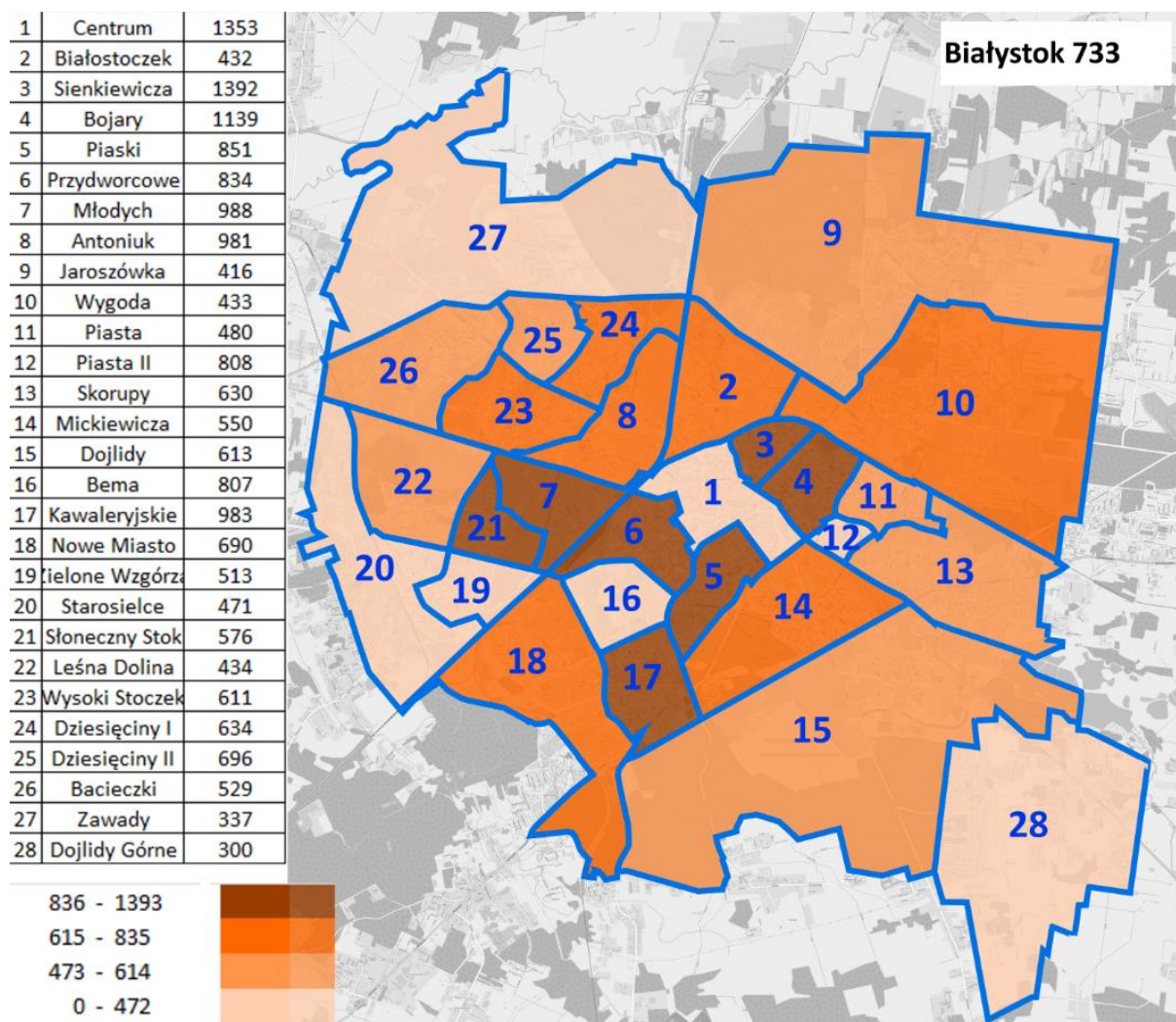

Źródło: www.komunikacja.bialystok.pl

Analizie poddano wskaźnik dotyczący liczby osób korzystających z komunikacji miejskiej w przeliczeniu na jeden przystanek. Z przedstawionej poniżej mapy wynika, że największa liczba pasażerów korzysta z komunikacji miejskiej w obrębie dzielnic położonych w centralnej części miasta, tj. Bojary (1392 osoby/przystanek), Sienkiewicza (1353 osób/przystanek), Młodych (1139 osób/przystanek), Piaski (988 osób/przystanek), Słoneczny Stok (983 osoby/przystanek), Przydworcowe (981 osób/przystanek), Kawalerskie (851 osób/przystanek). Stanowi to o wysokim natężeniu ruchu na tych obszarach. W zakresie korzystania z komunikacji miejskiej zauważalna jest koncentracja wysokich wartości wskaźników blisko centralnego punktu miasta, a następnie ich spadek wraz ze zwiększaniem odległości od tego punktu. Wyjątkiem są osiedla: Centrum, Piasta II i Bema, na terenie, których odnotowano wskaźnik poniżej średniej dla miasta.

Tabela 12. Liczba osób korzystających z komunikacji miejskiej w przeliczeniu na jeden przystanek według osiedli w roku 2015

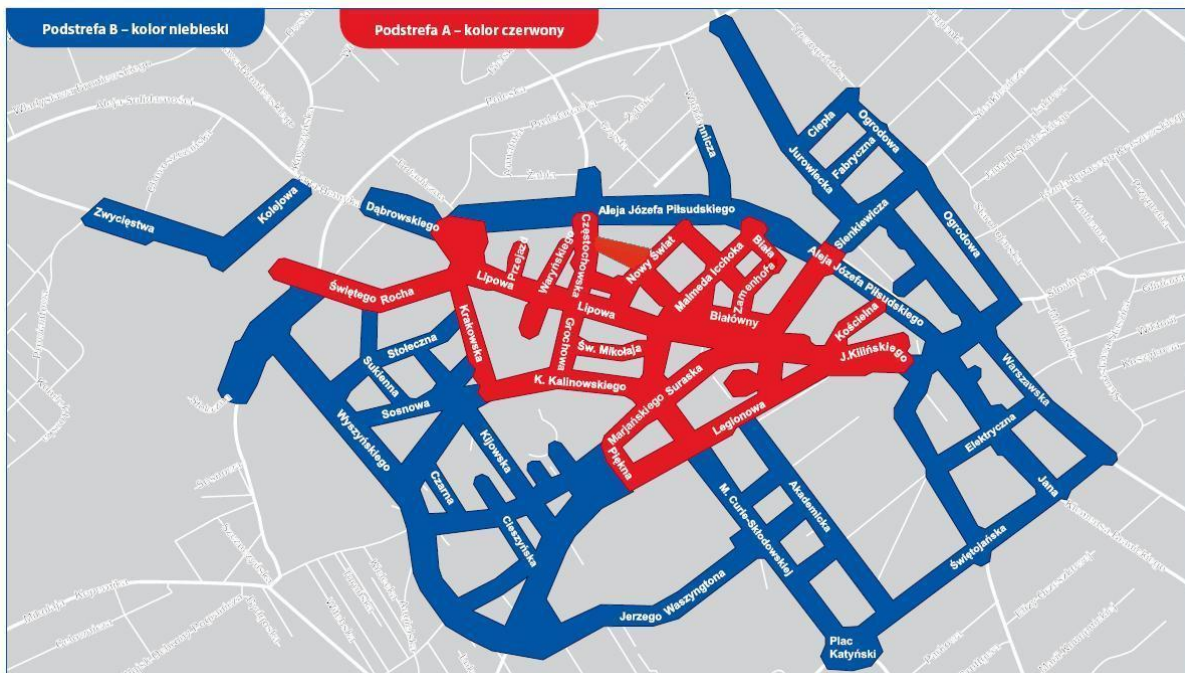
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku

W Białymstoku funkcjonuje od roku 1999 strefa płatnego parkowania. Obszar SPP na przestrzeni lat ulegał zmianom. Obecny obszar SPP w roku 2012 został podzielony na dwie podstrefy: A oraz B, zróżnicowane pod względem wysokości opłat. W podstrefie A znajdują się 32 ulice, natomiast w podstrefie B jest 51 ulic.

- Stawka opłaty za postój podstrefa A: 30 min.: 1,20 zł, 1 godzina: 2,40 zł.
- Stawka opłaty za postój podstrefa B: 30 min.: 0,60 zł, 1 godzina: 1,20 zł.

Opłaty pobierane są w dni robocze od poniedziałku do piątku, w godzinach 10:00 – 18:00.

Rysunek 21. Podstrefy płatnego parkowania

Źródło: www.bialystok.pl

Oplaty w parkomatach można wnieść za pomocą monet/bilonu lub kart płatniczych (zbliżeniowych lub chipowych). Kierowcy mogą wybrać język obsługi urządzenia (j. polski, j. angielski, j. niemiecki, j. rosyjski). Podczas dokonywania płatności na wyświetlaczu urządzenia pojawiają się komunikaty tekstowe informujące na bieżąco o kwocie transakcji i aktualnie opłaconym czasie postoj. Oplata w parkomacie wnoszona jest z góry, z możliwością wnoszenia opłat na najbliższy dzień płatnego postoj. Minimalny opłacony czas postoj wynosi 5 minut. Oplaty w SPP można wnieść również za pomocą systemu płatności mobilnych.

8.4. Zasoby Mieszaniowe

Na terenie miasta w 2015 roku znajdowało się 126 357 mieszkań. Zanotowano wzrost tej liczby o 9 150 względem 2010 roku. W 2010 roku mieszkańcy Białegostoku mieli do swojej dyspozycji 426 351 izb oraz 7 060 458 m² powierzchni użytkowej. Natomiast w 2015 roku liczba izb wynosiła 455 693, a obszar powierzchni użytkowej wzrósł do 7 690 741 m².

Tabela 13. Zasoby mieszkaniowe na terenie miasta w latach 2010-2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba mieszkań	117 207	118 849	121 054	122 593	124 305	126 357
Liczba izb	426 351	432 008	438 866	443 778	449 321	455 693
Powierzchnia użytkowa mieszkań [m²]	7 060 458	7 183 724	7 333 904	7 439 224	7 556 250	7 690 741

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Warunki mieszkaniowe społeczności Białegostoku są stosunkowo dobre. W 2015 roku 99,7% mieszkań było podłączonych do sieci wodociągowej, podczas gdy w 2010 roku – 99,6% (odnotowano wzrost o 0,1 p.p.), 97,8% mieszkań było wyposażonych w łazienkę, podczas gdy w 2010 roku – 97,6% (wzrost o 0,2 p.p.) oraz 95,7% posiadało centralne ogrzewanie, podczas gdy w 2010 roku – 95,2% (wzrost o 0,5 p.p.).

Tabela 14. Wyposażenie mieszkań na terenie miasta w instalacje w latach 2010 oraz 2015

Wyszczególnienie	Udział [w%]
2010 rok	
Wodociągi	99,6
Łazienka	97,6
Centralne ogrzewanie	95,2
2015 rok	
Wodociągi	99,7
Łazienka	97,8
Centralne ogrzewanie	95,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

8.5. Infrastruktura Edukacyjna

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na terenie miasta w 2015 roku znajdowało się 140 placówek wychowania przedszkolnego, do których uczęszczało 10 134 dzieci. Ponadto w Białymstoku funkcjonowały 543 oddziały wychowania przedszkolnego. Łączna liczba miejsc w przedszkolach wynosiła 10 389.

W 2015 roku na terenie miasta działało 59 szkół podstawowych (do których uczęszczało 19 394 uczniów) oraz 44 gimnazja (do których uczęszczało 7 858 uczniów). Dane z 2014 roku wskazują na istnienie 68 szkół ponadgimnazjalnych, do których uczęszczało 17 136 osób.

Dokładne dane dotyczące edukacji w latach 2010 – 2015 znajdują się w poniższej tabeli.

Tabela 15. Dane statystyczne na temat oświaty i edukacji w latach 2010-2015

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Placówki wychowania przedszkolnego	107	114	123	132	135	140
Oddziały wychowania przedszkolnego	429	471	487	524	531	543
Miejsca w przedszkolach	8678	8957	9481	9958	10247	10389
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	10005	10587	11043	11444	10949	10134
Szkoły podstawowe	48	49	50	52	53	59
Uczniowie szkół podstawowych	15519	15660	15753	16209	17721	19394
Szkoły gimnazjalne	44	42	44	45	45	44
Uczniowie szkół gimnazjalnych	8766	8501	8180	7901	7771	7858
Szkoły ponadgimnazjalne	97	96	93	79	68	60
Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	20646	19823	19071	17876	17136	16618
Liczba uczniów przypadająca na jeden oddział w szkołach podstawowych	21	21	21	22	21	21
Liczba uczniów przypadająca na jeden oddział w szkołach gimnazjalnych	22	22	22	23	23	23
Liczba uczniów przypadająca na jeden oddział w szkołach ponadgimnazjalnych	25	24	25	25	26	25

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W roku 2015 w Białymstoku funkcjonowały następujące uczelnie wyższe oraz filie i punkty zamiejscowych szkół wyższych:

1. Publiczne

- Akademia Teatralna im. A. Zelwerowicza w Warszawie Wydział Sztuki Lalkarskiej w Białymstoku (filia zamiejscowej szkoły wyższej);
- Politechnika Białostocka;

- Uniwersytet Medyczny w Białymstoku;
- Uniwersytet Muzyczny im. Fryderyka Chopina w Warszawie Wydział Instrumentalno-Pedagogiczny w Białymstoku (filia zamiejscowej szkoły wyższej);
- Uniwersytet w Białymstoku;

2. Prywatne

- Niepaństwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Białymstoku;
- Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie Sekcja św. J. Chrzyciciela Studium Teologii w Białymstoku (filia zamiejscowej szkoły wyższej);
- Wyższa Szkoła Administracji Publicznej im. S. Staszica w Białymstoku;
- Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku;
- Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Białymstoku;
- Wyższa Szkoła Medyczna w Białymstoku;
- Wyższa Szkoła Menedżerska w Białymstoku;
- Wyższa Szkoła Wychowania Fizycznego i Turystyki w Białymstoku.

8.6. Infrastruktura sportowa i turystyczna

O jakości życia i aspektach przestrzenno-funkcjonalnych świadczy również możliwość wypoczynku i rekreacji, zwłaszcza bez konieczności wyjazdu poza miejsce zamieszkania bądź w niedalekiej odległości od niego. W związku z niedużą odległością mieszkańcy Białegostoku mogą wykorzystywać w celach rekreacyjno-wypoczynkowych doliny rzek, zbiorniki wodne, zespoły ogrodów działkowych, zespoły zabudowy letniskowej, czy parki krajobrazowe. Istotne w tym względzie są również funkcjonujące na terenie miasta obiekty sportowo-rekreacyjne, tj.:

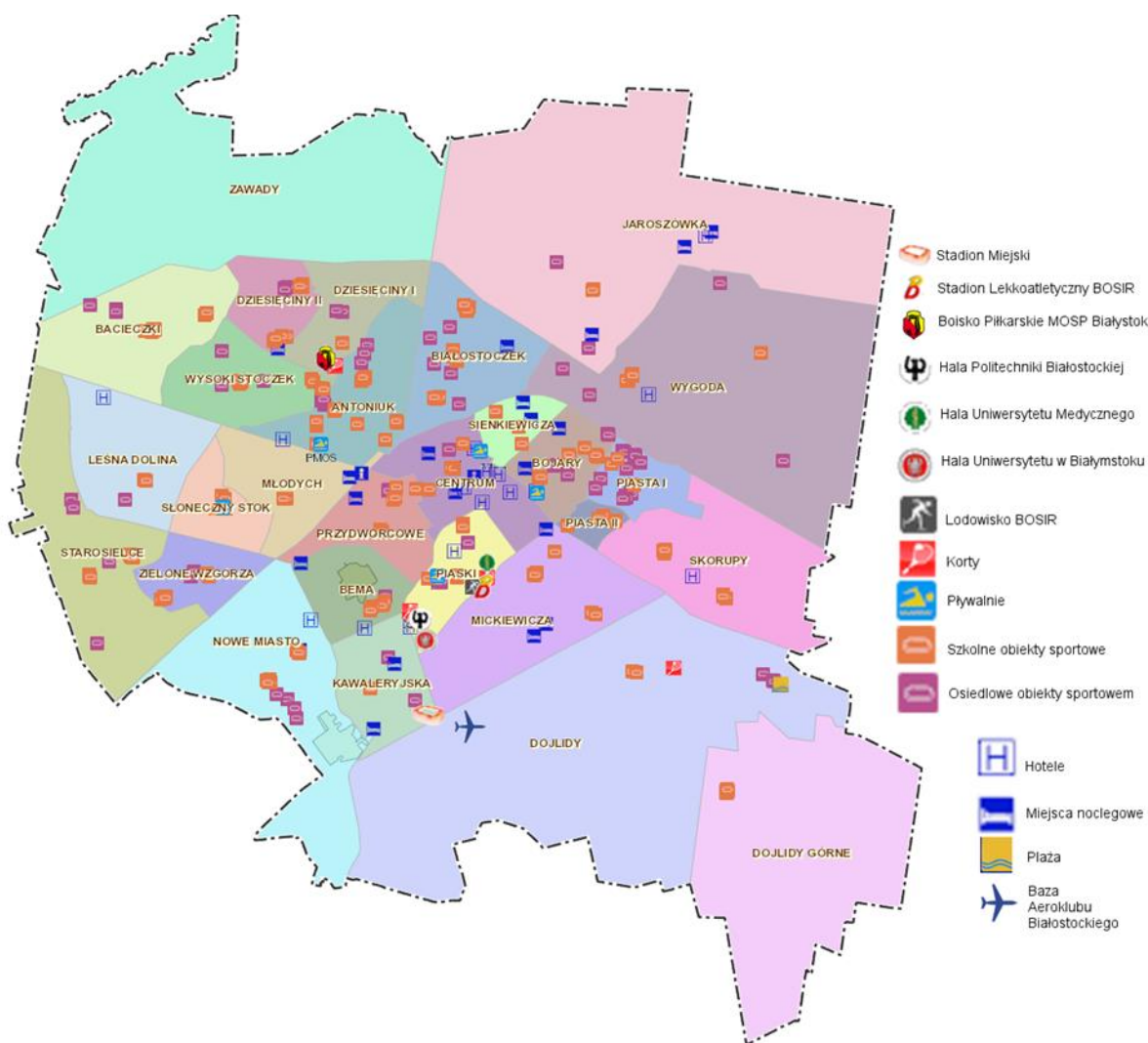
- Ośrodek Sportów Wodnych „Dojlidy” – z nowym wielofunkcyjnym budynkiem, budynkami hangarowymi na sprzęt, prysznicami i przebieralniami, a także polem kempingowym, miejscem na ognisko, placami zabaw, otwartą siłownią, kąpieliskami z pomostami oraz ścieżkami spacerowymi i rowerowymi;
- 5 pływalni (łącznie z pływalnią usytuowaną przy Domu Pomocy Społecznej przy ul. Baranowickiej);
- 1 sztuczne lodowisko;
- 3 ośrodki z kortami tenisowymi;
- 3 hale sportowe (przy uczelniach);
- 1 stadion piłkarski;
- 1 stadion lekkoatletyczny;
- 9 boisk piłkarskich (w tym 2 orliki, 1 do piłki plażowej), 3 boiska wielofunkcyjne;
- 3 strzelnice sportowe przy szkołach;
- 2 skateparki.

Poza wymienionymi obiektami, przy szkołach podstawowych zlokalizowanych na terenie całego miasta funkcjonuje 100 sal gimnastycznych o różnych wymiarach. Warto zaznaczyć, że w Białymstoku działalność prowadzi również wiele jednostek prywatnych oferujących zajęcia sportowe (m.in. pilates, aerobik, siłownie, fitness).

Podsumowując zaznaczyć należy, że największą dostępność do obiektów sportowych mają mieszkańcy osiedli: Starosielce, Antoniuk, Bema, Piaski, Kawalerskie, Mickiewicza oraz częściowo Dojlidy.

Na podstawie mapy znajdującej się na następnej stronie należy zauważyć, że obiekty sportowe są zlokalizowane głównie w centralnej i zachodniej części miasta, we wschodniej jest ich nieco mniej. W północnej i południowej części jednostki liczba ośrodków sportowych jest znikoma – występują sporadycznie lub nie ma ich w ogóle.

Rysunek 22. Rozmieszczenie obiektów sportowych i turystycznych w Białymstoku według osiedli

Źródło: opracowanie własne na podstawie GIS Białystok

Tabela 16. Liczba obiektów sportowych i turystycznych w Białymstoku według osiedli

Lp.	Osiedle	Obiekty sportowe	Hotele i miejsca noclegowe	Razem
1	Centrum	5	9	14
2	Białostoczek	11	1	12
3	Sienkiewicza	3	2	5
4	Bojary	8	3	11
5	Piaski	13	1	14
6	Przydworcowe	5	1	6
7	Młodych	1	1	2
8	Antoniuk	14	1	15
9	Jaroszówka	3	4	7
10	Wygoda	7	1	8
11	Piasta	11	0	11
12	Piasta II	4	0	4
13	Skorupy	4	1	0
14	Mickiewicza	5	2	7
15	Dojlidy	7	0	7
16	Bema	3	2	5
17	Kawaleryjskie	4	2	6
18	Nowe Miasto	6	1	7
19	Zielone Wzgórza	5	0	5
20	Starosielce	6	0	6
21	Słoneczny Stok	3	0	3
22	Leśna Dolina	2	1	3
23	Wysoki Stoczek	4	0	4
24	Dziesięciny I	5	0	5
25	Dziesięciny II	5	1	6
26	Bacieczki	5	0	5
27	Zawady	0	0	0
28	Dojlidy Górne	1	0	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie GIS Białystok

W mieście działa Białostocki Ośrodek Sportu i Rekreacji, który realizuje zadania własne miasta Białegostoku w zakresie kultury fizycznej i turystyki poprzez:

- zarządzanie i administrowanie obiektami oraz urządzeniami sportowo-rekreacyjnymi;
- organizowanie zajęć, zawodów i imprez sportowych;
- zapewnienie i szkolenie kadry instruktorów do prowadzenia zajęć sportowych;
- tworzenie, utrzymywanie i udostępnianie bazy sportowo-rekreacyjnej;
- prowadzenie działalności służącej upowszechnianiu kultury fizycznej oraz prawidłowemu funkcjonowaniu i rozwojowi Ośrodka, działalności hotelarsko-gastronomicznej, wypożyczalni sprzętu sportowego i turystycznego;
- organizację i obsługę ruchu turystycznego;

- prowadzenie innej działalności, w tym działalności gospodarczej, celem pozyskiwania środków na rozszerzenie działalności statutowej Ośrodka w zakresie upowszechniania kultury fizycznej¹⁴.

Jednostka administruje Zespołem Obiektów Sportowych Zwierzyniec, trzema pływalniami i Ośrodkiem Sportów Wodnych „Dojlidy”. Innymi instytucjami, realizującymi działania z zakresu sportu i rekreacji są: Stadion Miejski (dysponujący stadionami piłkarskim) i Zarząd Mienia Komunalnego (sprawujący nadzór nad terenami sportowo-rekreacyjnymi, boiskami piłkarskimi, Skate parkiem i Centrum Sportów Miejskich). W tym zakresie należy również wskazać na boiska typu Orlik funkcjonujące przy Szkole Podstawowej nr 37 i Zespole Szkół Handlowo-Ekonomicznych.

Tabela 17. Obiekty sportowe administrowane przez białostockie miejskie jednostki organizacyjne¹⁵

L.p.	nazwa instytucji	Obiekt	adres
1	Białostocki Ośrodek Sportu i Rekreacji	Zespół Obiektów Sportowych Zwierzyniec, w którego skład wchodzi: stadion lekkoatletyczny, boisko treningowe, lodowisko, korty tenisowe	15-320 Białystok, ul. 11 Listopada 28
		Pływalnia Sportowa	15-465 Białystok, ul. Włokiennicza 4
		Pływalnia Rodzinna	15-661 Białystok, ul. Stroma 1a
		Pływalnia Kameralna	15-302 Białystok, ul. Mazowiecka 39c
		Ośrodek Sportów Wodnych „Dojlidy”	15-502 Białystok, ul. Plażowa
2	Stadion Miejski Sp. z o.o.	Stadion piłkarski oraz boisko treningowe	ul. Słoneczna 1
		Stadion piłkarski	ul. Elewatorska
3	Zarząd Mienia Komunalnego	Tereny Sportowo-Rekreacyjne	ul. Zachodnia,
		Boiska piłkarskie	ul. Pieczurki, ul. Barszczańska
		Centrum Sportów Miejskich - Parkour	ul. Węglowa
		Skate park	park im. Jadwigi Dziekońskiej, przy "Spodkach"
4	Szkoła Podstawowa Nr 37	Moje Boisko Orlik 2012	15-808 Białystok ul. Jaworowa 8
5	Zespół Szkół Handlowo-Ekonomicznych	Moje Boisko Orlik 2012	15-370 Białystok, ul. Bema 105

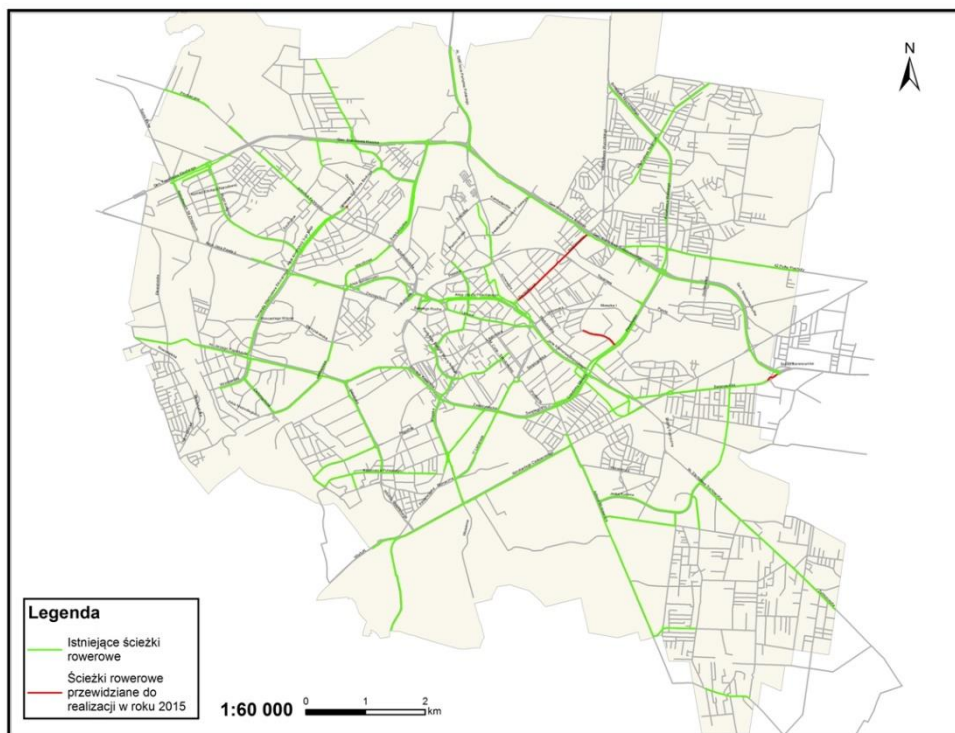
Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Białymstoku

¹⁴ Sposoby realizacji zadań BOSiR pochodzą z Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Białymstoku biparch.um.bialystok.pl.

¹⁵ Pozostałe obiekty sportowe miejskie tj. hale sportowe, boiska piłkarskie, boiska wielofunkcyjne, administrowane są przez placówki oświatowe miasta Białystok

Białystok jest również wyposażony w bogatą sieć ścieżek rowerowych (poniższa mapa przedstawia rozkład graficzny). Zaznaczyć należy, że na terenie miasta funkcjonuje Białostocka Komunikacja Rowerowa (BiKeR). Rowery są dostępne od 1 kwietnia do 30 listopada każdego roku i stanowią uzupełnienie podstawowej komunikacji miejskiej. Rowerzyści mają obecnie do dyspozycji 46 stacji i 460 rowerów. W 2015 roku odnotowano: 473 102 wypożyczenia (wzrost o 36% względem roku 2014), 12 226 nowych rejestracji, a dzienny rekord wypożyczeń wyniósł 4 125 (2 czerwca). Do najpopularniejszych stacji wypożyczeń zaliczyć należy: Rynek/Kościuszki, Zwierzyniecka/Świerkowa, Wiejska/Pogodna, Mickiewicza/Świętojańska, Piłsudskiego/Sienkiewicza, natomiast za najczęstsze stacje zwrotów uznano: Rynek/Moniuszki, Zwierzyniecka/Świerkowa, Wiejska/Pogodna, Bohaterów Monte Cassino/Wyszyńskiego, Mickiewicza/Świętojańska. Jednocześnie w 2015 roku w Choroszczu uruchomiono pierwszą aglomeracyjną stację rowerów miejskich w kraju, a w Juchnowcu Kościelnym wystartował system, składający się z 2 stacji i 20 rowerów – kompatybilny z BiKeR¹⁶.

Rysunek 23. Sieć dróg rowerowych

Źródło: *arch.um.bialystok.pl*

Turyści mogą korzystać także z licznych szlaków turystycznych:

- Szlak rodu Branickich;
- Szlak architektury drewnianej;

¹⁶ <http://bikerbialystok.pl/o-biker/> [data dostępu: 20.12.2016 r.].

- Szlak białostockich fabrykantów;
- Szlak esperanto i wielu kultur;
- Szlak białostockich świątyń;
- Szlak Bojar.

8.7. Infrastruktura Kultury

Na terenie miasta działa 7 miejskich i 6 wojewódzkich instytucji kultury. Instytucje miejskie są finansowane z budżetu Miasta Białegostoku. Należą do nich:

Białostocki Ośrodek Kultury, prowadzący działalność na terenie osiedla Piaski, organizuje lub współorganizuje około 300 imprez ogólnomiejskich, w których udział bierze średnio ponad 80 tysięcy osób. Propozycje kierowane są do wszystkich mieszkańców miasta, a udział w części z nich jest bezpłatny. Spośród proponowanych przez BOK wydarzeń wielkim powodzeniem u odbiorców cieszą się festiwale: Dni Sztuki Współczesnej, Jesień z Bluesem, Międzynarodowy Festiwal Filmów Krótkometrażowych ŻUBROFFKA, Inny Wymiar (od 2013 roku w ramach projektu Wschód Kultury), Ciekawi Świata, „Underground/Independent?”, a także inne imprezy¹⁷.

Białostocki Teatr Lalek, instytucja artystyczna, znajduje się na terenie osiedla Centrum, przygotowuje w każdym sezonie od 3 do 5 nowych premier, wykorzystujących rozmaite techniki lalkowe (m.in. kukła, pacynka, marionetka), formy teatru wizualnego, teatru przedmiotu, teatru maski i teatru aktorskiego¹⁸.

Ofertę kulturalną przygotowuje też Dom Kultury „Śródmieście” (osiedle Centrum), ośrodek edukacji artystycznej, realizujący zadania z zakresu wychowania, edukacji kulturalnej i upowszechniania kultury wśród dzieci i młodzieży oraz dorosłych¹⁹.

Na terenie osiedla Centrum swoją siedzibę ma także Galeria Arsenał. Galeria realizuje konsekwentny autorski program wystawienniczy - prezentuje i promuje sztukę najnowszą różnych mediów (malarstwo, rzeźba, obiekty, fotografia, wideo, instalacje intermedialne, performance, itp.) poprzez wystawy, koncerty i pokazy filmowe²⁰.

Galeria im. Sleńdzińskich, posiada dwie siedziby na terenie osiedla Centrum. Celem działalności Galerii jest upowszechnianie i udostępnianie zbiorów rodu Sleńdzińskich, dokumentujących kulturę Kresów Wschodnich oraz prezentowanie dorobku i historii lokalnego środowiska artystycznego²¹.

¹⁷ <http://bok.bialystok.pl/o-nas/> [data dostępu: 20.12.2016 r.].

¹⁸ http://www.btl.bialystok.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=19&Itemid=26&lang=pl [data dostępu: 20.12.2016 r.].

¹⁹ <http://www.dksrodmiescie.pl/index.php> [data dostępu: 20.12.2016 r.].

²⁰ <http://galeria-arsenal.pl/o-nas> [data dostępu: 20.12.2016 r.].

²¹ <http://galeriaslensdzinskih.pl/index.php?id=301> [data dostępu: 20.12.2016 r.].

Muzeum Wojska w Białymstoku to instytucja muzealna zajmująca się historią wojskowości, posiadająca liczną kolekcję eksponatów wojskowych. Muzeum jest największą tego typu instytucją w województwie podlaskim oraz jednym z najchętniej odwiedzanych muzeów²².

Miejską instytucją utworzoną w 2011 roku jest **Centrum im. Ludwika Zamenhofa**, proponujące zwiedzającym wystawę stałą „Białystok młodego Zamenhofa” oraz liczne wystawy czasowe, koncerty, projekcje filmowe, przedstawienia teatralne. W CLZ organizowane są też dyskusje panelowe, wykłady i promocje literackie²³. Z dniem 31 grudnia 2016 roku CLZ zakończyło działalność jako odrębna instytucja i zostało połączone z Białostockim Ośrodkiem Kultury. Ponadto od 1 stycznia 2017 roku rozpoczęła działalność nowa instytucja muzealna – Muzeum Pamięci Sybiru, z siedzibą przy ul. Sienkiewicza 26.

Tabela 18. Miejskie instytucje kultury na terenie Białegostoku w roku 2015

L.p.	Nazwa instytucji	Adres
1.	Białostocki Ośrodek Kultury	15-281 Białystok, ul. Legionowa 5
2.	Białostocki Teatr Lalek	15-875 Białystok, ul. Kalinowskiego 1
3.	Dom Kultury „Śródmieście”	15-089 Białystok, ul. Kilińskiego 13
4.	Galeria Arsenał	15-232 Białystok, ul. Mickiewicza 2 (oraz ul. Elektryczna 13)
5.	Galeria im. Sleńdzińskich	15-461 Białystok, ul. Waryńskiego 24 a (oraz ul. Legionowa 2)
6.	Muzeum Wojska	15-089 Białystok, ul. Kilińskiego 7 (oraz oddział Muzeum Wojska - Muzeum Pamięci Sybiru, ul. Sienkiewicza 26)
7.	Centrum im. Ludwika Zamenhofa	15-062 Białystok, ul. Warszawska 19

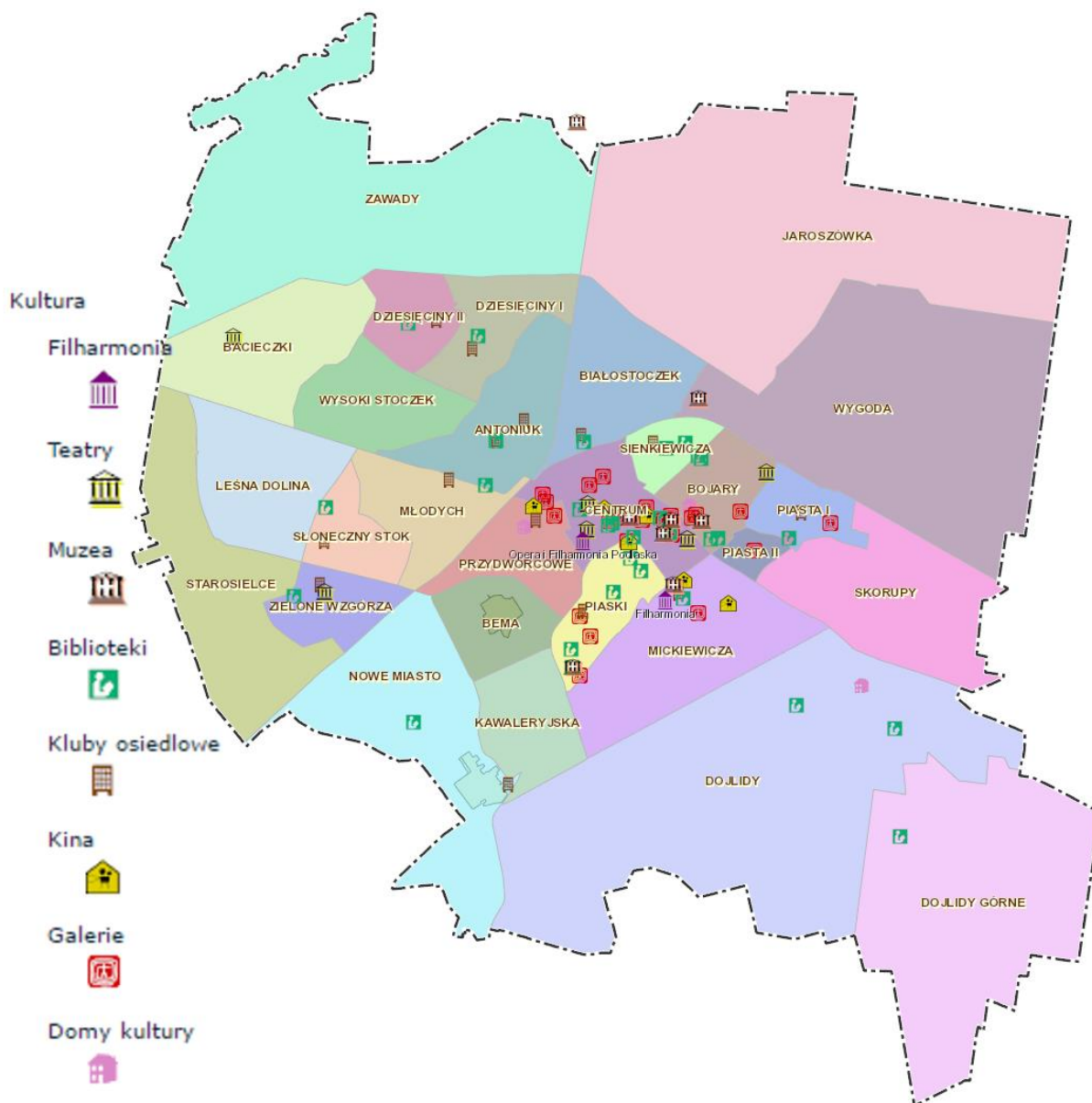
Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Białymstoku

W Białymstoku funkcjonują także galerie sztuki (w tym galerie prywatne, mające charakter komercyjny), teatry (w tym stowarzyszenia i fundacje prowadzące działalność teatralną) oraz domy kultury i spółdzielcze kluby osiedlowe. Na podstawie mapy znajdującej się na następnej stronie dokumentu należy zauważyć, że obiekty kulturalne są zlokalizowane głównie w centralnej części miasta.

²² <http://www.mwb.com.pl/mwb2015/p,69,historia-muzeum> [data dostępu: 20.12.2016 r.].

²³ <http://www.centrumzamenhofa.pl/p,10,clz> [data dostępu: 20.12.2016 r.].

Rysunek 24. Rozmieszczenie obiektów kulturalnych na terenie Białegostoku według osiedli

Źródło: opracowanie własne na podstawie GIS Białystok

Tabela 19. Liczba obiektów kulturalnych na terenie Białegostoku według osiedli

Lp.	Osiedle	Filharmonie	Teatry	Muzea	Biblioteki	Kina	Galerie	Domy kultury/ Kluby osiedlowe	Razem
1	Centrum	1	3	3	5	2	11	2	27
2	Białostoczek	0	0	0	1	0	0	1	2
3	Sienkiewicza	0	0	0	2	0	0	1	3
4	Bojary	0	1	1	4	0	3	1	10
5	Piaski	0	0	1	6	1	4	1	13
6	Przydworcowe	0	0	0	0	1	1	2	4
7	Młodych	0	0	0	0	0	0	1	1
8	Antoniuk	0	0	0	2	0	0	1	3

Lp.	Osiedle	Filharmonie	Teatry	Muzea	Biblioteki	Kina	Galerie	Domy kultury/ Kluby osiedlowe	Razem
9	Jaroszówka	0	0	0	0	0	0	0	0
10	Wygoda	0	0	1	0	0	0	0	1
11	Piasta	0	0	0	1	0	1	1	3
12	Piasta II	0	0	0	0	0	1	0	1
13	Skorupy	0	0	0	0	0	0	0	0
14	Mickiewicza	1	0	1	1	2	1	1	7
15	Dojlidy	0	0	0	2	0	0	1	3
16	Bema	0	0	0	0	0	0	0	0
17	Kawaleryjskie	0	0	0	0	0	0	0	0
18	Nowe Miasto	0	0	0	1	0	0	1	2
19	Zielone Wzgórze	0	1	0	1	0	0	1	2
20	Starosielce	0	0	0	0	0	0	0	0
21	Słoneczny Stok	0	0	0	1	0	0	1	2
22	Leśna Dolina	0	0	0	0	0	0	0	0
23	Wysoki Stoczek	0	0	0	0	0	0	0	0
24	Dziesięciny I	0	0	0	1	0	0	1	2
25	Dziesięciny II	0	0	0	1	0	0	1	2
26	Bacieczki	0	1	0	0	0	0	0	1
27	Zawady	0	0	0	0	0	0	0	0
28	Dojlidy Górne	0	0	0	1	0	0	0	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie GIS Białystok

8.8. Infrastruktura ochrony zdrowia

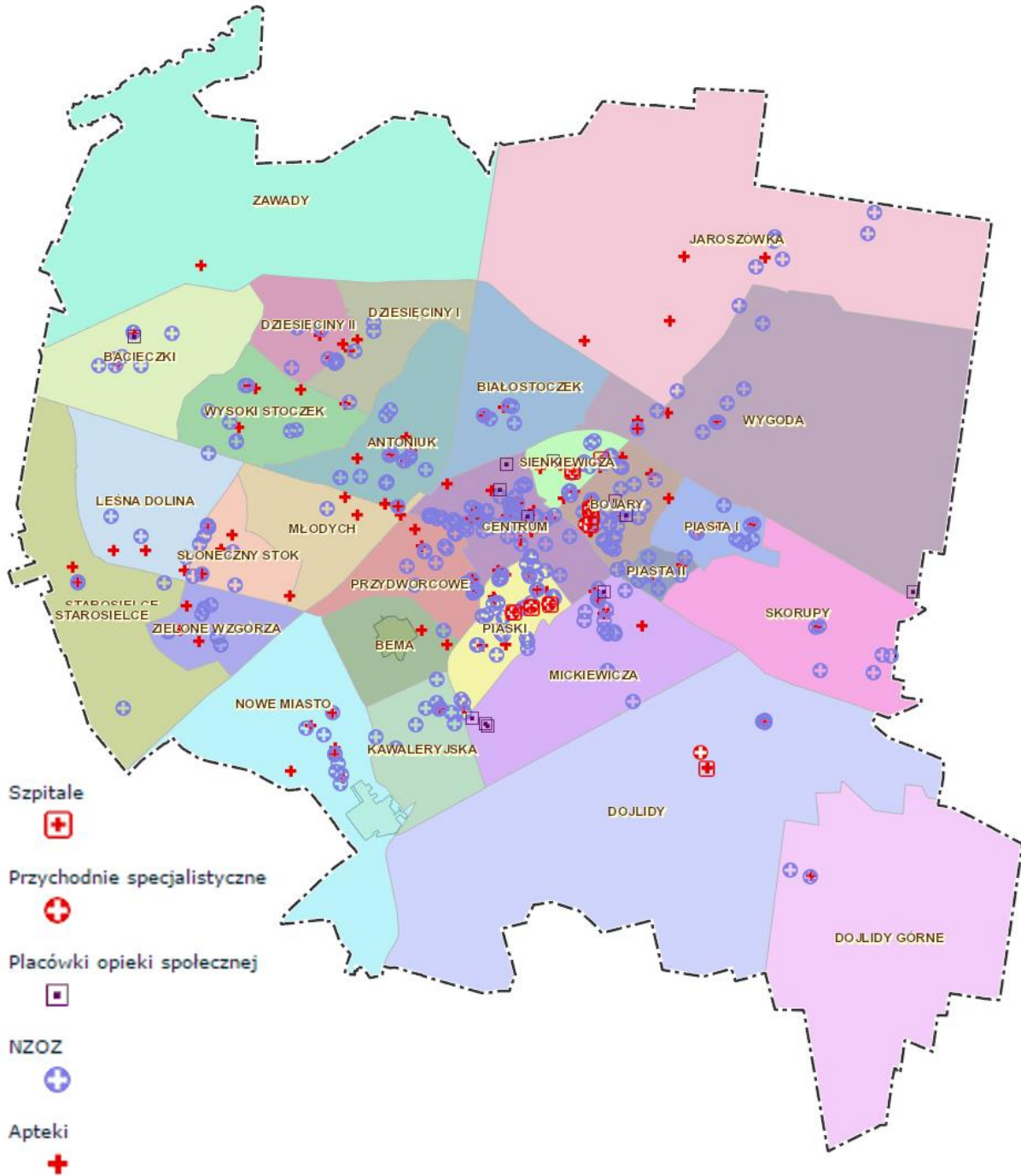
O zdrowie i życie mieszkańców miasta dba kadra wykwalifikowanych pracowników, zatrudnionych w następujących szpitalach:

- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji;
- Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. K. Dłuskiego;
- Szpital Położniczo-Ginekologiczny;
- Specjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej Gruźlicy i Chorób Płuc;
- Uniwersytecki Dziecięcy Szpital Kliniczny im. L. Zamenhofa;
- Samodzielny Szpital Miejski im. PCK;
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej. Wojewódzki Szpital Zespolony im. J. Śniadeckiego;
- Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny Akademii Medycznej.

Na terenie miasta funkcjonują również 123 apteki. Na podstawie mapy znajdującej się na następnej stronie dokumentu należy zauważyć, że obiekty opieki zdrowotnej są zlokalizowane głównie w centralnej i zachodniej

części miasta, natomiast we wschodniej jest ich nieco mniej. Z kolei w północnej i południowej części miasta liczba obiektów opieki zdrowotnej jest znikoma, występują sporadycznie lub w ogóle.

Rysunek 25. Rozmieszczenie punktów opieki zdrowotnej na terenie miasta Białegostoku według osiedli

Źródło: opracowanie własne na podstawie GIS Białystok

Tabela 20. Liczba punktów opieki zdrowotnej na terenie miasta Białegostoku według osiedli

Lp.	Osiedle	Szpital	Przychodnie specjalistyczne	Placówki opieki społecznej	NZOZ	Apteki	Razem
1	Centrum	0	0	3	43	13	59
2	Białostoczek	0	0	0	6	2	8
3	Sienkiewicza	2	1	1	19	7	30
4	Bojary	3	2	2	35	9	51
5	Piaski	3	3	0	38	13	57
6	Przydworcowe	0	0	0	29	3	32
7	Młodych	0	0	0	1	2	3
8	Antoniuk	0	0	0	15	9	24
9	Jaroszówka	0	0	0	8	4	12
10	Wygoda	0	0	0	8	3	11
11	Piasta	0	0	0	9	3	12
12	Piasta II	0	0	0	8	2	10
13	Skorupy	0	0	0	6	1	7
14	Mickiewicza	0	0	4	17	6	27
15	Dojlidy	1	1	0	5	2	9
16	Bema	0	0	0	1	2	3
17	Kawaleryjskie	0	0	0	11	2	13
18	Nowe Miasto	0	0	0	9	6	15
19	Zielone Wzgórze	0	0	0	8	4	12
20	Starosielce	0	0	0	4	2	6
21	Słoneczny Stok	0	0	0	10	5	15
22	Leśna Dolina	0	0	0	4	3	7
23	Wysoki Stoczek	0	0	0	8	6	14
24	Dziesięciny I	0	0	0	10	2	12
25	Dziesięciny II	0	0	0	4	3	7
26	Bacieczki	0	0	1	7	3	11
27	Zawady	0	0	0	0	1	1
28	Dojlidy Górne	0	0	0	2	1	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie GIS Białystok

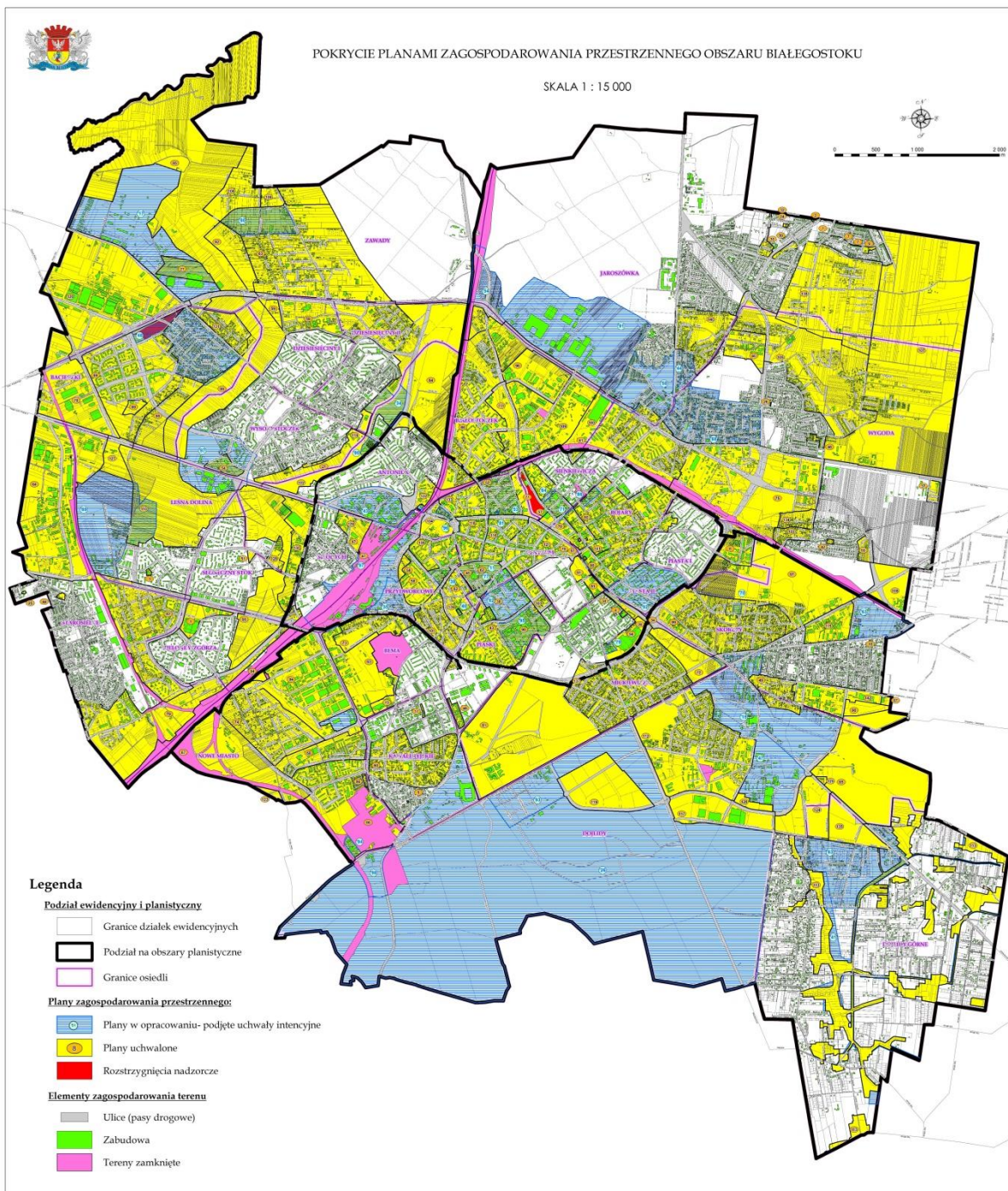
W Białymstoku realizowane są następujące programy zdrowotne:

- Program profilaktycznych szczepień ochronnych przeciwko grypie dla mieszkańców miasta Białegostoku powyżej 65 roku życia;
- Program badań mammograficznych w ramach profilaktyki raka piersi dla mieszkanki miasta Białegostoku w wieku 40 - 49 lat.

W Białymstoku, zgodnie z mapą znajdującą się poniżej, do osiedli na terenie, których występują obszary niepokryte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego należą osiedla: Dojlidy Górne, Jaroszówka, Zawady, Dziesięciny I, Wysoki Stoczek, Starosielce, Zielone Wzgórze, Słoneczny Stok, Młodych, Antoniuk i Kawaleryjskie.

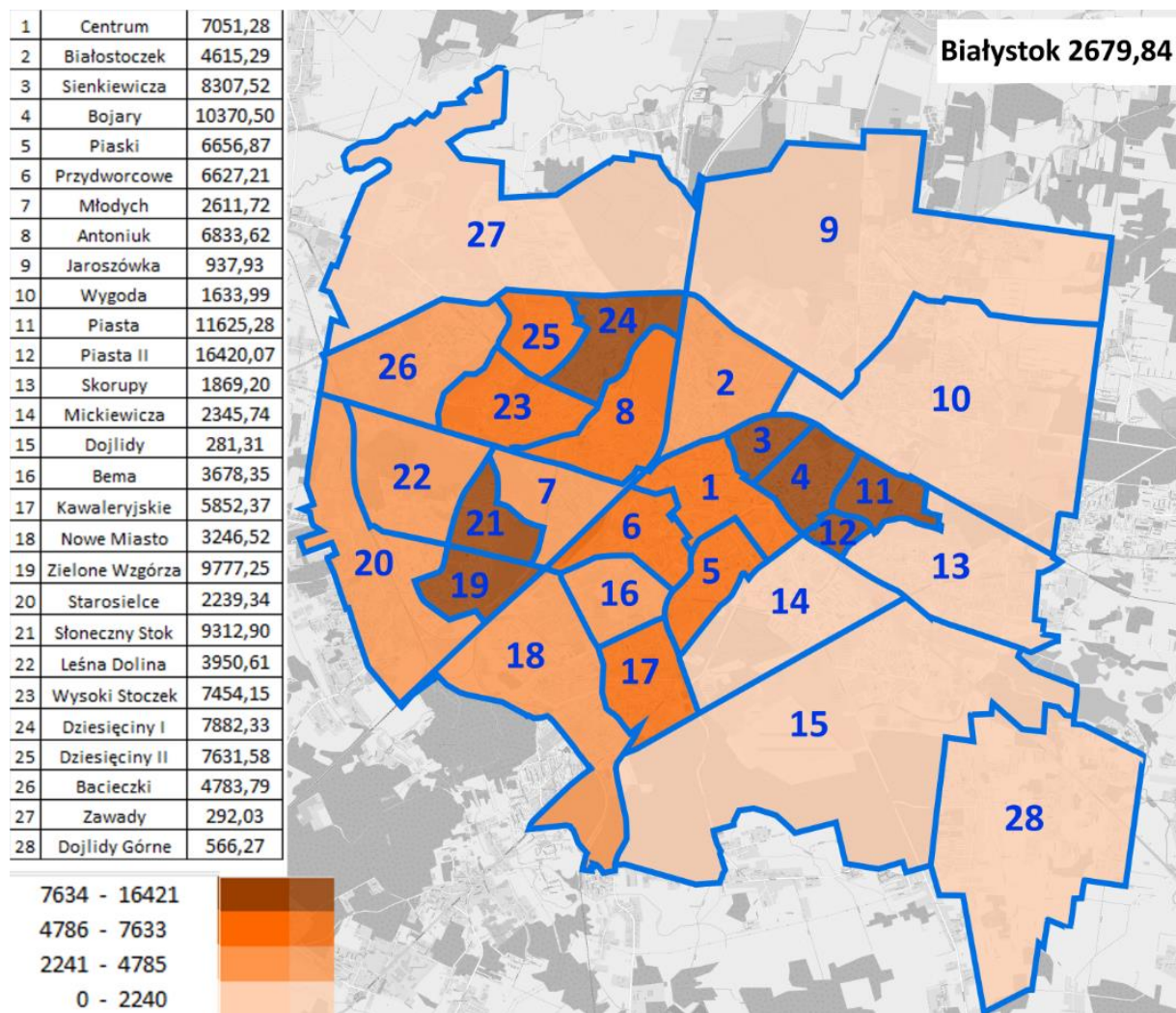
Rysunek 26. Pokrycie miasta Białegostoku Planami Zagospodarowania Przestrzennego

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Białymstoku (www.bialystok.pl)

Istotnym wskaźnikiem określającym potrzeby danego obszaru w zakresie przestrzenno-funkcjonalnym jest gęstość zaludnienia danego obszaru. Wyższa gęstość zaludnienia wymaga między innymi większej ilości nakładów na transport i komunikację publiczną. Największa gęstość zaludnienia w Białymstoku występuje w przypadku osiedli: Piasta II, Piasta, Bojary, Zielone Wzgórze, Słoneczny Stok, Sienkiewicza oraz Dziesięciny I.

Rysunek 27. Gęstość zaludnienia w podziale na osiedla w roku 2015

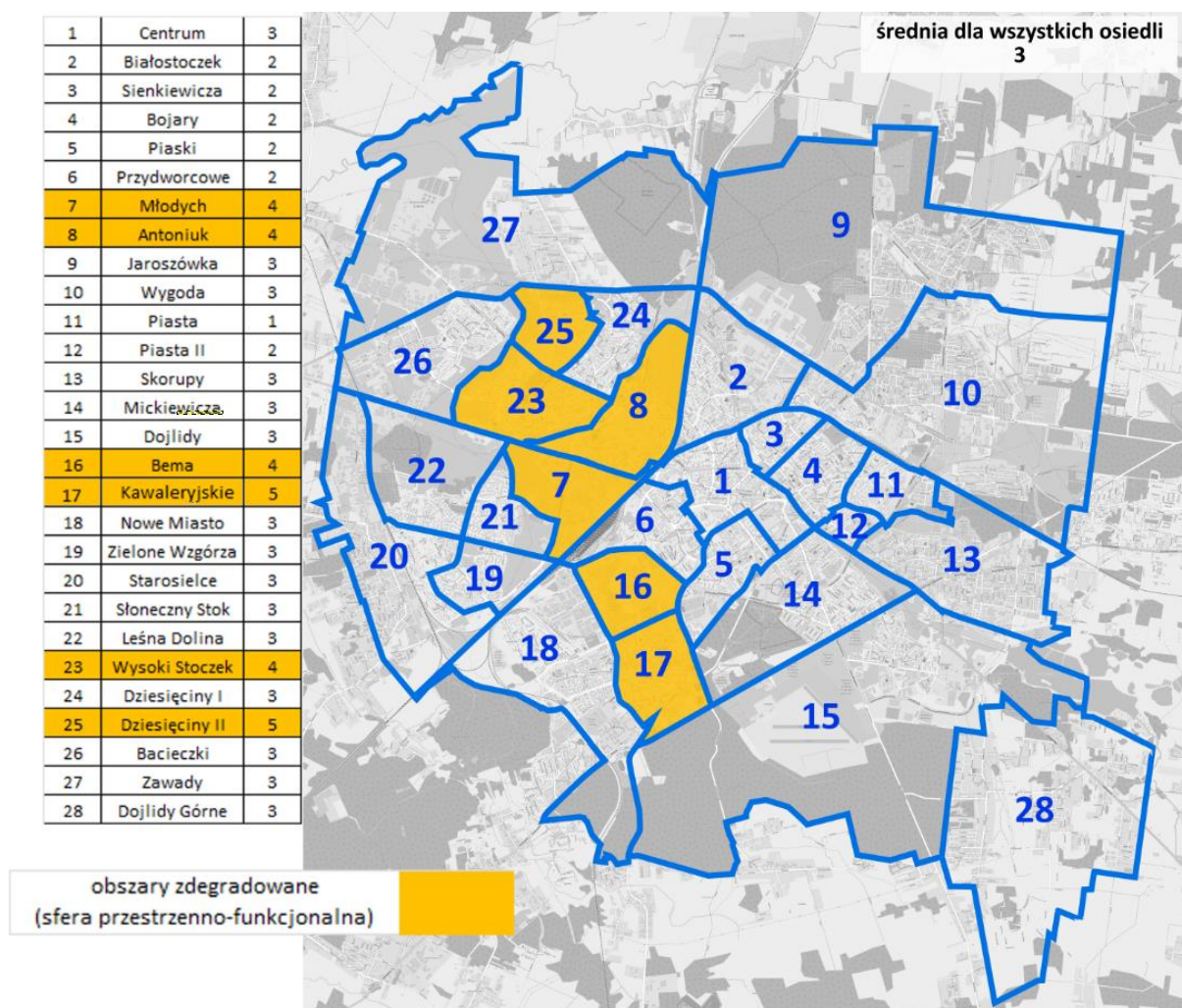
Źródło: opracowanie własne danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, GIS Białystok, openstreetmap.org

8.9. Podsumowanie sfery przestrzenno-funkcjonalnej

W ramach określenia obszarów zdegradowanych pod względem sfery przestrzenno-funkcjonalnej posłużono się pięcioma wskaźnikami: średnią liczbą osób korzystających z komunikacji publicznej w przeliczeniu na jeden przystanek, liczbą instytucji kultury na km² powierzchni, liczbą obiektów sportowych na km² powierzchni, liczbą placówek opieki zdrowotnej na km² powierzchni oraz gęstością zaludnienia [os./km²]. Średni wynik dla całego miasta to 3 obszary problemowe. Powyżej wskazanej wartości znalazły się osiedla: Kawaleryjskie (5), Dziesięciny II (5), Młodych (4), Antoniuk (4), Bema (4) i Wysoki Stoczek (4).

Rysunek 28. Obszary zdegradowane (liczba obszarów problemowych powyżej średniej) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej według osiedli

Źródło: opracowanie własne danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, GIS Białystok, openstreetmap.org

W poniższej tabeli znajdują się natomiast szczegółowe wartości wskaźników. W przypadku średniej liczby osób korzystających z komunikacji publicznej w przeliczeniu na jeden przystanek największe natężenie obserwuje się na terenie osiedli Centrum, Sienkiewicza i Bojary, a najwyższy wskaźnik gęstości zaludnienia dotyczy terenów Piasta II, Piasta i Bojary. Najmniejsza liczba instytucji w przeliczeniu na powierzchnię charakteryzuje jednostki: Skorupy, Bema, Kawaleryjskie, Starosielce, Leśną Dolinę, Wysoki Stoczek i Zawady (0,0). Podobną metodologię zastosowano w przypadku obiektów sportowych, brak możliwości korzystania

z tego typu kompleksów dotyczy jedynie mieszkańców osiedla Zawady. Najniższa wartość wskaźnika placówek opieki zdrowotnej w przeliczeniu na powierzchnię dotyczy również osiedla Zawady, ale także Dojlidy Górne i Dojlidy.

Tabela 21. Zestawienie wskaźników ze sfery przestrzenno-funkcjonalnej zastosowanych w diagnozie z zaznaczeniem wartości odbiegających negatywnie od średniej według osiedli

		1	2	3	4	5
Białystok		733,0	0,9	1,5	4,6	2693
1	Centrum	1353	13,8	2,6	30,3	7027
2	Białostoczek	432	0,8	4,2	3,0	4369
3	Sienkiewicza	1392	4,4	4,4	44,1	8282
4	Bojary	1139	8,2	6,6	41,8	10381
5	Piaski	851	10,1	10,1	44,2	6661
6	Przydworcowe	834	2,7	3,3	21,3	6580
7	Młodych	988	0,6	0,6	1,7	2615
8	Antoniuk	981	1,3	6,2	10,7	6848
9	Jaroszówka	416	0,0	0,2	1,0	936
10	Wygoda	433	0,1	0,7	1,2	1654
11	Piasta	480	3,1	11,5	12,5	11557
12	Piasta II	808	2,9	11,4	28,6	16643
13	Skorupy	630	0,0	1,1	1,8	2127
14	Mickiewicza	550	1,9	1,3	7,2	2337
15	Dojlidy	613	0,2	0,5	0,6	259
16	Bema	807	0,0	2,2	2,2	3682
17	Kawalerskie	983	0,0	2,4	7,7	5820
18	Nowe Miasto	690	0,5	1,6	4,0	3271
19	Zielone Wzgórza	513	1,7	4,2	10,2	9811
20	Starosielce	471	0,0	1,4	1,4	2582
21	Słoneczny Stok	576	1,9	2,8	13,9	9129
22	Leśna Dolina	434	0,0	0,7	2,6	3876
23	Wysoki Stoczek	611	0,0	2,1	7,2	7462
24	Dziesięciny I	634	1,7	4,3	10,3	7697
25	Dziesięciny II	696	1,2	3,1	4,3	7614
26	Baciczki	529	0,3	1,7	3,7	4780
27	Zawady	337	0,0	0,0	0,1	293
28	Dojlidy Górne	300	0,1	0,1	0,4	566

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku

1. Średnia liczba osób korzystających z komunikacji publicznej w przeliczeniu na jeden przystanek
2. Liczba instytucji kultury na km² powierzchni
3. Liczba obiektów sportowych na km² powierzchni
4. Liczba placówek opieki zdrowotnej na km² powierzchni
5. Gęstość zaludnienia [os./km²]

9. Sfera techniczna

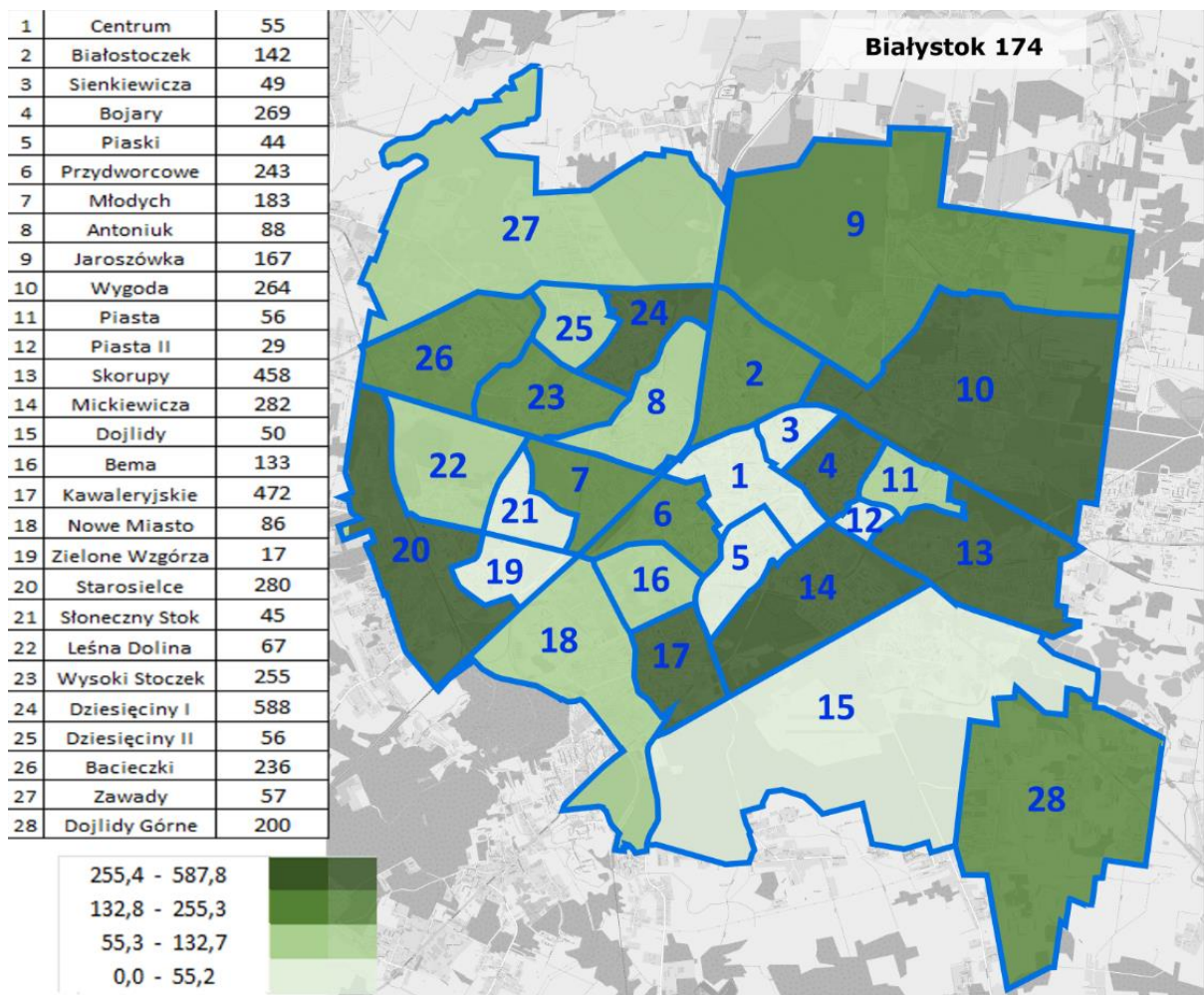
9.1. Budynki niskoemisyjne

Zarówno na stan środowiska, jak i komfort życia mieszkańców wpływ ma niskoemisyjność. Główną przyczyną niskoemisyjności w budownictwie są źródła ciepła. Nowe budynki projektuje się w taki sposób, by minimalizować straty energii potrzebnej na ogrzanie, wentylację oraz podgrzanie wody. Również w już istniejących budynkach możliwa jest wymiana źródeł ciepła na nowe, bardziej przyjazne środowisku.

Poniższa mapa wskazuje występowanie budynków niskoemisyjnych na terenie Białegostoku. Kolorem ciemnozielonym oznaczone zostały obszary, na których takich budynków w przeliczeniu na 1km² powierzchni jest najwięcej. W zdecydowanie najlepszej sytuacji znajduje się osiedle Dziesięciny I. Na 1km² powierzchni przypada tam 588 budynków niskoemisyjnych. W dobrej sytuacji są również osiedla: Skorupy (458) oraz Kawaleryjskie (472). Osiedla o zdecydowanie mniejszej liczbie budynków niskoemisyjnych w przeliczeniu na 1 km² osiedla, a więc o mniejszej oszczędności energii i większym zanieczyszczeniu środowiska, znajdują się w centrum miasta. W najgorszej sytuacji znajdują się osiedla Piasta II (29) oraz Zielone Wzgórza (17). W niewiele lepszej sytuacji są jednostki: Słoneczny Stok (45), Piasta (56), Sienkiewicza (49), Piaski (44), Dziesięciny II (56) oraz Centrum (55).

Rysunek 29. Liczba budynków niskoemisyjnych na 1 km² osiedla w roku 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, GIS Białystok, openstreetmap.org

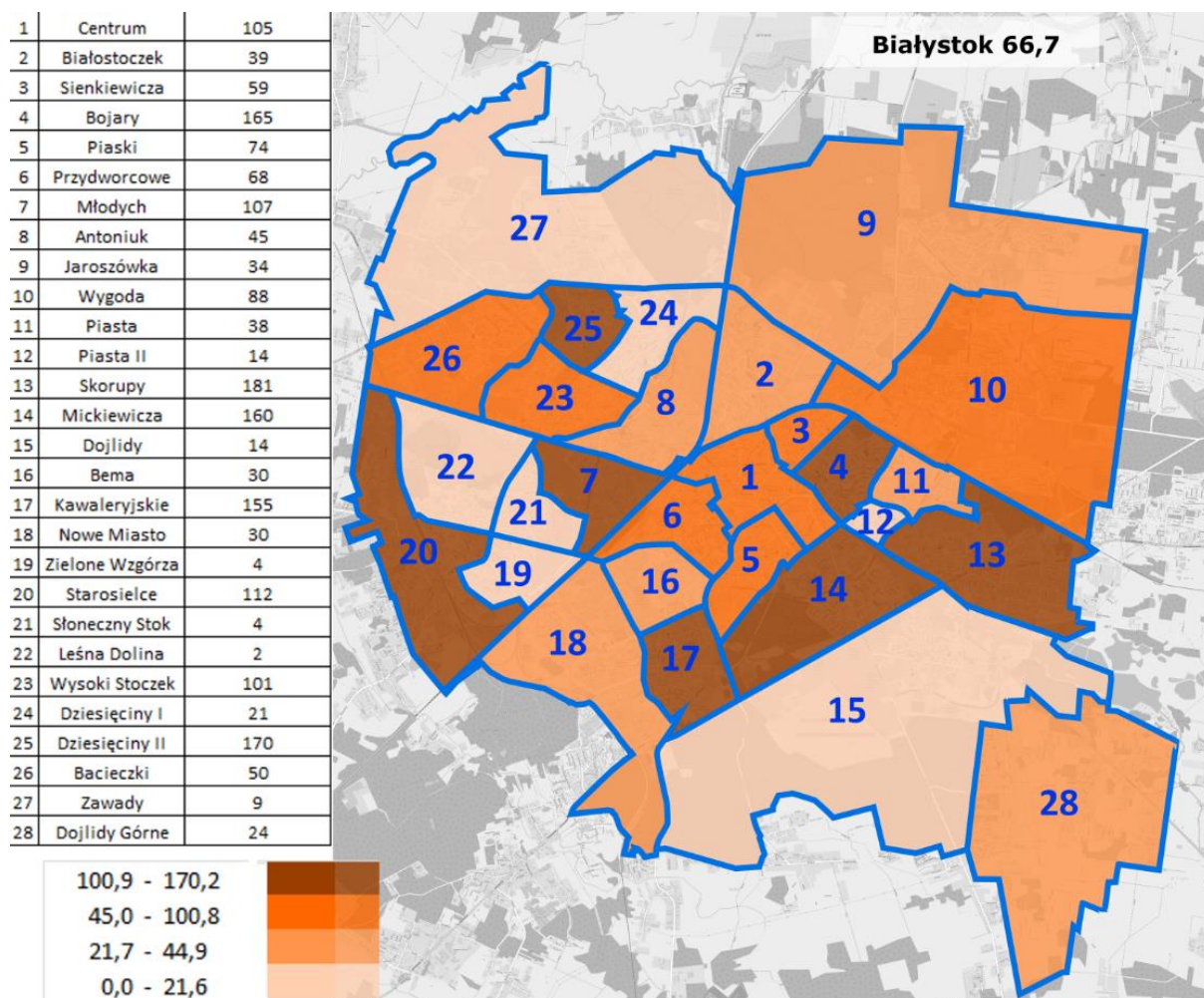
9.2. Budynki mieszkalne wybudowane przed 1970 rokiem

Wskaźnikiem problemów przestrzenno-funkcjonalnych są także budynki zbudowane przed 1970 rokiem. Takie obiekty zdecydowanie częściej niż budynki młodsze nie mają dostępu do kanalizacji, wymagają termomodernizacji i wymiany elewacji.

Na mapie znajdującej się na następnej stronie kolorem najciemniejszym oznaczono obszary, na których liczba budynków zbudowanych przed 1970 rokiem, w przeliczeniu na 1km² powierzchni osiedla, jest największa. Z mapy wynika, że obszarem o największym natężeniu takich obiektów jest osiedle Skorupy (181). W podobnej sytuacji znajdują się osiedla: Dziesięciny II (170), Bojary (165), Mickiewicza (160) oraz Kawalerskie (155). Osiedla o najmniejszej liczbie takich budynków, to: Słoneczny Stok (4), Leśna Dolina (2), Zielone Wzgórze (4) oraz Zawady (9).

Rysunek 30. Liczba budynków mieszkalnych zbudowanych przed 1970 rokiem na 1km² osiedla w roku 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, GIS Białystok, openstreetmap.org

9.3. Budynki będące własnością miasta

Największa liczba komunalnych budynków mieszkalnych znajduje się na osiedlach Dojlidy (23), Starosielce (19) oraz Wygoda (11). W roku 2015 łączna liczba mieszkalnych budynków komunalnych w Białymstoku wynosiła 84. Stan techniczny budynków komunalnych jest zróżnicowany. Blisko dwie piąte obiektów (38%) nie jest wyposażona w centralne ogrzewanie. Mniejszość budynków (12%) jest niewyposażony w łazienkę. Pojedyncze obiekty (6%) nie posiadają podłączenia do sieci kanalizacyjnej. Zdecydowana większość budynków jest podłączona do sieci wodociągowej, braki w tym względzie odnotowano jedynie w przypadku jednego obiektu (przy ul. Ciołkowskiego 6). Szczegółowe zestawienie w podziale osiedla przedstawia poniższa tabela.

Tabela 22. Stan techniczny komunalnych budynków mieszkalnych w Białymstoku (2015r.)

Lp.	Osiedle	Ogółem	Niewyposażone w łazienkę	Niepodłączone do sieci wodociągowej	Niepodłączone do sieci kanalizacyjnej	Niewyposażone w centralne ogrzewanie
1	Centrum	7	3	0	0	3
2	Białostoczek	0	0	0	0	0
3	Sienkiewicza	2	0	0	0	1
4	Bojary	1	0	0	0	0
5	Piaski	1	0	0	0	0
6	Przydworcowe	2	0	0	0	1
7	Młodych	0	0	0	0	0
8	Antoniuk	1	0	0	0	1
9	Jaroszówka	1	1	0	0	1
10	Wygoda	11	0	0	0	4
11	Piasta	0	0	0	0	0
12	Piasta II	1	0	0	0	1
13	Skorupy	3	0	0	0	3
14	Mickiewicza	1	0	0	0	1
15	Dojlidy	23	6	1	4	12
16	Bema	1	0	0	0	0
17	Kawalerskie	1	0	0	1	1
18	Nowe Miasto	1	0	0	0	0
19	Zielone Wzgórza	0	0	0	0	0
20	Starosielce	19	0	0	0	3
21	Słoneczny Stok	0	0	0	0	0
22	Leśna Dolina	1	0	0	0	0
23	Wysoki Stoczek	2	0	0	0	0
24	Dziesięciny I	0	0	0	0	0
25	Dziesięciny II	0	0	0	0	0
26	Bacieczki	4	0	0	0	0
27	Zawady	1	0	0	0	0
28	Dojlidy Górne	0	0	0	0	0

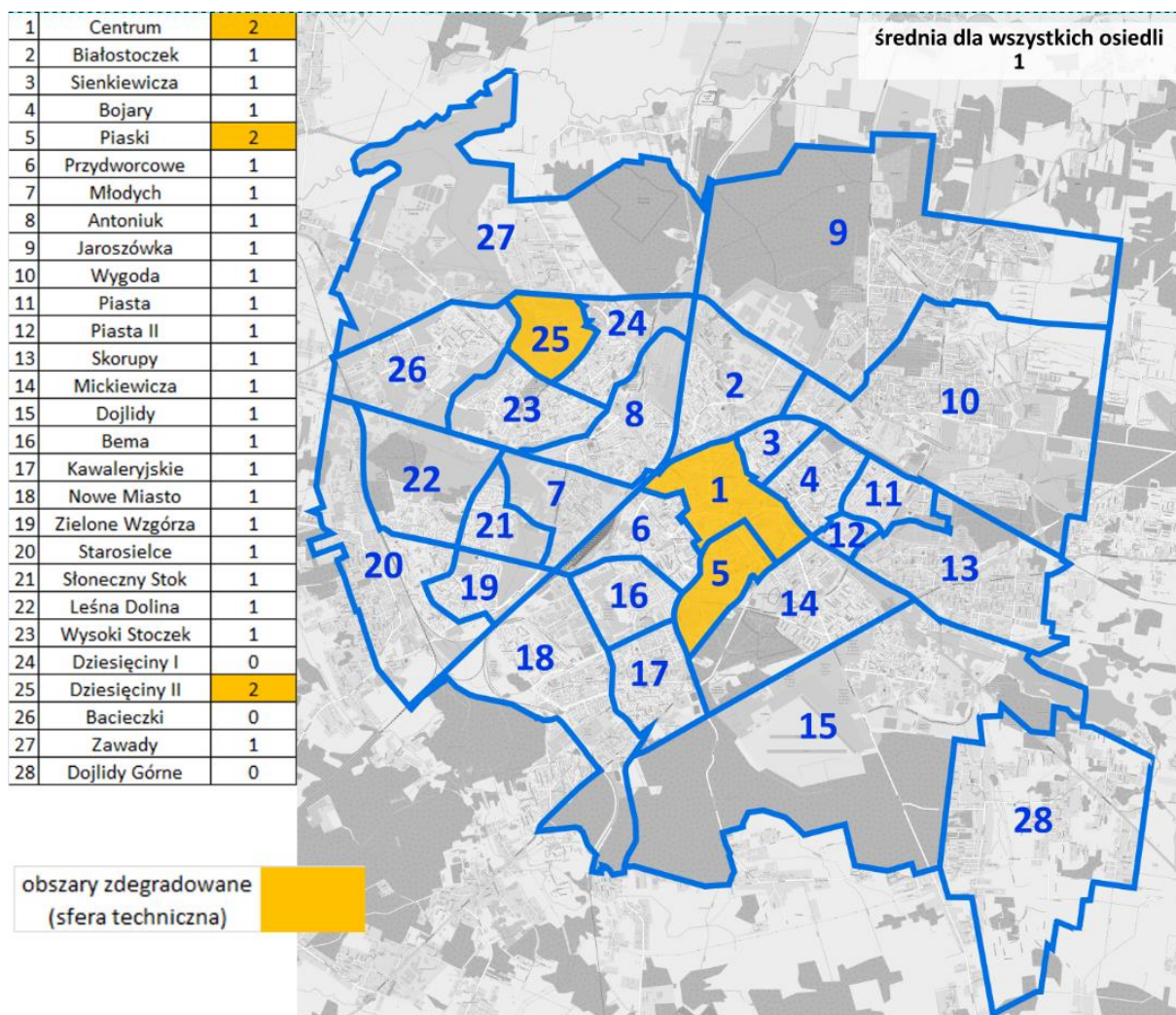
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku

Największa liczba budynków użyteczności publicznej będących własnością miasta znajduje się na osiedlu Bojary (4) oraz Sienkiewicza (2). Ponadto tego rodzaju obiekty znajdują się na osiedlach: Centrum, Białostoczek, Wygoda, Bema, Słoneczny Stok oraz Wysoki Stoczek.

9.4. Podsumowanie sfery technicznej

W ramach analizy osiedli pod kątem sfery technicznej wykorzystano dwa wskaźniki: liczba budynków niskoemisyjnych na km² jednostki i budynków wybudowanych przed 1970 rokiem na km² jednostki. Osiedla zdegradowane, o największej liczbie obszarów problemowych, pod tym względem na terenie miasta to: Centrum, Piaski i Dziesięciny II.

Rysunek 31. Obszary zdegradowane (liczba obszarów problemowych powyżej średniej) w sferze technicznej według osiedli

Źródło: opracowanie własne danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, GIS Białystok, openstreetmap.org

W poniższej tabeli zaprezentowano szczegółowe wartości wskaźników dla poszczególnych osiedli. Warto zwrócić uwagę na wykładnik dotyczący budynków niskoemisyjnych przypadających na 1 km² jednostki, najniższe wartości w tym zakresie odnotowano na terenie osiedli Zielone Wzgórza (17), Piasta II (29), Słoneczny Stok (45), Piaski (44), Sienkiewicza (49). W przypadku budynków wybudowanych przed 1970

rokiem, również w przeliczeniu na km² osiedla, najwyższymi wartościami charakteryzują się jednostki: Skorupy (181), Dziesięciny II (170), Bojary (165), Mickiewicza (160) i Kawaleryjskie (155).

Tabela 23. Zestawienie wskaźników ze sfery technicznej zastosowanych w diagnozie z zaznaczeniem wartości odbiegających negatywnie od średniej według osiedli

	Budynki niskoemisyjne na km2 osiedla	Budynki wybudowane przed 1970 rokiem na km2 osiedla
Centrum	55	105
Białostoczek	142	41
Sienkiewicza	49	59
Bojary	269	165
Piaski	44	74
Przydworcowe	243	68
Młodych	183	107
Antoniuk	88	45
Jaroszówka	167	34
Wygoda	264	87
Piasta	56	38
Piasta II	29	14
Skorupy	458	159
Mickiewicza	282	160
Dojlidy	50	15
Bema	133	30
Kawaleryjskie	472	156
Nowe Miasto	86	30
Zielone Wzgórza	17	4
Starosielce	280	97
Słoneczny Stok	45	4
Leśna Dolina	67	2
Wysoki Stoczek	255	101
Dziesięciny I	588	21
Dziesięciny II	56	170
Bacieczki	236	50
Zawady	57	9
Dojlidy Górne	200	24

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku

10. Analiza SWOT

Celem analizy SWOT (strengths-weaknesses-opportunities-threats) jest identyfikacja i analiza czynników w kontekście ustalonego celu oraz wskazanie najlepszych rozwiązań, wytyczenie kierunków działania przy jednoczesnym wykorzystaniu szans i mocnych stron, a także minimalizacji zagrożeń i słabych stron analizowanego podmiotu. Przystępując do analizy SWOT należy wskazać czynniki, które mogą wpływać na funkcjonowanie analizowanego podmiotu. Następnie należy posegregować je w cztery grupy:

- grupa 1: mocne strony (strengths, „S”) - czynniki wewnętrzne, cechy, które stanowią atuty, zalety, przewagę analizowanego podmiotu
- grupa 2: słabe strony (weaknesses, „W”) - czynniki wewnętrzne, cechy, które są słabszą stroną analizowanego podmiotu, bariery, wady
- grupa 3: szanse (opportunities, „O”) - czynniki zewnętrzne, cechy otoczenia, które stwarzają szansę korzystnej zmiany analizowanego podmiotu
- grupa 4: zagrożenia (threats, „T”) - czynniki zewnętrzne, cechy otoczenia, które stwarzają niebezpieczeństwo zmian niekorzystnych dla analizowanego podmiotu

Analiza SWOT bazuje na identyfikacji poszczególnych czynników za pomocą kryterium czasu ich występowania (obecne/przyszłe) i charakteru oddziaływania danego czynnika (pozytywne/ negatywne). Ze względu na zakres przedmiotowy i cel opracowania dokumentu zdecydowano się przyjąć założenia:

- mocne strony uznaje się wyłącznie te czynniki, które mają charakter wewnętrzny i pozytywny;
- słabe strony uznaje się wyłącznie te czynniki, które mają charakter wewnętrzny i negatywny;
- szanse uznaje się wyłącznie te czynniki, które mają charakter zewnętrzny i pozytywny;
- zagrożenia uznaje się wyłącznie te czynniki, które mają charakter zewnętrzny i negatywny.

Tabela 24. Analiza SWOT

Sfera społeczna	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • miasto stanowi ważny ośrodek regionu, jako centrum administracyjne, naukowe i kulturalne • prawie 300 tys. osób zameldowanych na stałe • największa liczba osób w wieku produkcyjnym • utrzymujący się dodatni przyrost naturalny • aktywna działalność ośrodka i domów pomocy społecznej • wysokie średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego i sprawdzianu szóstoklasisty • wysoki wskaźnik aktywności seniorów	<ul style="list-style-type: none"> • wyraźne występujące zjawisko „starzejącego się społeczeństwa” • ujemne saldo migracji wewnętrznych (2015 r.) • duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej • kumulowanie negatywnych zjawisk społecznych na osiedlu Starosielce i Dojlidy • odnotowanie dużej liczby przestępstw, głównie kradzieży • wysoki wskaźnik uczniów z problemami wychowawczymi

<ul style="list-style-type: none"> • zapewniona edukacja na poziomie: przedszkolnym, szkół podstawowych, gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych, uczelni wyższych • zapewniona opieka medyczna na wysokim poziomie • realizacja programów zdrowotnych 	<ul style="list-style-type: none"> • bardzo słaba aktywność seniorów mieszkających na osiedlach położonych na obrzeżach miasta • duża dysproporcja pomiędzy liczbą pracujących kobiet i mężczyzn • Dojlidy, Starosielce, Antoniuk, Centrum, Sienkiewicza, Przydworcowe i Bema, to osiedla o najwyższej kumulacji negatywnych zjawisk w sferze społecznej • południowo-wschodnia część miasta (Dojlidy) stanowi obszar o najmniej rozwiniętej opiece medycznej
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost liczby ludności • ciągły rozwój działalności organizacji pozarządowych, które będą zrzeszać coraz większą liczbę członków • dostosowanie ofert jednostek pozarządowych do każdej grupy społecznej • wyższa liczba osób pracujących w 2015 r. w stosunku do roku poprzedzającego • przeprowadzanie większej liczby programów zdrowotnych uświadamiających mieszkańców, jak ważne jest prowadzenie zdrowego stylu życia 	<ul style="list-style-type: none"> • przewaga kobiet w strukturze społeczeństwa, zwłaszcza im wyższy wiek, tym większa liczba kobiet • malejący odsetek ludności w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym • niekorzystne zmniejszanie się różnicy między urodzeniami żywymi, a liczbą zgonów • występowanie negatywnych zjawisk społecznych, głównie: ubóstwo, długotrwała choroba i alkoholizm • występujące problemy społeczne wśród mieszkańców Miasta niekorzystnie oddziałują na wskaźnik bezrobocia

Sfera gospodarcza	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • znaczący ośrodek gospodarczy (szczególnie rozwinięty jest przemysł) • współdziałania miasta w Białostockim Obszarze Funkcjonalnym • miasto przyjaznym małym i średnim przedsiębiorcom (bardzo duża liczba mikroprzedsiębiorstw) • dobrze rozwinięta działalność w przemyśle i budownictwie oraz w usługach • duża liczba aktywnie działających stowarzyszeń, fundacji i organizacji społecznych • wzrost liczby podmiotów z sektora prywatnego • część miasta stanowi Podstrefę Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Białystok” • działalność Białostockiego Parku Naukowo-Technologicznego 	<ul style="list-style-type: none"> • duże bezrobocie wśród mężczyzn • najwyższa kumulacja osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych i bez kwalifikacji zawodowych, występuje w obrębie osiedla Starosielce i Dojlidy • bardzo mały udział podmiotów gospodarczych zatrudniających 50 i więcej osób • malejąca liczba podmiotów z sektora publicznego
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • stworzenie nowych miejsc pracy: <ul style="list-style-type: none"> ○ zmniejszenie poziomu bezrobocia ○ wzrost liczby zatrudnionych będących w wieku produkcyjnym • utrzymanie stałego wzrostu liczby podmiotów gospodarczych • powstawanie nowych podmiotów o różnej działalności • wyznaczenie nowych terenów inwestycyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • zdecydowanie większa liczba osób bezrobotnych występuje w przypadku osób powyżej 50 roku życia aniżeli do 25 roku życia • rozwój gospodarki oparty głównie na działalności podmiotów gospodarczych o małej klasie wielkości • odnotowywanie ciągłego spadku przedsiębiorstw dużych • dominująca przewaga podmiotów z sektora prywatnego nad podmiotami z sektora publicznego
Sfera przestrzenna	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • położenie w obszarze „Zielonych Płuc Polski” • duża ilość obszarów zieleni na terenie miasta • rozwinięty system komunikacji publicznej • dobrze rozwinięty system wodociągowy, kanalizacyjny i gazowniczy • funkcjonowanie wielu obiektów i miejsc sportowo-rekreacyjnych • bogata sieć ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych • rozwinięta działalność kulturalna (muzea, galerie, teatry, domy kultury) • wysoki ogólny wskaźnik dla budynków emisyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • występowanie dużej ilości wyrobów zawierających azbest o łącznej masie 4 207,869 Mg • wschodnia, północna i południowa część miasta jest słabiej rozwinięta pod względem funkcjonowania obiektów sportowo-rekreacyjnych i kulturowych • brak pokrycia całości miasta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego • osiedla położone w centrum miasta oraz osiedle Dojlidy wykazują najniższy wskaźnik budynków niskoemisyjnych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • kontrola wyrobów zawierających azbest, która 	<ul style="list-style-type: none"> • słabo rozwinięta oferta sportowo-rekreacyjna

<p>pozwole na ocenę stanu i określenie możliwości bezpiecznego użytkowania tych wyrobów</p> <ul style="list-style-type: none"> • powstanie nowych obiektów sportowo-rekreacyjnych na obszarach miasta z jak najmniejszą tego typu miejsc • realizacja programów aktywujących mieszkańców do prowadzenia jeszcze większej niż dotychczas, aktywności sportowo-rekreacyjnych i kulturowych (gł. ze wschodniej, północnej i południowej części miasta) • wymiana źródeł ciepła na nowe, bardziej przyjazne środowisku 	<p>we wschodniej, północnej i południowej części miasta, co może prowadzić do większego zniechęcenia mieszkańców tych terenów do prowadzenia aktywnego trybu życia</p> <ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie nierównomiernego rozwoju przestrzenno-funkcjonalnego miasta, (jako główna przyczyna pogłębiania przestrzenno-urbanistycznego nieładu) • brak realizacji projektów modernizacyjnych (m.in. termoizolacja, wymiana elewacji i urządzeń sieciowych) budynków, obecnie nie wykazujących niskoemisyjności (mają duże zużycie energii i przyczyniają się na wzrost zanieczyszczenia środowiska)
---	---

Źródło: opracowanie własne

11. Identyfikacja obszarów kryzysowych

W poniższej tabeli przedstawiono zestawienie zidentyfikowanych obszarów problemowych w poszczególnych sferach według osiedli.

Tabela 25. Liczba obszarów problemowych na poszczególnych osiedlach

osiedle	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera przestrzenna o-funkcjonalna	Sfera techniczna	Razem
Starosielce	29	1	4	3	1	38
Dojlidy	31	0	2	3	1	37
Przydworcowe	28	0	4	2	1	35
Bema	25	1	4	4	1	35
Antoniuk	26	1	2	4	1	34
Centrum	27	0	1	3	2	33
Sienkiewicza	23	0	4	2	1	30
Dziesięciny II	19	1	3	5	2	30
Skorupy	21	1	3	3	1	29
Młodych	16	0	3	4	1	24
Dziesięciny I	16	1	4	3	0	24
Piaski	14	0	4	2	2	22
Białystok (średnia)	14,04	0,64	2,89	3	1	21,57
Wygoda	13	1	1	3	1	19
Dojlidy Górne	12	1	2	3	0	18
Zielone Wzgórza	9	1	3	3	1	17
Zawady	11	0	2	3	1	17
Jaroszówka	8	1	2	3	1	15
Mickiewicza	10	1	0	3	1	15
Wysoki Stoczek	5	1	4	4	1	15
Bojary	7	0	4	2	1	14
Piasta II	6	1	4	2	1	14
Kawalerskie	5	0	3	5	1	14
Białostoczek	5	1	4	2	1	13
Nowe Miasto	6	0	3	3	1	13
Słoneczny Stok	5	1	3	3	1	13
Leśna Dolina	6	1	2	3	1	13
Bacieczi	5	1	3	3	0	12
Piasta	5	1	3	1	1	11

Źródło opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Najwyższą liczbą zidentyfikowanych obszarów problemowych (wartości wskaźników negatywnie odbiegające od średniej) charakteryzują się osiedla:

- Starosielce (38 negatywnych zjawisk);
- Dojlidy (37 negatywnych zjawisk);
- Przydworcowe (35 negatywnych zjawisk);

- Bema (35 negatywnych zjawisk);
- Antoniuk (34 negatywne zjawiska);
- Centrum (33 negatywne zjawiska);
- Sienkiewicza (30 negatywnych zjawisk);
- Dziesięciny II (30 negatywnych zjawisk);
- Skorupy (29 negatywnych zjawisk);
- Młodych (24 negatywne zjawiska);
- Dziesięciny I (24 negatywne zjawiska);
- Piaski (22 negatywne zjawiska).

Wskazane jednostki należy uznać za obszary zdegradowane na terenie miasta.

12. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji określony w oparciu o diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych

12.1. Podstawowe informacje

Obszar rewitalizacji został wybrany na podstawie wskaźników, diagnozy społeczno-gospodarczej, a także przeprowadzonych ankiet. Podsumowując:

- Analiza wskaźnikowa wykazała koncentrację negatywnych zjawisk na terenie osiedli: Dojlidy, Starosielce, Przydworcowe, Centrum, Antoniuk, Bema, Sienkiewicza, Skorupy, Dziesięciny II, Młodych, Dziesięciny I i Piaski.
- Wyniki przeprowadzonego badania kwestionariuszowego wskazują na obszary: Centrum, Antoniuk, Bema, Dojlidy.

W wyniku wszystkich działań, do rewitalizacji wybrano obszar jednostek: Centrum, Sienkiewicza, Przydworcowe, Antoniuk, Skorupy, Bema, Starosielce, Dziesięciny I oraz zurbanizowaną część osiedla Dojlidy.

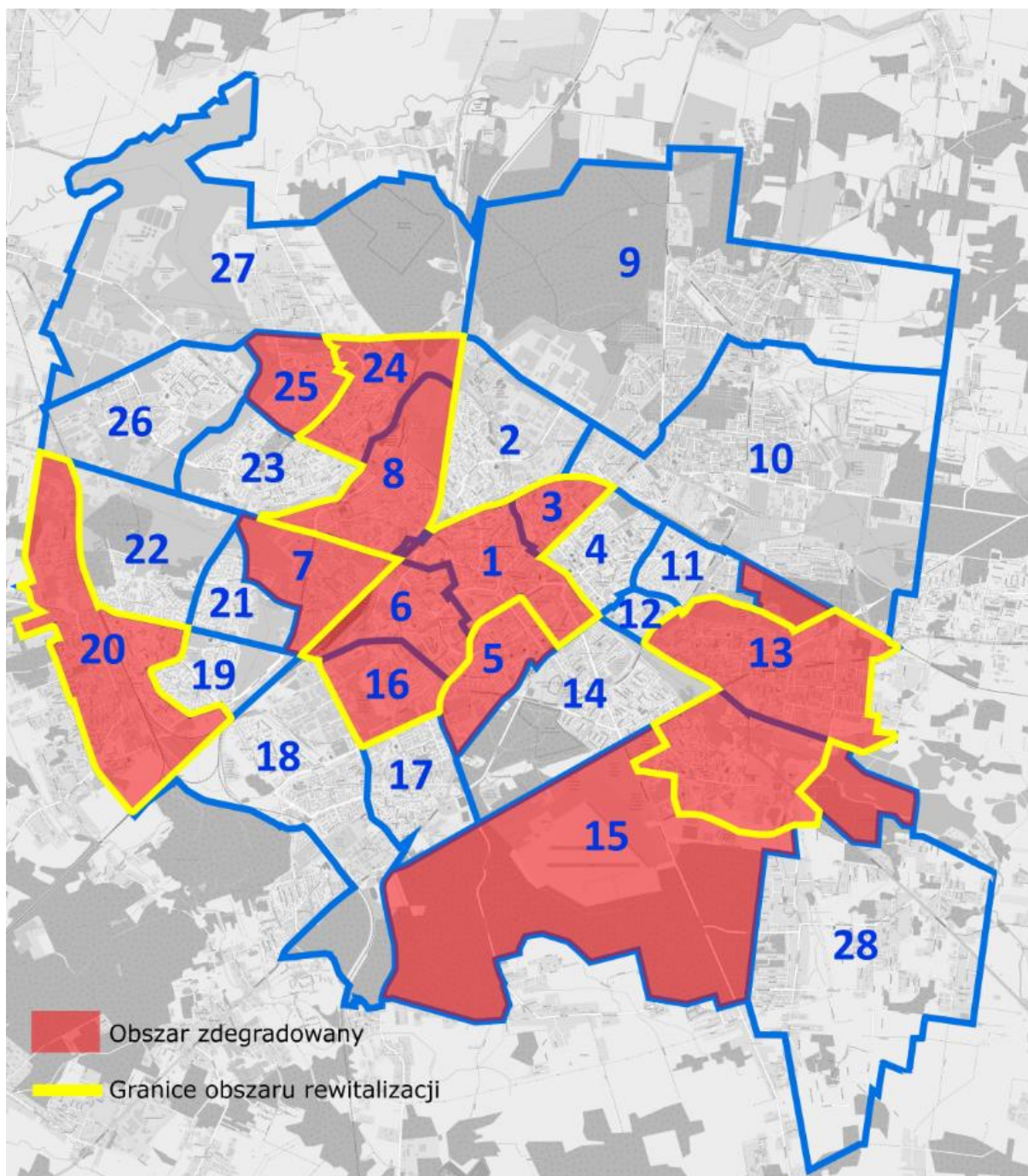
Obszar wyznaczony do rewitalizacji nie przekracza 30% ogółu mieszkańców miasta oraz 20% jego powierzchni.

Tabela 26. Wyliczenia dotyczące obszaru do rewitalizacji

Jednostka	Liczba mieszkańców	Powierzchnia
Dojlidy	3645	2,7 (włączono jedynie zurbanizowaną część osiedla)
Starosielce	11276	4,3
Przydworcowe	9996	1,5
Centrum	13297	2
Antoniuk	16003	2,3
Bema	4987	1,4
Sienkiewicza	5080	0,7
Skorupy	8024	3,3 (włączono jedynie zurbanizowaną część osiedla)
Dziesięciny I	8901	1,6
Suma	81209	19,8
% ogółu	29,5%	19,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Rysunek 32. Granice obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GIS Białystok, openstreetmap.org

12.2. Charakterystyka obszaru rewitalizacji

W ramach charakterystyki obszaru rewitalizacji, w poniższej tabeli przedstawiono porównanie wartości wskaźników dla obszaru wyznaczonego do rewitalizacji i pozostałej części miasta.

Zsumowane i przeliczone wartości dla obszaru rewitalizacji w prawie każdym przypadku przewyższały te, uzyskane dla pozostałej części miasta. Największe rozbieżności widoczne są w przypadku sfery społecznej (dla przykładu liczba osób korzystających z pomocy społecznej w roku 2015 na terenie rewitalizacji blisko dwukrotnie przewyższała wskaźnik dla pozostałej części miasta) i gospodarczej. Odwrotna sytuacja widoczna jest jedynie w przypadku wskaźników dotyczących: liczby budynków niskoemisyjnych, liczby organizacji pozarządowych, aktywnych seniorów i średniego wyniku egzaminu gimnazjalnego – noty dla części miasta niewłączonej do rewitalizacji przyjmują wartości mniej korzystne. Szczegółowe zestawienie zawiera poniższa tabela.

Tabela 27. Porównanie obszaru rewitalizacji z obszarem niewłączonym do rewitalizacji (natężenie problemów)

WSKAŹNIK	OBSZAR MIASTA WŁĄCZONY DO REWITALIZACJI	POZOSTAŁA CZEŚĆ MIASTA
Liczba budynków niskoemisyjnych na 1000 mieszkańców	68,77	60,77
Budynki mieszkalne w osiedlach zbudowane przed 1970 na 1000 mieszkańców	23,17	19,64
Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców	4,54	2,80
Aktywni seniorzy na 1000 mieszkańców	19,40	16,64
Liczba rodzin objętych pomocą asystentów rodziny w 2015 r. na 1000 mieszkańców	0,97	0,49
Liczba korzystająca z pomocy społecznej w roku 2015 na 1000 mieszkańców	43,96	22,94
Liczba osób 65+ korzystająca z pomocy społecznej w roku 2015 na 1000 mieszkańców	5,11	2,07
Liczba osób 65+ korzystająca z pomocy społecznej - usługi opiekuńcze w tym specjalistyczne usługi opiekuńcze w roku 2015 na 1000 mieszkańców	2,06	0,97
Liczba osób objętych pomocą społeczną ze względu na ubóstwo na 1000 mieszkańców	35,39	17,54
Liczba osób objętych pomocą społeczną – praca socjalna na 1000 mieszkańców	41,10	22,19
Liczba osób objętych pomocą społeczną - zasiłek celowy na 1000 mieszkańców	36,38	18,16
Liczba osób objętych pomocą społeczną – sprawienie pogrzebu na 1000 mieszkańców	0,21	0,08
Liczba osób objętych pomocą społeczną - zasiłek okresowy na 1000 mieszkańców	31,72	16,54

WSKAŹNIK	OBSZAR MIASTA WŁĄCZONY DO REWITALIZACJI	POZOSTAŁA CZĘŚĆ MIASTA
Liczba osób objętych pomocą społeczną - zasiłek stały na 1000 mieszkańców	9,92	4,87
Liczba osób objętych pomocą społeczną ze względu na niepełnosprawność na 1000 mieszkańców	0,97	0,89
Liczba osób objętych pomocą społeczną ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na 1000 mieszkańców	1,59	0,40
Liczba osób objętych pomocą społeczną ze względu na długotrwałą chorobę na 1000 mieszkańców	23,99	13,10
Liczba osób objętych pomocą społeczną ze względu na alkoholizm na 1000 mieszkańców	4,19	1,59
Liczba osób objętych pomocą społeczną ze względu na narkomanię na 1000 mieszkańców	0,15	0,10
Liczba osób objętych pomocą społeczną ze względu na przemoc w rodzinie na 1000 mieszkańców	0,62	0,35
Liczba przestępstw - kradzieże, kradzieże z włamaniem, kradzieże samochodów na 1000 mieszkańców	6,12	4,24
Liczba przestępstw bójki, rozboje, pobicia na 1000 mieszkańców	1,10	0,46
Liczba przestępstw - przemoc domowa na 1000 mieszkańców	0,69	0,59
Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców	56,15	42,34
Liczba osób bezrobotnych biorących udział w szkoleniach na 1000 mieszkańców	1,75	1,66
Liczba bezrobotnych mężczyzn na 1000 mieszkańców	31,74	23,21
Liczba bezrobotnych kobiet na 1000 mieszkańców	30,45	22,78
Liczba bezrobotnych do 25 roku życia na 1000 mieszkańców	5,14	4,11
Liczba bezrobotnych powyżej 50 roku życia na 1000 mieszkańców	17,60	12,77
Liczba długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców	37,28	25,63
Liczba bezrobotnych bez kwalifikacji na 1000 mieszkańców	17,82	10,38
Liczba uczniów z problemami wychowawczymi w szkołach podstawowych i gimnazjum na 1000 mieszkańców	3,96	2,92
Liczba uczniów nieotrzymujących promocji do następnej klasy według ulic lub osiedli w roku szkolnym 2014/2015 na 1000 mieszkańców	0,60	0,41
Średni wynik egzaminu gimnazjalnego	60,04%	58,81%

WSKAŹNIK	OBSZAR MIASTA WŁĄCZONY DO REWITALIZACJI	POZOSTAŁA CZĘŚĆ MIASTA
Średnik wynik sprawdzianu szóstoklasisty	72,99%	76,88%

Źródło: opracowanie własne

CENTRUM

Granica osiedla centrum przebiega od ul. H. Dąbrowskiego, wzdłuż ul. Poleskiej do rzeki Białej, wzdłuż rzeki Białej do ul. J. Piłsudskiego na wys. ul. Fabrycznej, ul. J. Piłsudskiego przez Plac dr n med. A. P. Lussy, ulicą J. K. Branickiego do ul. Świętojańskiej, wzdłuż ul. Świętojańskiej do Akademickiej, Akademicką do Legionowej, Legionową, Mazowiecką do ul. Cieszyńskiej, ulicą Cieszyńską do Młynowej, Młynową do Kijowskiej, Kijowską do Grunwaldzkiej, ul. Grunwaldzką, Sosnową do Krakowskiej, ulicą Krakowską do ul. Św. Rocha, ulicą Św. Rocha do torów kolejowych, wzdłuż torów kolejowych do ul. H. Dąbrowskiego 1.

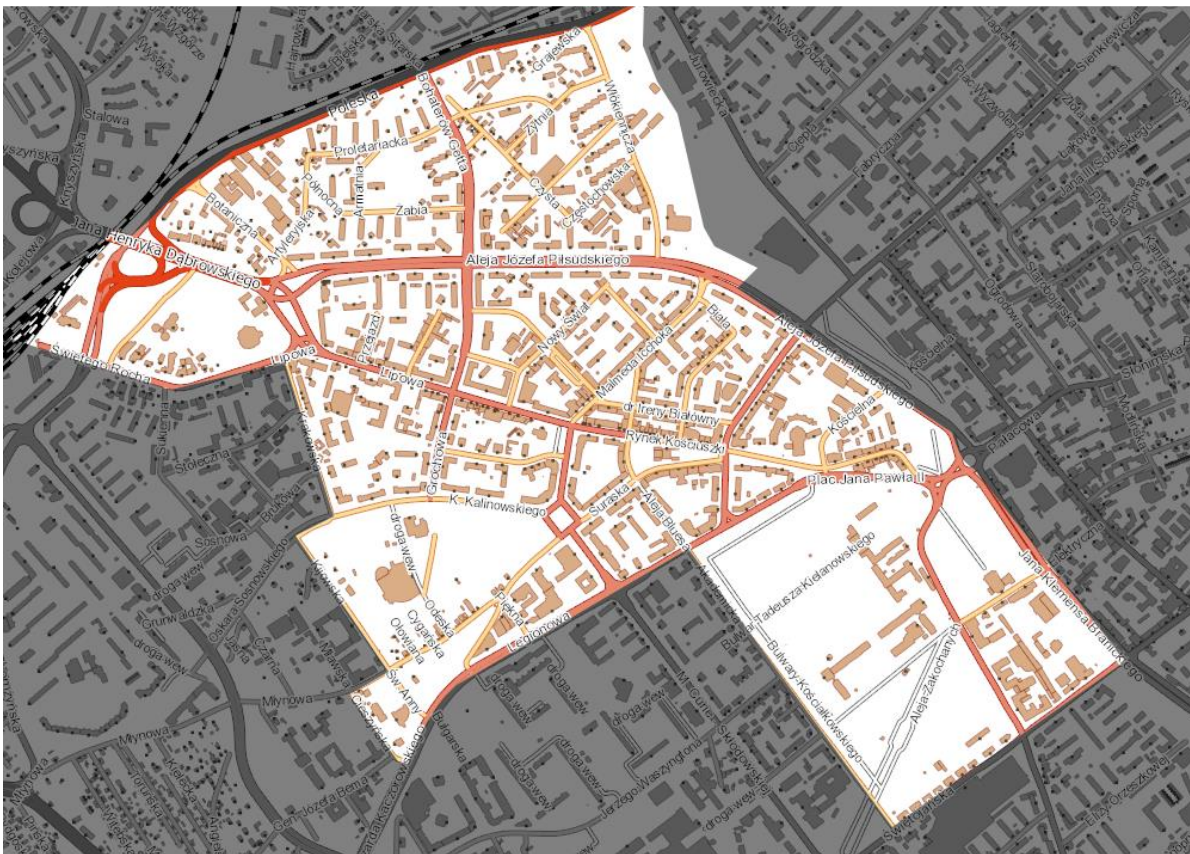
Osiedle centrum to obszar położony w środkowej części miasta o powierzchni 1,95 km² zamieszkiwany przez 13 702 osoby. Teren sąsiaduje z osiedlami: Antoniuk, Białostoczek, Sienkiewicza, Bojary, Piasta II, Mickiewicza, Piaski, Przydworcowe oraz Młodych²⁴.

---

²⁴ Uchwała Nr XXXI/331/04 Rady Miejskiej Białegostoku z dnia 25 października 2004 r.

Rysunek 33. Granice osiedla Centrum

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GIS Białystok

Na obszarze osiedla Centrum mieszka duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej (wydawane są zasiłki stałe i okresowe, duża część osób korzystających z pomocy to osoby ubogie, starsze, chore, uzależnione od alkoholu i narkotyków lub będące ofiarami przemocy w rodzinie). Innym problemem społecznym występującym na terenie osiedla jest przestępczość (głównie kradzieże, kradzieże z włamaniem, kradzieże samochodów, bójki, rozboje, pobicia i przemoc domowa). Dane wskazują, że uczniowie szkół funkcjonujących na terenie osiedla otrzymywali stosunkowo niskie wyniki w sprawdzianach klas szóstych i egzaminach gimnazjalnych, dość duża liczba uczniów nie otrzymała również promocji do następnej klasy. Problemem gospodarczo-społecznym obszaru jest wysokie bezrobocie, również bezrobocie długotrwałe. W Centrum znajduje się także niewielka liczba budynków niskoemisyjnych, co oznacza zanieczyszczenie środowiska i mniejszy komfort życia mieszkańców.

Przeprowadzone spotkanie warsztatowo-konsultacyjne wykazało, że istotnym problemem na terenie osiedla jest również niewystarczająca liczba miejsc spotkań dla seniorów, a także trudności związane ze sprawowaniem usług opiekuńczych dla tej grupy. Przyczyną tego stanu rzeczy jest starzejące się społeczeństwo. Problem dotyczy w szczególności obszarów osiedla w granicach ulic: Piłsudskiego, Poleska, Nowy Świat, Malmeda. Przy ulicy Białej funkcjonuje Klub Seniora, jednak spore grono seniorów niechętnie opuszcza własne mieszkania i włącza się w życie lokalnej społeczności, co generuje kolejny problem. Jak zaznaczali uczestnicy warsztatów na terenie osiedla świadczone są usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania,

jednak zapotrzebowanie na tę formę wsparcia jest znacznie większe niż możliwości jej udzielenia, a ponadto godziny pracy obejmują tylko zakres czasowy od godziny 8 do 16. Kolejnym wskazywanym problemem jest niskie zaangażowanie społeczności osiedla w działania na jego rzecz. Nie odnotowano klubów osiedlowych, Domów Spotkań (jak np. Relaks na osiedlu Młodych), brakuje również podwórek, które gromadziłyby mieszkańców i skłaniały do podejmowania interakcji. Jak zaznaczono, osiedle nie stanowi zintegrowanej społeczności. Na obszarze wyznaczonym do rewitalizacji brakuje również podstawowej infrastruktury lub jest w niedostatecznym stanie: chodniki, oświetlenie, uporządkowana zieleń, elementy małej architektury. Deficyt miejsc wspólnych w postaci podwórek wpływa na wskazaną mniejszą integrację mieszkańców, a brak infrastruktury sportowej ogranicza możliwości w zakresie spędzania czasu wolnego. Na terenie Centrum odnotowano także niedostatek małych sklepów spożywczych, rynków osiedlowych i podmiotów zajmujących się rzemiosłem oraz handlem (np. zegarmistrz, szewc, krawcowa).

Za główny atut Centrum uznano jego położenie, a także Park Planty i Park Branickich.

OSIEDLE SIENKIEWICZA

Osiedle Sienkiewicza to niewielki obszar położony na prawym brzegu rzeki Białej. Jego granice biegną od rzeki Białej, ulicą Poleską przez Plac ks. M. Sopoćki, ul. Wasilkowską, ul. H. Sienkiewicza do ul. J. Piłsudskiego, ulicą J. Piłsudskiego na wys. ul. Fabrycznej do rzeki Białej, wzdłuż rzeki Białej do ul. Poleskiej. Powierzchnię 0,68 km² zamieszkują 5 632 osoby.

Osiedle ma charakter głównie mieszkaniowy, o zwartej zabudowie cztero- i jedenastopiętrowych bloków mieszkaniowych podlegających głównie pod Białostocką Spółdzielnię Mieszkaniową. Osiedle zostało nazwane na cześć Henryka Sienkiewicza, którego pomnik stoi na terenie osiedla.

Rysunek 34. Granice osiedla Sienkiewicza

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GIS Białystok

Na obszarze osiedla odnotowano liczne problemy społeczne. Na terenie tym mieszka duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej (głównie są to osoby ubogie, starsze, chore, uzależnione od alkoholu i narkotyków lub będące ofiarami przemocy w rodzinie). Odnotowano również niski poziom bezpieczeństwa - występuje tu większa niż na innych osiedlach liczba kradzieży, kradzieży z włamaniem, kradzieży samochodów, bójek, rozbojów i pobić. Problemem jest także wysokie bezrobocie, w tym bezrobocie długotrwałe. Na osiedlu Sienkiewicza występuje bardzo mała liczba budynków niskoemisyjnych, co oznacza zanieczyszczanie środowiska i mniejszy komfort życia mieszkańców.

Uczestnicy spotkania warsztatowego wskazali, iż istotną barierą tego terenu jest utrudniona komunikacja piesza z sąsiednimi osiedlami – północną granicą osiedla są tory kolejowe, natomiast zachodnio-południową rzeka Biała. Ponadto wskazywano na brak przestrzeni i warunków do aktywnego spędzania czasu wolnego (np. ogólnodostępnego sprzętu do aktywności fizycznej) oraz miejsc, w których mieszkańcy mogliby dzielić się własnymi pasjami, zainteresowaniami i wymieniać doświadczenia. W tym zakresie zwracano również uwagę na brak zorganizowanej przestrzeni przyjaznej młodzieży.

Na terenie osiedla funkcjonuje dom dla osób bezdomnych prowadzony przez Caritas, który w opinii mieszkańców jest dość uciążliwy, ze względu na jego lokatorów – osoby bezdomne często pod wpływem

alkoholu spędzają czas na klatkach schodowych bloków mieszkalnych, gromadzą się także w pawilonie handlowo-usługowym przy ul. Sienkiewicza. Do problemów społecznych tego obszaru zaliczyć należy niską świadomość swoich praw i braku informacji na temat podmiotów świadczących pomoc w postaci poradnictwa prawnego. Przy ulicy Białej i Zamenhofska funkcjonują punkty nieodpłatnej pomocy prawnej, ale wiedza o ich działaniu nie jest powszechna.

W przypadku sfer przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej zauważalny jest brak przestrzeni do prowadzenia drobnego handlu, będącej jednocześnie miejscem spotkań i interakcji (funkcję taką sprawowało zlikwidowane targowisko przy ul. Jurowieckiej). Niska jakość i mała liczba terenów zieleni ogranicza możliwości spędzania czasu wolnego przez mieszkańców. Duża liczba pustostanów, w tym zaniedbanych o wysokim stopniu dewastacji, wpływa negatywnie na wizerunek osiedla, a słabe oświetlenie ulic i przestrzeni wewnątrzosiedlowych na bezpieczeństwo. Wskazano również, że niewykorzystany pozostaje potencjał rzeki Białej (np. na cele rekreacyjne).

Do atutów jednostki zaliczono natomiast: radę osiedla, położenie (łatwy dostęp do centrum i obwodnicy śródmiejskiej, co stanowi o potencjale osiedla), dobry dostęp do usług medycznych, a także skwer zieleni przy ul. Poleskiej. Ponadto na osiedlu znajduje się klub osiedlowy MIKRON mieszczący się przy ul. Ciepłej 15.

OSIEDLE PRZYDWORCOWE

Osiedle Przydworcowe od zachodu graniczy z centrum, jego granice przebiegają od torów kolejowych św. Rocha do ul. Krakowskiej, ul. Krakowską do ul. Sosnowej, ul. Sosnową, ul. Grunwaldzką do ul. Kijowskiej, ul. Kijowską do ul. Młynowej, ul. Młynową do ul. Cieszyńskiej, ul. Cieszyńską do ul. Mazowieckiej, ul. Mazowiecką do ul. Kopernika, ul. Kopernika do nowego tunelu, wzdłuż torów kolejowych do św. Rocha²⁵. Swoją nazwę osiedle zawdzięcza Dworcowi PKS, który znajduje się na terenie osiedla. Powierzchnię 1,5 km² zamieszkuje 9 870 osób.

---

²⁵ Uchwała Nr XXXI/331/04 Rady Miejskiej Białegostoku z dnia 25 października 2004 r.

Rysunek 35. Granice osiedla Przydworcowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GIS Białystok

Na osiedlu Przydworcowym, w porównaniu do innych osiedli Białegostoku, znajduje się niewielka liczba budynków niskoemisyjnych, co oznacza zanieczyszczenie środowiska i mniejszy komfort życia mieszkańców. Problemem osiedla jest także mała liczba organizacji pozarządowych, co wiąże się z niską aktywnością mieszkańców, w tym osób starszych. Duża liczba osób korzysta również z pomocy społecznej (wydawane są zasiłki stałe i okresowe, duża część osób korzystających z pomocy to osoby ubogie, starsze, chore, uzależnione od alkoholu i narkotyków). O wysokim poziomie ubóstwa świadczy także niewielkie zainteresowanie odpłatnymi zajęciami dla dzieci i znaczna liczba udzielanych stypendiów socjalnych. Innym problemem społecznym występującym na terenie osiedla są bójki, rozboje, pobicia oraz wysokie bezrobocie, w tym bezrobocie długotrwałe. Dostrzega się także bezradność wychowawczą części rodziców w rodzinach ze zdiagnozowanymi problemami społecznymi.

Deficytem występującym na terenie osiedla jest niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego dla całych rodzin, seniorów, a także młodzieży gimnazjalnej i licealnej. Mieszkańcy w tym zakresie wskazywali również na brak miejsca spotkań, jakie dawniej stanowił dom kultury. Do małej integracji przyczynia się ogólny brak przestrzeni wspólnie dzielonych przez lokalną społeczność: placów zabaw, siłowni pod chmurką itd., a także ich ograniczanie poprzez rozbudowywanie terenów mieszkaniowych. Odnotowano również, podobnie jak w przypadku innych jednostek, znaczący odsetek osób starszych wymagających wyspecjalizowanej opieki. Istotną trudnością obszaru jest duża liczba wynajmowanych mieszkań, wiążąca się z mniejszą identyfikacją

lokatorów z osiedlem. Jak wskazano, często są to osoby z problemami, objęte pomocą asystentów rodzin. Niewystarczająca promocja i informacja o wydarzeniach, zmianach zachodzących w przestrzeni i działalności organizacji pozarządowych wpływa na niskie zainteresowanie oraz zaangażowanie mieszkańców w życie osiedla.

W przypadku problemów ze sfer technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej mieszkańcy zauważają bariery architektoniczne w obiektach użyteczności publicznej oraz przestrzeni miejskiej (chodniki, przejścia dla pieszych bez sygnalizacji świetlnej lub zbyt krótki czas cyklu sygnalizacji, powodujący problem z przejściem na drugą stronę ulicy). Pustostany na terenie osiedla (ul. Kijowska, Młynowa) sprzyjają natomiast licznym ich dewastacjom, co utrudnia utrzymanie ładu przestrzennego. Niewystarczające oświetlenie niektórych części obszaru (okolice dworca, ul. Bohaterów Monte Cassino) wpływa na obniżenie poczucia bezpieczeństwa.

Atutami, będącymi jednocześnie potencjałami osiedla są aktywnie działające organizacje pozarządowe oraz instytucje wspierające lokalną społeczność, a także zwiększająca się liczba mieszkańców włączających się w ich działalność. W tym kontekście wskazać należy także na działalność jednostek oświatowych (3 szkoły i przedszkole) i wolne przestrzenie wokół nich, możliwe do wykorzystania na rzecz mieszkańców. Potencjałem o znaczeniu historyczno-kulturowym jest budynek Misji Barbikańskiej z 1927-1930 roku, gdzie obecnie funkcjonuje stowarzyszenie na rzecz osób wykluczonych społecznie. Unikalny charakter zabudowy, objęty ochroną konserwatorską stanowi o istotności podejmowania działań w przestrzeni miejskiej. Atutem osiedla Przydworcowego jest również jego charakter związany z usługami rzemieślniczymi (pasaż przy ul. Wyszyńskiego), a także duża liczba małych sklepów i przedsiębiorczość lokalnej społeczności.

OSIEDLE ANTONIUK

Osiedle Antoniuk znajduje się blisko centrum Białegostoku. Jego granice przebiegają od rzeki Białej, wzdłuż torów kolejowych do ul. Dąbrowskiego, ul. Dąbrowskiego do ul. Kolejowej, ul. Kolejową do ul. Zwycięstwa, ul. Zwycięstwa, ul. Jana Pawła II do rzeki Białej, wzdłuż rzeki Białej do torów kolejowych²⁶. Powierzchnię 2,25 km² zamieszkuje 15 407 osób.

---

²⁶ Uchwała Nr XXXI/331/04 Rady Miejskiej Białegostoku z dnia 25 października 2004 r.

Rysunek 36. Granice osiedla Antoniuk

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GIS Białystok, openstreetmap.org

Osiedle Antoniuk charakteryzuje się niewielką liczbą budynków niskoemisyjnych, co bezpośrednio wpływa na zanieczyszczanie środowiska. Problemem osiedla jest także niewielka liczba organizacji pozarządowych, co przekłada się na małą aktywność mieszkańców (zwłaszcza osób starszych). Na terenie Antoniuka występuje wiele problemów społecznych – ubóstwo, osoby długotrwale chore, osoby starsze, uzależnione od alkoholu i narkotyków, stosujące przemoc domową (zarówno fizyczną, jak i psychiczną). Zaznaczyć należy jednocześnie, że istniejący system opieki społecznej (m.in. atrakcyjne kwoty świadczeń) nie motywuje osób korzystających ze wsparcia do zmiany postawy życiowej. Osoby młode, dziedziczące tego typu zachowania, często nie chcą się usamodzielniać i żyją na rachunek rodziny oraz państwa, o czym wspomniano podczas warsztatów. Innym problemem społecznym występującym na terenie osiedla są bójki, rozboje i pobicia. Wysoki odsetek mieszkańców to osoby bezrobotne, dla których brak zatrudnienia jest często dokonany wyborem życiowym. Wskazać należy także na dobrze rozwiniętą szarą strefę (znaczną liczbę zatrudnionych bez umów).

Przeprowadzone konsultacje społeczne ujawniły, że teren osiedla zamieszkuje znaczna liczba osób starszych, bardzo często samotnych, a odnotowany poziom opieki uznany został za niewystarczający. Podobnie jest w przypadku oferty zagospodarowania czasu wolnego tej grupy. Jednocześnie wskazać należy, iż rosnąca liczba osób z zaburzeniami psychicznymi (zarówno starszych, jak i młodszych – wyniszczonych w skutek

zażywania używek), a także bezradność służb porządkowych w zakresie pomocy (bez wyrażenia zgody nie jest możliwe leczenie) wpływają na obniżenie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców. Problemem osiedla są również nielegalne koczowiska osób bezdomnych (ul. Zwycięstwa 25) i powiązane z tym zakłócanie porządku publicznego. Mieszkańcy w niewielkim stopniu odczuwają działalność organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie osiedla. Poczucie tożsamości lokalnej również pozostaje na niskim poziomie.

W zakresie przestrzenno-funkcjonalnym dostrzegalny jest brak zagospodarowanych terenów nad rzeką Białą, a także mała liczba miejsc do rekreacji (np. siłownie pod chmurką), służących mieszkańcom i odpowiadających na ich potrzeby. Wąskie uliczki i zbyt mała liczba miejsc parkingowych stwarzają problemy w ruchu.

Potencjałem osiedla jest jego położenie (blisko centrum, dworca), a także dobre skomunikowanie z innymi częściami miasta. W tym zakresie wskazać należy również na Dzienny Dom Pomocy Społecznej znajdujący się na tym obszarze i kluby funkcjonujące przy spółdzielniach (np. Metafora). Mieszkańcy mają również dostęp do dobrze utrzymanych terenów rekreacyjnych (np. Park Antoniuk), obiektów handlowych i opieki medycznej (znaczna liczba przychodni, w tym specjalistycznych).

OSIEDLE SKORUPY

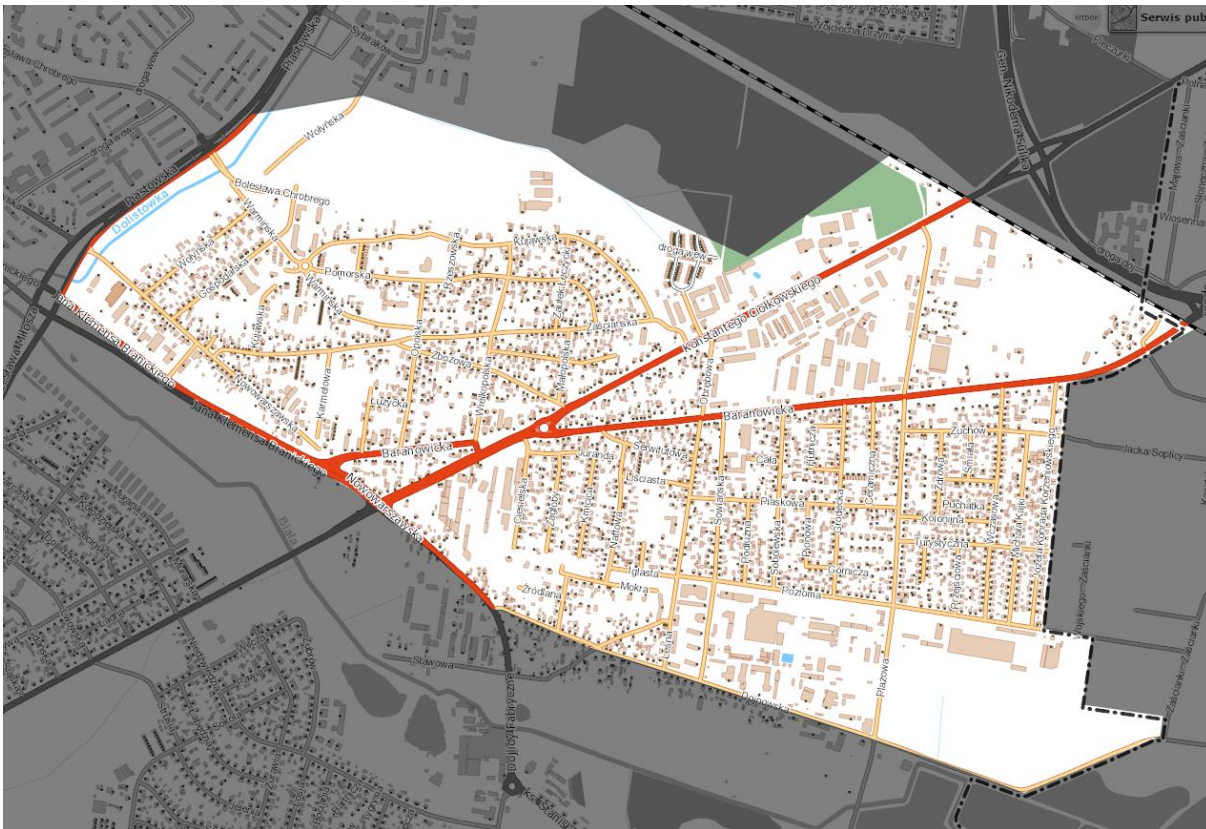

Osiedle Skorupy znajduje się we wschodniej części miasta. Jego granice przebiegają od ogródków działkowych wzdłuż torów kolejowych (na Zubki Białostockie) do granicy administracyjnej miasta, wzdłuż granicy administracyjnej miasta do ul. Dojnowskiej, ul. Dojnowską, ul. Nowowarszawską, ul. Branickiego, Placu Antonowicza, ul. Piastowską do rzeki Dolistówki (na wys. Warmińskiej), rzeką Dolistówką do cieką wodnego, cieką do wysokości ściany lasu, ścianą lasu do granicy ogródków działkowych, granicą ogródków działkowych do torów kolejowych (na Zubki Białostockie)²⁷. Osiedle pełni funkcję przemysłowo-mieszaniową. Powierzchnię 3,80 km² zamieszkują 8 083 osoby.

---

²⁷ Uchwała Nr XXXI/331/04 Rady Miejskiej Białegostoku z dnia 25 października 2004 r.

Rysunek 37. Granice osiedla Skorupy

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GIS Białystok

Na terenie osiedla Skorupy występuje duża liczba budynków mieszkalnych powstałych przed 1970 rokiem. Problemem osiedla jest także mała liczba organizacji pozarządowych, co wiąże się z małą aktywnością mieszkańców, w tym osób starszych. Z pomocy społecznej na osiedlu Skorupy korzystają głównie osoby ubogie, bezradne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i uzależnione od alkoholu. Dostrzega się również wyuczoną bezradność dziedziczną pokoleniami. Najczęściej popełnianymi przestępstwami są bójki, rozboje, pobicia oraz przemoc domowa. Przyczyn występowania wymienionych negatywnych zjawisk na terenie wyznaczonym do rewitalizacji upatruje się przede wszystkim w strukturze własnościowej lokali – duża liczba mieszkań socjalnych. Na terenie osiedla występuje również wysoki odsetek osób bezrobotnych, w tym bezrobotnych powyżej 50 roku życia i długotrwale bezrobotnych. Sytuacja ta związana jest z zamknięciem dużych zakładów pracy, funkcjonujących wcześniej na terenie osiedla.

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej podkreślić należy deficyty w infrastrukturze społecznej: place zabaw, siłownie pod chmurką, kluby osiedlowe, miejsca przyjazne mieszkańcom (służące integracji). W tym zakresie warto wspomnieć także o przestrzeni biurowej oraz miejscach służących rekreacji. Przyczyną tego stanu rzeczy jest gęsta zabudowa osiedla uniemożliwiająca inwestycje.

Za atuty obszaru uznać należy: położenie blisko centrum oraz dobrą komunikację, dużą powierzchnię terenów zieleni (lasy, rodzinne ogródki działkowe), a także dobrą jakość nawierzchni ulic. Mieszkańcy podczas warsztatów wskazywali również na przyjazne stosunki sąsiedzkie i opinię osiedla, jako spokojnego.

W porównaniu do pozostałych jednostek na terenie osiedla Bema występuje niska liczba budynków niskoemisyjnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Zdecydowanie powyżej średniej dla całego miasta plasują się wartości wskaźników określających natężenie korzystania z pomocy społecznej. Ponadto na osiedlu Bema zidentyfikowano problemy związane z wysokim poziomem bezrobocia, a znaczny odsetek mieszkańców stanowią osoby starsze. Podczas konsultacji wskazywano, iż trudnością w tym zakresie jest brak integracji międzypokoleniowej lokalnej społeczności (uczenie się i czerpanie wzajemnych korzyści), co przekłada się na kształtowanie stereotypów i negatywnych postaw zarówno wobec osób starszych, jak i młodszych. Trudnością tej części miasta jest liczna obecność osób bezdomnych, często pod wpływem alkoholu, postrzeganych jako zagrożenie bezpieczeństwa mieszkańców.

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej trudnością jest mała liczba miejsc parkingowych przy jednoczesnym wzroście aut. Brak ogólnodostępnych i przystosowanych terenów zieleni, a także elementów małej architektury znacząco wpływa na możliwości wypoczynku mieszkańców. Odnotowano również brak zabezpieczenia miejsc składowania odpadów (śmietniki, kontenery), który wpływa na estetykę przestrzeni.

Potencjałem osiedla jest przede wszystkim dobra infrastruktura usługowo-handlowa, obecność placówek edukacyjnych, a także przychodni lekarskich. Istotne jest również dobre połączenie komunikacyjne z innymi obszarami miasta, bliskie sąsiedztwo uczelni wyższej (Politechnika Białostocka) oraz funkcjonowanie ogrodów działkowych, jako terenów zieleni.

OSIEDLE STAROSIELCE

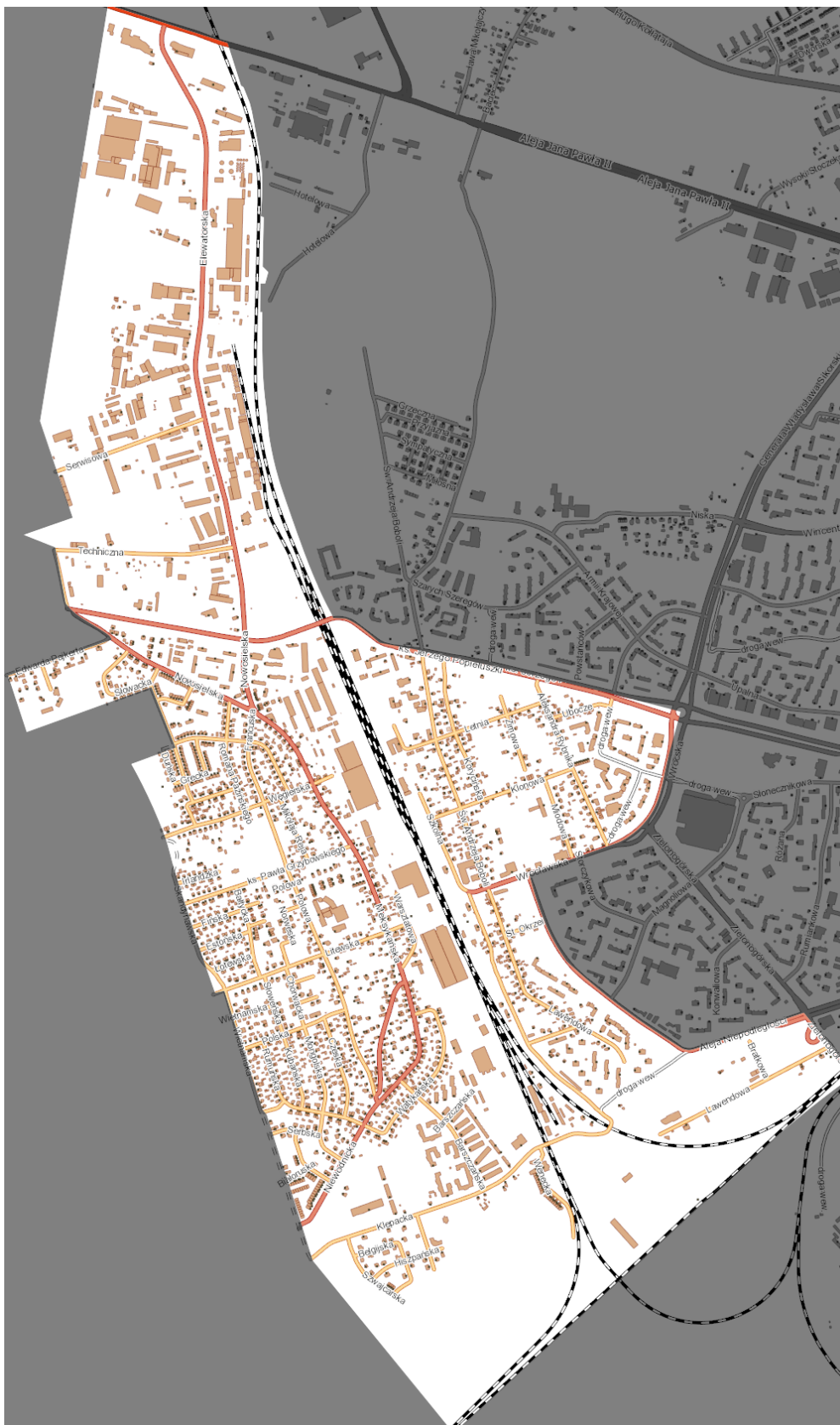

Osiedle Starosielce znajduje się w zachodniej części miasta. Jego granice przebiegają od granicy administracyjnej miasta Jana Pawła II do torów kolejowych, wzdłuż torów kolejowych do ul. ks. Popiełuszki, ul. ks. Popiełuszki do ul. Wrocławskiej, ul. Wrocławską, ul. Niepodległości, ul. Zielonogórką do torów kolejowych, wzdłuż torów kolejowych do granic administracyjnych miasta, wzdłuż granicy administracyjnej miasta do Jana Pawła II³⁰. Osiedle pełni funkcję przemysłowo-mieszkaniową. Powierzchnię 4,28 km² zamieszkuje 11 051 osób.

---

³⁰ Uchwała Nr XXXI/331/04 Rady Miejskiej Białegostoku z dnia 25 października 2004 r.

Rysunek 40. Granice osiedla Starosielce

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GIS Białystok

Osiedle Starosielce pod względem analizy wskaźnikowej charakteryzuje się wysoką wartością wskaźnika budynków wybudowanych przed rokiem 1970 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Na osiedlu tym, w porównaniu do średniej dla miasta, występuje wysokie natężenie osób korzystających z pomocy społecznej oraz bezrobotnych. W przypadku osób pozostających bez pracy, często sytuacja ta pozostaje dobrowolnym wyborem mieszkańców, czego przyczyn należy upatrywać w wyuczonyj bezradności, braku kwalifikacji, a także braku motywacji i odpowiednich wzorców (przede wszystkim w przypadku młodzieży). Odnotowano także wysokie wartości wskaźnika przestępczości. W tym zakresie należy wspomnieć o występowaniu zjawiska przemocy domowej, co często jest równorzędne z nadmiernym spożywaniem alkoholu. Podczas przeprowadzonych warsztatów mieszkańcy zwracali uwagę również na brak poczucia bezpieczeństwa w niektórych rejonach osiedla (m.in. ulice: Barszczańska i Klepacka) i niski stopień tożsamości lokalnej. W zakresie infrastruktury społecznej wskazywano na brak miejsc spotkań dla mieszkańców (w tym klubów seniora i klubów młodzieżowych, pełniących funkcję integracyjną oraz wspomagających dialog dotyczący osiedla), biblioteki, a także słaby dostęp do opieki medycznej.

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej należy zwrócić uwagę na słabą dostępność komunikacyjną osiedla (brak przejazdu kolejowego), która powoduje izolację, ale również zniszczoną infrastrukturę drogową (w postaci parkingów, chodników i stref osiedlowych). Znaczenie ma także zagrożenie akustyczne, czego przyczyną jest silne natężenie ruchu w rejonie osiedla i zanieczyszczenie powietrza (niska emisja). Odnotowuje się również zbyt małą liczbę terenów urządzonej zieleni i ogólnodostępnych obiektów sportowych, służących rekreacji mieszkańców.

Potencjałem osiedla są aktywnie działający członkowie Rady Miejskiej i dobrze współpracujące parafie osiedlowe. W zakresie infrastruktury społecznej wskazać należy natomiast na funkcjonujące na tym terenie świetlice środowiskowe. Duża powierzchnia przestrzeni do zagospodarowania (m.in. tereny zieleni przy ul. Szkolnej) i obecność budynków, które można przekształcić na cele społeczne świadczą o możliwościach osiedla.

wysoki odsetek osób starszych korzystających z pomocy społecznej oraz brak miejsc przyjaznych tej grupie społecznej (miejsce spotkań i integracji). Mieszkańcy podczas warsztatów wskazywali na wzrastający odsetek osób młodych z zaburzeniami psychicznymi wywołanymi przez uzależnienia, choroby czy brak perspektyw. W granicach obszaru statystyki wskazują także na stosunkowo wysoką liczbę przestępstw w zakresie przemocy w rodzinie. Dodatkowo osiedle to charakteryzuje się niskimi wartościami średnich wyników egzaminów gimnazjalnych i sprawdzianów szóstoklasisty, czego przyczyn należy upatrywać w coraz mniejszym nadzorze rodziców (często powiązanych z koniecznością pracy na kilka etatów). Zbyt duże oczekiwania rodziców odnośnie do roli szkoły przekładają się natomiast na zauważalne problemy wychowawcze. Mieszkańcy wskazywali, iż istotnym problemem jest niż demograficzny, którego przyczyną jest powszechnie przyjęty model rodziny (2+1). Ponadto lokalna społeczność wykazuje niewielkie zainteresowanie sprawami osiedla, czego przyczyną może być wysoka anonimowość i brak organizacji pozarządowych skupiających swoją działalność na omawianym terenie.

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej za problem uznano brak nowego budownictwa, przez co osiedle uważane jest za stare, będące „betonową pustynią”. Brak miejsc spotkań, terenów rekreacyjnych i ścieżek pieszo-rowerowych wpływają także na ograniczone możliwości spędzania czasu wolnego przez mieszkańców.

13. Wizja obszaru rewitalizacji

Wizja przedstawia obraz obszaru rewitalizacji w perspektywie czasu. Zakłada ona określony stan, który zostanie osiągnięty przy założeniu wystąpienia odpowiednich czynników wewnętrznych i zewnętrznych. Wizja pokazuje główny rezultat, jaki ma przynieść realizacja Programu rewitalizacji.

Uwspólniona wizja wszystkich podobszarów rewitalizacji do roku 2023 jest następująca:

Cechą charakterystyczną i wyróżniającą obszar rewitalizacji miasta Białegostoku są jego mieszkańcy – zaangażowani w działania na rzecz poprawy warunków, w jakich żyją, zintegrowani, chętnie udzielający sobie pomocy sąsiedzkiej i silnie związani z miejscem swojego zamieszkania. Więzi społeczne są budowane na fundamencie wielokulturowego dziedzictwa miasta i rozwijane poprzez działania realizowane w specjalnie przygotowanych miejscach spotkań zagospodarowanych zgodnie z potrzebami mieszkańców. Każda mała społeczność ma swoją przestrzeń - podwórko, klub, które jest miejscem powstawania nowych inicjatyw, chętnie wspieranych przez inne instytucje i podmioty działające na terenie miasta. Działalność organizacji pozarządowych jest coraz bardziej rozwinięta i dostosowana do różnych grup odbiorców.

Usługi społeczne i opiekuńcze są na wysokim poziomie, dzięki czemu nastąpiło włączenie społeczne, a osoby do tej pory będące w grupach zmarginalizowanych chętniej angażują się w działania aktywizujące i są w większym stopniu zmotywowane do poprawy swojej sytuacji bytowej. Mieszkańcy są coraz bardziej aktywni zawodowo i przedsiębiorczy, a na obszarze powstają systematycznie nowe lokalne lokale rzemieślnicze, usługowe zapewniające stabilny rozwój gospodarczy obszaru.

Przestrzeń publiczna obszaru rewitalizacji jest funkcjonalna, spójnie zagospodarowana, wyposażona w małą architekturę i sprzyjająca korzystaniu z niej przez wszystkich mieszkańców. Obszar jest dobrze skomunikowany, a infrastruktura komunikacyjna nie stanowi już barier zarówno dla osób niepełnosprawnych jak i innych osób o ograniczonych możliwościach ruchowych.

Osiedla mieszkaniowe zlokalizowane na obszarze rewitalizacji odznaczają się wysoką estetyką, a także wysoko energooszczędnością, co przyczyniło się do zwiększenia oszczędności mieszkańców oraz poprawiło ich komfort życia.

Mieszkańcy, a w szczególności osoby starsze oraz dzieci i młodzież, mają możliwość rozwijania swoich pasji oraz aktywnego i ciekawego spędzania czasu wolnego dzięki dopasowanej do ich potrzeb i znaczenie poszerzonej ofercie kulturalnej, edukacyjnej, sportowo-rekreacyjnej realizowanej na dobrze wyposażonych i zmodernizowanych obiektach świadczących tego typu usługi.

Obszar rewitalizacji jest dobrym miejscem do życia całych rodzin, dzięki odpowiedniej infrastrukturze, wysokiej jakości środowiska, a przede wszystkim dzięki przyjaznemu klimatowi, jaki tworzą jego mieszkańcy.

14. Cele rewitalizacji i główne kierunki działań

Sposobem na osiągnięcie zakładanej wizji jest realizacja wyznaczonych celów rewitalizacji oraz przypisanych im głównych kierunków działań. Cele wyrażają stan, poziom rozwoju, do którego dążą podmioty zaangażowane we wdrażanie Programu rewitalizacji. Stopień ich realizacji będzie cyklicznie monitorowany i poddawany ocenie. Przyjęta struktura programowania rozwoju na obszarach rewitalizacji przedstawia się w następujący sposób:

Rysunek 42. Struktura programowania rozwoju na podobszarach rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Cel nadrzędny rewitalizacji stanowi ogólne przełożenie wizji na poziom operacyjny Programu.

Celem nadrzędnym Programu jest:

Zintegrowane społeczeństwo mające możliwości rozwoju społeczno-gospodarczego na odpowiedniego przygotowanej do tego infrastrukturze.

Do celu nadrzędnego przypisane zostały cele strategiczne wyznaczone w poszczególnych sferach rozwoju (społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny, środowiskowy, techniczny). Uszczegółowieniem celów strategicznych są cele operacyjne oraz przypisane do nich główne kierunki działań. Najniższy poziom operacyjności stanowią projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne będące konkretnymi zadaniami do wykonania.

Zakłada się, że nie każde działanie musi być realizowane na wszystkich osiedlach. Wynika to z charakteru poszczególnych podobszarów i zidentyfikowanych problemów. Do każdego z celów i kierunków działań zostało także dokonane przyporządkowanie osiedli – podobszarów rewitalizacji, których one dotyczą. Poniżej w tabeli prezentowane jest powiązanie celów z działaniami oraz osiedlami, na których będą one realizowane.

Tabela 28. Matryca logiczna kierunków interwencji w ramach Programu rewitalizacji

Sfera	Cele strategiczne	Cele operacyjne	Kierunki działań
Społeczna	1. Wysoki stopień spójności społecznej i spełnienia potrzeb mieszkańców obszaru rewitalizacji	1.1. Silne więzi społeczne i wysokie poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców miasta	Wspieranie działania rad osiedlowych, formalnych i nieformalnych grup działania, organizacji pozarządowych - tworzenie centrów aktywności społecznej
			Wsparcie tworzenia i działania klubów osiedlowych i świetlic środowiskowych oferujących szeroki wachlarz działań dla społeczności lokalnej
			Powołanie i wspieranie działania animatorów lokalnych oraz liderów lokalnych. Wspieranie realizacji oddolnych inicjatyw społecznych (konkursy grantowe, udostępnianie miejsc do działania, poradnictwo)
			Wspieranie różnych form współpracy i współdziałania instytucji publicznych, prywatnych, organizacji pozarządowych, kościelnych, wyznaniowych oraz mieszkańców
			Wsparcie integracji międzypokoleniowej, szczególnie osób młodych i starszych, wymiany doświadczeń oraz wiedzy
			Rozwój form dialogu i komunikacji społecznej, wprowadzanie nowych form i narzędzi komunikacji oraz konsultacji, prowadzenie szerokich akcji informacyjnych
			Wsparcie organizacji wydarzeń i przedsięwzięć integrujących lokalną społeczność (w tym przedsięwzięć podwórkowych), budujących pozytywny wizerunek osiedli oraz związanych z włączeniem rzeki Białej w życie miasta
		1.2. Skuteczne przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu wśród mieszkańców	Aktywizacja zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem na rynku pracy
			Prowadzenie programów pokazujących nowe horyzonty i możliwości rozwoju osób korzystających z pomocy społecznej (uzależnionych od korzystania z pomocy społecznej)
			Prowadzenie działań interwencyjnych i profilaktycznych dla osób uzależnionych
		Zwiększenie puli środków (np. poprzez konkursy grantowe) dla podmiotów realizujących zadania publiczne w zakresie przeciwdziałania wkluczeniom społecznym	

Sfera	Cele strategiczne	Cele operacyjne	Kierunki działań
			Wsparcie działania pedagogów ulicy
			Wsparcie tworzenia mieszkań treningowych
			Prowadzenie Programów Aktywności Lokalnej, utworzenie Centrum Aktywności Lokalnej, wspieranie działania Centrum Integracji Społecznej
			Nawiązywanie współpracy i wspieranie organizacji pozarządowych, grup nieformalnych realizujących usługi na rzecz mieszkańców, szczególnie grup społecznych zagrożonych wykluczeniem
		1.3. Zwiększona dostępność do usług społecznych dla mieszkańców	Zwiększenie dostępności do opieki zdrowotnej, usług POZ oraz specjalistycznych
			Rozwój usług dla osób starszych i niepełnosprawnych (dom seniora, dom dziennego pobytu, asystenci i opiekunowie osób wymagających opieki)
			Powołanie spółdzielni socjalnej świadczącej usługi społeczne na rzecz mieszkańców
		1.4. Wysoka jakość i dostępność opieki nad dziećmi oraz oświaty i edukacji	Wsparcie i promocja inicjatyw i ruchów wolontariackich
			Tworzenie i wspieranie tworzenia nowych przedszkoli, punktów przedszkolnych, społecznych inicjatyw opieki nad dziećmi
			Zwiększanie oferty edukacyjnej i wyrównawczej w placówkach oświatowych (zajęcia rozwijające, poszarzające horyzonty, ale także wyrównawcze)
1.5. Poprawa poziomu i poczucia bezpieczeństwa w mieście	Zwiększenie puli środków (np. poprzez konkursy grantowe) dla podmiotów realizujących skuteczne i nowatorskie zadania publiczne w zakresie edukacji i oświaty		
	Zwiększenie liczby patroli policji i straży miejskiej		
Gospodarcza	2. Zaktywizowane zawodowo społeczeństwo i rozwinięty pod względem gospodarczym obszar rewitalizacji	2.1. Wzrost aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców	Aktywizacja zawodowa mieszkańców, w szczególności osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym
			Rozwijanie postaw przedsiębiorczych wśród dzieci i młodzieży
		2.2. Wysoki poziom dostępności do usług dla mieszkańców	Wsparcie działania i rozwoju usług oraz zawodów rzemieślniczych kierowanych do mieszkańców (w tym np. niższe stawki za wynajem dla rzemieślników, utworzenie centrum rzemiosła na os. Przydworcowym)
			Wsparcie rozwoju usług pro-społecznych, kierowanych do mieszkańców

Sfera	Cele strategiczne	Cele operacyjne	Kierunki działań
		2.3. Wzrost poziomu atrakcyjności gospodarczej obszarów	<p>Przygotowanie i udostępnianie nowych terenów pod inwestycje, działalność gospodarczą, usługową dla mieszkańców</p> <p>Ułatwianie dostępu do informacji na temat dostępnych lokali usługowych, gruntów inwestycyjnych wraz z obsługą przedsiębiorcy</p>
Przestrzenno-funkcjonalna	3. Zapewnione wysokiej jakości warunki życia mieszkańców	3.1. Infrastruktura społeczna dostosowana do potrzeb mieszkańców oraz działających organizacji pozarządowych	<p>Rozwój sieci oraz renowacja i doposażenie istniejących ośrodków zdrowia</p> <p>Przeprowadzenie renowacji, kompleksowych remontów oraz doposażenia obiektów służących celom publicznym, wykorzystywanym przez organizacje pozarządowe, formalne i nieformalne grupy działania (centra aktywności lokalne, centra wolontariatu, świetlice i kluby osiedlowe, siedziby organizacji pozarządowych)</p> <p>Przeprowadzenie renowacji, kompleksowych remontów oraz doposażenia obiektów instytucji publicznych (oświatowych, pomocowych i innych)</p>
		3.2. Poprawa dostępności komunikacyjnej zdegradowanych obszarów miasta	<p>Rozbudowa i przebudowa ciągów komunikacyjnych, szczególnie w zakresie poprawy bezpieczeństwa użytkowników ruchu (w tym przejścia dla pieszych, rozwój ścieżek rowerowych, poprawa organizacji ruchu)</p> <p>Rozwój infrastruktury komunikacji publicznej (przystanki, centra przesiadkowe, parkingi dla mieszkańców - w tym wielopoziomowe)</p>
		3.3. Atrakcyjna przestrzeń publiczna służąca wszystkim aktorom miasta	<p>Zagospodarowanie nieużytków oraz renowacja terenów zielonych, poprawa estetyki, wprowadzenie małej architektury, oświetlenia, tworzenie ścieżek, instalacji artystycznych - np. park artystyczny przy Wydziale Architektury PB</p> <p>Modernizacja, powiększanie istniejących oraz tworzenie nowych miejsc spotkań, a także miejsc do rekreacji dla mieszkańców (siłownie pod chmurką, wielofunkcyjne place zabaw, międzypokoleniowe place zabaw), w tym tworzenie bulwarów i przestrzeni rekreacyjnych, miejsc spotkań nad rzeką Białą</p>
			<p>Poprawa zagospodarowania i renowacja przestrzeni międzyblokowych oraz podwórek, wyposażenie w małą architekturę, renowacja i odbudowa śmietników, tworzenie miejsc spotkań, a także do działania dla mieszkańców</p> <p>Wprowadzenie rozwiązań nakazujących deweloperom zapewnienie odpowiedniej infrastruktury dla lokalnej społeczności (miejsca rekreacji, parkingi, drogi dojazdowe)</p> <p>Zachowanie unikalnego krajobrazu cennych kulturowo części miasta (np. ze</p>

Sfera	Cele strategiczne	Cele operacyjne	Kierunki działań
Techniczna		3.4. Poprawa warunków mieszkaniowych	względu na unikalną architekturę, dziedzictwo historyczne)
			Zapewnienie wysokiej estetyki budynków mieszkalnych Remonty i modernizacje części wspólnych budynków
Środowiskowa		3.5. Wysoki poziom środowiskowych walorów życia mieszkańców	Przeciwdziałanie negatywnym skutkom natężonego ruchu komunikacyjnego (bariery akustyczne - naturalne i ekrany, spowalnianie ruchu, układanie cichej i równej nawierzchni)
			Wsparcie wykorzystania energooszczędnych i niskoemisyjnych źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych, użyteczności publicznej oraz w przedsiębiorstwach
			Wsparcie poprawy warunków termicznych budynków mieszkalnych, użyteczności publicznej oraz przedsiębiorstw
			Prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych, utworzenie Centrum Edukacji Ekologicznej (np. przy ul. Suchowolca 26A)
			Wsparcie wykorzystania odnawialnych źródeł energii
			Modernizacja, powiększanie istniejących oraz tworzenie nowych miejsc spotkań, a także miejsc do rekreacji dla mieszkańców (siłownia pod chmurką, wielofunkcyjne place zabaw, międzypokoleniowe place zabaw), w tym tworzenie bulwarów i przestrzeni rekreacyjnych, miejsc spotkań nad rzeką Białą
			Poprawa zagospodarowania i renowacja przestrzeni międzyblokowych oraz podwórek, wyposażenie w małą architekturę, renowacja i odbudowa śmietników, tworzenie miejsc spotkań, a także do działania dla mieszkańców
			Wprowadzenie rozwiązań nakazujących deweloperom zapewnienie odpowiedniej infrastruktury dla lokalnej społeczności (miejsca rekreacji, parkingi, drogi dojazdowe)
			Zachowanie unikalnego krajobrazu cennych kulturowo części miasta (np. ze względu na unikalną architekturę, dziedzictwo historyczne)
			modernizacja komunikacji miejskiej z uwzględnieniem alternatywnych, ekologicznych rozwiązań.

Źródło: opracowanie własne

15. Lista zgłoszonych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

---

W ramach Programu rewitalizacji zaplanowano realizację działań zgłoszonych przez Miasto stanowiących odpowiedź na zidentyfikowane w ramach diagnozy problemy jak również pomysłów zgłoszonych przez interesariuszy Programu rewitalizacji. Wszystkie inicjatywy rewitalizacyjne zostały poddane ocenie formalnej oraz merytorycznej. W ramach oceny formalnej oceniane były następujące aspekty:

- 1) Czy karta projektu została złożona na przygotowanym formularzu karty projektów?
- 2) Czy stopień wypełnienia formularza karty projektu pozwala na ocenę merytoryczną jego realizacji?
- 3) Czy projekt jest realizowany na terenie obszaru rewitalizacji bądź w opisie projektu znajduje się uzasadnienie, że odbiorcami projektu będą osoby mieszkające na obszarze rewitalizacji?
- 4) Czy zgłoszony projekt jest zgodny z obowiązującym prawem i nie narusza praw osób trzecich?

Karty projektów ocenione pozytywnie pod względem formalnym zostały poddane ocenie merytorycznej. W ramach oceny merytorycznej zweryfikowane zostały następujące elementy:

- 1) Stopień zgodności z przyjętą strategią rozwoju miasta (0 - brak zgodności, 1 – średni stopień zgodności, 2 – wysoki poziom zgodności).
- 2) Stopień oddziaływania osiągniętych w projekcie rezultatów na zidentyfikowane problemy i negatywne zjawiska w obszarze społecznym (0 – brak oddziaływania, 1 - średni stopień oddziaływania, 2 – wysoki stopień oddziaływania).
- 3) Stopień komplementarności problemowej projektu (łączenie aspektów społecznych z aspektami: gospodarczymi, technicznymi, środowiskowymi, przestrzenno-funkcjonalnymi) (0 – brak komplementarności, 1 - średni stopień komplementarności, 2 – wysoki stopień komplementarności).
- 4) Stopień przygotowania projektu do realizacji i realność jego wykonania (0 – brak realności osiągnięcia zakładanych rezultatów projektu, 1 - średni stopień realności osiągnięcia zakładanych rezultatów projektu, 2 – wysoki stopień realności osiągnięcia zakładanych rezultatów projektu).
- 5) Stopień ryzyka niepowodzenia projektu, projekt nie przyniesie zakładanych rezultatów (0 – wysokie ryzyko, 1 - umiarkowany stopień ryzyka, 2 – niski stopień ryzyka).
- 6) Realizacja projektu w partnerstwie (0 - projekt nie jest realizowany w partnerstwie, 1 - projekt jest realizowany w partnerstwie).

Do włączenia do Programu rewitalizacji zostały zakwalifikowane te projekty, które otrzymały min. po 1 punkcie w ramach kryteriów merytorycznych określonych w punktach 1-5.

Zaproponowane projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne do Programu rewitalizacji miasta Białegostoku stanowią jedynie „bank pomysłów” i powinny być jeszcze zweryfikowane w kontekście uwarunkowań prawnych i struktury własnościowej oraz możliwości technicznych i finansowych ich realizacji. Na obecnym etapie trudno jest wskazać źródło finansowania projektu/przedsięwzięcia.

15.1. Projekty podstawowe

Projekty podstawowe stanowią główną oś działań realizowanych w ramach Programu rewitalizacji. Poniżej znajduje się zestawienie projektów podstawowych.

Tabela 29. Zestawienie listy projektów podstawowych

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Wnioskodawca	Osiedle
1.	Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania zabytkowego budynku przy ul. Sukiennej 5 w Białymstoku na potrzeby placówki opiekuńczo-wychowawczej wraz z rozbudową budynku gospodarczego i nowym zagospodarowaniem terenu	Miasto Białystok	Lokalizacja obiektu: Przydworcowe Z rezultatów projektu korzystać będą mieszkańcy całego obszaru rewitalizacji
2.	Remont i modernizacja budynku przy ul. Ciepłej 4	Miasto Białystok	Lokalizacja obiektu: Sienkiewicza Z rezultatów projektu korzystać będą mieszkańcy całego obszaru rewitalizacji
3.	Program zagospodarowania terenów w dolinie rzeki Białej w Białymstoku realizowany etapami	Miasto Białystok	Lokalizacja projektu: Dojlidy Z rezultatów projektu korzystać będą mieszkańcy całego obszaru rewitalizacji
4.	Koncepcja zagospodarowania terenów zieleni na Osiedlu Bema w Białymstoku	Rada Osiedla Bema w Białymstoku	Bema
5.	Białystok miastem wyciągającym dłoń do potrzebujących	Stowarzyszenie „Ku Dobrej Nadziei”	Centrum
6.	Nowa szansa na nowe życie w mieszkaniach treningowych dla osób bezdomnych	Stowarzyszenie „Ku Dobrej Nadziei”	Centrum
7.	Centrum Aktywności Lokalnej na Włókienniczej	Osoba prywatna	Centrum
8.	Aktywny Antoniuk	Fundacja LABORO Stowarzyszenie My dla Innych	Dziesięciny I/Antoniuk
9.	Dawna Misja Barbikańska centrum życia kulturalnego	Stowarzyszenie „Ku Dobrej Nadziei” Zbór „Droga Zbawienia” Kościół Baptistów w Białymstoku	Przydworcowe
10.	STAROTEKA - biblioteka multimedialna, formalnie filia biblioteczna	Osoba prywatna	Starosielce
11.	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej Nr 11 z oddziałami integracyjnymi im. K. Makuszyńskiego w Białymstoku	Szkoła Podstawowa nr 11 z Oddziałami Integracyjnymi im. Kornela Makuszyńskiego	Sienkiewicza

Źródło: opracowanie na podstawie złożonych kart projektów

Projekty zostały opisane zgodnie z wymaganiami wskazanymi w Wytycznych Ministerstwa Rozwoju. Poniżej znajduje się opis poszczególnych przedsięwzięć.

Tabela 30. Karta projektu nr 1

Przedsięwzięcie 1	
Nazwa przedsięwzięcia	Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania zabytkowego budynku przy ul. Sukiennej 5 w Białymstoku na potrzeby placówki opiekuńczo-wychowawczej wraz z rozbudową budynku gospodarczego i nowym zagospodarowaniem terenu.
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji – osiedle Przydworcowe
Podmiot realizujący	Gmina Białystok, Zarząd Mienia Komunalnego w Białymstoku
Zakres realizowanych działań	<p>Celem projektu jest przebudowa i zmiana sposobu użytkowania zabytkowego budynku przy ul. Sukiennej 5 w Białymstoku na potrzeby placówki opiekuńczo-wychowawczej wraz z odbudową i przebudową budynku gospodarczego i nowym zagospodarowaniem terenu oraz budową nowych instalacji zewnętrznych i wewnętrznych oraz urządzeń budowlanych. Celem jest przystosowanie układu funkcjonalno-przestrzennego do wymagań technologicznych, obowiązujących przepisów przeciwpożarowych, sanitarnych, bezpieczeństwa oraz warunków technicznych, jak również dostosowanie obiektu do wymagań użytkowników.</p> <p>Adaptacja nowej lokalizacji przeznaczona jest dla dzieci i młodzieży z Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej „Jedynka” aktualnie mieszczącej się w wyeksploatowanym budynku przy ul. Słonimskiej 8 w Białymstoku. Zasadniczy plan adaptacji budynku związany jest także z dostosowaniem do obowiązujących regulacji prawnych dotyczących funkcjonowania instytucjonalnej pieczy zastępczej po 2020 roku.</p> <p>Inwestor, czyli Gmina Białystok, wykona działania zmierzające do:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapewnienia środków finansowych; • zaprojektowania; • wyłonienia wykonawcy; • nadzorowania prac budowlanych; • przekazania budynku dla użytkownika.
Szacowana wartość	2 000 000 zł
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wychowanków objętych wsparciem (sposób oceny i miary: listy obecności) • Liczba zmodernizowanych obiektów (sposób oceny i miary: dane z dokumentacji projektowej, protokołów odbioru)

Źródło: opracowanie własne

Tabela 31. Karta projektu nr 2

Przedsięwzięcie 2	
Nazwa przedsięwzięcia	Remont i modernizacja budynku przy ul. Ciepłej 4
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji – osiedle Sienkiewicza
Podmiot realizujący	Miasto Białystok
Zakres realizowanych działań	Celem projektu jest dostosowanie funkcjonowania placówki opiekuńczo-wychowawczej do obowiązujących przepisów. Stworzenie warunków odpowiednich do funkcjonowania placówki, w której ma docelowo mieszkać 14 dzieci w różnym wieku. Zapewnienie dzieciom bezpiecznych warunków życia, stosowych do poziomu rozwoju psychoruchowego zarówno wewnątrz budynku i na terenie go okalającym

Przedsięwzięcie 2	
	(poprzez przygotowanie placu zabaw, miejsca do rekreacji itp.). W ramach projektu przewiduje się wykonanie generalnego remontu budynku z wymianą okien, drzwi i instalacji CO, wodno-kanalizacyjnej, elektrycznej, gazowej. Przystosowanie budynku do potrzeb placówki opiekuńczo-wychowawczej, czyli do zamieszkania tam dzieci oraz przystosowanie części budynku do potrzeb administracji. Ponadto w ramach projektu przewiduje się zagospodarowanie terenu wokół budynku: przygotowanie placu zabaw, miejsca do rekreacji i wypoczynku oraz przystosowanie pomieszczeń gospodarczych do przechowywania sprzętów, rowerów, sanek itp., a także przygotowanie miejsc parkingowych, ogrodzenie terenu, wyposażenie w monitoring i domofon, oświetlenie terenu i budynku.
Szacowana wartość	6 000 000 zł
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wychowanków objętych wsparciem (sposób oceny i miary: listy obecności) • Liczba zmodernizowanych obiektów (sposób oceny i miary: dane z dokumentacji projektowej, protokołów odbioru)

Źródło: opracowanie własne

Tabela 32. Karta projektu nr 3

Przedsięwzięcie 3	
Nazwa przedsięwzięcia	Program zagospodarowania terenów w dolinie rzeki Białej w Białymstoku
Lokalizacja	Program obejmuje obszar 420 ha położonych na terenie miasta Białegostoku na terenach doliny rzeki Białej na całym jej miejskim odcinku, w tym na obszarze rewitalizacji
Podmiot realizujący	Miasto Białystok
Zakres realizowanych działań	<p>Celem projektu jest restytucja terenów doliny rzeki Białej jako elementu rewitalizacji zasobu osiedlowych terenów zieleni wykorzystujące naturalne walory przyrodnicze doliny rzeki Białej, w celu zapewnienia miejsca do wypoczynku i rekreacji, miejsca spotkań i nawiązywania kontaktów, zacieśniania więzi społecznych wszystkich grup wiekowych mieszkańców z terenu rewitalizacji. Projekt jest realizacją oczekiwań i potrzeb społecznych, zdefiniowanych podczas spotkań i rozmów konsultacyjnych na poszczególnych osiedlach.</p> <p>Przewiduje się etapowanie projektu przy zachowaniu spójności pod względem funkcjonalno-przestrzennym. W ramach planowanych działań wyróżniono dwa typy poddziałań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poddziałania obszarowe dotyczące kształtowania konkretnych przestrzeni publicznych; takich jak parki miejskie, wielofunkcyjne publiczne tereny sportowo-rekreacyjne, reprezentacyjne bulwary nadrzeczne itp. Na działania obszarowe składać się powinny, zarówno: odpowiednie wyposażenie terenów otwartych w miejsca wypoczynku i rekreacji (ławki, stoliki, także do gier np. szachy, stoły do ping-ponga, boiska do gier sportowych, bezpieczne place zabaw dla dzieci); jak i zadbane trawniki i umiejętnie dobrane kompozycje roślinne. • poddziałania spajające ww. przestrzenie publiczne w ramach terenów zieleni wzdłuż rzeki Białej. Działania spajające powinny być realizowane w dwóch wymiarach rzeka i komunikacja. <p>Rzeka - restytucja/odrodzenie koryta i nabrzeży rzeki Białej w celu prawidłowego funkcjonowania w krajobrazie miasta pod względem</p>

Przedsięwzięcie 3	
	przyrodniczym (biologicznym, hydrologicznym) i wypoczynkowym Komunikacja - realizacja ciągów spacerowych i rowerowych jako element spajający przestrzeń i poprawiający dostępność potencjalnych terenów wypoczynkowych w dolinie rzeki Białej.
Szacowana wartość	200 000 000 zł
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnia (ha) terenów zieleni utworzona lub rekultywowana w ramach projektu (sposób oceny i miary: dane z dokumentacji projektowej) • Liczba osiedli (mieszkańców) z obszaru rewitalizacji korzystająca z terenów w dolinie rz. Białej (sposób oceny i miary: obserwacja)

Źródło: opracowanie własne

Tabela 33. Karta projektu nr 4

Przedsięwzięcie 4	
Nazwa przedsięwzięcia	Koncepcja zagospodarowania terenów zieleni na Osiedlu Bema w Białymstoku
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji – osiedle Bema
Podmiot realizujący	Gmina Białystok, Zarząd Mienia Komunalnego w Białymstoku
Zakres realizowanych działań	<p>Projekt stanowi odpowiedź na zidentyfikowany problem dotyczący niewystarczającej liczby miejsc spotkań, niewystarczającego zagospodarowania terenów zieleni. Przedmiotem projektu jest rewitalizacja osiedlowych terenów zieleni w celu zapewnienia miejsc do wypoczynku i rekreacji wszystkim grupom wiekowym mieszkańców Osiedla Bema stanowiącego obszar rewitalizacji. W ramach projektu zaplanowano następujące elementy zagospodarowania:</p> <p>Strefa 1: poza renowacją trawników, nowych nasadzeń krzewów i drzew zaplanowano miejsca do wypoczynku dla osób starszych, dla matek spacerujących z wózkami i mini placzki zabaw dla małych dzieci. Ponadto powstanie siłownia na świeżym powietrzu na istniejącym, nieużywanym placu sportowym oraz dostosowane zostanie drugie istniejące boisko dla dzieci. Zakłada się również generalny remont gminnego placu zabaw.</p> <p>Strefa 2: to przyszły park. Projektuje się zielone trawiaste pola wielofunkcyjne ze stołami do gier planszowych i do organizacji pikników ze stołami piknikowymi. Park zostanie wyposażony w ławki, siłownię pod chmurką, plac zabaw, drewniane mostki i kładki nad rzeczką. Zakłada się również organizację kina letniego z amfiteatrem jako kontynuację pomysłu z lat 70-tych z XX w. Górka saneczkowa zostanie poddana modernizacji. Teren zostanie wyposażony w wydzielone ścieżki rowerowe wsparte grupami krzewów. Całość zostanie oświetlona i monitorowana.</p> <p>Strefa 3: Skwer nad wodą zostanie oczyszczony i estetycznie zagospodarowany.</p> <p>Strefa 4 to strefa sportowo-rekreacyjna w części północnej wyposażona zostanie w boiska do gier zespołowych różnego rodzaju, w części południowej powstanie plac zabaw dla młodzieży-Street workout, parkour.</p>
Szacowana wartość	3 000 000 zł
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnia (ha) terenów zielonych utworzona lub rekultywowana w ramach projektu (sposób oceny i miary: dane z dokumentacji projektowej, protokołów odbioru)

Przedsięwzięcie 4	
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób biorąca udział w wydarzeniach organizowanych w ramach projektu (sposób oceny i miary: dane z raportów dot. realizowanych przedsięwzięć)

Tabela 34. Karta projektu nr 5

Przedsięwzięcie 5	
Nazwa przedsięwzięcia	Białystok miastem wyciągającym dłoń do potrzebujących
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji – osiedle Centrum
Podmiot realizujący	Stowarzyszenie „Ku Dobrej Nadziei”
Zakres realizowanych działań	<p>Projekt stanowi odpowiedź na zidentyfikowany problem, jakim jest bezdomność. Obecna infrastruktura nie pozwala na prowadzenie odpowiednich zajęć, które przyczyniłyby się do reintegracji społecznej i zawodowej osób bezdomnych. Osoby te nie mają zapewnionego odpowiedniego schronienia i warunków, które pozwoliłyby na wyjście z bezdomności. Celem głównym przedsięwzięcia jest zapewnienie osobom bezdomnym przebywającym na terenie miasta, a głównie w centrum i okolicach przydworcowych, miejsca do bezpiecznego przebywania wraz z zapleczem - terenem zielonym i ławeczkami do bezpiecznego pobytu.</p> <p>W ramach projektu planuje się remont budynku na ul. Grochowej 2a i przysposobienie do pracy z osobami bezdomnymi. W budynku przy Grochowej 2a powinny znaleźć się odpowiadające normom pomieszczenia ogrzewalni oraz pokoje treningowych, a także miejsce na prowadzenie CIS. Budynek, dzięki przeprowadzonym pracom remontowym będzie odpowiadał wszelkim normom i przepisom bezpieczeństwa i użytkowania, a otaczał go będzie teren zielony z ogródkiem i ławkami do dyspozycji osób bezdomnych. Ogrzewalnia zapewni schronienie i wyżywienie ponad 300 osobom rocznie. Kilka osób rocznie skorzysta z zajęć w CIS, co może pomóc im w powrocie na rynek pracy</p>
Szacowana wartość	2 500 000 zł
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> Liczba i powierzchnia budynków dostosowana do potrzeb odbiorców (sposób oceny i miary: dane z dokumentacji projektowej, protokołów odbioru) Liczba osób objęta wsparciem w ramach projektu (sposób oceny i miary: dane z raportów dot. realizowanych przedsięwzięć, listy obecności)

Źródło: opracowanie własne

Tabela 35. Karta projektu nr 6

Przedsięwzięcie 6	
Nazwa przedsięwzięcia	Nowa szansa na nowe życie w mieszkaniach treningowych dla osób bezdomnych
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji – osiedle Centrum
Podmiot realizujący	Stowarzyszenie „Ku Dobrej Nadziei” ul. Grochowa 2a, 15-423 Białystok
Zakres realizowanych działań	<p>Projekt stanowi odpowiedź na zidentyfikowany problem dotyczący bezdomności, a także niskiego poziomu estetyki budynków zlokalizowanych na terenie obszaru rewitalizacji.</p> <p>Projekt będzie polegał na przywróceniu dawnej świetności dwóm</p>

Przedsięwzięcie 6	
	<p>budynków mieszkalnych pochodzących z lat 1909 i 1914, w których powstanie łącznie 13 mieszkań treningowych z dwoma baremi gastronomicznymi prowadzonymi w ramach działalności odpłatnej stowarzyszenia, które będą miejscem szkoleń osób z grona zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz służyć lokalnej społeczności jako miejsce zakupu tanich posiłków. Jest to o tyle istotne, że mieszkańcami osiedli są w dużej mierze osoby starsze, które chętnie wolą zakupić tani posiłek niż go gotować. Oba budynki wymagają generalnego remontu, zmiany sposobu ich ogrzewania, w jednym z nich należy wymienić okna i dach. W obu należy wzmocnić stropy, ocieplić ściany, położyć na nowo kanalizację, instalację elektryczną, instalację gazową, a w każdym budynku przygotować kuchnię z barem „okienko” do zewnętrznej sprzedaży, która będzie spełniać wymogi Sanepid. W domach tych powstaną też świetlice do spotkań mieszkańców. W tym samym czasie będzie prowadzona praca z osobami bezdomnymi, znajdującymi się na przedostatnim etapie wychodzenia z bezdomności w celu ich wzmocnienia emocjonalnego oraz usamodzielnienia finansowego, a także reintegracji społeczno-zawodowej.</p> <p>Zostanie również zatrudniona kadra potrzebna do pracy z osobami bezdomnymi, które mają zamieszkać w domach: psycholog, pracownik socjalny, prawnik, coach, pedagog resocjalizacji, instruktor zawodu grupy gastronomicznej</p>
Szacowana wartość	<p>1 800 000 zł - remont Kamienicy przy ul. Włókienniczej 16 1 600 000 zł - remont Kamienicy przy ul. Żelaznej 23</p>
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba i powierzchnia budynków dostosowana do potrzeb odbiorców (sposób oceny i miary: dane z dokumentacji projektowej, protokołów odbioru) • Liczba osób objęta wsparciem w ramach projektu (sposób oceny i miary: dane z raportów dot. realizowanych przedsięwzięć, listy obecności) • Liczba osób zatrudnionych w CIS (sposób oceny i miary: dokumentacja projektu)

Źródło: opracowanie własne

Tabela 36. Karta projektu nr 7

Przedsięwzięcie 7	
Nazwa przedsięwzięcia	Centrum Aktywności Lokalnej na Włókienniczej
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji – osiedle Centrum
Podmiot realizujący	Miasto Białystok
Zakres realizowanych działań	<p>Projekt stanowi odpowiedź na zidentyfikowany problem dotyczący małego zaangażowania mieszkańców w życie społeczne oraz niewystarczającej liczby miejsc spotkań dla mieszkańców. Projekt zakłada kompleksowy remont zabytkowego budynku przy ul. Włókienniczej 16.</p>
Szacowana wartość	2-3 000 000 zł
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba i powierzchnia budynków dostosowana do potrzeb odbiorców (sposób oceny i miary: dane z dokumentacji projektowej, protokołów odbioru) • Liczba osób biorąca udział w wydarzeniach realizowanych w budynku (sposób oceny i miary: dane z raportów dot. realizowanych przedsięwzięć, listy obecności)

Przedsięwzięcie 7	
	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wydarzeń realizowana w budynku (sposób oceny i miary: dane z raportów dot. realizowanych przedsięwzięć, kosztorysy)

Źródło: opracowanie własne

Tabela 37. Karta projektu nr 8

Przedsięwzięcie 8	
Nazwa przedsięwzięcia	Aktywny Antoniuk
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji - osiedle Dziesięciny I
Podmiot realizujący	Fundacja LABORO Stowarzyszenie My dla Innych
Zakres realizowanych działań	<p>Projekt stanowi odpowiedź na zidentyfikowany problem dotyczący niewystarczającej oferty usług dla osób z niepełnosprawnością oraz osób starszych, a także niewystarczającego zaangażowania społecznego i konieczności wsparcia organizacji pozarządowych w swojej działalności. Projekt Aktywny Antoniuk zakłada do realizacji kilka istotnych z punktu widzenia potrzeb społecznych działań:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Adaptację budynku przy ul. Antoniuk Fabryczny 3 w zespół mieszkań wspomaganych treningowych dla osób niepełnosprawnych. Planowane jest prowadzenie działań usamodzielniających skierowanych zarówno do podopiecznych warsztatów terapii zajęciowej, zakładu aktywności zawodowej czy też uczniów szkół specjalnych. Budynek, który w tej chwili jest w złym stanie technicznym może zyskać nową funkcję mieszkalną i służyć ważnym celom społecznym związanym z deinstytucjonalizacją usług na rzecz osób niepełnosprawnych. 2. Szkolenia dot. wolontariatu i działań prospołecznych skierowane do uczniów szkół ponadgimnazjalnych z terenu osiedla Antoniuk. Powyższe będzie miało na celu zainicjowanie działań nakierowanych na wsparcie starszych mieszkańców osiedla. Mogą to być zarówno usługi typu - pomoc w zakupach czy też sprzątaniu jak też przedsięwzięcia mające na celu zapobieganie osamotnieniu i wykluczeniu społecznemu: spotkania integracyjne z wykorzystaniem infrastruktury placówek edukacyjnych, wspólna organizacja np. przedstawień teatralnych dla dzieci z lokalnych przedszkoli itp. Wszystkie działania mają służyć nie tylko pomocy seniorom, ale także mają na celu zmianę wizerunku osób w wieku 60 + oraz integrację międzypokoleniową. 3. Działania animacyjne skierowane do mieszkańców osiedla Antoniuk. Będą miały na celu nie tylko atrakcyjne spędzenie czasu wolnego, ale również przyczynią się do integracji społeczności osiedla. 4. Planowane są m.in. poniższe inicjatywy: <ul style="list-style-type: none"> • Turnieje gier i zabaw dla dzieci, • Zawody sportowe (np. piłki nożnej, koszykówki, biegi), • Uwolnij swoje ubrania – akcja wymiany niepotrzebnej lub niechcianej odzieży, • Warsztaty z recyklingu, • Gimnastyka na świeżym powietrzu, • Pikniki integracyjne, • Zakładanie ogrodów społecznych.
Szacowana wartość	Infrastruktura – 600 000 zł Pozostałe działania – 200 000zł
Prognozowane rezultaty wraz ze	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba i powierzchnia budynków dostosowana do potrzeb odbiorców

Przedsięwzięcie 8	
sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>(sposób oceny i miary: dane z dokumentacji projektowej, protokołów odbioru)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób biorąca udział w wydarzeniach realizowanych w budynku (sposób oceny i miary: dane z raportów dot. realizowanych przedsięwzięć, listy obecności) • Liczba wydarzeń realizowana w budynku (sposób oceny i miary: dane z raportów dot. realizowanych przedsięwzięć, kosztorysy)

Źródło: opracowanie własne

Tabela 38. Karta projektu nr 9

Przedsięwzięcie 9	
Nazwa przedsięwzięcia	Dawna Misja Barbikańska centrum życia kulturalnego
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji - osiedle Przydworcowe.
Podmiot realizujący	<ul style="list-style-type: none"> • Zbór „Droga Zbawienia” Kościoła Chrześcijan Baptystów w Białymstoku, ul. Św. Rocha 23 15-879 Białystok • Stowarzyszenie „Ku Dobrej Nadziei”, Ul. Grochowa 2a 15-423 Białystok
Zakres realizowanych działań	<p>Projekt stanowi odpowiedź na zidentyfikowany problem dotyczący małego zaangażowania społecznego, niewystarczającego wsparcia dla organizacji pozarządowych oraz konieczności podjęcia działań na rzecz poszerzenia oferty dla różnych grup społecznych, w tym osób starszych. W ramach projektu przewiduje się realizację następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przywrócenie dawnej wspaniałości i charakteru miejscu, w którym znajdował się kościół oraz misja służąca białostoczanom i przywrócenie kultu religijnego w tym budynku, dzięki przeprowadzeniu prac remontowo-budowlanych (w tym: wymiana instalacji grzewczej, instalacji elektrycznej, podział budynku na piętra, wyrównanie podłogi z niecki pokinowej). • Zapewnienie wiernym Kościoła Chrześcijan Baptystów miejsca kultu religijnego, w tym prowadzenia nauki religii dla dzieci oraz działalności kulturalnej i charytatywnej. • Powstanie muzeum o historii tego miejsca i jego założycieli z tablicami informacyjnymi. • Powstanie miejsca spotkań towarzyskich i działań aktywizujących społeczność lokalną osiedla, szczególnie osób starszych. • Zapewnienie odpowiednich warunków w budynku, by jeszcze więcej organizacji pozarządowych i aktywistów społecznych mogło z niego korzystać do prowadzenia działań na rzecz mieszkańców Białegostoku, w tym remont mieszkań na tyłach budynku i przystosowanie ich jako świetlice do zajęć warsztatowych. • Zapewnienie kontynuacji i ciągłości działań Stowarzyszenia oraz Zboru. • Przywrócenie, w miarę możliwości, pierwotnego, przedwojennego wyglądu budynku wraz z wieżą. • Przybliżenie wartości ekonomii społecznej mieszkańcom miasta. • Powstanie centrum kulturalnego i historycznego dla mieszkańców osiedla.
Szacowana wartość	2 000 000 zł
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba i powierzchnia budynków dostosowana do potrzeb odbiorców (sposób oceny i miary: dane z dokumentacji projektowej, protokołów odbioru) • Liczba osób biorąca udział w wydarzeniach realizowanych w budynku

Przedsięwzięcie 9	
	(sposób oceny i miary: dane z raportów dot. realizowanych przedsięwzięć, listy obecności) <ul style="list-style-type: none"> • Liczba wydarzeń realizowana w budynku (sposób oceny i miary: dane z raportów dot. realizowanych przedsięwzięć, kosztorysy)

Źródło: opracowanie własne

Tabela 39. Karta projektu nr 10

Przedsięwzięcie 10	
Nazwa przedsięwzięcia	STAROTEKA - biblioteka multimedialna, formalnie filia biblioteczna
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji – osiedle Starosielce
Podmiot realizujący	Miasto Białystok, Książnica Podlaska
Zakres realizowanych zadań	Projekt stanowi odpowiedź na zidentyfikowany problem dotyczący niewystarczającej oferty kulturalnej, edukacyjnej. Celem projektu jest stworzenie biblioteki multimedialnej w budynku po dawnym kinie „Kolejarz”, wraz z rewitalizacją przyległego parku. Dla realizacji powyższych zamierzeń niezbędne jest wykonanie następujących działań inwestycyjnych: <ul style="list-style-type: none"> • kompleksowy remont i termomodernizacja budynku wraz z otoczeniem, • przeprojektowanie w możliwym zakresie wnętrza obiektu i dostosowanie go do nowych funkcji, • aranżacja wnętrz i przestrzeni na potrzeby nowych funkcji, • zakup urządzeń i wyposażenia obiektu oraz urządzeń do zagospodarowania przestrzeni zewnętrznej, • rewaloryzacja parku.
Szacowana wartość	3 000 000 zł
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba i powierzchnia budynków dostosowana do potrzeb odbiorców (sposób oceny i miary: dane z dokumentacji projektowej, protokołów odbioru) • Liczba osób biorąca udział w wydarzeniach realizowanych w budynku (sposób oceny i miary: dane z raportów dot. realizowanych przedsięwzięć, listy obecności) • Liczba wydarzeń realizowana w budynku (sposób oceny i miary: dane z raportów dot. realizowanych przedsięwzięć, kosztorysy)

Źródło: opracowanie własne

Tabela 40. Karta projektu nr 11

Przedsięwzięcie 11	
Nazwa przedsięwzięcia	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 11 z oddziałami integracyjnymi im. K. Makuszyńskiego w Białymstoku
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji – osiedle Sienkiewicza
Podmiot realizujący	Szkoła Podstawowa nr 11 z Oddziałami Integracyjnymi im. Kornela Makuszyńskiego w Białymstoku Miasto Białystok
Zakres realizowanych działań	Projekt stanowi odpowiedź na zidentyfikowany problem dotyczący niedostosowania budynków użyteczności publicznej do potrzeb odbiorców usług zlokalizowanych w tych obiektach. Celem projektu jest: <ul style="list-style-type: none"> • poprawienie wyglądu zewnętrznego szkoły, • podniesienie energooszczędności budynku oraz obniżenie kosztów jego użytkowania, • dostosowanie obiektu do potrzeb użytkowników (uczniów, nauczycieli, rodziców, pracowników szkoły),

Przedsięwzięcie 11	
	<ul style="list-style-type: none"> • optymalizacja warunków do nauki uczniów SP 11, w tym dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych. <p>W ramach projektu przewiduje się realizację następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wejście główne do budynku szkoły - dobudowanie przedsionka, przebudowanie istniejących schodów, • izolacja przeciwwilgociowa, odkopanie piwnic, docieplenie do poziomu 1.0 poniżej terenu, • przebudowa całości instalacji odgromowej, • docieplenie dachu i ścian nadziemnych szkoły i sali gimnastycznej, • wymiana pokrycia dachowego, • wymiana rynien, • wymiana okien sali gimnastycznej, • wymiana okien niskich na wysokie w pomieszczeniach użytkowych, • wymiana instalacji c. o. łącznie z leżakami pionowymi, • wymiana leżaków wody w piwnicy, • wymiana ogrodzenia szkoły, • likwidacja placów ze starych płytek chodnikowych, • wykonanie nowych chodników łącznie z opaskami, • wykonanie monitoringu na zewnątrz szkoły, • wykonanie oświetlenia na ścianach budynku łącznie z lampami.
Szacowana wartość	1 500 000 zł
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba i powierzchnia budynków dostosowana do potrzeb odbiorców (sposób oceny i miary: dane z dokumentacji projektowej, protokołów odbioru) • Oszczędności w kosztach ogrzewania (sposób oceny i miary: dane księgowo) • Liczba uczniów korzystająca z budynku (sposób oceny i miary: dokumentacja szkolna) • Liczba przedsięwzięć, wydarzeń społecznych organizowana w budynku (sposób oceny i miary: raporty, dokumentacja szkolna) • Liczba uczestników wydarzeń organizowanych w budynku (sposób oceny i miary: raporty, dokumentacja szkolna)

Źródło: opracowanie własne

15.2. Projekty uzupełniające

Do projektów uzupełniających zostały zakwalifikowane te działania, które w obecnym kształcie nie posiadają jeszcze określonych ram organizacyjnych i finansowych. Stanowią one bazę projektów będących odpowiedzią na zidentyfikowane problemy, mogących zostać wcielone w życie przy określeniu szczegółowych warunków wdrażania.

Do tych projektów można zaliczyć przedsięwzięcia przyczyniające się do zwiększenia spójności społecznej obszaru takie jak:

1. Przedsięwzięcia przyczyniające się do aktywizacji osób bezrobotnych i podnoszenia kwalifikacji zawodowych mieszkańców.

2. Przedsięwzięcia przyczyniające się do zapobiegania wykluczeniu i do włączenia społecznego różnych grup społecznych obejmujące m. in.:
  - wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej – przekształcanie publicznych placówek opiekuńczo-wychowawczych,
  - tworzenie klubów seniora,
  - wprowadzenie pomocy sąsiedzkiej skierowanej do osób starszych,
  - prowadzenie działań podmiotów ekonomii społecznej na poszczególnych osiedlach,
  - tworzenie mieszkań wspomaganych dla osób z zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnością intelektualną,
  - realizacja Programów Aktywności Lokalnej,
  - utworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy dla Dorosłych Osób z Autyzmem w Białymstoku (wnioskodawca: Fundacja Oswoić Świat).
3. Przedsięwzięcia na rzecz dzieci i młodzieży przyczyniające się do podnoszenia szans edukacyjnych, walki z dziedziczeniem ubóstwa i patologii społecznych, a także przyczyniających się do zapewnienia odpowiednich warunków opiekuńczych.
4. Przedsięwzięcia integrujące mieszkańców i wpływające na rozwój inicjatyw społecznych mieszkańców m.in.:
  - wspieranie powstawania klubów osiedlowych,
  - organizacja „lokalnych spotkań” – festyny sąsiedzkie, reanimacja podwórek, wyprzedaż garażowa, piknik, wspólna praca nad podwórkami, pokazy filmów mówiących o historii okolicy,
  - utworzenie miejsca, w którym można będzie organizować warsztaty (np. modelarskie, fotograficzne, robótek ręcznych), wystawy prac mieszkańców, spotkania hobbystów; włączenie się pasjonatów do dzielenia się doświadczeniem z innymi.
5. Przedsięwzięcia wspierające rozwój organizacji pozarządowych i lokalnych liderów oraz działań wolontarystycznych na poszczególnych osiedlach.
6. Przedsięwzięcia na rzecz poprawy stanu zdrowia mieszkańców.

W ramach Programu rewitalizacji planuje się także realizację przedsięwzięć na rzecz rozwoju działalności gospodarczej i tworzenia nowych miejsc pracy oraz wspierania usług rzemieślniczych.

Ważnym aspektem przekładającym się na odpowiedni komfort życia mieszkańców jest także realizacja przedsięwzięć z zakresu poprawy warunków życia mieszkańców w ich otoczeniu oraz poprawy jakości przestrzeni publicznej, a także inne przedsięwzięcia przyczyniające się do realizacji zakładanych celów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej:

1. Przedsięwzięcia z zakresu infrastruktury drogowej oraz mobilności miejskiej m.in.:
  - Parking dla samochodów osobowych przy ul. Wiejskiej na Osiedlu Bema w Białymstoku (wnioskodawca: Rada Osiedla Bema),

- Odtworzenie publicznej drogi gminnej w miejscu dawnej ul. Ostrołęckiej w Białymstoku (wnioskodawca: Rada Osiedla Bema),
  - Uruchomienie linii autobusowej na trasie Dworzec PKP/PKS -centrum miasta, darmowej dla pasażerów (wnioskodawca: Federacja Zielonych),
  - Białostocka Kolej Miejska i Aglomeracyjna (wnioskodawca: Federacja Zielonych).
2. Przedsięwzięcia na rzecz poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego.
  3. Przedsięwzięcia z zakresu ekologii i poprawy stanu środowiska, w tym zapewnienie instalacji energooszczędnych w budynkach, ograniczenie niskiej emisji.
  4. Przedsięwzięcia z zakresu zagospodarowania przestrzeni publicznych służących integracji mieszkańców, np. :
    - Rewitalizacja tzw. Stawu Młyńskiego na osiedlu Dojlidy (wnioskodawca: osoba prywatna),
    - Zadaszenie odcinków ulic okolicy ul. Lipowej i Rynek Kościuszki (wnioskodawca: Federacja Zielonych).

Ważnym aspektem prowadzonych działań będzie również odpowiedni system informowania i komunikacji między stroną społeczną a samorządową.

16. Mechanizmy zapewnienia komplementarności

Dotychczasowe doświadczenia z realizacji działań rewitalizacyjnych z różnych miejsc w Polsce pokazały, że pojedyncze, punktowe inwestycje w infrastrukturę nie przyniosły oczekiwanego sukcesu rewitalizacyjnego, dlatego konieczne jest planowanie takich działań, które wobec siebie komplementarne.

Skuteczność działań rewitalizacyjnych powinna opierać się na 5 filarach komplementarności.

Rysunek 43. Wymiary komplementarności

Źródło: opracowanie własne

Komplementarność przestrzenna oznacza takie planowanie działań, aby ich efekty nie przynosiły punktowych, pojedynczych rezultatów, ale pozytywnie wpływały na rozwój całego obszaru dotkniętego kryzysem. Zaplanowane w ramach Programu rewitalizacji przedsięwzięcia będą pozytywnie wpływały na rozwój całego obszaru rewitalizacji, gdyż wyznaczone zostały one na różnych osiedlach (nie ma kumulacji realizacji przedsięwzięć wyłącznie na jednym osiedlu). Ponadto część projektów np. działania dotyczące pomocy osobom bezdomnym mimo realizacji w określonym punkcie obszaru będą rozwiązywały problem bezdomności, który dotyczy znacznej części całego obszaru rewitalizacji. Należy również podkreślić, że zaplanowane działania nie będą przyczyniały się do przenoszenia problemów na inne obszary miasta oraz nie będą wpływały na marginalizację tych obszarów.

Zgodnie z Wytycznymi Ministerstwa Rozwoju **komplementarność problemowa** oznacza konieczność realizacji projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie,

sprawiając, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcyjnym, technicznym, środowiskowym)³².

Poniżej znajduje się tabela wskazująca na powiązania przedsięwzięć z poszczególnymi sferami.

Tabela 41. Komplementarność problemowa – powiązania przedsięwzięć z celami w poszczególnych podsystemach

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Powiązania		
		Cele strategiczne	Cele operacyjne	Sfera
PROJEKTY PODSTAWOWE				
1.	Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania zabytkowego budynku przy ul. Sukiennej 5 w Białymstoku na potrzeby placówki opiekuńczo-wychowawczej wraz z rozbudową budynku gospodarczego i nowym zagospodarowaniem terenu	1 3	1.3 3.1	Przestrzenno-funkcyjna
2.	Remont i modernizacja budynku przy ul. Ciepłej 4	1 3	1.3 3.1	Przestrzenno-funkcyjna
3.	Program zagospodarowania terenów w dolinie rzeki Białej w Białymstoku realizowany etapami	1 3	1.1 3.3	Społeczna Przestrzenno-funkcyjna
4.	Koncepcja zagospodarowania terenów zieleni na Osiedlu Bema w Białymstoku	1 3	1.1 3.3	Społeczna Przestrzenno-funkcyjna
5.	Białystok miastem wyciągającym dłoń do potrzebujących	1	1.2	Społeczna
6.	Nowa szansa na nowe życie w mieszkaniach treningowych dla osób bezdomnych	1 3	1.2 3.1	Społeczna Przestrzenno-funkcyjna
7.	Centrum Aktywności Lokalnej na Włókienniczej	1	1.1	Społeczna
8.	Aktywny Antoniuk	1 3	1.1 1.2 1.3 3.1	Społeczna Przestrzenno-funkcyjna
9.	Dawna Misja Barbikańska centrum życia kulturalnego	1 3	1.1 1.2 3.1	Społeczna Przestrzenno-funkcyjna
10.	STAROTEKA - biblioteka multimedialna, formalnie filia biblioteczna	1 3	1.4 3.1	Społeczna Przestrzenno-funkcyjna
11.	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej Nr 11 z oddziałami integracyjnymi im. K. Makuszyńskiego w Białymstoku	1 3	1.4 3.1	Społeczna Przestrzenno-funkcyjna
PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE				
1.	Przedsięwzięcia przyczyniające się do aktywizacji osób bezrobotnych i podnoszenia kwalifikacji zawodowych	1 2	1.2 2.1	Społeczna Gospodarcza

³² Wytyczne Ministerstwa Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 r.

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Powiązania		
		Cele strategiczne	Cele operacyjne	Sfera
	mieszkańców			
2.	Przedsięwzięcia przyczyniające się do zapobiegania wykluczeniu i do włączenia społecznego różnych grup społecznych	1	1.2	Społeczna
3.	Przedsięwzięcia na rzecz dzieci i młodzieży przyczyniające się do podnoszenia szans edukacyjnych, walki z dziedziczeniem ubóstwa i patologii społecznych	1	1.4	Społeczna
4.	Przedsięwzięcia integrujące mieszkańców i wpływające na rozwój inicjatyw społecznych mieszkańców	1	1.1	Społeczna
5.	Przedsięwzięcia wspierające rozwój organizacji pozarządowych i lokalnych liderów oraz działań wolontarystycznych na poszczególnych osiedlach	1	1.1	Społeczna
6.	Przedsięwzięcia na rzecz poprawy stanu zdrowia mieszkańców	1	1.3	Społeczna
7.	Przedsięwzięcia na rzecz rozwoju działalności gospodarczej i tworzenia nowych miejsc pracy oraz wspierania usług rzemieślniczych	2	2.1 2.2 2.3	Gospodarcza
8.	Przedsięwzięcia z zakresu infrastruktury drogowej oraz mobilności miejskiej	3	3.2	Przestrzenno-funkcjonalna
9.	Przedsięwzięcia na rzecz poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego	1	1.5	Społeczna
10.	Przedsięwzięcia z zakresu ekologii i poprawy stanu środowiska, w tym zapewnienie instalacji energooszczędnych w budynkach, ograniczenie niskiej emisji	3	3.4 3.5	Przestrzenno-funkcjonalna
11.	Przedsięwzięcia z zakresu zagospodarowania przestrzeni publicznych służących integracji mieszkańców np. Rewitalizacja tzw. Stawu Młyńskiego na osiedlu Dojlidy	1 3	1.1 3.3	Społeczna Przestrzenno-funkcjonalna

Źródło: opracowanie własne

Realizacja zakładanych celów i kierunków działań będzie wymagała ścisłej współpracy partnerów ze sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego. Dlatego też konieczne jest określenie odpowiednich procedur i struktury wdrażania Programu oraz umieszczenie tej struktury w systemie zarządzania w mieście – zapewnienie tego oznacza spełnienie zasady **komplementarności proceduralno-instytucjonalnej**. Szczegółowy opis systemu realizacji Programu rewitalizacji znajduje się w rozdziale 19.

Komplementarność międzyokresowa wiąże się z oceną i zebraniem doświadczeń z realizacji projektów w ramach perspektywy na lata 2007-2013. Obecnie realizowane projekty mogą stanowić uzupełnienie, dopełnienie projektów z poprzedniej perspektyw (jeśli takie działanie w większym stopniu przyczyni się do

przewycięzania zidentyfikowanych problemów). Poprzedni program rewitalizacji miasta Białegostoku (Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Białegostoku) obejmował swoim zasięgiem:

- Obszar ścisłego centrum miasta graniczący z Pałacem Branickich i wzdłuż ulicy Lipowej,
- Obszar pomiędzy ul. Poleską, Al. Piłsudskiego i ul. Sienkiewicza,
- Osiedle Kopernika.

Obszar ten w znaczącym stopniu nie wchodzi w obecnie wyznaczony obszar rewitalizacji. Działania, które wówczas zostały wskazane jako kluczowe w dużej mierze związane były z przedsięwzięciami infrastrukturalnymi (poprawa stanu infrastruktury drogowej, transportu publicznego, zagospodarowanie terenów rekreacyjnych, poprawa jakości tkanki mieszkaniowej). Przedsięwzięcia infrastrukturalne realizowane m.in. na osiedlu Centrum w obecnej perspektywie mogą być uzupełnione o działania społeczne tzw. „miękkie”.

W poprzedniej perspektywie finansowej Miasto Białystok realizowało także projekty finansowane ze środków europejskich, których charakter wpisuje się w działania rewitalizacyjne i nawiązuje do zaplanowanych celów i kierunków działań. Miasto we współpracy ze szkołami zrealizowało 58 projektów w obszarze edukacji. Były to projekty zarówno infrastrukturalne jak i dotyczące rozwoju oferty zajęć dla dzieci i młodzieży, a także wzmocnienia roli szkolnictwa zawodowego w procesie edukacji. Działania te stanowią nawiązanie do celów strategicznych i operacyjnych wpisanych do Programu rewitalizacji takich jak:

Cel strategiczny 1. Wysoki stopień spójności społecznej i spełnienia potrzeb mieszkańców obszaru rewitalizacji

Cel operacyjny 1.4. Wysoka jakość i dostępność opieki nad dziećmi oraz oświaty i edukacji

Cel strategiczny 2. Zaktywizowane zawodowo społeczeństwo i rozwinięty pod względem gospodarczym obszar rewitalizacji

Cel operacyjny 2.1 Wzrost aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców, w szczególności kierunek działań: Rozwijanie postaw przedsiębiorczych wśród dzieci i młodzieży

Cel strategiczny 3. Zapewnione wysokiej jakości warunki życia mieszkańców

Cel operacyjny 3.1 Infrastruktura społeczna dostosowana do potrzeb mieszkańców oraz działających organizacji pozarządowych, w szczególności kierunek działań: przeprowadzenie renowacji, kompleksowych remontów oraz doposażenia obiektów instytucji publicznych (oświatowych, pomocowych i innych).

Realizowane były również projekty z zakresu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu jak: *Aktywność kluczem do sukcesu, Cyfrowy Białystok - przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu mieszkańców Białegostoku* wpisujące się w cel strategiczny 1 Wysoki stopień spójności społecznej i spełnienia potrzeb mieszkańców obszaru rewitalizacji cel operacyjny 1.2 Skuteczne przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu wśród mieszkańców.

Jedenaście realizowanych projektów dotyczyło poprawy infrastruktury komunikacyjnej i transportu publicznego. Efekty tych działań mogą być wykorzystane w przy wdrażaniu celu strategicznego 3 Zapewnione wysokiej jakości warunki życia mieszkańców, cel operacyjny 3.2. Poprawa dostępności komunikacyjnej zdegradowanych obszarów miasta.

Na liście zrealizowanych projektów znalazły się również te dotyczące poprawy warunków do rozwoju oferty sportowo-rekreacyjnej: *Rewaloryzacja Barokowego Ogrodu Branickich w Białymstoku - Etap I*, *Modernizacja Ośrodka Sportów Wodnych Dojlidy w Białymstoku*, które wiążą się z celem strategicznym 3 Zapewnione wysokiej jakości warunki życia mieszkańców, cel operacyjny 3.5 Atrakcyjna przestrzeń publiczna służąca wszystkim aktorom miasta.

Ważnym aspektem zapewnienia komplementarności Programy jest także **komplementarność źródeł finansowania**, która oznacza zastosowanie takiego mechanizmu łączenia finansowania z różnych funduszy, które pozwoli na uniknięcie ryzyka podwójnego finansowania. Oznacza to również uwzględnienie w źródłach finansowania zarówno środków publicznych (budżet miasta, kraju, UE), a także środków prywatnych. Źródła finansowania zostały określone i przypisane do poszczególnych przedsięwzięć w rozdziale 17. Indykatywne ramy finansowe.

17. Indykatywne ramy finansowe

Zgodnie z przyjętymi założeniami Program Rewitalizacji jest dokumentem wieloletnim. Ideą programu jest nawiązanie współpracy różnych podmiotów (instytucji miejskich, mieszkańców, organizacji pozarządowych, firm prywatnych) w zakresie realizacji projektów rewitalizacyjnych jak również w zakresie ich finansowania. Dlatego program zakłada wykorzystanie różnych źródeł finansowania projektów przy znacznym udziale środków publicznych (środki własne miasta i jednostek miejskich, fundusze zewnętrzne).

Wstępne założenia wykorzystania środków finansowych przy realizacji projektów rewitalizacyjnych zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 42. Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nazwa przedsięwzięcia	Indykatywne środki finansowe w ramach programu rewitalizacji z podziałem na źródła finansowania				
	pochozące ze źródeł krajowych publicznych	pochozące ze źródeł prywatnych	pochozące z funduszy unijnych	pochozące z innych źródeł	SUMA
Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania zabytkowego budynku przy ul. Sukiennej 5 w Białymstoku na potrzeby placówki opiekuńczo-wychowawczej wraz z rozbudową budynku gospodarczego i nowym zagospodarowaniem terenu	100 000,0	0,0	1 900 000,0 (działanie 8.4 RPOWP)	0,0	2 000 000,0
Remont i modernizacja budynku przy ul. Ciepłej 4	300 000,0	0,0	5 700 000,0 (działanie 8.4 RPOWP)	0,0	6 000 000,0
Program zagospodarowania terenów w dolinie rzeki Białej w Białymstoku realizowany etapami	50 000 000,0	0,0	150 000 000,0	0,0	200 000 000,0
Koncepcja zagospodarowania terenów zieleni na Osiedlu Bema w Białymstoku	150 000,0	0,0	2 850 000,0 (działanie 8.5 RPOWP)	0,0	3 000 000,0*
Białystok miastem wyciągającym dłoń do potrzebujących	125 000,0	0,0	2 375 000,0 (działanie 8.4 (poddz. 8.4.2) RPOWP)	0,0	2 500 000,0
Nowa szansa na nowe życie w mieszkaniach	170 000,0	0,0	3 230 000,0 (działanie 8.4	0,0	3 400 000,0

Nazwa przedsięwzięcia	Indykatywne środki finansowe w ramach programu rewitalizacji z podziałem na źródła finansowania				
	pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	pochodzące ze źródeł prywatnych	pochodzące z funduszy unijnych	pochodzące z innych źródeł	SUMA
treningowych dla osób bezdomnych			(poddz. 8.4.2) RPOWP)		
Centrum Aktywności Lokalnej na Włókienniczej	100 000,0	0,0	1 900 000,0 (działanie 8.5 RPOWP)	0,0	2 000 000,0
Aktywny Antoniuk	40 000,0	0,0	760 000,0 (działanie 8.5 RPOWP)	0,0	800 000,0
Dawna Misja Barbikańska centrum życia kulturalnego	100 000,0	0,0	1 900 000,0 (działanie 8.4 (poddz. 8.4.2))	0,0	2 000 000,0
STAROTEKA - biblioteka multimedialna, formalnie filia biblioteczna	150 000,0	0,0	2 850 000,0 (działanie 8.4 (poddz. 8.4.2))	0,0	3 000 000,0
Termomodernizacja Szkoły Podstawowej Nr 11 z oddziałami integracyjnymi im. K. Makuszyńskiego w Białymstoku	75 000,0	0,0	1 425 000,0 (działanie 8.5 RPOWP)	0,0	1 500 000,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgłoszonych kart projektów

* Szacowany koszt zaproponowany przez Wykonawcę opracowania

18. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie miasta w proces rewitalizacji

---

Zasada partnerstwa i partycypacji

Jedną z głównych zasad, na których opierać powinien się każdy program rewitalizacji jest zasada partnerstwa i partycypacji. Zgodnie z Wytycznymi Ministerstwa Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 r. *prace nad przygotowaniem programu, bądź jego aktualizacją, jak również wdrażanie (realizacja) programu oparte są na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością obszarów rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.*

Interesariusze Programu Rewitalizacji

Interesariuszami Programu rewitalizacji są przede wszystkim:

- a) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczysti nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego,
- b) pozostali mieszkańcy miasta,
- c) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze miasta działalność gospodarczą,
- d) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze miasta działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- e) przedstawiciele jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostek organizacyjnych,
- f) organy władzy publicznej,
- g) podmioty, inne niż wymienione w powyższym punkcie, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

W procesie rewitalizacji ważne jest, aby poziom natężenia partycypacji, czy stopień zaangażowania interesariuszy Programu, wzrastał od znikomego przejawiającego się wyłączenie informowaniem strony społecznej o podejmowanych działaniach poprzez średni poziom natężenia, który poza informowaniem zawiera w sobie element konsultacji, czyli dostarczania wypracowanych rezultatów i zbierania uwag oraz opinii na ich temat, do wysokiego poziomu natężenia partycypacji, czyli współdecydowania i współdziałania strony społecznej z władzą lokalną i innymi partnerami społeczno-gospodarczymi działającymi na obszarze.

Mechanizmy włączania interesariuszy Programu na poszczególnych etapach procesu rewitalizacji

Interesariusze Programu Rewitalizacji byli zachęceni do włączenia się do prac nad dokumentem już na etapie prowadzonej **delimitacji obszaru**. Pierwszym elementem było zbieranie opinii mieszkańców w formie

badania ankietowego, którego celem było zidentyfikowanie obszarów problemowych występujących na terenie miasta oraz poznanie potrzeb rewitalizacyjnych.

Badanie przeprowadzono na próbie 3000 mieszkańców Białegostoku. Badanie realizowane było w dniach 10.10.2016-28.10.2016. Ankieterzy realizowali badanie na osiedlach mieszkalnych w dniach: 21-23 października w godz. 10:00-18:00 oraz 27-28 października w godz. 12:00-18:00 na Rynku Kościuszki oraz w okolicach skrzyżowania ul. Sienkiewicza i al. Piłsudskiego.

Po wstępnym **wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i rewitalizacji** został zorganizowany warsztat strategiczno-diagnostyczny. Warsztat odbył się 9 listopada 2016 r. o godz. 17.00 w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku. Celem warsztatu było zaprezentowanie wstępnych wyników analiz dotyczących wyznaczonych obszarów zdegradowanych, skonsultowanie wyników badań i analiz z interesariuszami Programu Rewitalizacji oraz zidentyfikowanie mocnych i słabych stron wskazanego obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Podczas warsztatu jego uczestnikom zostały zaprezentowane podstawowe informacje na temat rewitalizacji oraz etapy realizacji projektu. Następnie zostały przedstawione propozycje obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Druga część spotkania miała charakter warsztatowy. Uczestnicy pracowali w trzech grupach:

- zespół 1. sfera społeczna
- zespół 2. sfera gospodarcza
- zespół 3. sfera przestrzenno-funkcjonalna.

Zadaniem uczestników była odpowiedź na pytania pozwalające na zidentyfikowanie problemów i mocnych stron obszaru w danym podsystemie.

W dniach 7-16 listopada 2016 r. wszystkie zainteresowane osoby mogły również zgłosić swoje uwagi do projektu **diagnozy społeczno-gospodarczej** oraz propozycji wskaźników delimitacji za pomocą formularza CAWI. Robocza diagnoza została opublikowana na stronie bialystok.badanie.net wraz z formularzem zgłaszania uwag.

Kolejnym działaniem mającym na celu włączenie społeczne do prac nad dokumentem było przedstawienie założeń projektu oraz zachęcenie do zgłaszania propozycji projektów rewitalizacyjnych podczas kawiarenki obywatelskiej organizowanej przez Federację Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok. Spotkanie odbyło się 30 listopada 2016 r. o godz. 16.00.

Wszystkie spotkania miały charakter otwarty i mogła w nich wziąć udział każda zainteresowana osoba.

Na etapie **opracowywania części projekcyjnej** dokumentu zostały zorganizowane spotkania na każdym z podobszarów rewitalizacji. Łącznie, w dniach 5-9 grudnia 2016 r. zostało przeprowadzonych dziewięć

spotkań warsztatowo-konsultacyjnych, których celem było pogłębienie charakterystyki podobszarów oraz określenie potrzeb i działań rewitalizacyjnych na poszczególnych podobszarach. Podczas pracy warsztatowej uczestnicy pracowali w grupach. Zadaniem uczestników była odpowiedź na pytania pozwalające na zidentyfikowanie problemów i pogłębienie charakterystyki obszarów. Uczestnicy odpowiadali na pytania dotyczące problemów danego osiedla, identyfikowali ich przyczyny oraz wypracowywali działania służące ich przeciwdziałaniu.

W dniach 12.12.2016 r. – 6.01.2017 r. wszystkie zainteresowane osoby mogły również **zgłosić swój pomysł na rewitalizację**. W tym celu udostępniony został formularz karty projektu. Kartę w wersji papierowej można było pobrać i złożyć:

- ul. Słonimska 1 (Budynek Urzędu Miejskiego w Białymstoku),
- ul. Branickiego 3/5 (Budynek Urzędu Miejskiego w Białymstoku),
- ul. Lipowa 16 (Punkt Personalizacji Kart Miejskich BKM),
- ul. Składowa 11 (Budynek Urzędu Miejskiego w Białymstoku),
- ul. Nowy Świat 4 (Biuro Strefy Płatnego Parkowania, Punkt Kasowy).

Istniała również możliwość pobrania i złożenia karty w wersji elektronicznej ze strony http://www.bialystok.pl/pl/dla_mieszkanow/rewitalizacja/ i wysyłając na adres e-mail: rewitalizacja@eu-consult.pl

Po opracowaniu Programu rewitalizacji zostały przeprowadzone **konsultacje społeczne** dokumentu. W ramach konsultacji udostępniony został projekt dokumentu wraz z formularzem zgłaszania uwag oraz została przeprowadzona debata podsumowująca proces konsultacji społecznych. Podczas debaty zostały podsumowane wszystkie działania podjęte w ramach prac nad Programem Rewitalizacji. Ponadto zaprezentowane zostały główne założenia Programu. Każdy z uczestników miał możliwość zgłoszenia swoich uwag i opinii.

W celu jak najszerszego włączenia interesariuszy w prace nad Programem zastosowane zostały następujące **działania informacyjno-promocyjne** podsumowane w poniższej tabeli.

Tabela 43. Działania promocyjno-informacyjne

Etap	Działanie	Data	Zakres/grupa docelowa
Opracowanie diagnozy i wyznaczenie obszarów zdegradowanych	Spoty telewizyjne 10x15 s.	6.11.2016 – 8.11.2016	Całe miasto, mieszkańcy
	Plakaty w autobusach promujące warsztat strategiczno-diagnostyczny	Do 16.11.2016	Całe miasto, mieszkańcy
	200 szt. plakatów	18.10.2016 –	Całe miasto, mieszkańcy

Etap	Działanie	Data	Zakres/grupa docelowa
Opracowanie części projekcyjnej Programu rewitalizacji (część I)	A3	9.11.2016	
	Mailing do interesariuszy	31.10.2016	Wybrani losowo przedsiębiorcy, jednostki porządkowe: policja, straż miejska, straż pożarna; placówki edukacyjne: przedszkola, żłobki, szkoły podstawowe, gimnazjalne, ponadgimnazjalne (licea, szkoły zawodowe), szkoły dla dorosłych; uczelnie wyższe; instytucje pozaszkolne: Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Samorządowe Ognisko Baletowe w Białymstoku itp.; Radni osiedlowi, Radni miasta Białystok; organizacje pozarządowe.
	135 plakatów A3	28.11.2016 – 09.12.2016	Obszar rewitalizacji
	900 ulotek A6	28.11.2016 – 09.12.2016	Obszar rewitalizacji
	100 plakatów A3	01.12.2016 – 06.01.2017	Obszar rewitalizacji
	Plakaty w autobusach promujące zbieranie kart projektów	Do 6.01.2017	Obszar rewitalizacji
Opracowanie części projekcyjnej Programu rewitalizacji (część II)	Mailing do interesariuszy	01.12.2016	Wybrani losowo przedsiębiorcy, jednostki porządkowe: policja, straż miejska, straż pożarna; placówki edukacyjne: przedszkola, żłobki, szkoły podstawowe, gimnazjalne, ponadgimnazjalne (licea, szkoły zawodowe), szkoły dla dorosłych; uczelnie wyższe; instytucje pozaszkolne: Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Samorządowe Ognisko Baletowe w Białymstoku itp.; Radni osiedlowi, Radni miasta Białystok; organizacje pozarządowe.
	100 plakatów A3 promujących ankietę CAWI	27.01.2017- 27.02.2017	Całe miasto, mieszkańcy
	Plakaty w autobusach promujące ankietę CAWI)	27.01.2017- 21.02.2017	Całe miasto, mieszkańcy
	Spoty telewizyjne 30x15 s. (promujące debatę	11.02.2017 – 21.02.2017	Całe miasto, mieszkańcy

Etap	Działanie	Data	Zakres/grupa docelowa
	oraz ankietę CAWI)		
	Mailing do interesariuszy (debata)	14.02.2017	Wybrani losowo przedsiębiorcy, jednostki porządkowe: policja, straż miejska, straż pożarna; placówki edukacyjne: przedszkola, żłobki, szkoły podstawowe, gimnazjalne, ponadgimnazjalne (licea, szkoły zawodowe), szkoły dla dorosłych; uczelnie wyższe; instytucje pozaszkolne: Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Samorządowe Ognisko Baletowe w Białymstoku itp.; Radni osiedlowi, Radni miasta Białystok; organizacje pozarządowe.

Źródło: opracowanie własne

Poza działaniami na etapie opracowywania Programu rewitalizacji istotny jest także udział strony społecznej na etapie wdrażania i monitorowania rezultatów Programu rewitalizacji. Ten udział może przejawiać się m.in. wspólną realizacją projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zgodnie z zasadą partnerstwa. Realizacja wspólnych przedsięwzięć między samorządem lokalnym, a organizacjami pozarządowymi i innymi partnerami społeczno-gospodarczymi będzie realizowana poprzez nawiązywanie partnerstw, których inicjatorem może być zarówno Miasto jak i poszczególni interesariusze Programu.

Ważnym elementem związanym z włączaniem mieszkańców jest zaplanowanie w ramach Programu Rewitalizacji jednego z kierunków działań, który będzie służył zwiększeniu stopnia komunikacji poprzez rozwój form dialogu i komunikacji społecznej, wprowadzanie nowych form i narzędzi komunikacji oraz konsultacji, prowadzenia akcji informacyjnych.

W związku z tym przewiduje się na etapie wdrażania Programu rewitalizacji następujących działań przyczyniających się do zwiększenia zaangażowania społeczności lokalnej m.in.:

- 1) Zamieszczanie informacji dotyczących procesu rewitalizacji na stronie miasta Białegostoku.
- 2) Upublicznianie informacji nt. realizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz aktualizowanie danych dotyczących postępów prac, osiągniętych rezultatów.
- 3) Publikowanie informacji zachęcających do włączenia się w realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych, a także możliwości i sposobów zaangażowania się w dane przedsięwzięcie.
- 4) Identyfikowanie liderów lokalnych oraz wspieranie rozwoju podejmowanych inicjatyw lokalnych.
- 5) Organizowanie spotkań, które będą przyjmowały formę wspólnych działań sąsiedzkich. Inicjowanie akcji, które w dalszej perspektywie czasu będą kontynuowane przez samych mieszkańców.
- 6) Zwiększenie zakresu konsultacji dotyczącej proponowanej oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej z szerokim gronem odbiorców.

- 7) Promowanie i upublicznianie pomysłów na działania o charakterze rewitalizacyjnym zgłoszone przez mieszkańców.
- 8) Utworzenie bazy potencjalnych partnerów społeczno-gospodarczych oraz banku pomysłów rewitalizacyjnych.

Społeczność lokalna powinna mieć również możliwość bieżącego śledzenia efektów procesu, w który się angażowała, dlatego ważne jest włączenie mieszkańców i innych interesariuszy w proces monitorowania i oceny rezultatów Programu rewitalizacji. W związku z tym przewiduje się realizację następujących działań:

- 1) Prowadzenie monitoringu umożliwiającego analizowanie zachodzących zmian wynikających z realizacji Programu rewitalizacji.
- 2) Upublicznianie sprawozdań z prowadzonego monitoringu i oceny rezultatów Programu Rewitalizacji, co przyczyniać się będzie do zwiększenia jawności i przejrzystości realizowanych działań.
- 3) Badanie opinii mieszkańców nt. realizowanego procesu.
- 4) Organizację spotkań podsumowujących realizację poszczególnych etapów Programu Rewitalizacji.

W załączniku nr 1 znajdują się raporty z przeprowadzonych działań partycypacyjnych.

19. System realizacji (wdrażania) Programu rewitalizacji

Rewitalizacja to kompleksowy proces łączący w sobie działania z różnych sfer, ale jednocześnie wymagający zaangażowania wszystkich podmiotów odpowiedzialnych za realizację poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz osób, w których kompetencji leży wykonywanie działań związanych z przygotowaniem, wdrażaniem i monitorowaniem Programu rewitalizacji. Dlatego też ważnym elementem jest zaplanowanie spójnego i efektywnego systemu zarządzania, który pozwoli na osiągnięcie zakładanych rezultatów.

Jednocześnie należy pamiętać, że Program rewitalizacji jest jednym z programów operacyjnych. Jak zostało wskazane w rozdziale 2 konieczność opracowania Programu rewitalizacji wpisuje się w zakładane cele Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2011-2020 plus. Przyjęte w Programie rewitalizacji cele i kierunki działań są spójne z tymi przewidzianymi w Strategii, dlatego też system wdrażania Programu rewitalizacji musi uwzględniać system zarządzania przyjęty w przypadku realizacji Strategii.

Zakłada się, że Miasto będzie koordynatorem całego procesu związanego z rewitalizacją. Nie oznacza to, że będzie wyłącznym realizatorem przedsięwzięć. Rola poszczególnych podmiotów zaangażowanych w proces rewitalizacji będzie zależała od charakteru podejmowanych działań (realizator działań, oceniający rezultaty działań, użytkownik działań). Struktura zarządzania Programem rewitalizacji została przedstawiona na schemacie.

Za zarządzanie Programem rewitalizacji odpowiedzialny jest Prezydent Miasta Białegostoku, który podejmuje kluczowe decyzje związane z prowadzeniem procesu rewitalizacji. Wszystkie operacyjne działania związane z wdrażaniem i monitorowaniem Programu zlecane będą przez Prezydenta Pełnomocnikowi/Koordinatorowi ds. rewitalizacji, który będzie kierował specjalnie wydzieloną w strukturach Urzędu Miejskiego komórką ds. koordynowania, wdrażania, nadzorowania i monitorowania Programu rewitalizacji.

W strukturze zarządzania powinien być powołany Zespół opiniująco-doradczy, któremu będzie przewodniczył I Zastępca Prezydenta podlegający Prezydentowi. Zespół opiniująco-doradczy zastąpi dotychczasowy zespół zadaniowy do spraw koordynacji prac nad przygotowaniem projektu Programu rewitalizacji miasta Białegostoku powołany Zarządzeniem wewnętrznym Nr 4/17 Prezydenta Miasta Białegostoku z dnia 17 stycznia 2017 r. Dotychczasowy Zespół składa się z przedstawicieli poszczególnych komórek merytorycznych Urzędu Miejskiego tj.:

- Departamentu Spraw Społecznych,
- Departamentu Urbanistyki,
- Biura Funduszy Europejskich,
- Departamentu Strategii i Rozwoju,
- Departamentu Kultury, Promocji i Sportu,
- Departamentu Skarbu,

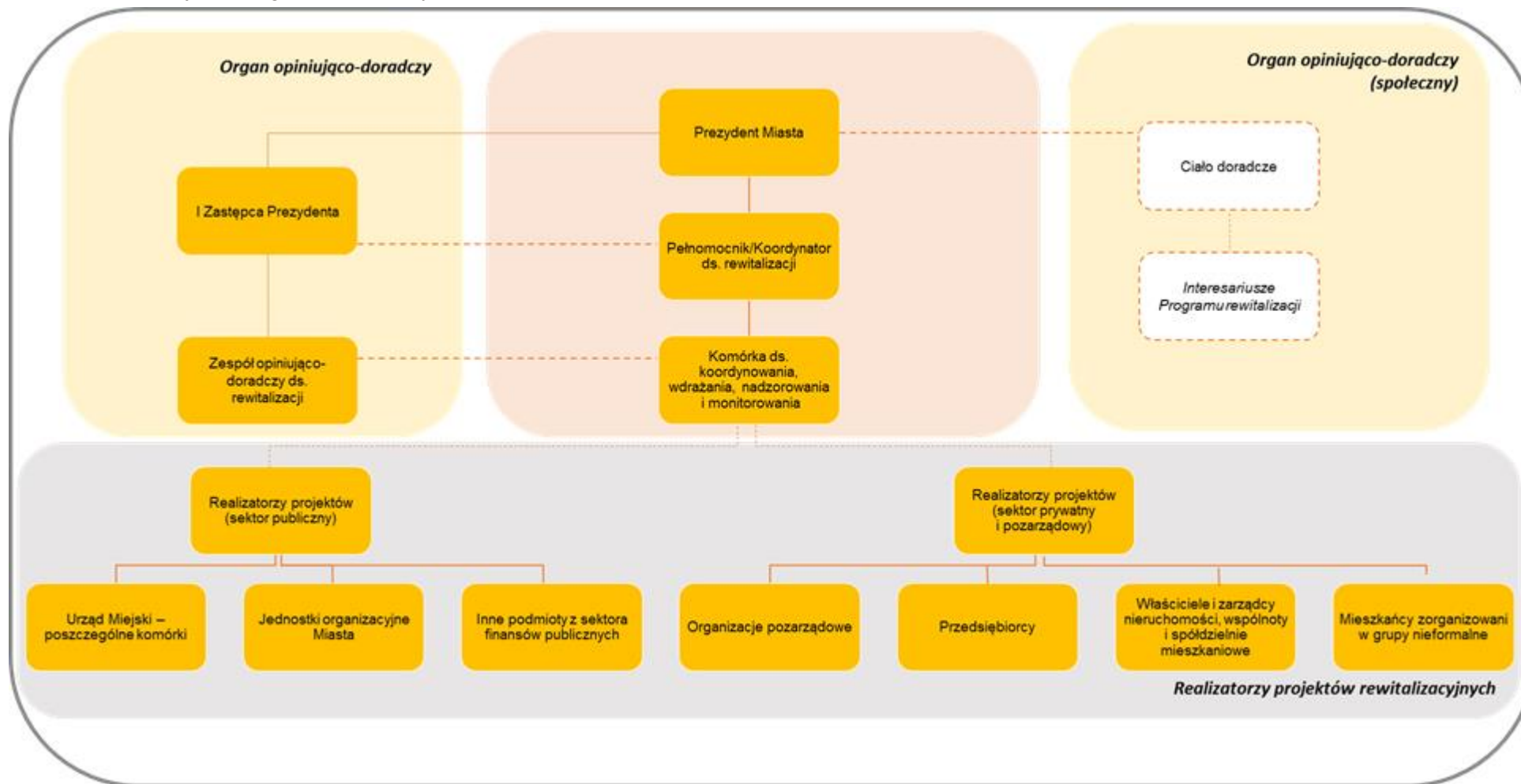

- Biura Prawnego,
- Biura Zamówień Publicznych,
- Departamentu Komunikacji Społecznej.

W strukturze powinny być wyodrębnione także społeczne organy opiniujące. Z jednej strony są to wszyscy interesariusze Programu zainteresowani procesem rewitalizacji, a z drugiej strony zakłada się powstanie ciała doradczego przy Prezydencie złożonego z przedstawicieli strony społecznej.

Kolejną grupą podmiotów wyodrębnioną w strukturze zarządzania będą podmioty będące realizatorami projektów rewitalizacyjnych. Podmioty te mogą samodzielnie realizować poszczególne przedsięwzięcia rewitalizacyjne bądź w partnerstwie. Jednocześnie rolą poszczególnych realizatorów jest raportowanie do Komórki ds. koordynowania, wdrażania, nadzorowania i monitorowania Programu rewitalizacji na temat osiągniętych rezultatów poszczególnych projektów, informowanie o postępach i ryzykach związanych z realizacją projektów.

Rysunek 44. Struktura zarządzania Programem rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

W systemie zarządzania wyznaczono trzy główne zadania, w ramach których wskazano działania dla poszczególnych podmiotów w strukturze:

1. Planowanie i realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
2. Monitorowanie i ocena rezultatów Programu rewitalizacji.
3. Upublicznianie rezultatów działań podejmowanych w ramach wdrażania Programu rewitalizacji.

Tabela 44. Matryca zadań w systemie zarządzania Programem rewitalizacji

Funkcja/Etap	Planowanie i realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych	Monitorowanie i ocena rezultatów Programu rewitalizacji	Upublicznianie rezultatów działań podejmowanych w ramach wdrażania Programu rewitalizacji
Pełnomocnik/ Koordynator ds. rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Identyfikowanie i nawiązywanie współpracy z podmiotami społeczno-gospodarczymi w celu realizacji wspólnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych • Określanie wytycznych do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych • Ustalanie i akceptowanie sposobu realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych • Koordynowanie współpracy w przypadku realizacji projektów przez różne podmioty 	<ul style="list-style-type: none"> • Nadzorowanie i kontrolowanie realizowanych projektów pod kątem jakości wykonania, zakładanych terminów i optymalizacji kosztów • Nadzorowanie procesu monitorowania i oceny rezultatów Programu Rewitalizacji • Koordynowanie prac komórki ds. koordynowania, wdrażania i nadzorowania Programu rewitalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> • Udział w spotkaniach, wydarzeniach mających na celu promowanie i informowanie o rezultatach prowadzonego procesu rewitalizacji • Akceptowanie sprawozdań z realizacji Programu rewitalizacji • Przyjmowanie i analizowanie opinii zgłaszanych przez Zespół opiniująco-doradczy i ciało doradcze ze strony społecznej
Komórka ds. koordynowania, wdrażania, nadzorowania i monitorowania Programu rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Ustalanie szczegółowych harmonogramów realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych i ich aktualizacja • Przygotowanie wniosków o dofinansowanie w przypadku projektów realizowanych przez Urząd Miejski • Pomoc w pozyskaniu dofinansowania ze źródeł zewnętrznych w przypadku 	<ul style="list-style-type: none"> • Pozyskiwanie i przetwarzanie danych dot. realizacji Programu Rewitalizacji • Odpowiadanie za odpowiedni przepływ informacji związanych z Programu Rewitalizacji • Prowadzenie monitoringu wskaźników rozwoju społeczno- 	<ul style="list-style-type: none"> • Realizacja działań informacyjnych związanych z prowadzonym procesem rewitalizacji i realizowanymi przedsięwzięciami • Prowadzenie aktywnych działań na rzecz zachęcania mieszkańców do zaangażowania i włączenie się w realizację działań

Funkcja/Etap	Planowanie i realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych	Monitorowanie i ocena rezultatów Programu rewitalizacji	Upublicznianie rezultatów działań podejmowanych w ramach wdrażania Programu rewitalizacji
	<p>projektów realizowanych przez partnerów społeczno-gospodarczych</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koordynowanie procesu związanego z doradztwem w zakresie prawnym i finansowym w zakresie dot. realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych • Koordynowanie procesu zamówień publicznych w ramach wdrażanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych • Współpraca z komórkami i jednostkami organizacyjnymi Urzędu Miejskiego w realizacji projektów rewitalizacyjnych • Ogłaszanie naborów na zgłaszanie dodatkowych projektów rewitalizacyjnych • Gromadzenie i tworzenie bazy projektów zgłaszanych przez podmioty społeczno-gospodarcze i mieszkańców 	<p>gospodarczego obszaru rewitalizacji (diagnozowanie sytuacji problemowych)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie monitoringu realizacji Programu rewitalizacji (gromadzenie i weryfikacja danych, przeprowadzenie badań opinii) • Okresowe przygotowywanie sprawozdań z realizacji Programu rewitalizacji 	<p>rewitalizacyjnych</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie strony internetowej/zakładki poświęconej rewitalizacji w Białymstoku
Realizatorzy projektów (sektor publiczny, prywatny i pozarządowy)	<ul style="list-style-type: none"> • Określenie warunków brzegowych realizowanego przedsięwzięcia • Przygotowanie bądź współpraca przy opracowaniu wniosków o dofinansowanie • Realizacja projektu, finansowanie i rozliczanie 	<ul style="list-style-type: none"> • Monitorowanie wskaźników produktu i rezultatu danego projektu • Systematyczne i terminowe przekazywanie niezbędnych informacji do Pełnomocnika ds. rewitalizacji • Ocena propozycji nowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie dostępu do informacji stronie społecznej odnośnie do realizowanego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego • Przygotowywanie niezbędnych informacji odnośnie przedsięwzięcia do umieszczenia na stronie prowadzonej przez Komórkę ds. koordynowania, wdrażania i nadzorowania Programu rewitalizacji
Zespół opiniujący-	<ul style="list-style-type: none"> • Udzielanie wsparcia merytorycznego w zakresie swoich kompetencji Komórcze ds. 	<ul style="list-style-type: none"> • Przekazywanie swoich opinii nt. dokumentów związanych 	<ul style="list-style-type: none"> • Angażowanie się oraz zachęcanie osób ze swojego otoczenia do

Funkcja/Etap	Planowanie i realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych	Monitorowanie i ocena rezultatów Programu rewitalizacji	Upublicznianie rezultatów działań podejmowanych w ramach wdrażania Programu rewitalizacji
doradczy ds. rewitalizacji	koordynowania, wdrażania, nadzorowania i monitorowania Programu rewitalizacji <ul style="list-style-type: none"> • Współpraca przy realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych 	z prowadzonym procesem rewitalizacji, sprawozdań okresowych	włączenia się w działania rewitalizacyjne
Ciało doradcze ze strony społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • Współpraca przy realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Przekazywanie swoich opinii nt. dokumentów związanych z prowadzonym procesem rewitalizacji, sprawozdań okresowych • Ocena propozycji nowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Angażowanie się oraz zachęcanie osób ze swojego otoczenia do włączenia się w działania rewitalizacyjne

Źródło: opracowanie własne

20. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

---

Bardzo ważnym elementem procesu rewitalizacji jest prowadzenie rzetelnego monitoringu skuteczności wdrażanych działań i podejmowanych projektów. W celu skutecznego przeprowadzenia procesu rewitalizacji, efektywnego wykorzystania zasobów, szczególnie finansowych, niezbędnym jest przeprowadzanie analiz podejmowanych czynności na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej.

System monitoringu wzmocni proces koordynacji wdrażania i zarządzania procesem rewitalizacji jak również przyczyni się do wzrostu poczucia odpowiedzialności za podejmowane działania.

Założeniem systemu monitoringu jest ocena przyjętej logiki interwencji, zgodnie z którą wykorzystywane zasoby mają przyczynić się do wypracowania określonych produktów, przez co zostaną osiągnięte odpowiednie rezultaty.

Monitoring realizacji Programu rewitalizacji będzie oparty na zasadach:

- partnerstwa i wielopodmiotowości: informacje będą pozyskiwane od szerokiego grona interesariuszy programu, reprezentujących różne obszary działania,
- spójności programowej: informacje dotyczą różnych poziomów wdrażania od poszczególnych projektów po dane przedstawiające osiągnięcie założonych celów,
- spójności strategicznej: monitoring będzie spójny z istniejącym w mieście monitoringiem dotyczącym wdrażania dokumentów strategicznych,
- elastyczności: co umożliwi dostosowywanie systemu oceny oraz opracowanych wskaźników do danej sytuacji, zaobserwowanych zmian i powstałych potrzeb,
- ciągłości: co znaczy, że będzie prowadzony w sposób ciągły, w ustalonych przedziałach czasowych,
- łączenia źródeł danych: w systemie monitoringu będą wykorzystywane przede wszystkim dane ilościowe, ale także jakościowe pozwalające na dogłębną interpretację zebranych danych oraz formułowania propozycji zmian.

Działania monitoringu będą się odnosiły do pomiaru wskaźników w kontekście produktów i rezultatów.

Wskaźniki zostaną zaprojektowane w oparciu o następujące kryteria:

- mierzalność – wskaźniki powinny być możliwe do zmierzenia na odpowiednio wysokim poziomie dokładności,
- rzetelność – pomiar wskaźników powinien być dokonywany w sposób obiektywny, za każdym razem na tych samych zasadach,
- trafność – wskaźniki powinny odzwierciedlać rzeczywisty poziom realizacji celów, a więc być dobrane tak, aby odzwierciedlać rzeczywiste wyniki działań,

- dostępność – wskaźniki powinny być dostępne dla osób lub instytucji dokonujących ewaluacji, ich pozyskanie powinno być proste i nie wymagać nadmiernych nakładów finansowych ani czasowych.

System monitoringu stanowi także nawiązanie do wykonanych diagnoz oraz odnosi się do zidentyfikowanych problemów. Wskaźniki odnoszą się do osiągnięcia określonych celów oraz oceny sytuacji na obszarze rewitalizacji.

W poniższych tabelach przedstawiono zbiór wskaźników, które posłużą do określenia poziomu realizacji celów LPR oraz do diagnozowania zmian sytuacji na obszarze rewitalizacji.

Tabela 45. Wskaźniki realizacji celów Programu rewitalizacji

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Wskaźniki
Wysoki stopień spójności społecznej i spełnienia potrzeb mieszkańców obszaru rewitalizacji	Silne więzi społeczne i wysokie poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców miasta	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba mieszkańców bezpośrednio objęta projektami rewitalizacyjnymi w zakresie tworzenia więzi społecznych oraz tożsamości lokalnej 2. Liczba i wartość projektów realizowana przez różne podmioty w zakresie tworzenia więzi społecznych oraz tożsamości lokalnej 3. Liczba lokalnych organizacji pozarządowych 4. Liczba przeprowadzonych wydarzeń i przedsięwzięć integrujących lokalną społeczność (w tym przedsięwzięć podwórkowych), budujących pozytywny wizerunek osiedli
	Skuteczne przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu wśród mieszkańców	<ol style="list-style-type: none"> 5. Liczba mieszkańców bezpośrednio objęta projektami rewitalizacyjnymi w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu 6. Liczba osób bezrobotnych objętych wsparciem w ramach programu rewitalizacji 7. Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub wykluczonych społecznie³³ objętych wsparciem w ramach programu rewitalizacji

³³ Pojęcie wykluczenia społecznego jest stosowane w sytuacji, gdy dana osoba lub grupa społeczna będąca członkiem społeczeństwa nie jest zdolna do uczestnictwa w ważnych aspektach życia społecznego. O sytuacji wykluczenia społecznego mówimy również w momencie niemożności uczestnictwa w normalnych aktywnościach obywateli a także w momencie pełnego lub ograniczonego dostępu do – uznawanych za ważne – instytucji i usług społecznych a także zasobów gospodarczych. Wykluczeniem społecznym jest także odmowa podstawowych praw socjalnych rozumiana jako *proces erozji uznania i szacunku dla praw obywatelskich, od których zależą środki do życia oraz jego poziom* (na podstawie definicji dr hab. Ryszarda Szarfenberga).

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Wskaźniki
	Zwiększona dostępność do usług społecznych dla mieszkańców	8. Liczba mieszkańców bezpośrednio objęta projektami rewitalizacyjnymi w zakresie zwiększania dostępności do usług społecznych 9. Liczba i wartość projektów realizowana przez różne podmioty w zakresie zwiększania dostępności do usług społecznych 10. Liczba organizacji pozarządowych objętych wsparciem w ramach programu rewitalizacji
	Wysoka jakość i dostępność opieki nad dziećmi oraz oświaty i edukacji	11. Liczba mieszkańców bezpośrednio objęta projektami rewitalizacyjnymi w zakresie poprawy jakości i dostępności opieki nad dziećmi oraz oświaty i edukacji 12. Liczba i wartość projektów realizowana przez różne podmioty w zakresie poprawy jakości i dostępności opieki nad dziećmi oraz oświaty i edukacji
	Poprawa poziomu i poczucia bezpieczeństwa w mieście	13. Liczba mieszkańców bezpośrednio objęta projektami rewitalizacyjnymi w zakresie poprawy poziomu i poczucia bezpieczeństwa w mieście 14. Liczba i wartość projektów realizowana w zakresie poprawy poziomu i poczucia bezpieczeństwa w mieście
Zaktywizowane zawodowo społeczeństwo i rozwinięty pod względem gospodarczym obszar rewitalizacji	Wzrost aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców	15. Liczba mieszkańców bezpośrednio objęta projektami rewitalizacyjnymi w zakresie wzrostu aktywności zawodowej i przedsiębiorczości 16. Liczba przedsiębiorstw objęta projektami rewitalizacyjnymi w zakresie wzrostu aktywności zawodowej i przedsiębiorczości 17. Liczba i wartość projektów realizowana przez różne podmioty w zakresie wzrostu aktywności zawodowej i przedsiębiorczości
	Wysoki poziom dostępności do usług dla mieszkańców	18. Liczba mieszkańców bezpośrednio objęta projektami rewitalizacyjnymi w zakresie dostępności do usług dla mieszkańców 19. Liczba przedsiębiorstw bezpośrednio objęta projektami rewitalizacyjnymi w zakresie dostępności do usług dla mieszkańców 20. Liczba i wartość projektów realizowana przez różne podmioty w zakresie dostępności do usług dla mieszkańców
	Wzrost poziomu atrakcyjności gospodarczej obszarów	21. Liczba i wartość projektów realizowana przez różne podmioty w zakresie wzrostu poziomu atrakcyjności gospodarczej obszarów 22. Liczba przedsiębiorstw bezpośrednio objęta projektami rewitalizacyjnymi w zakresie wzrostu poziomu atrakcyjności gospodarczej obszarów
Zapewnione wysokiej jakości warunki życia mieszkańców	Infrastruktura społeczna dostosowana do potrzeb mieszkańców oraz działających organizacji pozarządowych	23. Liczba podmiotów uczestnicząca w projektach rewitalizacyjnych w zakresie dostosowania infrastruktury społecznej do potrzeb mieszkańców oraz działających organizacji pozarządowych 24. Liczba i wartość projektów realizowana przez różne podmioty w zakresie dostosowania infrastruktury społecznej do potrzeb mieszkańców oraz działających organizacji pozarządowych 25. Liczba i powierzchnia obiektów poddana renowacjom oraz

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Wskaźniki
		remontom
	Poprawa dostępności komunikacyjnej zdegradowanych obszarów miasta	26. Liczba mieszkańców bezpośrednio objęta projektami rewitalizacyjnymi w zakresie poprawy dostępności komunikacyjnej zdegradowanych obszarów miasta 27. Liczba i wartość projektów realizowana przez różne podmioty w zakresie poprawy dostępności komunikacyjnej zdegradowanych obszarów miasta
	Atrakcyjna przestrzeń publiczna służąca wszystkim mieszkańcom miasta	28. Liczba mieszkańców bezpośrednio objęta projektami rewitalizacyjnymi w zakresie aranżacji przestrzeni publicznej 29. Liczba i wartość projektów realizowana przez różne podmioty w zakresie aranżacji przestrzeni publicznej 30. Powierzchnia urządzonych i wyremontowanych przestrzeni publicznych
	Wysoki poziom środowiskowych walorów życia mieszkańców	31. Liczba mieszkańców bezpośrednio objęta projektami rewitalizacyjnymi w zakresie poprawy środowiskowych walorów życia mieszkańców 32. Liczba i wartość projektów realizowana przez różne podmioty w zakresie poprawy środowiskowych walorów życia mieszkańców 33. Powierzchnia terenów zielonych zrehabilitowana, poddana renowacjom, urządzona w ramach rewitalizacji
	Poprawa warunków mieszkaniowych	34. Liczba mieszkańców bezpośrednio objęta projektami rewitalizacyjnymi w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych 35. Liczba i wartość projektów realizowana przez różne podmioty w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych 36. Powierzchnia i liczba budynków mieszkaniowych poddana remontom i modernizacjom

Źródło: opracowanie własne

Tabela 46. Wskaźniki oceny sytuacji w obszarze rewitalizacji

Sfera	Wskaźniki
Społeczna	<ol style="list-style-type: none"> Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców Liczba rodzin objętych pomocą asystentów rodziny na 1000 mieszkańców Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców Liczba przestępstw - przemoc domowa na 1000 mieszkańców Liczba osób bezrobotnych (zarejestrowanych) na 1000 mieszkańców Liczba osób bezrobotnych biorących udział w szkoleniach na 1000 mieszkańców Liczba bezrobotnych mężczyzn na 1000 mieszkańców Liczba bezrobotnych kobiet na 1000 mieszkańców Liczba bezrobotnych do 25 roku życia na 1000 mieszkańców Liczba bezrobotnych powyżej 50 roku życia na 1000 mieszkańców Liczba długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców Liczba bezrobotnych bez kwalifikacji na 1000 mieszkańców Liczba osób objętych pomocą społeczną ze względu na bezrobocie na 1000 mieszkańców Liczba osób bezrobotnych biorących udział w szkoleniach na 1000 mieszkańców Liczba uczniów nieotrzymujących promocji do następnej klasy na 1000 mieszkańców Średnie wyniki z egzaminów kończących naukę na danym poziomie edukacji

Sfera	Wskaźniki
	17. Liczba uczniów z problemami wychowawczymi w szkołach podstawowych i gimnazjum na 1000 mieszkańców 18. Liczba przestępstw bójki, rozboje, pobicia na 1000 mieszkańców
Gospodarcza	19. Liczba przedsiębiorstw na 1000 mieszkańców 20. Liczba nowozarejestrowanych przedsiębiorstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
Przestrzenno-funkcjonalna	21. Powierzchnia obszarów rekreacji i miejsc spotkań dla mieszkańców na 1000 mieszkańców 22. Powierzchnia obszarów rekreacji i miejsc spotkań dla mieszkańców na km ² powierzchni 23. Długość dróg i chodników poddana modernizacjom i remontom na 1000 mieszkańców
Techniczna	24. Powierzchnia budynków poddana remontom i modernizacjom na 1000 mieszkańców
Środowiskowa	25. Powierzchnia terenów zielonych na 1000 mieszkańców 26. Powierzchnia terenów zielonych na km ² powierzchni

Źródło: opracowanie własne

System monitoringu będzie realizowany w oparciu o cztery, cyklicznie powtarzane kroki:

1. Przeprowadzenie procedury monitoringu
2. Interpretacja wyników
3. Przedstawienie wypracowanych na tej podstawie zmian w Programie oraz systemie wdrażania LPR
4. Wprowadzenie realnych zmian w Programie i systemie jego wdrażania

Zakłada się, że dokonywana ocena będzie miała charakter zarówno instrumentalny jak i koncepcyjny. W wymiarze instrumentalnym dokonywana ocena będzie podstawą do dokonywania niezbędnych korekt, w koncepcyjnym pozwoli na stworzenie okazji do gromadzenia niezbędnej wiedzy o procesie rewitalizacji. Równocześnie zarówno ewaluacja mid-term jak i ex-post będą podstawą do rozważań na temat skuteczności realizowanych działań oraz tworzenia bazy wiedzy i dobrych praktyk³⁴.

Monitoring programu rewitalizacji będzie dokonywany w cyklu rocznym, pierwszy za rok 2018. Podmiotem odpowiedzialnym za ten proces będzie Komórka ds. koordynowania, wdrażania, nadzorowania i monitorowania Programu rewitalizacji. Za zbieranie wymaganych do monitoringu danych odpowiedzialne będą podmioty realizujące poszczególne przedsięwzięcia oraz wyżej wymieniona komórka, a także w miarę możliwości podmioty niezależne prowadzące swoje statystyki jak np. Powiatowy Urząd Pracy, Komenda Policji. Każdy z podmiotów odpowiedzialnych za zbieranie i dostarczanie danych zobowiązany będzie do przesłania informacji na temat poziomu osiągniętych wskaźników.

³⁴ Olejniczak, Karol. Mechanizmy wykorzystania ewaluacji. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, 2008. ISBN 978-83-7383-306-7.

Za gromadzenie i weryfikację danych będzie odpowiadała Komórka ds. koordynowania, wdrażania, nadzorowania i monitorowania Programu rewitalizacji – wyznaczona w strukturach Urzędu Miejskiego. Do zadań komórki będzie należało organizowanie bądź zlecenie badań opinii mieszkańców dotyczącego oceny mieszkańców nt. skuteczności procesu rewitalizacji, a także dokonanie oceny pozyskanych danych i sporządzenie na tej podstawie sprawozdania zawierającego wnioski i rekomendacje z przeprowadzonych czynności.

Sprawozdania związane z realizacją procesu rewitalizacji będą corocznie publikowane za pomocą strony internetowej miasta oraz Biuletynu Informacji Publicznej.

Program Rewitalizacji będzie też cyklicznie weryfikowany oraz aktualizowany. Proces ten będzie przeprowadzany przy udziale organów opiniujących – ciała doradczego ze strony społecznej oraz powołanego Zespołu opiniująco-doradczego ds. rewitalizacji. Program po aktualizacji będzie podlegał konsultacjom społecznym i po uwzględnieniu uwag z tego procesu zostanie wdrożony w życie.

21. Spis rysunków, tabel i wykresów

Spis rysunków:

Rysunek 1. Etapy tworzenia Programu Rewitalizacji

Rysunek 2. Podział Białegostoku na osiedla

Rysunek 3. Liczba ludności w Białymstoku (zameldowanie stałe) według osiedli (2015 r.)

Rysunek 4. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców osiedla w roku 2015

Rysunek 5. Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców osiedla w roku 2015

Rysunek 6. Liczba aktywnych seniorów na 1000 mieszkańców osiedla w roku 2015

Rysunek 7. Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców osiedla w roku 2015

Rysunek 8. Obszary zdegradowane (liczba obszarów problemowych powyżej średniej) w sferze społecznej według osiedli

Rysunek 9. Liczba nowozarejestrowanych przedsiębiorstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców osiedla w roku 2015

Rysunek 10. Mapa obszaru Podstrefy Białystok Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej

Rysunek 11. Obszary zdegradowane (liczba obszarów problemowych powyżej średniej) w sferze gospodarczej według osiedli

Rysunek 12. Zielen w osiedlach Białegostoku – Parki i skwery

Rysunek 13. Zielen w osiedlach Białegostoku – Lasy

Rysunek 14. Stężenia poszczególnych zanieczyszczeń (pyłu zawieszonego - PM_{2,5}, PM₁₀ 24h, PM₁₀ rok, benzo(a)pirenu - B(a)P) pochodzących z emisji łącznej w strefie aglomeracji białostockiej w 2012 r.

Rysunek 15. Mapa akustyczna Białegostoku. Poziom hałasu średni dobowy

Rysunek 16. Wyroby azbestowe na terenie miasta

Rysunek 17. Powierzchnia miejsc występowania wyrobów azbestowych w przeliczeniu na km² osiedla w roku 2014 [m²/km²]

Rysunek 18. Obszary zdegradowane (liczba obszarów problemowych powyżej średniej) w sferze środowiskowej według osiedli

Rysunek 19. Kierunki rozwoju infrastruktury w Białymstoku

Rysunek 20. Schemat Białostockiej Komunikacji Miejskiej

Rysunek 21. Podstrefy płatnego parkowania

Rysunek 22. Rozmieszczenie obiektów sportowych i turystycznych w Białymstoku według osiedli

Rysunek 23. Sieć dróg rowerowych

Rysunek 24. Rozmieszczenie obiektów kulturalnych na terenie Białegostoku według osiedli

Rysunek 25. Rozmieszczenie punktów opieki zdrowotnej na terenie miasta Białegostoku według osiedli

Rysunek 26. Pokrycie miasta Białegostoku Planami Zagospodarowania Przestrzennego

Rysunek 27. Gęstość zaludnienia w podziale na osiedla w roku 2015

Rysunek 28. Obszary zdegradowane (liczba obszarów problemowych powyżej średniej) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej według osiedli

Rysunek 29. Liczba budynków niskoemisyjnych na 1 km² osiedla w roku 2015

Rysunek 30. Liczba budynków mieszkalnych zbudowanych przed 1970 rokiem na 1km² osiedla w roku 2015

Rysunek 31. Obszary zdegradowane (liczba obszarów problemowych powyżej średniej) w sferze technicznej według osiedli

Rysunek 32. Granice obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Rysunek 33. Granice osiedla Centrum

Rysunek 34. Granice osiedla Sienkiewicza

Rysunek 35. Granice osiedla Przydworcowe

Rysunek 36. Granice osiedla Antoniuk

Rysunek 37. Granice osiedla Skorupy

Rysunek 38. Granice obszaru rewitalizacji w ramach osiedla Dojlidy

Rysunek 39. Granice osiedla Bema

Rysunek 40. Granice osiedla Starosielce

Rysunek 41. Granice osiedla Dziesięciny I

Rysunek 42. Struktura programowania rozwoju na podobszarach rewitalizacji

Rysunek 43. Wymiary komplementarności

Rysunek 44. Struktura zarządzania Programem rewitalizacji

Spis tabel:

Tabela 1. Powierzchnia osiedli [km²]

Tabela 2. Liczba osób korzystających ze wsparcia MOPR-u w podziale na osiedla i przyczyny w przeliczeniu na 1000 mieszkańców osiedla w roku 2015

Tabela 3. Liczba przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w przeliczeniu na 1000 mieszkańców osiedla w roku 2015

Tabela 4. Wydarzenia organizowane na terenie Białegostoku przez instytucje miejskie

Tabela 5. Zajęcia prowadzone na terenie Białegostoku przez miejskie instytucje

Tabela 6. Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców osiedla w roku 2015

Tabela 7. Zestawienie wskaźników ze sfery społecznej zastosowanych w diagnozie z zaznaczeniem wartości odbiegających negatywnie od średniej według osiedli

Tabela 8. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON na terenie miasta w latach 2010-2015

Tabela 9. Podmioty gospodarki narodowej według sektorów własnościowych w mieście w latach 2010-2015

Tabela 10. Wykaz pomników przyrody na terenie miasta

Tabela 11. Zestawienie wskaźników ze sfery środowiskowej zastosowanych w diagnozie z zaznaczeniem wartości odbiegających negatywnie od średniej według osiedli

Tabela 12. Liczba osób korzystających z komunikacji miejskiej w przeliczeniu na jeden przystanek według osiedli w roku 2015

Tabela 13. Zasoby mieszkaniowe na terenie miasta w latach 2010-2015

Tabela 14. Wyposażenie mieszkań na terenie miasta w instalacje w latach 2010 oraz 2015

Tabela 15. Dane statystyczne na temat oświaty i edukacji w latach 2010-2015

Tabela 16. Liczba obiektów sportowych i turystycznych w Białymstoku według osiedli

Tabela 17. Obiekty sportowe administrowane przez białostockie miejskie jednostki organizacyjne

Tabela 18. Miejskie instytucje kultury na terenie Białegostoku w roku 2015

Tabela 19. Liczba obiektów kulturalnych na terenie Białegostoku według osiedli

Tabela 20. Liczba punktów opieki zdrowotnej na terenie miasta Białegostoku według osiedli

Tabela 21. Zestawienie wskaźników ze sfery przestrzenno-funkcjonalnej zastosowanych w diagnozie z zaznaczeniem wartości odbiegających negatywnie od średniej według osiedli

Tabela 22. Stan techniczny komunalnych budynków mieszkalnych w Białymstoku (2015r.)

Tabela 23. Zestawienie wskaźników ze sfery technicznej zastosowanych w diagnozie z zaznaczeniem wartości odbiegających negatywnie od średniej według osiedli

Tabela 24. Analiza SWOT

Tabela 25. Liczba obszarów problemowych na poszczególnych osiedlach

Tabela 26. Wyliczenia dotyczące obszaru do rewitalizacji

Tabela 27. Porównanie obszaru rewitalizacji z obszarem niewłączonym do rewitalizacji (natężenie problemów)

Tabela 28. Matryca logiczna kierunków interwencji w ramach Programu rewitalizacji

Tabela 29. Zestawienie listy projektów podstawowych

Tabela 30. Karta projektu nr 1

Tabela 31. Karta projektu nr 2

Tabela 32. Karta projektu nr 3

Tabela 33. Karta projektu nr 4

Tabela 34. Karta projektu nr 5

Tabela 35. Karta projektu nr 6

Tabela 36. Karta projektu nr 7

Tabela 37. Karta projektu nr 8

Tabela 38. Karta projektu nr 9

Tabela 39. Karta projektu nr 10

Tabela 40. Karta projektu nr 11

Tabela 41. Komplementarność problemowa – powiązania przedsięwzięć z celami w poszczególnych podsystemach

Tabela 42. Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela 43. Działania promocyjno-informacyjne

Tabela 44. Matryca zadań w systemie zarządzania Programem rewitalizacji

Tabela 45. Wskaźniki realizacji celów Programu rewitalizacji

Tabela 46. Wskaźniki oceny sytuacji w obszarze rewitalizacji

Załącznik 1- Partycypacja społeczna

Tabela 47. Średnia ocena miejsca zamieszkania (osiedla) pod względem trzech aspektów (skala 1: bardzo źle – 5: bardzo dobrze)

Tabela 48. Ocena natężenia poszczególnych problemów w miejscu (na osiedlu) zamieszkania

Tabela 49. Uwagi do zidentyfikowanych obszarów problemowych

Tabela 50. Uwagi do wyznaczonych obszarów zdegradowanych i rewitalizacji

Tabela 51. Dojlidy

Tabela 52. Starosielce

Tabela 53. Dojlidy

Tabela 54. Starosielce

Tabela 55. Przydworcowe

Tabela 56. Centrum

Tabela 57. Antoniuk

Tabela 58. Bema

Tabela 59. Sienkiewicza

Tabela 60. Skorupy

Tabela 61. Dziesięciny I

Tabela 62. Atuty i problemy obszaru rewitalizacji

Tabela 63 Komentarze osób, które wskazały, że przedstawione w dokumencie wizja i cele są sformułowane w sposób nietrafny wraz z odniesieniem się do nich przez Wykonawcę.

Tabela 64 Komentarze osób, które wskazały, że przedstawione w dokumencie propozycje działań są sformułowane w sposób niewłaściwy wraz z odniesieniem się do uwag przez Wykonawcę.

Tabela 65 Komentarze osób, które wskazały, że przedstawiony w dokumencie system wdrażania jest określony nieprawidłowo wraz z odniesieniem się do uwag przez Wykonawcę.

Tabela 66 Uwagi respondentów do treści Programu rewitalizacji wraz z odniesieniem się do nich przez Wykonawcę.

Spis wykresów:

Wykres 1. Liczba ludności miasta w latach 2010-2015

Wykres 2. Piramida wieku mieszkańców miasta (2015r.)

Wykres 3. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem (2015r.)

Wykres 4. Przyrost naturalny na terenie miasta w latach 2010-2015

Wykres 5. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na terenie miasta w latach 2010-2015

Wykres 6. Liczba gospodarstw domowych oraz osób korzystających z pomocy społecznej na terenie miasta w latach 2010-2015

Wykres 7. Średnie wyniki sprawdzianu szóstoklasisty według osiedli [%]

Wykres 8. Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego według osiedli [%]

Wykres 9. Liczba uczniów z problemami wychowawczymi w szkołach podstawowych i gimnazjum na 1000 mieszkańców osiedla

Wykres 10. Liczba uczniów nieotrzymujących promocji do następnej klasy według ulic lub osiedli w roku szkolnym 2014/2015 na 1000 mieszkańców osiedla

Wykres 11. Liczba pracujących ogółem wg płci na terenie miasta w latach 2010-2015

Wykres 12. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych na terenie miasta w latach 2010-2015

Wykres 13. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w mieście w latach 2010-2015

Wykres 14. Długość czynnej sieci wodociągowej i liczba przyłączy na terenie miasta w latach 2010-2015

Wykres 15. Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności miasta w latach 2010-2015

Wykres 16. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej i liczba przyłączy w latach 2010-2015

Wykres 17. Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności miasta w latach 2010-2015

Wykres 18. Długość czynnej sieci gazowej w latach 2010-2015 na terenie miasta

Wykres 19. Korzystający z instalacji gazowej w % ogółu ludności miasta w latach 2010-2015

Załącznik 1- Partycypacja społeczna

Wykres 20. Struktura respondentów według miejsca zamieszkania

Wykres 21. Struktura respondentów według płci

Wykres 22. Struktura respondentów według wieku

Wykres 23. Struktura respondentów według wykształcenia

Wykres 24. Ocena zapotrzebowania na prowadzenie poszczególnych działań rewitalizacyjnych w Białymstoku

Wykres 25. Ocena stanu społeczno-gospodarczego poszczególnych osiedli

Wykres 26. Zapotrzebowanie na działania z zakresu wsparcia rozwoju społecznego (np. ograniczenie ubóstwa, wsparcie ubogich rodzin, walka z patologiami społecznymi) na poszczególnych osiedlach

Wykres 27. Zapotrzebowanie na działania z zakresu wsparcia rozwoju gospodarczego (np. wzrost produkcji, zmniejszenie bezrobocia, zwiększenie liczby przedsiębiorstw na poszczególnych osiedlach)

Wykres 28. Zapotrzebowanie na działania z zakresu modernizacji lub budowy nowej infrastruktury drogowej (np. chodniki, ulice, parkingi), mieszkaniowej (np. odnowienie elewacji budynków, dostosowanie budynków do potrzeb osób niepełnosprawnych)

22. Załącznik 1 – Partycypacja społeczna

22.1. Badanie CAPI

22.1.1. Podstawowe informacje

W dniach 10.10.2016-28.10.2016 przeprowadzono badania CAPI na próbie 3000 mieszkańców Białegostoku.

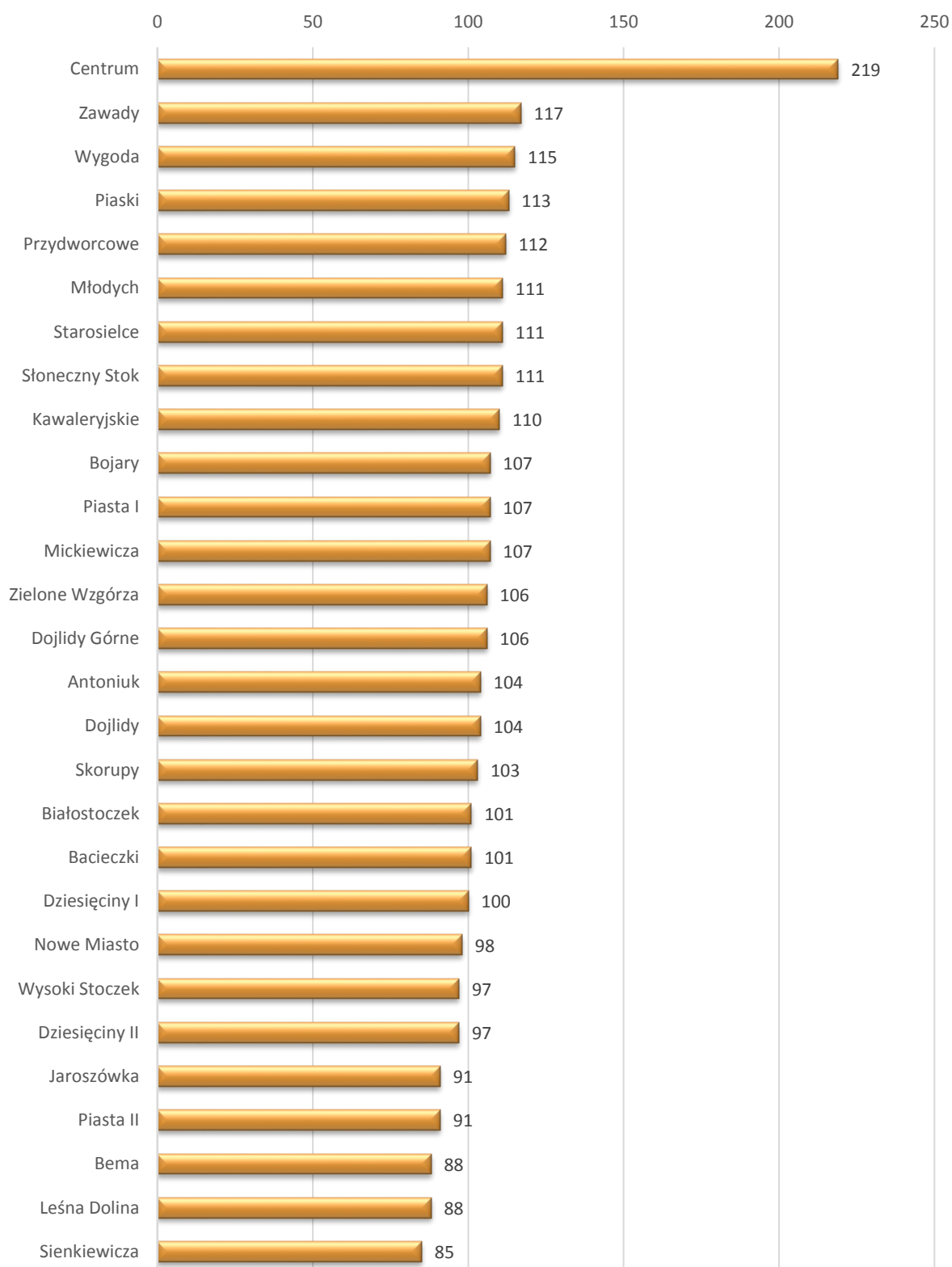
Ankieterzy realizowali badanie na osiedlach mieszkalnych i w dniach: 21-23 października 2016 r. w godz. 10:00-18:00 oraz 27-28 października 2016 r. w godz. 12:00-18:00 na Rynku Kościuszki oraz w okolicach skrzyżowania ul. H. Sienkiewicza i al. J. Piłsudskiego.

22.1.2. Wyniki

Zdecydowanie największa liczba respondentów biorących udział w badaniu mieszkała na osiedlu Centrum (219 osób). O połowę mniej zamieszkiwała osiedla: Zawady (117 osób), Wygoda (115 osób), Piaski (113 osób), Przydworcowe (112 osób) oraz osiedla: Młodych, Starosielce i Słoneczny Stok (po 111 osób).

Najmniejsza liczba badanych zamieszkiwała osiedle Sienkiewicza (85 osób). Nieco większa liczba reprezentowała osiedla Bema i Leśna Dolina (po 88 osób).

Wykres 20. Struktura respondentów według miejsca zamieszkania

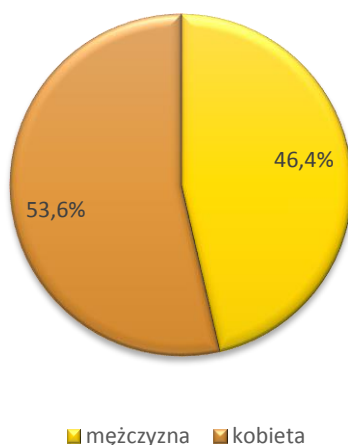

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań CAPI

W badaniu wzięło udział 3000 mieszkańców Białegostoku. 53,6%, tj. 1608 osób stanowiły kobiety, zaś 46,4%, tj. 1392 mężczyźni.

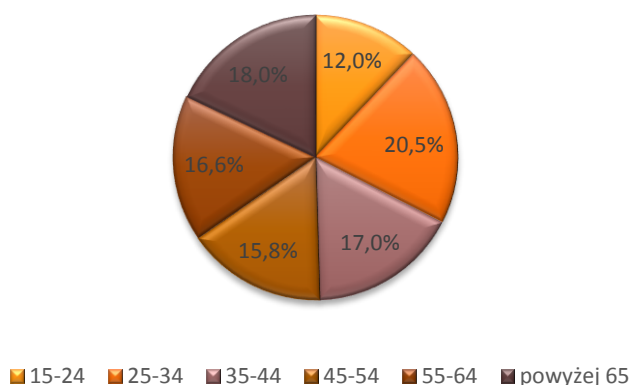
Wykres 21. Struktura respondentów według płci

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań CAPI

Struktura wieku respondentów rozkładała się dość równomiernie. Jedną piątą badanych (20,5%, tj. 615 osób) stanowiły osoby w wieku 25-34 lat. Nieco mniejszy odsetek (18,0%, tj. 540 osób) stanowiły osoby powyżej 65 roku życia. 17,0% badanych to osoby między 35 a 44 rokiem życia, zaś 16,6% osób miało od 55 do 64 lat. Najmniej liczną grupą wiekową byli ankietowani między 15 a 24 rokiem życia.

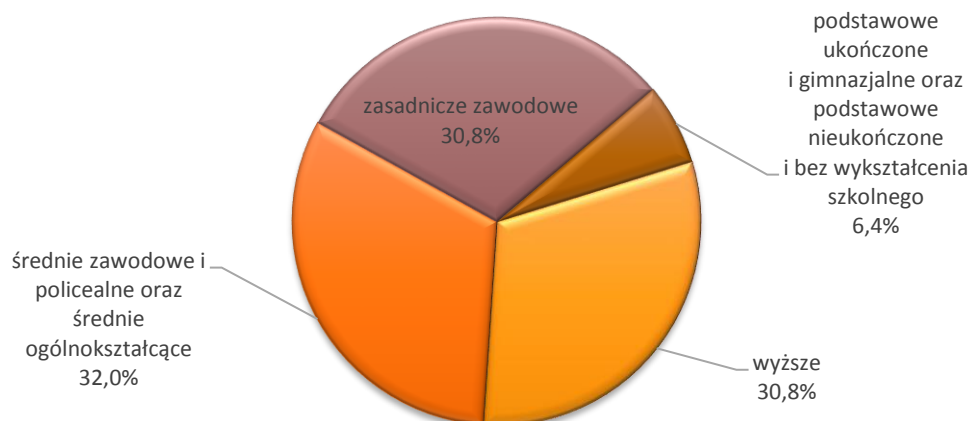
Wykres 22. Struktura respondentów według wieku

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań CAPI

Przebadani mieszkańcy Białegostoku to w przeważającej większości osoby z średnim i wyższym wykształceniem (93,6%, tj. 2808 osób). Wśród nich 32,0% (960 badanych) to osoby posiadające wykształcenie średnie zawodowe i policealne oraz średnie ogólnokształcące. Po 30,8% (924 osób) respondentów stanowiły osoby o wykształceniu zasadniczym zawodowym oraz wyższym. Jedynie 6,4% (192 osoby) ankietowanych to osoby posiadające wykształcenie podstawowe.

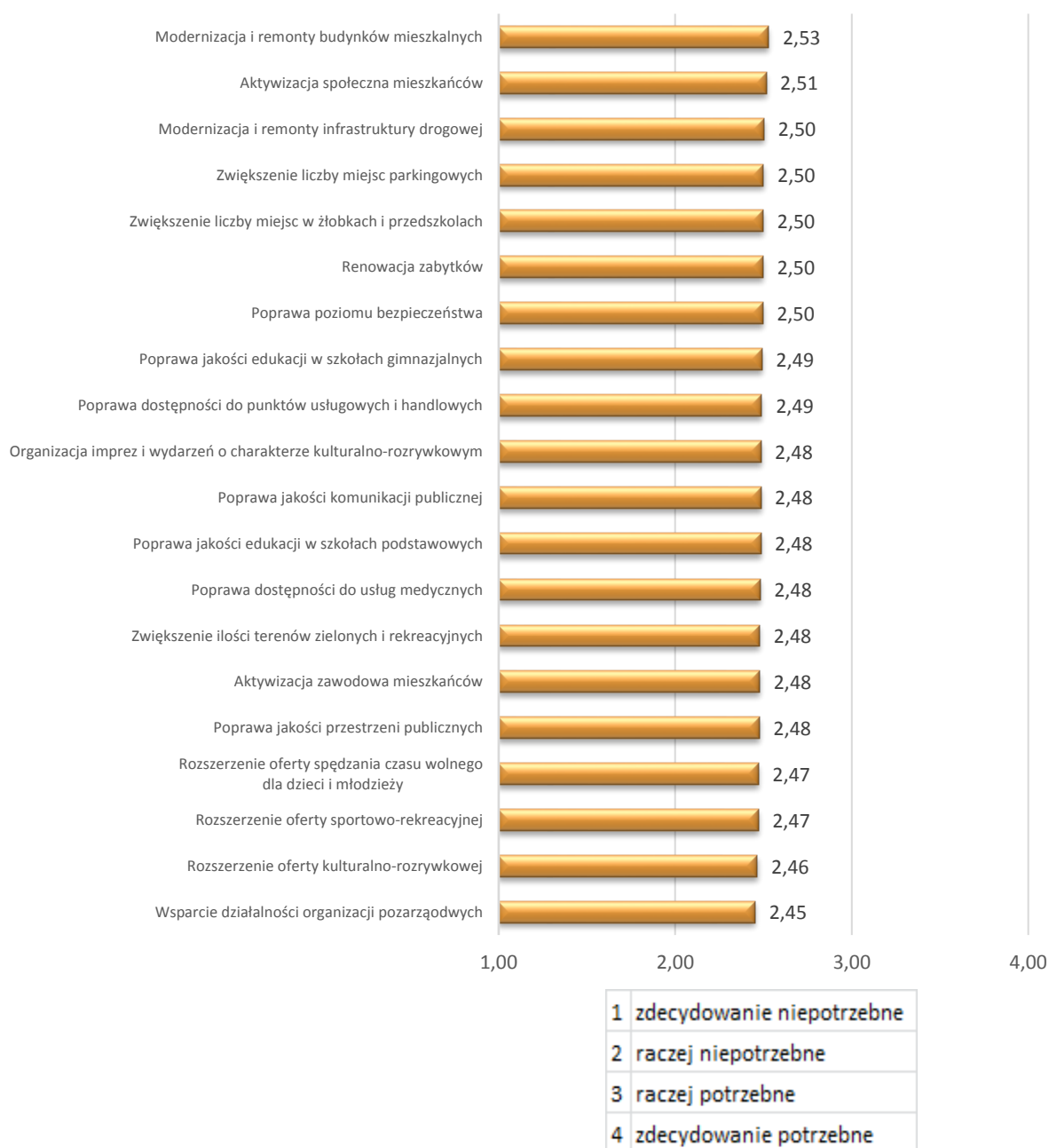
Wykres 23. Struktura respondentów według wykształcenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań CAPI

Mieszkańców Białegostoku zapytano o ocenę zapotrzebowania na prowadzenie poszczególnych działań rewitalizacyjnych. Do dyspozycji respondentów pozostawały odpowiedzi: „zdecydowanie niepotrzebne”, „raczej niepotrzebne”, „raczej potrzebne” i „zdecydowanie potrzebne”. Wszystkie działania ocenione zostały przeciętnie – średnia z ocen wahała się między 2,45 a 2,53. Mimo jedynie minimalnej przewagi można przyjąć, że modernizacja i remonty budynków mieszkalnych uznane zostały za najbardziej potrzebne działanie, zaś działaniem o najmniejszej pilności zdaniem respondentów jest wsparcie działalności organizacji pozarządowych.

Wykres 24. Ocena zapotrzebowania na prowadzenie poszczególnych działań rewitalizacyjnych w Białymstoku³⁵

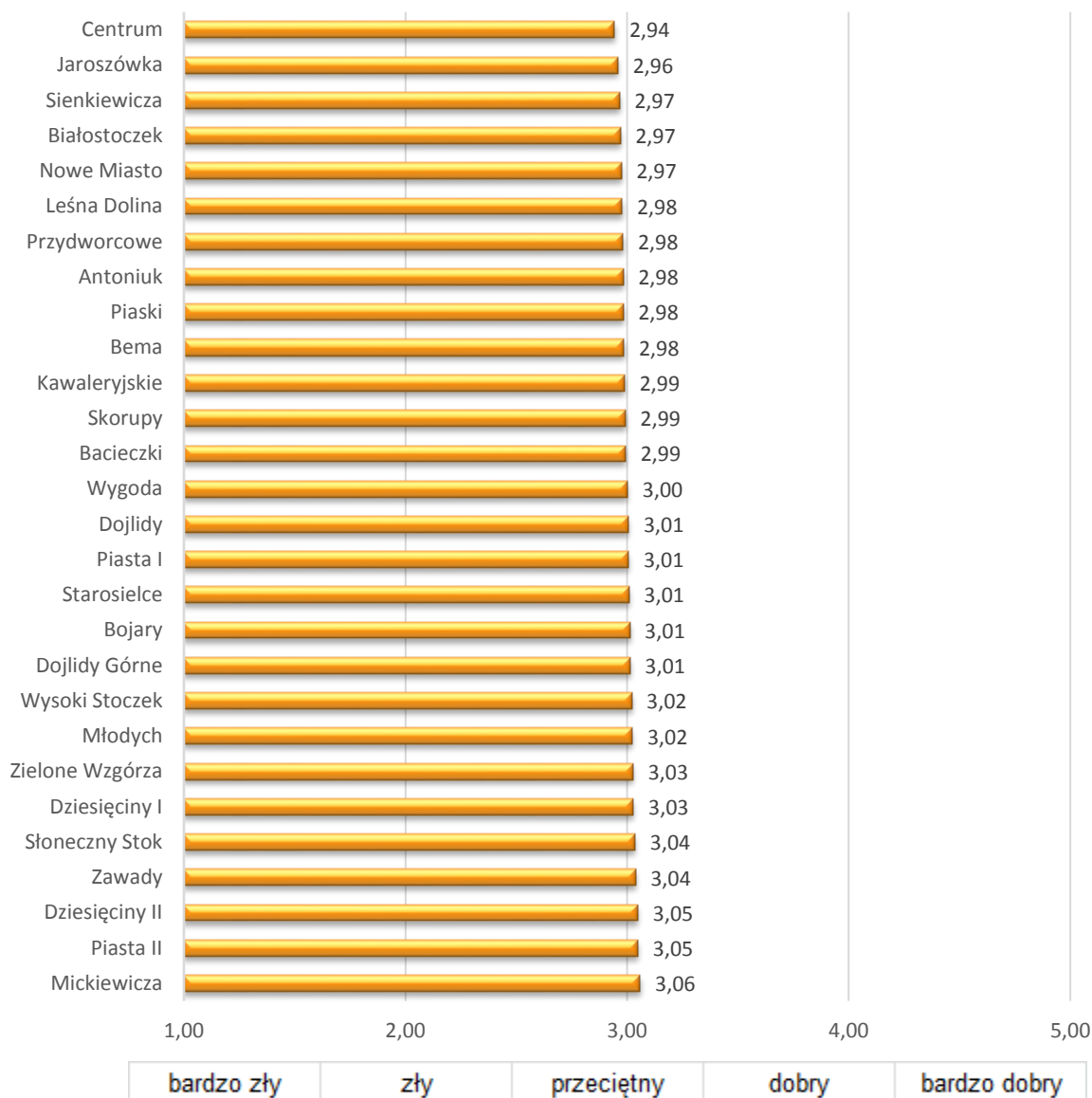

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań CAPI

Badani zostali poproszeni o ocenę stanu społeczno-gospodarczego poszczególnych osiedli Białegostoku. Do ich dyspozycji pozostały warianty odpowiedzi: „bardzo zły”, „zły”, „przeciętny”, „dobry”, „bardzo dobry”. Podobnie jak w pytaniu wyżej, tak i tu średnia ocen była bardzo wyrównana, wahała się od 2,94 do 3,06. Stosunkowo najgorszy stan społeczno-gospodarczy panuje na terenie osiedla Centrum (średnia ocen 2,94), zaś najlepiej oceniony został stan osiedla Mickiewicza (3,06).

³⁵ W obliczeniach nie uwzględniono odpowiedzi „Nie wiem”

Wykres 25. Ocena stanu społeczno-gospodarczego poszczególnych osiedli³⁶

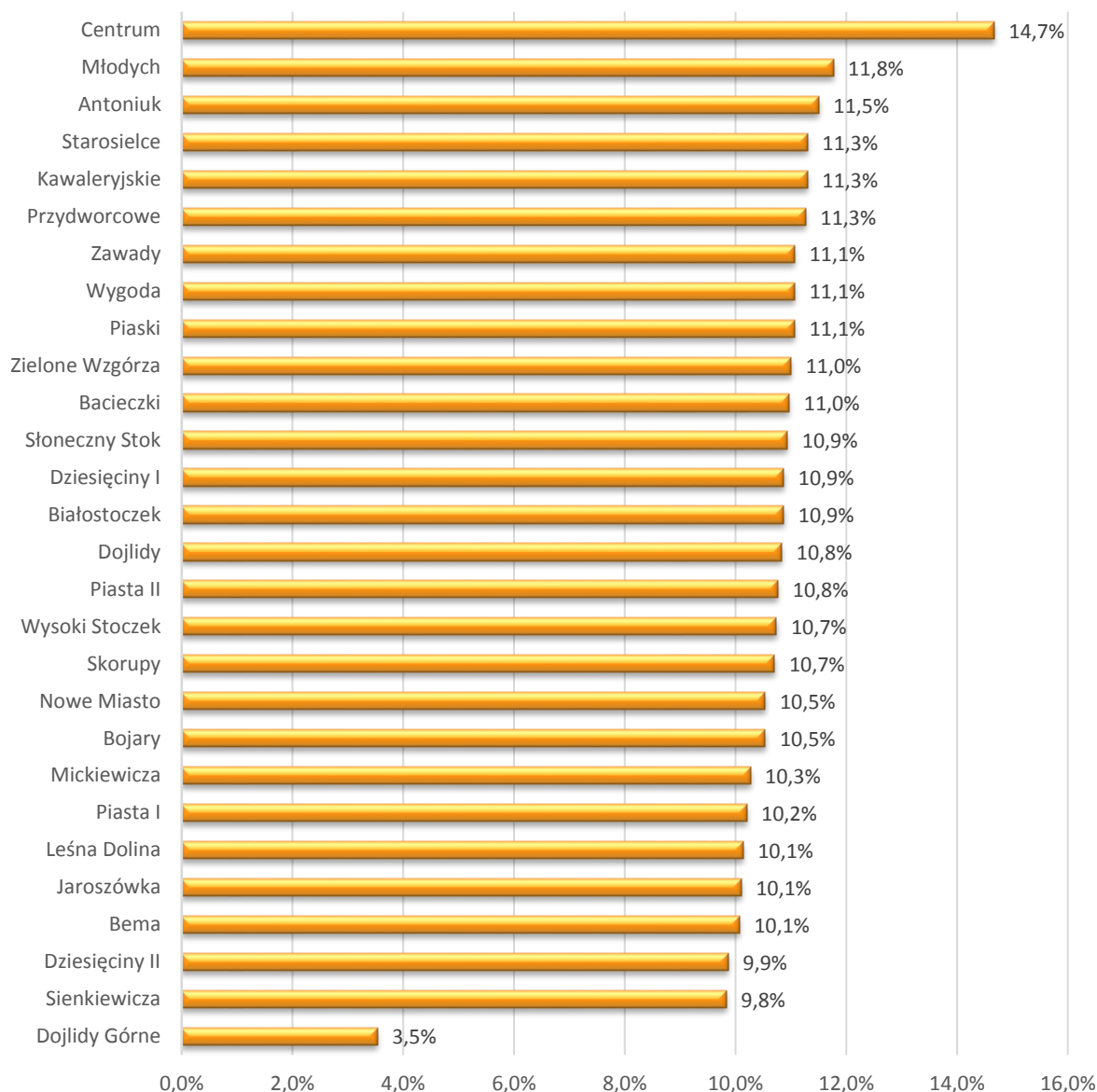
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań CAPI

Badanych zapytano o obszary, które najbardziej potrzebują wsparcia w zakresie rozwoju społecznego, m.in. ograniczenie ubóstwa, wsparcie rodzin ubogich, walka z patologiami społecznymi. Mieli oni możliwość wskazania maksymalnie trzech osiedli.

Za najbardziej potrzebujące wsparcia uznane zostało osiedle Centrum (14,7% odpowiedzi). Kolejne osiedla miały zbliżony do siebie odsetek odpowiedzi, ich poziom wahał się od 11,8% do 9,8%. Zdecydowanie najniższą liczbę wskazań miało osiedle Dojlidy Górne. Jedynie 3,5% badanych uznało je za najbardziej potrzebujące działań z zakresu rozwoju społecznego.

³⁶ W obliczeniach nie uwzględniono odpowiedzi „Nie wiem”

Wykres 26. Zapotrzebowanie na działania z zakresu wsparcia rozwoju społecznego (np. ograniczenie ubóstwa, wsparcie ubogich rodzin, walka z patologiami społecznymi) na poszczególnych osiedlach³⁷

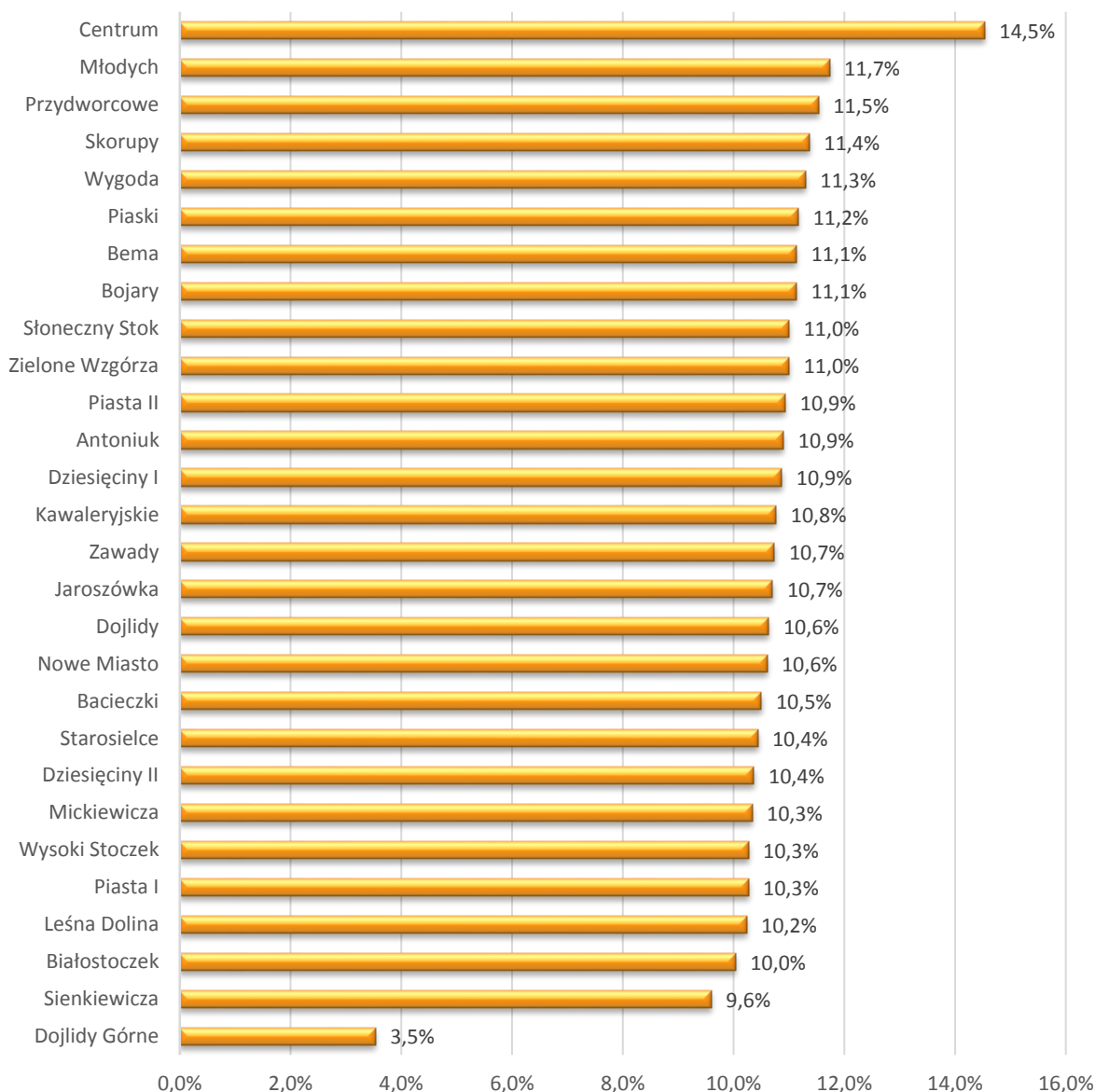

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań CAPI

Bardzo podobnie rozkładają się odpowiedzi dotyczące działań z zakresu wsparcia rozwoju gospodarczego, m.in. wzrostu produkcji, zmniejszenia bezrobocia czy zwiększenia liczby przedsiębiorstw na osiedlach. Za obszar najbardziej potrzebujący wsparcia uznane zostało osiedle Centrum (14,5%). Kolejne osiedla przyjmują wartości od 11,7% do 9,6%. Obszarem, który według mieszkańców Białegostoku wymaga najmniejszego wsparcia rozwoju gospodarczego, jest znów osiedle Dojlidy Górne (jedynie 3,5% wskazań).

³⁷ Respondenci mogli wskazać maksymalnie trzy osiedla, na których są potrzebne tego rodzaju działania.

Wykres 27. Zapotrzebowanie na działania z zakresu wsparcia rozwoju gospodarczego (np. wzrost produkcji, zmniejszenie bezrobocia, zwiększenie liczby przedsiębiorstw na poszczególnych osiedlach)³⁸

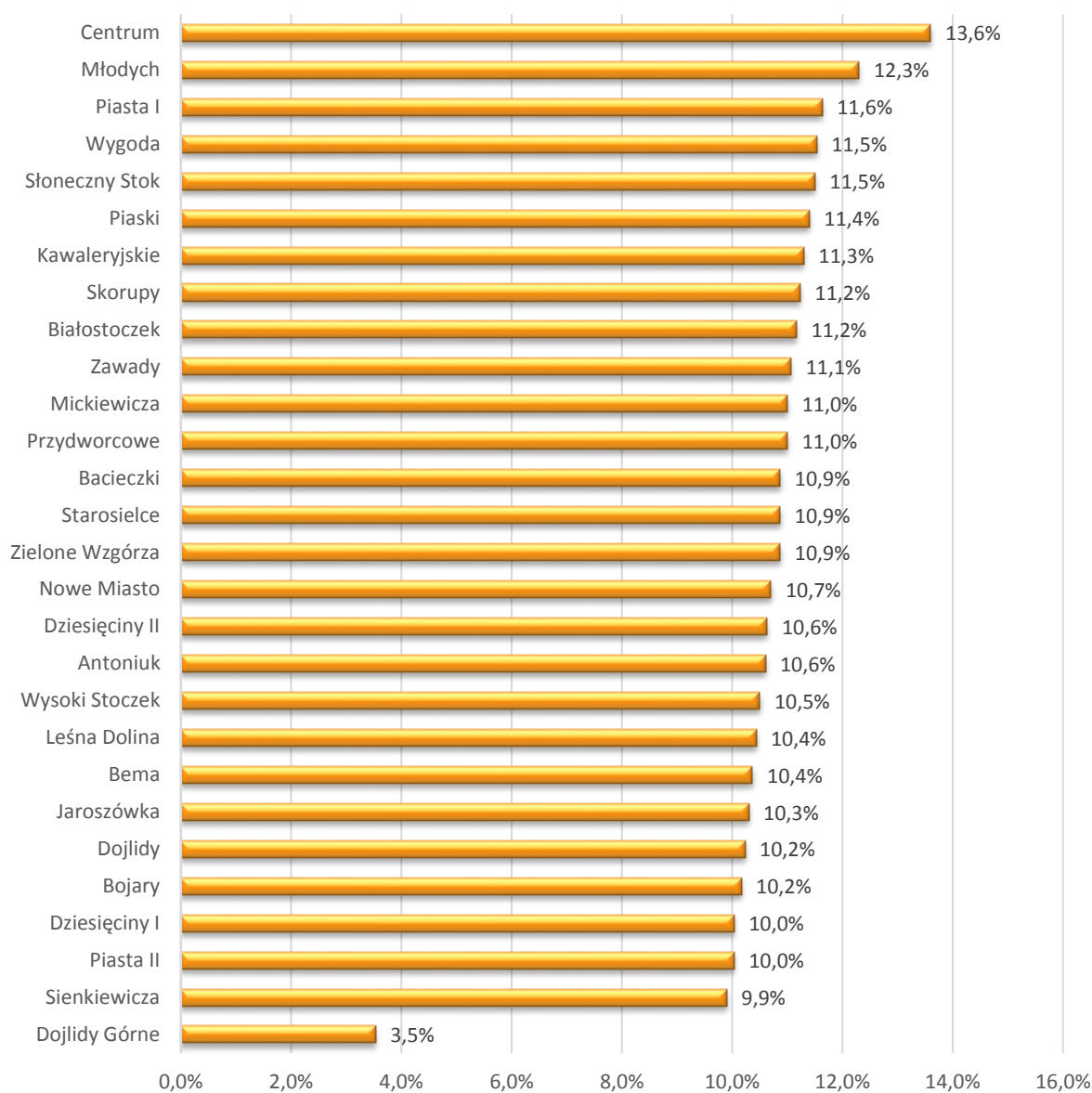
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań CAPI

Kolejne pytanie dotyczyło zapotrzebowania na działania z zakresu modernizacji lub budowy nowej infrastruktury drogowej i mieszkaniowej. Za obszar najbardziej wymagający pomocy znów uznane zostało Centrum (13,6% odpowiedzi). Po raz kolejny również następane odpowiedzi rozkładają się równomiernie, tzn. rozpościerają się między 12,3% a 9,9%. Obszarem najmniej potrzebującym wsparcia z zakresu modernizacji jest osiedle Dojlidy Górne (jedynie 3,5% wskazań).

³⁸ Respondenci mogli wskazać maksymalnie trzy osiedla, na których są potrzebne tego rodzaju działania.

Wykres 28. Zapotrzebowanie na działania z zakresu modernizacji lub budowy nowej infrastruktury drogowej (np. chodniki, ulice, parkingi), mieszkaniowej (np. odnowienie elewacji budynków, dostosowanie budynków do potrzeb osób niepełnosprawnych)³⁹

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań CAPI

Respondenci zostali poproszeni o ocenę swojego miejsca zamieszkania pod względem trzech aspektów: poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, poziomu jakości życia oraz poziomu warunków mieszkaniowych panujących na osiedlu. Badani mieli do dyspozycji skalę: „bardzo źle”, „źle”, „przeciętnie”, „dobrze” i „bardzo dobrze”.

Według badanych najwyższy poziom społeczno-gospodarczy występuje na terenie osiedla Dziesięciny II (średnia 3,24). Średnią powyżej 3,0 uzyskały też osiedla: Antoniuk (3,10), Białostoczek (3,07), Leśna Dolina (3,05),

³⁹ Respondenci mogli wskazać maksymalnie trzy osiedla, na których są potrzebne tego rodzaju działania.

Skorupy (3,04), Przydworcowe (3,03), Mickiewicza (3,03) oraz Piaski (3,02). Obszarem o najniższej ocenie stanu społeczno-gospodarczego jest osiedle Dojlidy Górne (średnia 2,69).

Najwyższy poziom jakości życia (mierzony przez dostępność usług) zdaniem respondentów odczuwalny jest na osiedlu Sienkiewicza (średnia 3,19). Średnią powyżej 3,0 uzyskały również osiedla: Piaski (3,10), Mickiewicza (3,13), Bema (3,01), Słoneczny Stok (3,02), Dziesięciny I (3,15) oraz Dziesięciny II (3,05). Obszarem o najniższej ocenie jakości życia jest osiedle Antoniuk (średnia 2,50).

Najwyższej oceniane warunki mieszkaniowe występują na osiedlu Sienkiewicza (średnia 3,43). Średnią powyżej 3,0 uzyskały również osiedla: Bojary (3,18), Piaski (3,05), Przydworcowe (3,10), Piasta II (3,14), Nowe Miasto (3,06), Zielone Wzgórza (3,08) oraz Dziesięciny II (3,09). Obszarem o najniższej ocenie warunków mieszkaniowych jest osiedle Skorupy (średnia 2,63).

Podsumowując, najlepiej ocenianymi miejscami zamieszkania są osiedla Sienkiewicza oraz Dziesięciny II.

Tabela 47. Średnia ocena miejsca zamieszkania (osiedla) pod względem trzech aspektów (skala 1: bardzo źle – 5: bardzo dobrze)⁴⁰

Nazwa osiedla	Ocena poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego zamieszkanego osiedla	Ocena poziomu jakości życia (dostępność usług) na zamieszkanym osiedlu	Ocena warunków mieszkaniowych na zamieszkanym osiedlu
Centrum	3,00	2,99	2,76
Białostoczek	3,07	2,92	2,85
Sienkiewicza	2,74	3,19	3,43
Bojary	2,73	2,77	3,18
Piaski	3,02	3,10	3,05
Przydworcowe	3,03	2,77	3,10
Młodych	2,70	2,78	2,84
Antoniuk	3,10	2,50	2,87
Jaroszówka	2,91	2,86	2,81
Wygoda	2,86	2,95	2,87
Piasta I	2,92	2,92	2,76
Piasta II	2,77	2,86	3,14
Skorupy	3,04	2,85	2,63
Mickiewicza	3,03	3,13	2,68
Dojlidy	2,98	2,89	2,96
Bema	2,94	3,01	2,79
Kawalerskie	2,95	2,90	2,72
Nowe Miasto	2,83	2,65	3,06
Zielone Wzgórza	3,00	2,74	3,08
Starosielce	2,85	2,77	2,89
Słoneczny Stok	2,94	3,02	2,86
Leśna Dolina	3,05	2,74	2,97
Wysoki Stoczek	2,83	2,99	2,85
Dziesięciny I	2,83	3,15	2,99

⁴⁰ W obliczeniach nie uwzględniono odpowiedzi „Trudno powiedzieć”

Nazwa osiedla	Ocena poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego zamieszkanego osiedla	Ocena poziomu jakości życia (dostępność usług) na zamieszkanym osiedlu	Ocena warunków mieszkaniowych na zamieszkanym osiedlu
Dziesięciny II	3,24	3,05	3,09
Bacieczki	2,90	2,99	2,53
Zawady	2,96	2,85	2,80
Dojlidy Górne	2,69	2,82	3,09

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań CAPI

Respondentów poproszono o ocenę natężenia poszczególnych problemów w miejscu ich zamieszkania. Do dyspozycji ankietowanych pozostawała pięciostopniowa skala, gdzie 1 oznacza duże natężenie problemu, zaś 5 brak problemu. Ocena dla każdego z osiedli podana została jako średnia z wszystkich odpowiedzi.

Według badanych, obszarem dotkniętym największą degradacją środowiska (co objawia się w zanieczyszczeniu wód, gleby itp.) jest osiedle Białostoczek (średnia 2,54). Nieco wyższą, lecz nadal niską średnią otrzymały osiedla Piasta I (2,60) oraz Bojary (2,66). Obszarem o najmniejszej degradacji środowiska zdaniem mieszkańców okazały się osiedla Dziesięciny II oraz Młodych (oba uzyskały średnią 3,15).

Zdaniem mieszkańców, w najgorszym stanie technicznym znajdują się budynki na osiedlu Leśna Dolina (średnia 2,45). Podobną średnią uzyskały osiedla Zawady (2,59), Dziesięciny II (2,77) oraz Młodych (2,78). Budynki charakteryzujące się najlepszym stanem technicznym występują na osiedlach: Słoneczny Stok (średnia 3,34), Bojary (3,10), Dojlidy (3,13), Jaroszkówka (3,14) oraz Kawaleryjskie (3,10).

Najgorszy stan techniczny budynków użyteczności publicznej występuje na osiedlu Białostoczek (średnia 2,58). Nieco wyższa, lecz nadal niska średnia należy do osiedla Sienkiewicza (2,60). Budynki o najlepszym, zdaniem badanych, stanie technicznym, mieści się na osiedlu Dojlidy (średnia 3,30).

Najwyższe bezrobocie jest problemem osiedla Leśna Dolina (średnia 2,64). Wysokie bezrobocie, zdaniem mieszkańców, występuje również na osiedlach Piasta I (2,78) oraz Zielone Wzgórza (2,76). Najniższy poziom bezrobocia charakteryzuje osiedla Bema (3,16) oraz Bacieczki (3,12).

Problem ubóstwa zdaniem mieszkańców dotyczy głównie osiedli Antoniuk (średnia 2,56) oraz Białostoczek (2,59). Według nich najmniejszy odsetek osób z tym problemem społecznym zamieszkuje osiedla: Mickiewicza (średnia 3,20), Dziesięciny II (3,13), Słoneczny Stok (3,15), Bema (3,15) oraz Przydworcowe (3,12).

Zdaniem badanych, najbardziej niebezpiecznie jest na osiedlu Bema (średnia 2,68). Podobna sytuacja występuje na osiedlach: Piasta I (2,71), Wygoda (2,74), Antoniuk (2,74) oraz Sienkiewicza (2,76). Za obszary najbezpieczniejsze uznane zostały osiedla: Kawaleryjskie oraz Dziesięciny II (oba uzyskały średnią 3,19).

Badanych zapytano także o duże natężenie problemów społecznych (w tym szczególnie przemoc w rodzinie, alkoholizm itp.). Według nich, osiedlami, gdzie zjawiska te występują najczęściej, są: Jaroszkówka (średnia 2,62),

Bojary (2,69) oraz Piasta II (2,69). Najmniejsze natężenie problemów społecznych występuje na osiedlu Zielone Wzgórze (średnia 3,15).

Najniższy poziom edukacji na poziomie podstawowym i gimnazjalnym, zdaniem przebadanych osób występuje na osiedlach: Jaroszkówka (średnia 2,60), Nowe Miasto (2,67), Słoneczny Stok (2,68), Wygoda (2,69) oraz Dojlidy Górne (2,69). Najwyższe wyniki uczniowie otrzymują w szkole w Piaskach (średnia 3,21).

Oprócz pytania o poziom podstawowy i gimnazjalny, respondenci zapytani zostali o poziom edukacji w szkołach ponadgimnazjalnych. Najniższe wyniki otrzymywali uczniowie na osiedlu Piaski (średnia ocen badanych wyniosła 2,48). Najwyższy poziom edukacji ponadgimnazjalnej występuje w szkołach na osiedlach Bacieczki (3,16), Wygoda (3,15), Młodych (3,14) oraz Skorupy (3,14).

Badani zostali zapytani o sferę gospodarczą. Według nich najniższy poziom przedsiębiorczości, brak miejsc pracy i mała liczba przedsiębiorstw charakteryzują osiedle Antoniuk (2,64). Najlepsza sytuacja gospodarcza występuje na osiedlach Zawady (średnia 3,19) oraz Sienkiewicza (3,14).

Według respondentów, najslabsza oferta kulturalno-rozrywkowa oferowana jest mieszkańcom osiedla Bema (średnia 2,49) oraz osiedla Przydworcowe (2,58). Słabo pod tym względem wypadają również osiedla: Sienkiewicza (2,76), Antoniuk (2,71), Jaroszkówka (2,78), Dojlidy (2,67), Starosielce (2,72), Słoneczny Stok (2,73) oraz Dziesięciny II (2,78). Najbardziej bogatą ofertę kulturalno-rozrywkową zapewnia mieszkańcom osiedle Mickiewicza (średnia 3,40).

Badani zostali również zapytani o ofertę sportowo-rekreacyjną. Według nich, najslabsza oferta proponowana jest na osiedlach Leśna Dolina (średnia 2,52) oraz Dojlidy (2,54), zaś najlepsza na osiedlu Kawaleryjskim (średnia 3,27) oraz osiedlu Wysoki Stoczek (3,19).

Osiedla Białegostoku zbadane zostały także pod względem liczby żłobków i przedszkoli. Najgorzej pod tym względem wypadły osiedla Nowe Miasto (średnia 2,77) oraz Dziesięciny I (2,78). Osiedlami o największej liczbie przedszkoli i żłobków są według badanych osiedla Mickiewicza (średnia 3,28) oraz Bojary (3,27).

Mieszkańcy ocenili również liczbę szkół. Ich zdaniem, najmniejsza liczba szkół znajduje się na terenie osiedli Piasta I (średnia 2,63), Zielone Wzgórze (2,63), Bacieczki (2,64) oraz Białostoczek (2,66). Najwięcej szkół znajduje się na osiedlach: Starosielce (3,19), Bojary (3,16), Sienkiewicza (3,07) oraz Bema (3,04).

Pod względem liczby obiektów ochrony zdrowia oraz dostępu do usług medycznych, najgorzej wypada osiedle Bema (średnia 2,62). Niewiele lepiej oceniane jest osiedle Wysoki Stoczek (2,65). Według badanych największa liczba obiektów ochrony zdrowia są osiedla: Starosielce (3,18), Dojlidy Górne (3,14) oraz Dziesięciny I (3,10).

Mieszkańcy Białegostoku zostali zapytani o transport wewnątrz Miasta. Według nich, komunikacja funkcjonuje najgorzej w obrębie osiedli: Dziesięciny I (średnia 2,67), Słoneczny Stok (2,68) oraz Dojlidy (2,69). Najlepiej

skomunikowane są według badanych osiedla Zielone Wzgórza (3,19), Młodych (3,12) oraz Przydworcowe (3,11).

W ankiecie oceniana była również infrastruktura transportowa. Według respondentów zły stan dróg, brak parkingów i chodników najbardziej widoczny jest na osiedlach Dojlidy Górne (średnia 2,72) oraz Dziesięciny II (2,79). Najlepiej pod tym względem wypada osiedle Słoneczny Stok (3,31).

Najniższa jakość terenów publicznych, terenów zielonych, skwerów, miejsc rekreacyjnych i wypoczynkowych obserwowana jest osiedle Jaroszkówka (średnia 2,51). Nisko oceniane jest również osiedle Młodych (2,67). Najwięcej terenów charakteryzujących się wysoką jakością, znajduje się na osiedlach: Piasta II (średnia 3,40), Bema (3,20) oraz Przydworcowe (3,13).

Najmniejsza aktywność mieszkańców, objawiająca się małą liczbą organizacji pozarządowych, stowarzyszeń i klubów sportowych, według ankietowanych charakteryzuje osiedla Skorupy (średnia 2,64) oraz Bojary (2,65). Najwięcej organizacji znajduje się zdaniem mieszkańców na osiedlach Piasta II (średnia 3,11) oraz Dziesięciny I (3,11).

Osiedle Bacieczki ma, zdaniem respondentów, najgorzej rozwiniętą bazę turystyczną (średnia 2,68). Najlepiej pod tym względem wypadają osiedla Białostoczek (3,20) oraz Piaski (3,17).

Tabela 48. Ocena natężenia poszczególnych problemów w miejscu (na osiedlu) zamieszkania

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Centrum	2,90	2,85	2,96	2,91	2,85	3,09	3,04	2,95	2,93	3,02	3,14	2,94	2,82	2,86	2,81	2,94	3,05	2,75	2,98	2,91
Białostoczek	2,54	2,95	2,58	2,89	2,59	2,84	3,00	2,99	3,12	3,08	2,89	2,83	3,08	2,66	2,94	2,78	3,22	2,82	2,87	3,20
Sienkiewicza	2,79	2,97	2,60	2,99	2,87	2,76	2,94	2,74	2,79	3,14	2,76	3,05	2,89	3,07	2,79	2,83	2,84	2,89	2,78	2,79
Bojary	2,66	3,10	2,95	2,89	3,07	2,81	2,69	2,73	2,75	2,87	2,93	2,79	3,27	3,16	2,99	2,85	2,97	2,87	2,65	2,77
Piaski	2,88	2,84	2,79	2,95	2,80	3,04	2,84	3,21	2,48	2,93	2,80	2,91	2,96	2,79	3,02	2,86	2,94	3,09	2,89	3,17
Przydworcowe	2,89	2,92	3,00	3,02	3,12	2,79	3,08	2,95	3,39	2,91	2,58	2,92	2,96	2,93	2,82	3,11	2,90	3,13	2,91	2,90
Młodych	3,15	2,78	2,81	2,99	2,69	2,95	2,82	3,04	3,14	2,95	3,06	2,82	3,11	2,70	2,86	3,12	2,85	2,67	2,79	2,85
Antoniuk	2,95	3,03	2,72	3,04	2,56	2,74	2,98	3,01	3,09	2,64	2,71	2,99	2,86	2,80	2,83	2,82	3,14	3,03	3,03	3,10
Jaroszówka	2,91	3,14	3,06	3,03	2,73	3,07	2,62	2,60	3,09	2,99	2,78	2,99	2,94	2,95	2,91	2,94	2,84	2,51	3,10	3,11
Wygoda	2,85	2,85	3,15	2,80	2,89	2,74	2,91	2,69	3,15	2,88	2,82	2,90	3,03	2,76	2,89	2,96	2,97	3,23	3,01	3,04
Piasta I	2,60	2,76	3,16	2,78	2,97	2,71	3,02	2,71	3,01	2,96	2,92	2,77	2,97	2,63	2,83	2,72	2,94	2,80	2,94	2,86
Piasta II	2,90	3,04	3,01	2,88	2,78	2,99	2,69	3,08	2,58	2,83	2,91	2,83	3,01	2,75	2,96	2,91	3,13	3,40	3,11	3,05
Skorupy	2,99	2,87	2,79	2,95	2,80	2,84	3,07	2,82	3,14	2,87	3,04	2,90	2,98	2,87	2,82	2,79	3,13	2,78	2,64	2,95
Mickiewicza	2,72	3,09	3,13	3,02	3,20	2,86	3,16	2,98	2,75	2,82	3,40	2,77	3,28	2,70	2,80	2,90	3,05	2,72	3,00	2,80
Dojlidy	2,88	3,13	3,30	2,93	2,83	2,90	3,10	3,09	2,86	2,93	2,67	2,54	2,82	2,82	2,98	2,69	2,98	2,84	2,86	2,97
Bema	3,00	2,92	2,96	3,16	3,15	2,68	2,78	2,76	2,61	2,85	2,49	2,81	2,91	3,04	2,62	2,87	2,92	3,20	3,00	2,84
Kawaleryjskie	2,88	3,10	3,05	2,86	3,09	3,19	2,81	2,77	2,79	3,00	2,79	3,27	2,98	2,77	3,04	2,97	2,98	2,97	2,95	2,92
Nowe Miasto	3,06	2,85	2,90	2,83	2,78	2,80	2,70	2,67	2,99	2,83	2,93	2,80	2,77	2,84	3,01	2,82	2,84	2,95	2,84	2,98
Zielone Wzgórze	3,03	2,95	3,10	2,76	3,00	2,82	3,15	2,91	2,88	2,76	2,91	2,77	3,13	2,63	2,72	3,19	2,99	2,87	2,74	2,93
Starosielce	2,78	3,10	2,96	2,93	3,03	3,01	3,08	3,08	2,83	2,96	2,72	3,03	3,10	3,19	3,18	2,88	2,97	2,76	2,75	2,88
Słoneczny Stok	2,82	3,34	2,93	2,93	3,15	3,06	3,09	2,68	2,98	2,76	2,73	2,93	2,90	2,85	3,01	2,68	3,31	2,93	2,72	2,91
Leśna Dolina	2,93	2,45	2,85	2,64	2,95	2,93	2,96	2,86	2,75	2,94	2,83	2,52	2,96	2,97	2,77	2,59	2,80	2,93	2,79	2,99
Wysoki Stoczek	2,85	2,94	2,84	3,02	2,99	2,87	2,71	3,04	3,05	2,83	3,10	3,19	2,88	2,82	2,65	3,05	2,90	2,94	2,85	2,88
Dziesięciny I	2,84	2,99	3,05	2,95	2,99	2,83	2,85	2,91	2,89	2,99	3,14	2,90	2,78	2,81	3,10	2,67	3,05	2,83	3,11	2,85
Dziesięciny II	3,15	2,77	2,91	2,98	3,13	3,19	2,94	3,09	3,11	2,95	2,78	3,08	2,94	2,76	2,98	2,87	2,79	3,11	2,99	2,78
Bacieczki	2,83	2,88	2,87	3,12	2,98	3,00	3,01	2,99	3,16	2,83	2,94	2,77	3,13	2,64	2,96	3,06	2,82	3,09	2,89	2,68
Zawady	2,90	2,59	2,73	3,03	2,94	2,99	3,05	2,99	2,96	3,19	2,95	3,00	3,20	2,94	3,03	2,83	2,84	2,90	3,07	2,75
Dojlidy Górne	3,06	3,00	2,98	2,91	2,90	3,10	3,01	2,69	2,93	2,89	2,88	2,90	2,80	2,93	3,14	3,04	2,72	2,81	3,09	3,07

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań CAPI

1. degradacja środowiska, zanieczyszczenie powietrza, wód, gleby itp.; **2.** zły stan techniczny budynków mieszkalnych; **3.** zły stan techniczny budynków użyteczności publicznej; **4.** wysoki poziom bezrobocia; **5.** niskie dochody mieszkańców, ubóstwo; **6.** niski poziom bezpieczeństwa; **7.** duże natężenie problemów społecznych, w tym szczególnie przemoc w rodzinie, alkoholizm itp.; **8.** niski poziom edukacji na poziomie podstawowym i gimnazjalnym; **9.** niski poziom edukacji na poziomie ponadgimnazjalnym; **10.** niski poziom przedsiębiorczości, mała liczba przedsiębiorstw, brak miejsc pracy, brak wsparcia dla przedsiębiorców; **11.** słaba oferta kulturalno-rozrywkowa; **12.** słaba oferta sportowo-rekreacyjna; **13.** mała liczba przedszkoli i żłobków; **14.** mała liczba szkół, **15.** mała liczba obiektów ochrony zdrowia, słaby dostęp do usług medycznych, **16.** słaba komunikacja wewnątrz Miasta, **17.** słaba infrastruktura transportowa, zły stan techniczny dróg, brak parkingów itp., **18.** niska jakość terenów publicznych, terenów zielonych, skwerów, miejsca rekreacyjne i wypoczynkowe, **19.** niski poziom aktywności społecznej mieszkańców, mała liczba organizacji pozarządowych, stowarzyszeń klubów sportowych itp. **20.** słabo rozwinięta baza turystyczna

22.2. Formularz uwag CAWI

22.2.1. Podstawowe informacje

W dniach 07.11.2016-16.11.2016 wszyscy interesariusze mieli możliwość wypełnienia formularza CAWI odnoszącego się do dokumentu diagnozy oraz wyznaczonego obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Formularz uwag został wypełniony przez cztery osoby.

22.2.2. Wyniki oraz zgłoszone uwagi

W poniższych tabelach zaprezentowano zgłoszone uwagi wraz z ustosunkowaniem się do nich.

Tabela 49. Uwagi do zidentyfikowanych obszarów problemowych

Uwaga	Odpowiedź
Jako mocną stroną dla rozwoju w strefie przestrzennej podaje się obszar ZPP, brak jest jednak konkretnych informacji jak obecność w obszarze ZPP daje szansę na rozwój w inwestycje związane z ekoinnowacyjnością i edukacją społeczeństwa w tym kierunku.	Część diagnostyczna dokumentu stanowi opis sytuacji na danym obszarze. Proponowane kierunki działań oraz możliwości wykorzystania potencjałów obszaru są tematem części projekcyjnej dokumentu
Zabrakło odniesienia się m.in. w zakresie starzenia się społeczeństwa, przestępczości w ogóle, bezpieczeństwa na osiedlach, itp.	Diagnoza obejmuje wskaźniki odzwierciedlające poziom bezpieczeństwa oraz dotyczące aktywności seniorów. Możliwość określenia wskaźników uzależniona jest również od dostępności danych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI

Tabela 50. Uwagi do wyznaczonych obszarów zdegradowanych i rewitalizacji

Uwaga	Odpowiedź
Brak jest uwzględnionego obszaru i miejsca przeznaczonego na rozwój i edukację różnych grup społecznych w kontekście innowacji w połączeniu z rozwojem środowiskowym, ekoprzedsiębiorczością i edukacją ekologiczną	Część diagnostyczna dokumentu stanowi opis sytuacji na danym obszarze. Proponowane kierunki działań oraz możliwości wykorzystania potencjałów obszaru są tematem części projekcyjnej dokumentu
Obszary nie posiadają ze sobą wspólnych granic - dlaczego? po drugie - nie przeprowadzono pogłębionej analizy w ramach każdego ze zdiagnozowanych osiedli, jak również nie wskazano potencjałów danego obszaru - czyli faktycznego znaczenia danego obszaru	Obszary wyznaczone do rewitalizacji nie muszą posiadać wspólnych granic. Ponieważ jednostki urbanistyczne, w których zidentyfikowano najwyższe natężenie zjawisk problemowych są położone w różnych częściach miasta zdecydowano o wyznaczeniu trzech podobszarów rewitalizacji. Diagnoza zawiera opis wszystkich osiedli włączonych do rewitalizacji oraz opis natężenia zjawisk problemowych w obszarze rewitalizacji w stosunku do całego miasta.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI

22.3. Warsztat strategiczno-diagnostyczny

22.3.1. Podstawowe informacje

Termin: 9 listopada 2016 roku, godz. 17.00

Miejsce: Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Białymstoku, ul. Ciepła 40

Uczestnicy: w warsztatach wzięły udział 23 osoby

Prowadzący: Michał Kazem-Bek, Robert Loba

Cel spotkania: wstępne określenie i charakterystyka obszarów rewitalizacji (identyfikacja problemów, zjawisk negatywnych i ich przyczyn, potencjałów)

Przebieg spotkania:

Podczas warsztatu jego uczestnikom zostały zaprezentowane podstawowe informacje na temat rewitalizacji oraz etapy realizacji projektu. Następnie zostały przedstawione propozycje obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, które przedstawiają się następująco:

Obszary zdegradowane:

- Dziesięciny I
- Dziesięciny II
- Antoniuk
- Młodych
- Bema
- Przydworcowe
- Centrum
- Sienkiewicza
- Starosielce
- Skorupy
- Dojlidy

Obszary rewitalizacji:

- Dziesięciny I
- Antoniuk
- Bema
- Przydworcowe
- Centrum
- Sienkiewicza
- Starosielce
- Skorupy
- Dojlidy (część zurbanizowana - 25%)

Druga część spotkania miała charakter warsztatowy. Uczestnicy pracowali w trzech grupach:

- zespół 1. sfera społeczna
- zespół 2. sfera gospodarcza

- zespół 3. sfera przestrzenno-funkcjonalna. Zadaniem uczestników była odpowiedź na pytania pozwalające na zidentyfikowanie problemów i mocnych stron obszaru w danym podsystemie.

Uczestnicy podczas pracy warsztatowej odpowiadali na pytania dotyczące problemów poszczególnych obszarów, a także wskazywali ich atuty. Zadaniem uczestników była odpowiedź na następujące pytania:

- 1) Jakie występują negatywne zjawiska, problemy, czego Państwa zdaniem brakuje w sferze:
  - społecznej,
  - gospodarczej,
  - przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej, technicznej.
- 2) Jakie są Państwa zdaniem największe atuty i potencjały wybranego obszaru rewitalizacji?
  - Jakie miejsca/obiekty?
  - Jakie podmioty?
  - Jakie działania?
  - Jaka oferta?
  - Szczególne wyróżniki?

22.3.2. Wyniki ze spotkania

Sfera społeczna

Tabela 51. Dojlidy

problemy	atuty	podmioty	działania	oferta	wyróżniki
<ol style="list-style-type: none"> 1. Stara dzielnica 2. 2 osiedla bloków socjalnych (przy ulicy Dojnowskiej i Eliasza 3. Niska aktywność zawodowa (wszystko niskie) 4. Stara Infrastruktura niedostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Najstarsza w okolicy parafia prawosławna 2. Dwie świetlice organizacji pozarządowych 3. Punkt wychowawców podwórkowych (zajmują się również dziećmi starszymi niż w wieku gimnazjalnym) 4. W ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego planuje się <ol style="list-style-type: none"> a. Dostosowanie budynków przy ul. Ks. Stanisława Suchowolca dla osób z problemami psychicznymi, które można przywrócić do funkcjonowania w społeczeństwie (spotkania w domu pod fontanną) b. Całoroczny ośrodek sportów wodnych Dojlidy 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podmioty ekonomii społecznej 2. dwie parafie 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Projekty aktywizacji społeczno-zawodowej 2. Poszukiwanie liderów lokalnych, aktywizacja seniorów 	<p>Szkolenia, staże</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. budownictwo socjalne 2. OSW Dojlidy

Źródło: opracowanie własne

Tabela 52. Starosielce

problemy	atuty	działania
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zbudowano potężne osiedle socjalne (przy ulicach Barszczańskiej i Klepackiej) 2. Dawna nazwa Meksyk pochodzi od części mieszkańców wszczynających bójki 3. Desant — ludzie niezakorzenieni, brak identyfikacji z budynkiem socjalnym (nie mają grobów rodzin w dzielnicy, swoich szkół) 4. Bezrobocie 5. Ubóstwo 6. Przystępczość 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dział świadczeń rodzinnych MOPR, 2. 2 świetlice: szansa i DPPS, działalność aktywizacyjna, projekt z budżetu obywatelskiego, wychowawca podwórkowy 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Więcej świetlic 2. Profilaktyka uzależnień 3. Oferta dla seniorów 4. Walka poprzez podmioty ekonomii społecznej 5. Aktywizacja mieszkańców, żeby poczuli, że to ich

Źródło: opracowanie własne

Sfera gospodarcza

Tabela 53. Dojlidy

problemy	atuty
1. Obecność budownictwa socjalnego a. Zniechęca mały biznes b. Niska aktywność społeczna 2. Upadek PMB i innych zakładów	1. Bliskość SSE, Białostockiego Parku Naukowo-Technologicznego 2. Uzbrojenie w infrastrukturę techniczną 3. Browar Dojlidy 4. Dostępność komunikacyjna i infrastrukturalna

Źródło: opracowanie własne

Tabela 54. Starosielce

problemy	atuty
1. Obecność budownictwa socjalnego 2. Upadek dużych firm (KZKS)	1. Polmos, PZZ, MIRPOL, Promotech 2. Infrastruktura techniczna 3. Dostępność komunikacyjna

Źródło: opracowanie własne

Tabela 55. Przydworcowe

problemy	atuty
1. Zamknięte tereny PKP i PKS (MPZP ich nie obejmuje)	1. Dworce PKP i PKS

Źródło: opracowanie własne

Tabela 56. Centrum

problemy	atuty
1. Zwarta zabudowa a. Działalność gospodarcza determinowana przez SKIUZP oraz MPZP (zabytki, ochrona konserwatorska, ograniczenie reklam)	1. Lokalne gastronomiczne 2. Dużo placówek bankowych, usług

Źródło: opracowanie własne

Tabela 57. Antoniuk

problemy	atuty
1. Gęsta zabudowa domów jednorodzinnych ogranicza biznes	1. Centrum handlowe Madro 2. Galeria Antoniuk

Źródło: opracowanie własne

Tabela 58. Bema

problemy	atuty
1. Gęsta zabudowa mieszkaniowa uniemożliwiająca lokalizację działalności gospodarczej	1. PUP 2. Placówka straży granicznej

Źródło: opracowanie własne

Tabela 59. Sienkiewicza

problemy	atuty
1. Słaba dostępność komunikacyjna do innych osiedli (brak kładki)	1. Lokalizacja WSFiZ 2. Powojkowe magazyny przy ulicy Węglowej

Źródło: opracowanie własne

Tabela 60. Skorupy

problemy	atuty
<ol style="list-style-type: none"> 1. Niska dostępność lokali usługowych 2. Gęsta zabudowa domów jednorodzinnych z coraz większym udziałem zabudowy wielorodzinnej 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dużo firm (okolice ulicy Ciołkowskiego) 2. Rozbudowa ulicy Ciołkowskiego w stronę Trasy Generalskiej (obwodnicy Białegostoku)

Źródło: opracowanie własne

Tabela 61. Dziesięciny I

problemy	atuty
<ol style="list-style-type: none"> 1. Gęsta zabudowa wielorodzinna i brak możliwości rozwoju działalności gospodarczej 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sieć handlowo-usługowa

Źródło: opracowanie własne

Sfery przestrzenno-funkcjonalna, techniczna i środowiskowa

Tabela 62. Atuty i problemy obszaru rewitalizacji

problemy	atuty
<ol style="list-style-type: none"> 1. Centrum zamieszkiwane jest głównie przez osoby starsze. 2. Dominującą formą działalności gospodarczej jest gastronomia. Wśród podmiotów prowadzących działalność gospodarczą są głównie banki i firmy telekomunikacyjne. 3. Stan zagospodarowania terenów cennych przyrodniczo. Przebieg napowietrznej infrastruktury technicznej w obrębie rzeki Białej. 4. Rzeka białą wymaga nakładów finansowych (poprzecinana infrastrukturą techniczną) 5. Układ komunikacyjny — podział miasta torami (os. Antoniuk, Centrum — wiadukt Dąbrowskiego, Tunel im. gen. Emila Augusta Fieldorfa „Nila”) 6. Miała ilość terenów rekreacyjnych (poza Centrum mieszkańcy zgłaszali projekty w budżecie obywatelskim — siłownie, orliki, place zabaw) 7. Mała liczba „ryneczków” osiedlowych 8. Mała ilość terenów gminnych do zagospodarowania (na realizację pomysłów) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dolina rzeki Białej — potencjalny teren rekreacyjny 2. Dostęp do podstawowych usług i infrastruktury 3. Zasób gminnych nieruchomości (w tym nieużytkowanych i wykwaterowanych) 4. Potencjał terenów wewnątrzosiedlowych do wykorzystania na cele rekreacyjno-wypoczynkowe (w większości spółdzielni i wspólnot, które ciężko integrują się; bazarki osiedlowe — spółdzielnie wskazały, że nie chcą tworzyć tego typu terenów) 5. Proces konsultacji społecznych przeprowadzonych na Osiedlu Bema dot. zagospodarowania terenów osiedla

Źródło: opracowanie własne

22.4. Spotkanie z NGO

Termin: 30.11.2016 r.

Miejsce: Kawiarnia „W Starym Kinie”, ul. Rocha 23

Uczestnicy: w spotkaniu wzięło udział 14 przedstawicieli organizacji pozarządowych

Cel spotkania: przedstawienie założeń projektu dotyczącego opracowania Programu Rewitalizacji, zachęcenie do zaangażowania się w działania partycypacyjne w ramach projektu

Przebieg spotkania:

W pierwszej części spotkania uczestnikom zostały zaprezentowane etapy i główne elementy projektu. Następnie przedstawione zostały główne definicje związane z procesem rewitalizacji oraz podkreślone zostało znaczenie partycypacji i partnerstwa w całym procesie rewitalizacji.

Kolejnym krokiem było poinformowanie uczestników spotkania o sposobie wyznaczenia obszarów zdegradowanych i rewitalizacji na obszarze miasta. Przedstawione zostały wskaźniki wykorzystane do przeprowadzenia delimitacji w poszczególnych sferach oraz sposób, w jaki zostały one wyliczone. Następnie zaprezentowane zostały obszary wybrane jako obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji.

Uczestnicy podczas prezentacji zadawali szczegółowe pytania odnośnie doboru wskaźników będących podstawą wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Pojawiały się także pytania odnośnie możliwości zmiany obszarów. Uczestnikom zostało wyjaśnione, że wybór obszarów wynika z przeprowadzonej analizy wskaźnikowej i tylko zmiana bądź dodanie nowych danych mogłoby wpłynąć na zmianę obszarów. Uczestnicy poprosili również o weryfikację ulic wchodzących w skład poszczególnych osiedli.

Po wyjaśnieniu wszystkich wątpliwości, uczestnikom spotkania zostały przekazane informacje odnośnie kolejnych działań partycypacyjnych. Pierwszym z nich były spotkania warsztatowo-konsultacyjne, które zostały zaplanowane odrębnie dla każdego osiedla wchodzącego w skład obszaru rewitalizacji. Uczestnikom został przedstawiony cel spotkań, czyli pogłębienie charakterystyki obszarów rewitalizacji oraz określenie potrzeb i działań rewitalizacyjnych na poszczególnych obszarach. Uczestnicy zostali zaproszeni na spotkania oraz poproszeni o przekazanie informacji o nich w swoim otoczeniu.

Uczestnicy spotkania zostali poinformowani również o kolejnej formie konsultacji jaką była możliwość zgłaszania własnych projektów rewitalizacyjnych. Ta część spotkania wywołała największą dyskusję wśród uczestników. Uczestnicy zadawali pytania odnośnie tego, jakiego typu projekty będą mogły być zgłaszane oraz kto może być projektodawcą. Zostało wyjaśnione, że zgłaszane projekty mogą mieć zarówno charakter „miękki”, nieinwestycyjny, jak i infrastrukturalny. Ponadto podkreślone zostało, że Miasto nie jest jedynym realizatorem projektów, a wręcz rolą Miasta jest koordynowanie całego procesu rewitalizacji. W związku z powyższym ważne jest zgłaszanie projektów przez różnych partnerów społeczno-gospodarczych. Kolejną istotną kwestią poruszaną

podczas spotkania była ocena poszczególnych zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz sposób ich wyboru do wpisania do programu rewitalizacji. Zostało wyjaśnione, że określone zostaną kryteria wyboru projektów, według których projekty zostaną ocenione. Uczestnikom zostało przekazane, że ostateczna forma podmiotu oceniającego projekty nie została jeszcze potwierdzona.

22.5. Spotkania warsztatowo-konsultacyjne – osiedle Antoniuk

22.5.1. Informacje o spotkaniu

Termin: 6.12.2016 r. godz. 18.00

Miejsce: Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku, ul. Zwycięstwa 14/3 – Osiedle Antoniuk

Uczestnicy: w spotkaniu wzięło udział 11 osób

Prowadzący: Małgorzata Patyńska, Michał Kazem-Bek

Cel spotkania: pogłębienie charakterystyki obszaru, wypracowanie celów i kierunków działań rewitalizacyjnych

Przebieg spotkania:

Podczas warsztatu jego uczestnikom zostały zaprezentowane podstawowe informacje na temat rewitalizacji oraz etapy realizacji projektu. Następnie zostały przedstawione propozycje obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, które przedstawiają się następująco:

Obszary zdegradowane:

- Dziesięciny I
- Dziesięciny II
- **Antoniuk**
- Młodych
- Bema
- Przydworcowe
- Centrum
- Sienkiewicza
- Starosielce
- Skorupy
- Dojlidy

Obszary rewitalizacji:

- Dziesięciny I
- **Antoniuk**
- Bema
- Przydworcowe
- Centrum
- Sienkiewicza
- Starosielce
- Skorupy
- Dojlidy (część zurbanizowana - 25%)

Druga część spotkania miała charakter warsztatowy. Uczestnicy pracowali w grupach. Zadaniem uczestników była odpowiedź na pytania pozwalające na zidentyfikowanie problemów i pogłębienie charakterystyki obszarów. Uczestnicy podczas pracy warsztatowej odpowiadali na pytania dotyczące problemów danego osiedla, identyfikowali ich przyczyny oraz wypracowywali działania służące ich przeciwdziałaniu. Zadaniem uczestników była odpowiedź na następujące pytania:

1. Jakie są przyczyny wskazanych problemów? Z czego one wynikają?
2. Jakie inne, istotne problemy występują na terenie osiedla? Jaka są ich przyczyny?
3. Jak jest natężenie zidentyfikowanych problemów? Jak długo trwa dane zjawisko?
4. Jakie działania należy podjąć aby przeciwdziałać występującym problemom? Które z nich należy traktować priorytetowo?
5. Jakie projekty, działania już prowadzone należy kontynuować?
6. Jakie są mocne strony obszaru? Jak je wykorzystać w procesie rewitalizacji?

22.5.2. Wybrane kwestie ze spotkania

Przyczyny	Problemy	Działania
<ul style="list-style-type: none"> • Starzejące się społeczeństwo • Występujące pustostany • Niezagospodarowane tereny, ogrzewalnie • Ludność napływowa • Istniejący system społeczny nie motywuje do zmiany postaw życiowych klientów (atrakcyjne kwoty świadczeń pomocy społecznej) 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak zagospodarowania terenów nad rzeką Białą • ul. Dąbrowskiego jest wąskim gardłem komunikacyjnym • Zbyt mała liczba miejsc do rekreacji tzw. siłownie pod chmurką • Wąskie uliczki, zbyt mała liczba miejsc parkingowych, w szczególności przy Klubie Kręgu • Niefunkcyjny wyjazd przy klubie Krąg • Złe zagospodarowanie terenu • Słabo odczuwalna działalność organizacji pozarządowych • Brak drogi rowerowej na wiadukcie, który jest węzłem komunikacyjnym • Dużo osób starszych i samotnych na osiedlu, brak wystarczającej opieki dla osób starszych, nienależyte zabezpieczenie usług dla osób starszych, niewystarczająca oferta zagospodarowania czasu wolnego dla osób starszych • Rosnąca liczba osób z zaburzeniami psychicznymi. Są to przeważnie osoby starsze bez opieki rodziny lub młodsze wyniszczone w skutek zażywania narkotyków lub dopalaczy. Bezradność służb publicznych w zakresie pomocy (bez wyrażenie zgody nie jest możliwe leczenie – procedury sądowe to min. rok) • Duża liczba bezdomnych; występujące koczowiska (ul. Zwycięstwa 25). Związane z tym zakłócenia porządku publicznego, kradzieże 	<ul style="list-style-type: none"> • Zagospodarowanie terenów nad Białą na cele rekreacyjne • Budowa nowych miejsc do rekreacji i integracji, renowacja istniejących • Edukacja i informowanie społeczeństwa • Budowa parkingu przy ul. Wierzbowej • Prowadzenie działań profilaktycznych • Rozwój usług i oferty dla osób starszych • Wspieranie rozwoju wolontariatu, w tym kierowanych do osób starszych • Wspólne działania z parafiami • Ograniczenia nocnej sprzedaży alkoholu

	<ul style="list-style-type: none"> • Zauważalna liczba włamań na ogródkach działkowych i w innych obiektach • Niski poziom poczucia tożsamości lokalnej • Brak opieki nad częścią dzieci, w szczególności obcokrajowców • Występujące zakłócenia porządku publicznego, rozboje, w szczególności w pobliżu klubu Krąg, parku • Duża liczba klientów pomocy społecznej to osoby bezrobotne, w tym długotrwale – są to ich wybory życiowe, niechęć do podjęcia pracy • Duża liczba osób żyjąca na „garnuszkach rodziców” • Duża liczba osób zatrudnionych „na czarno”, rozwinięta szara strefa • Życie na rachunek rodziny i państwa • Niska chęć osób do udziału w szkoleniach, przekwalifikowania się • Występująca przemoc domowa (psychiczna i fizyczna), ale także wykorzystywanie niebieskich kart, jako argument przy rozwodach 	
--	---	--

Atuty

- Działający Dom Pomocy Społecznej
- Kluby działające przy spółdzielniach (np. Metafora)
- Park Antoniuk (funkcjonalny, dobrze utrzymany)
- Połączenia komunikacyjne
- Galeria (obiekt handlowy)
- Blisko centrum, dworca
- Łatwy dostęp do lekarza (dużo przychodni, w tym specjalistycznych)

22.5.3. Materiały dla uczestników

Program rewitalizacji miasta Białegostoku

Zidentyfikowanie problemy i pytania warsztatowe

Zidentyfikowane problemy - OSIEDLE ANTONIUK

Sfera społeczna:

- Niewielka liczba organizacji pozarządowych, co przekłada się na małą aktywność mieszkańców (zwłaszcza osób starszych)
- Wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej (ubóstwo, osoby długotrwale chore, osoby starsze, uzależnione od alkoholu i narkotyków, przemoc domowa)
- Wyższy niż średnia dla miasta odsetek przestępstw i wykroczeń (bójki, rozboje i pobicia)
- Niskie wyniki z egzaminu 6-klasisty

Sfera gospodarcza:

- Wysoki odsetek bezrobotnych
- Gęsta zabudowa domów jednorodzinnych ogranicza możliwości rozwoju działalności gospodarczej

Pytania warsztatowe

1. Jakie są przyczyny wskazanych problemów? Z czego one wynikają?
2. Jakie inne, istotne problemy występują na terenie osiedla? Jaka są ich przyczyny?
3. Jak jest natężenie zidentyfikowanych problemów? Jak długo trwa dane zjawisko?
4. Jakie działania należy podjąć aby przeciwdziałać występującym problemom? Które z nich należy traktować priorytetowo?
5. Jakie projekty, działania już prowadzone należy kontynuować?
6. Jakie są mocne strony obszaru? Jak je wykorzystać w procesie rewitalizacji?

Zakres zagadnień

Sfera społeczna - diagnozowane zjawiska:

- aktywność zawodowa mieszkańców
- status materialny mieszkańców, występujące ubóstwo
- poziom bezpieczeństwa
- poziom edukacji
- stopień aktywności mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym
- poziom kapitału społecznego, w tym zaufania w społeczeństwie
- lokalni liderzy i organizacje pozarządowe
- poziom integracji społecznej, wykluczeni społecznie
- potrzeby społeczne różnych grup mieszkańców (dzieci, młodzież, osoby w wieku produkcyjnym, seniorzy)
- dostępność oferty spędzania czasu wolnego

Sfera gospodarcza - diagnozowane zjawiska:

- poziom przedsiębiorczości mieszkańców
- kondycja przedsiębiorstw
- liczba i dostępność lokali usługowych, sklepów
- zjawisko bezrobocia, grupy wykluczone i zagrożone na rynku pracy
- rynek pracy – dostępni a poszukiwani fachowcy
- wsparcie dla osób poszukujących pracy
- branże szczególnie aktywne na lokalnym rynku
- działalność instytucji otoczenia biznesu
- prowadzone działania z zakresu rozwoju gospodarczego i promocji lokalnej

Sfera przestrzenno-funkcjonalna, środowiskowa, techniczna - diagnozowane zjawiska:

- dostępność infrastruktury technicznej i społecznej np. dostęp do szkoły, ośrodka zdrowia oraz dostęp do usług
- dostęp i jakość podstawowych usług
- dostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru (np. dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych)
- poziom obsługi komunikacyjnej
- ilość i jakość terenów publicznych
- stan środowiska naturalnego
- obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska
- walory środowiska przyrodniczego

- stan techniczny obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym
- rozwiązania techniczne umożliwiające efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska
- stan infrastruktury liniowej

22.6. Spotkania warsztatowo-konsultacyjne – osiedle Bema

22.6.1. Informacje o spotkaniu

Termin: 7.12.2016 godz. 18:00

Miejsce: Białystok, Zespół Szkół Handlowo-Ekonomicznych, ul. Bema – Osiedle Bema

Uczestnicy: 12 osób (dzielnicowy, 1 pracownik socjalny, 3 członków Rady Osiedla, 1 osoba z organizacji pozarządowej, radny Rady Miejskiej kandydujący z osiedla, 2 przedstawicielki Urzędu Miasta w Białymstoku, 2 mieszkańców)

Prowadząca: Barbara Szczerbińska

Cel spotkania: pogłębienie charakterystyki obszaru, wypracowanie celów i kierunków działań rewitalizacyjnych

Przebieg spotkania:

Podczas warsztatu jego uczestnikom zostały zaprezentowane podstawowe informacje na temat rewitalizacji oraz etapy realizacji projektu. Następnie zostały przedstawione propozycje obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, które przedstawiają się następująco:

Obszary zdegradowane:

- Dziesięciny I
- Dziesięciny II
- Antoniuk
- Młodych
- **Bema**
- Przydworcowe
- Centrum
- Sienkiewicza
- Starosielce
- Skorupy
- Dojlidy

Obszary rewitalizacji:

- Dziesięciny I
- Antoniuk
- **Bema**
- Przydworcowe

- Centrum
- Sienkiewicza
- Starosielce
- Skorupy
- Dojlidy (część zurbanizowana - 25%)

Druga część spotkania miała charakter warsztatowy. Uczestnicy pracowali wspólnie nad odpowiedziami na pytania pozwalające na zidentyfikowanie problemów i pogłębienie charakterystyki obszarów. Uczestnicy podczas pracy warsztatowej odpowiadali na pytania dotyczące problemów osiedla Bema, identyfikowali ich przyczyny oraz wypracowywali działania służące rozwiązaniu problemów dostrzeganych na osiedlu. Zadaniem uczestników była odpowiedź na następujące pytania:

1. Jakie są przyczyny wskazanych problemów? Z czego one wynikają?
2. Jakie inne, istotne problemy występują na terenie osiedla? Jaka są ich przyczyny?
3. Jakie jest natężenie zidentyfikowanych problemów? Jak długo trwa dane zjawisko?
4. Jakie działania należy podjąć aby przeciwdziałać występującym problemom? Które z nich należy traktować priorytetowo?
5. Jakie projekty, działania już prowadzone należy kontynuować?
6. Jakie są mocne strony obszaru? Jak je wykorzystać w procesie rewitalizacji?

22.6.2. Wybrane kwestie ze spotkania

Przyczyny	Problemy	Działania
	<p><u>Z analizy DR:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej (ubóstwo, osoby długotrwale chore, osoby starsze, uzależnione od alkoholu i narkotyków, przemoc domowa) • Mała liczba organizacji pozarządowych • Wysoki odsetek rodzin korzystających z pomocy asystenta • Wyższy niż średnia dla miasta odsetek przestępstw (kradzieży) • Niskie wartości średnich wyników sprawdzianów szóstoklasisty • Wysoka liczba uczniów z problemami wychowawczymi i nieotrzymującymi promocji do następnej klasy • Wysoki odsetek bezrobotnych • Gęsta zabudowa mieszkaniowa uniemożliwiająca lokalizację działalności gospodarczej 	
	Z dyskusji na spotkaniu:	
1. Osiedle zbudowane przed wielu laty więc mieszkańcy się zestarzelili	1. Duża liczba osób starszych, brak integracji międzypokoleniowej	1. Integracja osób starszych poprzez kontakt z młodzieżą: spotkania, korepetycje, utworzenie miejsca, gdzie takie spotkania mogłyby się odbywać (np. w nowo wybudowanych blokach komunalnych)
2. Zwiększająca się liczba aut	2. Mało miejsc parkingowych (zaznaczone na mapie na fioletowo)	2. Budowa miejsc postojowych i parkingów wzdłuż ul. Wiejskiej między ul. Lisią a wjazdem do Wiejskiej i Kopernika

	3. Brak ogólnodostępnych i przystosowanych do wypoczynku terenów zielonych – ławki, alejki (zaznaczenie: kolor zielony)	3. Zagospodarowanie terenów wokół stawu i tzw. dawnej strzelnicy oraz parku przy ul. Pogodnej
	4. Słabe oświetlenie tzw. alejki śródosiedlowej koło szkół i przedszkoli (zaznaczone kolorem zielonym)	4. Więcej latarni, ławek, koszy na śmieci
	5. Mały, stary, zniszczony plac zabaw w centrum osiedla przy Lewiatanie (kolor brązowy na mapie)	5. Modernizacja i zwiększenie obszaru placu zabaw oraz połączenie z alejką z p.4 oraz budowa boisk dla młodzieży
	6. Zagrożenie bezpieczeństwa pieszych na tzw. alejce śródosiedlowej	6. Zamknięcie przejazdu, zlikwidowanie służebności na ciągu pieszym z ul.Bema do posesji Pogodna 4
	7. Brak zabezpieczenia miejsc składowania odpadów (śmietniki, kontenery na śmieci)	7. Wykonać zadaszenia i obudowy śmietników
	8. Bezdomność, alkoholizm, meliny z alkoholem, nielegalna sprzedaż alkoholu (meliny)	8. Działania interwencyjne i profilaktyczne dla osób z problemem alkoholowym

Większość z tych inicjatyw została przedstawiona na spotkaniu jako działania potrzebne na osiedlu, w dyskusji próbowaliśmy doprecyzować, na jaki problem odpowiada dane działanie. Dużo kontrowersji wzbudził problem pojawiających się na osiedlu osób bezdomnych i pod wpływem alkoholu. Są one postrzegane jako zagrożenie bezpieczeństwa mieszkańców. Zmniejszenie liczby ławek rozmieszczonych na osiedlu ograniczyło obecność niemiłe widzianych "gości" (choć ławki jako miejsca odpoczynku spełniały oczekiwania mieszkańców, ale uciążliwość korzystających z nich osób pijanych i bezdomnych była silnym argumentem uzasadniającym likwidację takich miejsc i mieszkańcy to zaakceptowali).

Atuty	Jak je wykorzystać?
Rozdział komunikacji kołowej od pieszej	
Dobra infrastruktura usługowa, handlowa, szkoły, przedszkola, przychodnia lekarska	

Istnienie ogrodów działkowych, jako terenów zielonych	
Dobre połączenia komunikacją miejską z innymi częściami miasta	
Bliskie sąsiedztwo wyższej uczelni (Politechnika Białostocka)	

22.6.3. Materiały dla uczestników

Program rewitalizacji miasta Białegostoku

Zidentyfikowanie problemy i pytania warsztatowe

Zidentyfikowane problemy - OSIEDLE BEMA

Sfera społeczna:

- Wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej (ubóstwo, osoby długotrwale chore, osoby starsze, uzależnione od alkoholu i narkotyków, przemoc domowa)
- Mała liczba organizacji pozarządowych
- Wysoki odsetek rodzin korzystających z pomocy asystenta
- Wyższy niż średnia dla miasta odsetek przestępstw (kradzieży)
- Niskie wartości średnich wyników sprawdzianów szóstoklasisty
- Wysoka liczba uczniów z problemami wychowawczymi i nieotrzymującymi promocji do następnej klasy

Sfera gospodarcza:

- Wysoki odsetek bezrobotnych
- Gęsta zabudowa mieszkaniowa uniemożliwiająca lokalizację działalności gospodarczej

Pytania warsztatowe

1. Jakie są przyczyny wskazanych problemów? Z czego one wynikają?
2. Jakie inne, istotne problemy występują na terenie osiedla? Jaka są ich przyczyny?
3. Jak jest natężenie zidentyfikowanych problemów? Jak długo trwa dane zjawisko?
4. Jakie działania należy podjąć aby przeciwdziałać występującym problemom? Które z nich należy traktować priorytetowo?
5. Jakie projekty, działania już prowadzone należy kontynuować?
6. Jakie są mocne strony obszaru? Jak je wykorzystać w procesie rewitalizacji?

Zakres zagadnień

Sfera społeczna - diagnozowane zjawiska:

- aktywność zawodowa mieszkańców
- status materialny mieszkańców, występujące ubóstwo
- poziom bezpieczeństwa
- poziom edukacji
- stopień aktywności mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym
- poziom kapitału społecznego, w tym zaufania w społeczeństwie
- lokalni liderzy i organizacje pozarządowe
- poziom integracji społecznej, wykluczeni społecznie
- potrzeby społeczne różnych grup mieszkańców (dzieci, młodzież, osoby w wieku produkcyjnym, seniorzy)
- dostępność oferty spędzania czasu wolnego

Sfera gospodarcza - diagnozowane zjawiska:

- poziom przedsiębiorczości mieszkańców
- kondycja przedsiębiorstw
- liczba i dostępność lokali usługowych, sklepów
- zjawisko bezrobocia, grupy wykluczone i zagrożone na rynku pracy
- rynek pracy – dostępni a poszukiwani fachowcy
- wsparcie dla osób poszukujących pracy
- branże szczególnie aktywne na lokalnym rynku
- działalność instytucji otoczenia biznesu
- prowadzone działania z zakresu rozwoju gospodarczego i promocji lokalnej

Sfera przestrzenno-funkcjonalna, środowiskowa, techniczna - diagnozowane zjawiska:

- dostępność infrastruktury technicznej i społecznej np. dostęp do szkoły, ośrodka zdrowia oraz dostęp do usług
- dostęp i jakość podstawowych usług
- dostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru (np. dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych)
- poziom obsługi komunikacyjnej
- ilość i jakość terenów publicznych
- stan środowiska naturalnego
- obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska
- walory środowiska przyrodniczego

- stan techniczny obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym
- rozwiązania techniczne umożliwiające efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska
- stan infrastruktury liniowej

22.7. Spotkania warsztatowo-konsultacyjne – osiedle Centrum

22.7.1. Informacje o spotkaniu

Termin: 08.12.2016, godz. 18:00

Miejsce: Zespół Szkół Katolickich w Białymstoku – Osiedle Centrum

Uczestnicy: 5 osób – przedstawiciele UM, MOPR, CKU, społeczności lokalnej

Prowadzący: Małgorzata Bobryk

Cel spotkania: pogłębienie charakterystyki obszaru, wypracowanie celów i kierunków działań rewitalizacyjnych

Przebieg spotkania:

Podczas warsztatu jego uczestnikom zostały zaprezentowane podstawowe informacje na temat rewitalizacji oraz etapy realizacji projektu. Następnie zostały przedstawione propozycje obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, które przedstawiają się następująco:

Obszary zdegradowane:

- Dziesięciny I
- Dziesięciny II
- Antoniuk
- Młodych
- Bema
- Przydworcowe
- **Centrum**
- Sienkiewicza
- Starosielce
- Skorupy
- Dojlidy

Obszary rewitalizacji:

- Dziesięciny I
- Antoniuk
- Bema
- Przydworcowe
- **Centrum**
- Sienkiewicza
- Starosielce
- Skorupy

- Dojlidy (część zurbanizowana - 25%)

Druga część spotkania miała charakter warsztatowy. Uczestnicy pracowali w grupach. Zadaniem uczestników była odpowiedź na pytania pozwalające na zidentyfikowanie problemów i pogłębienie charakterystyki obszarów. Uczestnicy podczas pracy warsztatowej odpowiadali na pytania dotyczące problemów danego osiedla, identyfikowali ich przyczyny oraz wypracowywali działania służące ich przeciwdziałaniu. Zadaniem uczestników była odpowiedź na następujące pytania:

1. Jakie są przyczyny wskazanych problemów? Z czego one wynikają?
2. Jakie inne, istotne problemy występują na terenie osiedla? Jaka są ich przyczyny?
3. Jak jest natężenie zidentyfikowanych problemów? Jak długo trwa dane zjawisko?
4. Jakie działania należy podjąć aby przeciwdziałać występującym problemom? Które z nich należy traktować priorytetowo?
5. Jakie projekty, działania już prowadzone należy kontynuować?
6. Jakie są mocne strony obszaru? Jak je wykorzystać w procesie rewitalizacji?

22.7.2. Wybrane kwestie ze spotkania

Przyczyny	Problemy	Działania
Starzejące się społeczeństwo, starzejący się mieszkańcy osiedla – w szczególności obszary osiedla w granicach ulic: północ osiedla w granicy ulic Piłsudskiego – Poleska, Nowy Świat, Malmeda.	1. Brak miejsc spotkań dla seniorów. Jest Klub seniora na ulicy Białej, ale seniorzy: <ol style="list-style-type: none"> Albo nie chcą korzystać z oferty; Liczba miejsc ograniczona 	<ul style="list-style-type: none"> – Miejsce spotkań osób starszych, mieszkańców. – Klub osiedlowy – Bulwary nad Białą (zagospodarowanie terenu nad bulwarami w taki sposób, aby pełniły funkcję oprócz turystycznej – integracyjną, animacyjną.
j.w	2. Problem osób starszych potrzebujących opieki (usługi opiekuńcze) w części innej, niż proponuje MOPR. 3 organizacje świadczą usługi opiekuńcze, ale: <ol style="list-style-type: none"> wyczerpane są limity miejsc godziny pracy - usług świadczeń w godzinach 8-16 brakuje całodobowej opieki opiekuńczej 	<ul style="list-style-type: none"> – zwiększenie działań wolontarystycznych na osiedlu (zaangażowanie społeczności uczniowskiej (podstawówki, gimnazja, licea), studentów – zwiększyć pule środków finansowych na zadania zlecone miasta w obszarze usług opiekuńczych – stosować klauzule społeczne ww. zleceniach – powołać spółdzielnię socjalną świadcząca usługi opiekuńcze na obszarze osiedla.
<ul style="list-style-type: none"> – Zastołość, roszczeniowość społeczeństwa, sposób myślenia: należy nam się, nie chce się, – Osiedle nie stanowi zintegrowanej społeczności (blok, klatki – stanowią czasami zintegrowana społeczność, nie znają się mieszkańcy jednej klatki. Aby „pożyczyć szklankę cukru” - trzeba dzwonić i się umawiać. – Jeżeli występuje interakcja – to w obrębie wspólnoty. 	3. Niskie zaangażowanie społeczności osiedla w działania Osiedla Centrum. <ul style="list-style-type: none"> – W Centrum odbywają się wydarzenia „miejskie”, a nie osiedlowe. – Brakuje klubów osiedlowych, Domu Spotkań – takich w skali „mikro”, jak np. Jubilat na Antoniku, Relaks na osiedlu Młodych. Na Kilińskiego jest klub osiedlowy - brakuje miejsc dla dzieci, które się „nie zapisały na zajęcia”. – Brakuje podwórek – rewitalizacja podwórek w Centrum – pod kątem dzieci, które wracają – wprowadzają się młodzi do bloków, spotkań mieszkańców, osób starszych (podwórka jako miejsce integracji – ładne i przestrzenne, miejsce, gdzie chce się być), brak placów zabaw. – Szpetne śmietniki, walające się śmieci w Centrum miasta, 	<ul style="list-style-type: none"> – „lokalne spotkania” – festyny sąsiedzkie, reanimacja podwórek, wyprzedaż garażowa, piknik, wspólna praca nad podwórkami, wspólne współfinansowanie, pokazy filmów mówiących o historii bloku, ulicy, osiedla – Zidentyfikowanie lokalnych liderów, nawiązanie współpracy z nimi, „pozwolić im działać – nie przeszkadzać, wspomagać” – Wspierać osoby, organizacje, społeczności lokalne, które chcą pracować na rzecz osiedla – np. w formie grantów, projektów – Przeprowadzenie rewitalizacji podwórek.

Przyczyny	Problemy	Działania
	pomiędzy blokami, nieprzemysłana architektura zieleni.	
Mała motywacja ww. grupy do pracy, przyzwyczajenia z życia z zasiłków, mało miejsc pracy dla osób starszych na osiedlu, niskie wykształcenie, brak motywacji.	4. Pomoc społeczna - przede wszystkim korzystają osoby bezrobotne 50+, bezrobotne, osoby starsze.	Powstanie spółdzielni socjalnej, prace społeczno - użyteczne
Rejon zapomniany, teren historyczny (obszar Getta); Miejsca zieleni zabrały parkingi.	5. Brak podstawowej infrastruktury: chodniki, zielen, drogi, lampy Brakuje małej infrastruktury – pomniczek, ławeczka Brakuje infrastruktury dotyczącej podwórek Brakuje infrastruktury sportowej Brakuje rynekczków osiedlowych, małych sklepów spożywczych osiedlowych - wewnątrz osiedla Brakuje podstawowego rzemiosła i handlu (szewc, krawcowa, zegarmistrz, etc)	Przeprowadzenie rewitalizacji podwórek. Bulwary nad Białą – Partycypacyjny charakter projektu, coś, co faktycznie będzie bulwarem, szukanie dobrych pomysłów zagospodarowania np. Wisła, praktyki zagraniczne. Rewitalizacja – oprócz zmiany infrastruktury – zmiana społeczna. Dążenie do celu, jakim jest „życie Białej” – animacja działań na bulwarach.

Atuty	Jak je wykorzystać?
Jest w centrum, ma dostęp do wszystkich publicznych działań, wszędzie jest „blisko”. Park Planty i Park Branickich Dobra infrastruktura drogowa	Pozwolić działać, przeprowadzić rewitalizację podwórek.

22.7.3. Materiały dla uczestników

Program rewitalizacji miasta Białegostoku

Zidentyfikowanie problemy i pytania warsztatowe

Zidentyfikowane problemy - OSIEDLE CENTRUM

Sfera społeczna:

- Wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej (osoby starsze, długotrwała choroba, alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinie)
- Wysoki udział przestępstw (kradzieże, rozboje, pobicia, przemoc domowa)
- Wyższa niż średnia dla miasta liczba przestępstw związanych z przemocą domową
- Wysoka liczba uczniów z problemami wychowawczymi i nieotrzymujących promocji do następnej klasy
- Niskie wyniki z egzaminów 6-klasisty i gimnazjalnego
- Bezdomność
- Starzejące się społeczeństwo

Sfera techniczna:

- Wysoki odsetek budynków wybudowanych przed 1970 rokiem

Sfera gospodarcza:

- Wysoki odsetek bezrobotnych
- Działalność gospodarcza determinowana przez SUIKZP oraz MPZP (zabytki, ochrona konserwatorska, ograniczenie reklam)

Pytania warsztatowe

1. Jakie są przyczyny wskazanych problemów? Z czego one wynikają?
2. Jakie inne, istotne problemy występują na terenie osiedla? Jaka są ich przyczyny?
3. Jakie jest natężenie zidentyfikowanych problemów? Jak długo trwa dane zjawisko?
4. Jakie działania należy podjąć aby przeciwdziałać występującym problemom? Które z nich należy traktować priorytetowo?
5. Jakie projekty, działania już prowadzone należy kontynuować?
6. Jakie są mocne strony obszaru? Jak je wykorzystać w procesie rewitalizacji?

Zakres zagadnień

Sfera społeczna - diagnozowane zjawiska:

- aktywność zawodowa mieszkańców
- status materialny mieszkańców, występujące ubóstwo
- poziom bezpieczeństwa
- poziom edukacji
- stopień aktywności mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym
- poziom kapitału społecznego, w tym zaufania w społeczeństwie
- lokalni liderzy i organizacje pozarządowe
- poziom integracji społecznej, wykluczeni społecznie
- potrzeby społeczne różnych grup mieszkańców (dzieci, młodzież, osoby w wieku produkcyjnym, seniorzy)
- dostępność oferty spędzania czasu wolnego

Sfera gospodarcza - diagnozowane zjawiska:

- poziom przedsiębiorczości mieszkańców
- kondycja przedsiębiorstw
- liczba i dostępność lokali usługowych, sklepów
- zjawisko bezrobocia, grupy wykluczone i zagrożone na rynku pracy
- rynek pracy – dostępni a poszukiwani fachowcy
- wsparcie dla osób poszukujących pracy
- branże szczególnie aktywne na lokalnym rynku
- działalność instytucji otoczenia biznesu
- prowadzone działania z zakresu rozwoju gospodarczego i promocji lokalnej

Sfera przestrzenno-funkcjonalna, środowiskowa, techniczna - diagnozowane zjawiska:

- dostępność infrastruktury technicznej i społecznej np. dostęp do szkoły, ośrodka zdrowia oraz dostęp do usług
- dostęp i jakość podstawowych usług
- dostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru (np. dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych)
- poziom obsługi komunikacyjnej
- ilość i jakość terenów publicznych
- stan środowiska naturalnego
- obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska
- walory środowiska przyrodniczego

- stan techniczny obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym
- rozwiązania techniczne umożliwiające efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska
- stan infrastruktury liniowej

22.8. Spotkania warsztatowo-konsultacyjne – osiedle Dojlidy

22.8.1. Informacje o spotkaniu

Termin: 09.12.2016 – godz. 16:00

Miejsce: WSAP w Białymstoku – osiedle Dojlidy

Uczestnicy: 9 osób (przedstawiciele MOPR, UM, Komisariat Policji IV w Białymstoku, Radny Osiedla, Stowarzyszenie Ręce Precz od Dojlid, osoby indywidualne)

Prowadzący: Małgorzata Bobryk

Cel spotkania: pogłębienie charakterystyki obszaru, wypracowanie celów i kierunków działań rewitalizacyjnych

Przebieg spotkania:

Podczas warsztatu jego uczestnikom zostały zaprezentowane podstawowe informacje na temat rewitalizacji oraz etapy realizacji projektu. Następnie zostały przedstawione propozycje obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, które przedstawiają się następująco:

Obszary zdegradowane:

- Dziesięciny I
- Dziesięciny II
- Antoniuk
- Młodych
- Bema
- Przydworcowe
- Centrum
- Sienkiewicza
- Starosielce
- Skorupy
- **Dojlidy**

Obszary rewitalizacji:

- Dziesięciny I
- Antoniuk
- Bema
- Przydworcowe

- Centrum
- Sienkiewicza
- Starosielce
- Skorupy
- **Dojlidy (część zurbanizowana - 25%)**

Druga część spotkania miała charakter warsztatowy. Uczestnicy pracowali w grupach. Zadaniem uczestników była odpowiedź na pytania pozwalające na zidentyfikowanie problemów i pogłębienie charakterystyki obszarów. Uczestnicy podczas pracy warsztatowej odpowiadali na pytania dotyczące problemów danego osiedla, identyfikowali ich przyczyny oraz wypracowywali działania służące ich przeciwdziałaniu. Zadaniem uczestników była odpowiedź na następujące pytania:

1. Jakie są przyczyny wskazanych problemów? Z czego one wynikają?
2. Jakie inne, istotne problemy występują na terenie osiedla? Jaka są ich przyczyny?
3. Jakie jest natężenie zidentyfikowanych problemów? Jak długo trwa dane zjawisko?
4. Jakie działania należy podjąć aby przeciwdziałać występującym problemom? Które z nich należy traktować priorytetowo?
5. Jakie projekty, działania już prowadzone należy kontynuować?
6. Jakie są mocne strony obszaru? Jak je wykorzystać w procesie rewitalizacji?

22.8.2. Wybrane kwestie ze spotkania

Przyczyny	Problemy	Działania
<ul style="list-style-type: none"> Koncentracja zamieszkania osób wykluczonych społecznie Uzależnienie od pomocy, zasiłki, alkohol, dedykowana pomoc do wskazanej grupy Dziedziczenie korzystania z pomocy Wzrastające poczucie wykluczenia społecznego, poprzez zamieszkiwanie na tym samym terytorium, w skupisku Społeczność lokalna izoluje się od mieszkańców bloków komunalnych 	<p>1. Zidentyfikowane bezrobocie, brak możliwości, chęci rozwoju młodzieży, młodych osób, mieszkańców bloków socjalnych (komunalnych) przede wszystkim koncentracja ulic: Dojnowska, Suchowolca, Eliasza</p> <p>Strach mieszkańców przy ww. blokach. Społeczność osiedla Dojlid izoluje się, od mieszkańców ww. bloków.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Zapewnić zaplecze socjalne (przedszkole) w miejscu tworzenia skupisk bloków socjalnych Istnieje świetlica młodzieżowa (zmienić nazwę, aby nie kojarzyła się z biedą) - sprawdzić ofertę. Utworzyć takie miejsce jak świetlica poza obszarem socjalnych bloków, powstała z inicjatywy młodzieży. Siłownia na powietrzu w innym miejscu niż obecne (teraz mało osób z niej korzysta i pod blokami socjalnymi) Przygotować dostępną ofertę zawodową Praca streetworkera Realizować Program Aktywności Lokalnej (PAL) na osiedlu – zlecić zadaniem publicznym, ogłosić konkurs, etc.
	2. Brakuje przedszkola samorządowego na osiedlu	Zapewnić przedszkole samorządowe na osiedlu, zapewnienie opieki samorządowej (nie prywatnej) dzieciom w wieku przedszkolnym.
<p>Poczucie „a co to da?”</p> <p>Dzielnica starzeje się, nic się społecznie nie dzieje, młodzi przeprowadzają się na inne osiedla, mówią o „Dojlidach” – myśli się o plaży miejskiej</p>		<p>Bieżące informowanie mieszkańców o sytuacji na osiedlu (ogłoszenie na sklepie, informacja do skrzynek)</p> <p>Wzmocnienie siły radnych osiedlowych</p>
<ul style="list-style-type: none"> Brak planu zagospodarowania przestrzennego osiedla Nie mówi się, że źle się dzieje w Dojlidach, mówi się o Starosielach Wzrastające poczucie, „że na Dojlidach się nie mieszka”. 	<p>3. Przeznaczenie gruntów przemysłowych pod zabudowę (Sklejki)</p> <p>Utrata terenów uzbrojonych</p>	<ul style="list-style-type: none"> Stworzyć Plan zagospodarowania przestrzennego osiedla

Przyczyny	Problemy	Działania
	Utrata miejsc pracy	
j.w.	4. Brak planu zagospodarowania przestrzennego osiedla (obejmujących strefy mieszkaniowe, przemysłowe, małe sklepiki, chroniąca zabytki i tereny zielone (rewitalizacja stawów), kompleks szpitalny)	j.w.
	5. Mieszkańcy nie chcą, aby „zagęścić” osiedla nowymi blokami	
	6. W myśleniu społeczności miasta – Dojlidy są martwym osiedlem, martwym punktem, stereotyp postrzegania osiedla	Utworzenie centrum Edukacji Ekologicznej – między Pałacem Suchowolska 26A
	7. Nie wykorzystane są lokalne zasoby turystyczne/historyczne	j.w.
	8. Brak wykorzystania istniejącej infrastruktury edukacyjnej (WSAP)	Centrum Aktywności społecznej
	9. Nie wykorzystuje się walorów zielonych kompleksu szpitalnego	Festyn zdrowotny Festiwal oddawania krwi Współpraca z WORD
Dołączenie nowych terenów pod opiekę rejonu	10. Za mało funkcjonariuszy policji dbających o bezpieczeństwo osiedla	Zwiększyć flotę funkcjonariuszy policji

Atuty	Jak je wykorzystać?
<ul style="list-style-type: none"> • Duży potencjał rekreacyjny • Zielona część miasta • Pałac Lubomirskich, Hasbacha • Park przy WSAPie • Parki zabytkowe • Strefa Ekonomiczna • BPNT • Spokojne osiedle, trochę „wiejskie” 	<ul style="list-style-type: none"> • Zachować tak jak jest – stan obecny • Nie burzyć poczucia bezpieczeństwa mieszkańców osiedla • Wykorzystanie i stworzenie miejsc rekreacyjnych (Staw Młyński) • WSAP przerobić jako biurowiec , open space, miejsce kulturalne, edukacyjne, spotkań, porozumienia.

22.8.3. Materiały dla uczestników

Program rewitalizacji miasta Białegostoku

Zidentyfikowanie problemy i pytania warsztatowe

Zidentyfikowane problemy - OSIEDLE DOJLIDY

Sfera społeczna:

- Wysoki odsetek rodzin korzystających z pomocy asystenta
- Wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej (ubóstwo, osoby starsze, ubogie, niepełnosprawne, bezradne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i uzależnione od alkoholu)
- Wyższy niż średnia dla miasta odsetek przestępstw (kradzieże, bójki, rozboje, pobicia)
- Wysoka liczba uczniów z problemami wychowawczymi i nieotrzymującymi promocji do następnej klasy
- Niskie wartości średnich wyników sprawdzianu szóstoklasisty i gimnazjalisty

Sfera gospodarcza:

- Wysoki odsetek bezrobotnych (długotrwale bezrobotnych i pow. 50 roku życia)
- Obecność budownictwa socjalnego (zniechęca mały biznes, niska aktywność społeczna)
- Upadek PMB (zakładu mięsne) i innych zakładów

Sfera techniczna:

- Stara infrastruktura niedostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych

Sfera środowiska:

- Występowanie wyrobów zawierających azbest

Pytania warsztatowe

1. Jakie są przyczyny wskazanych problemów? Z czego one wynikają?
2. Jakie inne, istotne problemy występują na terenie osiedla? Jaka są ich przyczyny?
3. Jak jest natężenie zidentyfikowanych problemów? Jak długo trwa dane zjawisko?
4. Jakie działania należy podjąć aby przeciwdziałać występującym problemom? Które z nich należy traktować priorytetowo?
5. Jakie projekty, działania już prowadzone należy kontynuować?
6. Jakie są mocne strony obszaru? Jak je wykorzystać w procesie rewitalizacji?

Zakres zagadnień

Sfera społeczna - diagnozowane zjawiska:

- aktywność zawodowa mieszkańców
- status materialny mieszkańców, występujące ubóstwo
- poziom bezpieczeństwa
- poziom edukacji
- stopień aktywności mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym
- poziom kapitału społecznego, w tym zaufania w społeczeństwie
- lokalni liderzy i organizacje pozarządowe
- poziom integracji społecznej, wykluczeni społecznie
- potrzeby społeczne różnych grup mieszkańców (dzieci, młodzież, osoby w wieku produkcyjnym, seniorzy)
- dostępność oferty spędzania czasu wolnego

Sfera gospodarcza - diagnozowane zjawiska:

- poziom przedsiębiorczości mieszkańców
- kondycja przedsiębiorstw
- liczba i dostępność lokali usługowych, sklepów
- zjawisko bezrobocia, grupy wykluczone i zagrożone na rynku pracy
- rynek pracy – dostępni a poszukiwani fachowcy
- wsparcie dla osób poszukujących pracy
- branże szczególnie aktywne na lokalnym rynku
- działalność instytucji otoczenia biznesu
- prowadzone działania z zakresu rozwoju gospodarczego i promocji lokalnej

Sfera przestrzenno-funkcjonalna, środowiskowa, techniczna - diagnozowane zjawiska:

- dostępność infrastruktury technicznej i społecznej np. dostęp do szkoły, ośrodka zdrowia oraz dostęp do usług
- dostęp i jakość podstawowych usług
- dostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru (np. dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych)
- poziom obsługi komunikacyjnej
- ilość i jakość terenów publicznych
- stan środowiska naturalnego
- obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska

- walory środowiska przyrodniczego
- stan techniczny obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym
- rozwiązania techniczne umożliwiające efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska
- stan infrastruktury liniowej

22.9. Spotkania warsztatowo-konsultacyjne – osiedle Dziesięciny I

22.9.1. Informacje o spotkaniu

Termin: 6.12.2016 r. godz. 16.00

Miejsce: Szkoła Podstawowa nr 37 im. Kazimierza Górskiego, ul. Jaworowa 8 – Osiedle Dziesięciny I

Uczestnicy: w spotkaniu wzięło udział 4 osoby

Prowadzący: Małgorzata Patyńska, Michał Kazem-Bek

Cel spotkania: pogłębienie charakterystyki obszaru, wypracowanie celów i kierunków działań rewitalizacyjnych

Przebieg spotkania:

Podczas warsztatu jego uczestnikom zostały zaprezentowane podstawowe informacje na temat rewitalizacji oraz etapy realizacji projektu. Następnie zostały przedstawione propozycje obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, które przedstawiają się następująco:

Obszary zdegradowane:

- **Dziesięciny I**
- Dziesięciny II
- Antoniuk
- Młodych
- Bema
- Przydworcowe
- Centrum
- Sienkiewicza
- Starosielce
- Skorupy
- Dojlidy

Obszary rewitalizacji:

- **Dziesięciny I**
- Antoniuk
- Bema
- Przydworcowe

- Centrum
- Sienkiewicza
- Starosielce
- Skorupy
- Dojlidy (część zurbanizowana - 25%)

Druga część spotkania miała charakter warsztatowy. Zadaniem uczestników była odpowiedź na pytania pozwalające na zidentyfikowanie problemów i pogłębienie charakterystyki obszarów. Uczestnicy podczas pracy warsztatowej odpowiadali na pytania dotyczące problemów danego osiedla, identyfikowali ich przyczyny oraz wypracowywali działania służące ich przeciwdziałaniu. Zadaniem uczestników była odpowiedź na następujące pytania:

1. Jakie są przyczyny wskazanych problemów? Z czego one wynikają?
2. Jakie inne, istotne problemy występują na terenie osiedla? Jaka są ich przyczyny?
3. Jak jest natężenie zidentyfikowanych problemów? Jak długo trwa dane zjawisko?
4. Jakie działania należy podjąć aby przeciwdziałać występującym problemom? Które z nich należy traktować priorytetowo?
5. Jakie projekty, działania już prowadzone należy kontynuować?
6. Jakie są mocne strony obszaru? Jak je wykorzystać w procesie rewitalizacji?

22.9.2. Wybrane kwestie ze spotkania

Przyczyny	Problemy	Działania
<ul style="list-style-type: none"> • Niezadawalające wynagrodzenia dla osób młodych – praca „na czarno”, zatrudnianie na umowy „śmieciowe” • Brak odpowiednich kwalifikacji, brak kontynuacji nauki • Korzystny system pomocy społecznej dla osób bezrobotnych • Migracje np. ze wsi za pracą, ale ze względu na brak kwalifikacji, niedopasowanie do rynku pracy osoby te poszerzają grono osób bezrobotnych • Ludzie starsi zostają bez opieki – osoby młode wyjeżdżają; nie interesują się starszymi • Uzależnienia od alkoholu • Depresje • Pęd życia • Niechęć do leczenia • Brak perspektyw • Przyjęty model rodziny (rodzina 2+1, 2+2) • Brak skwerów • Gęsta zabudowa bez przestrzeni wspólnych • „betonowa pustynia” • Brak nadzoru rodziców (wynikająca np. z konieczności pracy na kilka etatów) • Duża liczba osób w klasach • Zbyt duże oczekiwania rodziców odnośnie roli szkoły; podważanie autorytetu nauczycieli przez rodziców roszczeniowe podejście 	<ul style="list-style-type: none"> • Duży odsetek osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na bezrobocie • Duży odsetek osób starszych korzystających z pomocy społecznej – liczba tych osób wzrasta • Brakuje miejsc, gdzie osoby starsze mogłyby korzystać z oferty dziennej • Małe zaangażowanie osób starszych, „zamykanie się w 4 ścianach” • Wzrastający odsetek osób młodych z zaburzeniami psychicznymi • Niż demograficzny • Niska estetyka przestrzeni • Brak miejsc spotkań, terenów rekreacyjnych, ścieżek pieszo-rowerowych • Nie ma nowego budownictwa, stare osiedla • Niskie wyniki egzaminów • Problemy wychowawcze • Anonimowość, duża liczba mieszkań wynajmowanych – brak zainteresowania, integracji • Małe zainteresowanie np. udziałem w radach osiedlowych, w życiu społecznym • „sypialnia miasta” • Duże organizacje działające na terenie całego miasta; brakuje organizacji i grup funkcjonujących typowo na terenie osiedla 	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie hospocjów • Opiekunowie osób starszych • Zapewnienie większej liczby miejsc w domach opieki dziennej i domach opieki społecznej • Zwiększenie nieodpłatnej oferty kulturalnej dla osób starszych, zachęcenie do wzięcia udziału • Wprowadzenie systemu interwencji w przypadkach osób z zaburzeniami • Poszerzenie oferty edukacyjnej, zwiększenie liczby zajęć wyrównawczych • Świetlice szkolne – pomoc w odrabianiu lekcji, w nauce – zwiększenie liczby etatów • Powstające Rady Osiedli: <ul style="list-style-type: none"> ○ Promowanie wspólnych przedsięwzięć na osiedlach ○ Organizacja festynów, integracyjnych, zachęcanie do zaangażowania się w sprawy społeczne

Przyczyny	Problemy	Działania
<ul style="list-style-type: none"> • Nuda wśród dzieci, brak zajęć dodatkowych (wiąże się z ubóstwem rodziców) • „blokersi” (ul. Fabryczna) – przejmowanie od rówieśników w określonym środowisku negatywnych wzorców • Brak mieszkań na własność • Brak utożsamiania się z miejscem zamieszkania • Młode osoby żyją w „sieci” 		

22.9.3. Materiały dla uczestników

Program rewitalizacji miasta Białegostoku

Zidentyfikowanie problemy i pytania warsztatowe

Zidentyfikowane problemy - OSIEDLE DZIESIĘCINY I

Sfera społeczna:

- Wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej (ubóstwo, osoby długotrwale chore, osoby starsze, uzależnione od alkoholu i narkotyków, przemoc domowa)
- Wyższy niż średnia dla miasta odsetek przestępstw i wykroczeń (bójki, rozboje i pobicia.)
- Niskie wartości średnich wyników egzaminów gimnazjalnych i sprawdzianów szóstoklasisty
- Wysoka liczba uczniów nieotrzymujących promocji do następnej klasy
- Mała liczba organizacji pozarządowych
- Wysoki odsetek rodzin korzystających z pomocy asystenta

Sfera środowiska:

- Występowanie wyrobów zawierających azbest

Sfera gospodarcza:

- Gęsta zabudowa wielorodzinna i brak możliwości rozwoju działalności gospodarczej

Pytania warsztatowe

1. Jakie są przyczyny wskazanych problemów? Z czego one wynikają?
2. Jakie inne, istotne problemy występują na terenie osiedla? Jaka są ich przyczyny?
3. Jak jest natężenie zidentyfikowanych problemów? Jak długo trwa dane zjawisko?
4. Jakie działania należy podjąć aby przeciwdziałać występującym problemom? Które z nich należy traktować priorytetowo?
5. Jakie projekty, działania już prowadzone należy kontynuować?
6. Jakie są mocne strony obszaru? Jak je wykorzystać w procesie rewitalizacji?

Zakres zagadnień

Sfera społeczna - diagnozowane zjawiska:

- aktywność zawodowa mieszkańców
- status materialny mieszkańców, występujące ubóstwo
- poziom bezpieczeństwa
- poziom edukacji
- stopień aktywności mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym
- poziom kapitału społecznego, w tym zaufania w społeczeństwie
- lokalni liderzy i organizacje pozarządowe
- poziom integracji społecznej, wykluczeni społecznie
- potrzeby społeczne różnych grup mieszkańców (dzieci, młodzież, osoby w wieku produkcyjnym, seniorzy)
- dostępność oferty spędzania czasu wolnego

Sfera gospodarcza - diagnozowane zjawiska:

- poziom przedsiębiorczości mieszkańców
- kondycja przedsiębiorstw
- liczba i dostępność lokali usługowych, sklepów
- zjawisko bezrobocia, grupy wykluczone i zagrożone na rynku pracy
- rynek pracy – dostępni a poszukiwani fachowcy
- wsparcie dla osób poszukujących pracy
- branże szczególnie aktywne na lokalnym rynku
- działalność instytucji otoczenia biznesu
- prowadzone działania z zakresu rozwoju gospodarczego i promocji lokalnej

Sfera przestrzenno-funkcjonalna, środowiskowa, techniczna - diagnozowane zjawiska:

- dostępność infrastruktury technicznej i społecznej np. dostęp do szkoły, ośrodka zdrowia oraz dostęp do usług
- dostęp i jakość podstawowych usług
- dostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru (np. dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych)
- poziom obsługi komunikacyjnej
- ilość i jakość terenów publicznych
- stan środowiska naturalnego
- obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska
- walory środowiska przyrodniczego

- stan techniczny obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym
- rozwiązania techniczne umożliwiające efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska
- stan infrastruktury liniowej

22.10. Spotkania warsztatowo-konsultacyjne – osiedle Przydworcowe

22.10.1. Informacje o spotkaniu

Termin: 7.12.2016 r. godz. 16.00

Miejsce: Politechnika Białostocka Wydział Architektury, ul. Oskara Sosnowskiego 11 – os. Przydworcowe

Uczestnicy: w spotkaniu wzięło udział 19 osób

Prowadzący: Małgorzata Patyńska, Michał Kazem-Bek

Cel spotkania: pogłębienie charakterystyki obszaru, wypracowanie celów i kierunków działań rewitalizacyjnych

Przebieg spotkania:

Podczas warsztatu jego uczestnikom zostały zaprezentowane podstawowe informacje na temat rewitalizacji oraz etapy realizacji projektu. Następnie zostały przedstawione propozycje obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, które przedstawiają się następująco:

Obszary zdegradowane:

- Dziesięciny I
- Dziesięciny II
- Antoniuk
- Młodych
- Bema
- **Przydworcowe**
- Centrum
- Sienkiewicza
- Starosielce
- Skorupy
- Dojlidy

Obszary rewitalizacji:

- Dziesięciny I
- Antoniuk
- Bema
- **Przydworcowe**
- Centrum

- Sienkiewicza
- Starosielce
- Skorupy
- Dojlidy (część zurbanizowana - 25%)

Druga część spotkania miała charakter warsztatowy. Uczestnicy pracowali w grupach. Zadaniem uczestników była odpowiedź na pytania pozwalające na zidentyfikowanie problemów i pogłębienie charakterystyki obszarów. Uczestnicy podczas pracy warsztatowej odpowiadali na pytania dotyczące problemów danego osiedla, identyfikowali ich przyczyny oraz wypracowywali działania służące ich przeciwdziałaniu. Zadaniem uczestników była odpowiedź na następujące pytania:

1. Jakie są przyczyny wskazanych problemów? Z czego one wynikają?
2. Jakie inne, istotne problemy występują na terenie osiedla? Jaka są ich przyczyny?
3. Jak jest natężenie zidentyfikowanych problemów? Jak długo trwa dane zjawisko?
4. Jakie działania należy podjąć aby przeciwdziałać występującym problemom? Które z nich należy traktować priorytetowo?
5. Jakie projekty, działania już prowadzone należy kontynuować?
6. Jakie są mocne strony obszaru? Jak je wykorzystać w procesie rewitalizacji?

22.10.2. Wybrane kwestie ze spotkania

Problemy	Działania
<ul style="list-style-type: none"> • Bezdomność • Starzejące się społeczeństwo • Duży poziom ubóstwa (niewielki odsetek dzieci korzystających z odpłatnych zajęć, duża liczba udzielanych stypendiów socjalnych) • Bezradność wychowawcza części rodziców w rodzinach z problemami społecznymi • Niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego dla całych rodzin, seniorów, a także dla młodzieży gimnazjalnej i licealnej • Brakuje ośrodka typu dawny dom kultury • Brakuje miejsc spotkań dla osób młodych • Znaczący odsetek osób starszych wymagających opieki, wyspecjalizowanych opiekunek • Brak żłobka • Silna antropopresja • Ograniczenie przestrzeni wspólnej – rozbudowywanie osiedli mieszkaniowych; może zwiększać to hałas; ul. Angielska w stronę ul. Kopernika, Kaczorowskiego, problemy parkingowe; może to powodować konflikty między sąsiadami • Ograniczanie zieleni, ograniczanie przestrzeni możliwej do zagospodarowania mieszkańców • Mniejsza integracja między mieszkańcami, bo nie ma miejsc wspólnych, brakuje placów zabaw, siłowni na powietrzu • Możliwy problem w przypadku budowy dróg wielopasmowych (np. dla osób starszych) • Niezagospodarowane przestrzenie wspólne, zieleni nieurządzona • Bariery architektoniczne w obiektach użyteczności publicznej np. Rocha 23 oraz w przestrzeni miejskiej – chodniki, krótkie światła, przejścia bez świateł (np. ul. Wyszyńskiego) • Mała liczba ścieżek rowerowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie mieszkań treningowych dla osób bezdomnych (w budynku na ul. Żelaznej, który jest starym obiektem wymagającym modernizacji) • Wsparcie instytucji zajmujących się problemem bezdomności w mieście (Grochowa, Sienkiewicza, Kolejowa, Świętojańska) • Wsparcie Stowarzyszenia Ku Dobrej Nadziei w rozwoju utworzonej kawiarni Ku Dobrej Nadziei (św. Rocha 23) będącej m.in. punktem spotkań organizacji pozarządowych • Kontynuowanie działań w ramach CIS (ul. Grochowej) prowadzącego m.in. galerię ekonomii społecznej; spółdzielni socjalnej w formie kawiarni • Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego dla rodziców i seniorów np. koła zainteresowań • Wprowadzenie pomocy sąsiedzkiej – wsparcie finansowe w zamian za oświadczenie pomocy osób mieszkających w sąsiedztwie • Wprowadzenie nakazu deweloperom zapewnienia odpowiedniej infrastruktury dla lokalnej społeczności (parkingi, drogi dojazdowe) • Budowa parkingu przy dworcu • Poprawa stanu infrastruktury chodnikowej i drogowej, dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych • Zapewnienie instalacji energooszczędnych w budynkach, ograniczenie niskiej emisji • Zachowanie dziedzictwa kulturowego „domków” • Zwiększenie oferty dla seniorów na wzór realizowanej np. przez Stowarzyszenie Klanza • Wykorzystanie potencjału Wydziału Architektury np. utworzenie parku artystycznego; otwarcie Wydziału na mieszkańców • Wprowadzenie wychowawców podwórkowych, animatorów zarówno dla dzieci jak i seniorów • Wspieranie lokalnych sklepików, lokali usługowych (np. szewc, rzemiosło) – ma to szczególne znaczenie dla osób starszych • Zachęcanie osób młodszych do osiedlenia się na os. Przydworcowym

Problemy	Działania
<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczająca promocja i informacja o wydarzeniach, zmianach jakie zachodzą w przestrzeni, działalności organizacji pozarządowych, organizowanych spotkaniach, przeprowadzanych ankietach itp. W większym stopniu powinien być wykorzystany Białostocki Obiekt • Pustostan po szkole hebrajskiej na Grochowej – liczne dewastacje • Niewystarczające oświetlenie w niektórych częściach osiedla wpływające na poczucie bezpieczeństwa; mniejsze poczucie bezpieczeństwa – okolice dworca, galeriowca (Bohaterów Monte Casino) • Duża liczba wynajmowanych mieszkań – mniejsza identyfikacja z obszarem – osoby z różnymi problemami, bardzo często objęte pomocą asystenta, ale trudno zaplanować działania ze względu na zmiany miejsca zamieszkania • Problemy wielopokoleniowe szczególnie wśród osób zamieszkujących tzw. „domki” – zabudowa głównie drewniana (ul. Generała Józefa Bema/Wyszyńskiego) • Niska emisja z „domków” • 3 pustostany (Kijowska 1,2, Młynowa 23) 	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie klubu osiedlowego • Rocha 23 – centrum społeczno-kulturalne (np. pracownia krawiectwa, zajęcia ze śpiewu) • Budowa parkingów wielopoziomowych

Atuty	Jak je wykorzystać?
<ul style="list-style-type: none"> • Dużo małych sklepików, lokalna przedsiębiorczość – charakter osiedla – usługi rzemieślnicze – pasaż na ul. Wyszyńskiego • Budynek Opery (ale obiekt zamknięty na lokalną społeczność) • Istniejące ośrodki oświatowe – 3 szkoły i przedszkole – zapewniona infrastruktura dla młodych osób, które chciałyby zamieszkać na osiedlu • Potencjałem o znaczeniu historyczno-kulturowym jest budynek dawnej Syreny (dawniej działa tam misja Towarzystwa Samarytanin. Miejsce pełne historii. Rocha 23 – działa stowarzyszenie na rzecz osób wykluczonych społecznie; prowadzi działania o charakterze kulturalnym. Duży potencjał miejsca, ale budynek jest zimny i wymaga remontu, dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych. Propozycja stworzenia centrum społeczno-kulturowe osiedla 	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie usług rzemieślniczych • Informacje o spotkaniach, wykorzystanie w większym stopniu drogi mailowej • Rocha 23 – potrzebny remont całościowy budynku i dostosowanie do potrzeb osób o ograniczonych zdolnościach ruchowych; kontynuowanie działań społecznych

Atuty	Jak je wykorzystać?
<ul style="list-style-type: none"> • Istniejące i aktywnie działające organizacje pozarządowe w Białymstoku (Federacja Organizacji Pozarządowych zrzeszająca 73 podmioty) • Istniejące ośrodki poza obszarem (ul. Warszawska – mieszkania chronione; wydawanie obiadów) • Instytucje działające na rzecz osób z obszaru (ul. Sienkiewicza, Grochowa, Kolejowa, Świętojańska, Żelazna – budynki znajdujące się na tych ulicach wymagają wsparcia remontowego) • CIS ul. Grochowa; Caritas ul. Warszawska • Duże zainteresowanie mieszkańców ofertą NGO • Zauważa się coraz mniejszą liczbę dzieci korzystających ze stypendiów socjalnych – poprawa warunków bytowych mieszkańców • Sytuacja z niskimi wynikami egzaminów była jednorazowa – porównując wyniki z poprzednimi latami były one znacznie lepsze • Przykłady ciekawych projektów, które mogą być realizowane w przyszłości: Pomoc Sąsiedzka – projekt realizowanych pod koniec lat 90-tych; Asystent dla osób starszych – projekt Stowarzyszenia „My dla innych” rekrutujący wolontariuszy do pomocy osobom starszym • Przestrzeń otwarta przy Szkole Podstawowej – duży teren dla mieszkańców • Duża powierzchnia terenów zielonych (nieurządzonych) • Potencjał do stworzenia szkoły międzykulturowej w budynku dawnej szkoły hebrajskiej na Grochowie • Obszar posiada silne korzenie żydowskie • Budynek Synagogi do odbudowania • Dostępność obiektów rekreacyjnych – istniejące siłownie pod chmurką (jedna ul. Mickiewicza, druga za sklepem Kometa) – rozwiązania bardzo dobrze ocenione przez mieszkańców • Unikalny charakter zabudowy objęty jest ochroną konserwatorską • Mieszkańcy obserwują poprawę bezpieczeństwa na osiedlu – osiedle zmienia się pozytywnie • Lokalizacja na obszarze Wydziału Architektury (ale jednostka jest zamknięta na społeczność lokalną, nie organizuje żadnych działań na jej rzecz – kiedyś pomysłem było stworzenie artystycznego parku sztuki) 	

*W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele Stowarzyszenia Ku Dobrej Nadziei zajmującego się problemem bezdomności w mieście. Liczba bezdomnych na terenie miasta wynosi ok. 500 osób. Osoby te przebywają głównie na terenie osiedla Centrum i Przydworcowego. Na terenie Miasta działa kilka organizacji realizujących działania na rzecz osób bezdomnych m.in. Caritas (ośrodek dla bezdomnych w Centrum i noclegownia dla kobiet), Dialog, Patronat (ośrodek na ul. Świętojańskiej - jedyna jednostka, które jest stricte przeznaczona dla osób wychodzących z więzienia, objętych kuratelą, osoby wychodzące na przepustki), Stowarzyszenie Ku Dobrej Nadziei, Eleos (świetlica i łaźnia) PKPS

22.10.3. Materiały dla uczestników

Program rewitalizacji miasta Białegostoku

Zidentyfikowanie problemy i pytania warsztatowe

Zidentyfikowane problemy - OSIEDLE PRZYDWORCOWE:

Sfera społeczna:

- Mała liczba organizacji pozarządowych, co wiąże się z małą aktywnością mieszkańców, w tym małą aktywnością osób starszych
- Duża liczba osób korzysta też z pomocy społecznej (wydawane są zasiłki stałe i okresowe, duża część osób korzystających z pomocy to osoby ubogie, starsze, chore, uzależnione od alkoholu i narkotyków)
- Występujące na terenie osiedla bójki, rozboje, pobicia
- Wysoka liczba uczniów z problemami wychowawczymi
- Wysoki odsetek rodzin korzystających z pomocy asystenta
- Niskie wyniki z egzaminu 6-klasisty

Sfera gospodarcza:

- Wysoki odsetek bezrobotnych

Sfera techniczna:

- Wysoki odsetek budynków wybudowanych przed 1970 rokiem

Sfera środowiska:

- Występowanie wyrobów zawierających azbest

Pytania warsztatowe

1. Jakie są przyczyny wskazanych problemów? Z czego one wynikają?
2. Jakie inne, istotne problemy występują na terenie osiedla? Jaka są ich przyczyny?
3. Jak jest natężenie zidentyfikowanych problemów? Jak długo trwa dane zjawisko?
4. Jakie działania należy podjąć aby przeciwdziałać występującym problemom? Które z nich należy traktować priorytetowo?
5. Jakie projekty, działania już prowadzone należy kontynuować?
6. Jakie są mocne strony obszaru? Jak je wykorzystać w procesie rewitalizacji?

Zakres zagadnień

Sfera społeczna - diagnozowane zjawiska:

- aktywność zawodowa mieszkańców
- status materialny mieszkańców, występujące ubóstwo
- poziom bezpieczeństwa
- poziom edukacji
- stopień aktywności mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym
- poziom kapitału społecznego, w tym zaufania w społeczeństwie
- lokalni liderzy i organizacje pozarządowe
- poziom integracji społecznej, wykluczeni społecznie
- potrzeby społeczne różnych grup mieszkańców (dzieci, młodzież, osoby w wieku produkcyjnym, seniorzy)
- dostępność oferty spędzania czasu wolnego

Sfera gospodarcza - diagnozowane zjawiska:

- poziom przedsiębiorczości mieszkańców
- kondycja przedsiębiorstw
- liczba i dostępność lokali usługowych, sklepów
- zjawisko bezrobocia, grupy wykluczone i zagrożone na rynku pracy
- rynek pracy – dostępni a poszukiwani fachowcy
- wsparcie dla osób poszukujących pracy
- branże szczególnie aktywne na lokalnym rynku
- działalność instytucji otoczenia biznesu
- prowadzone działania z zakresu rozwoju gospodarczego i promocji lokalnej

Sfera przestrzenno-funkcjonalna, środowiskowa, techniczna - diagnozowane zjawiska:

- dostępność infrastruktury technicznej i społecznej np. dostęp do szkoły, ośrodka zdrowia oraz dostęp do usług
- dostęp i jakość podstawowych usług
- dostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru (np. dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych)
- poziom obsługi komunikacyjnej
- ilość i jakość terenów publicznych
- stan środowiska naturalnego
- obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska
- walory środowiska przyrodniczego

- stan techniczny obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym
- rozwiązania techniczne umożliwiające efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska
- stan infrastruktury liniowej

22.11. Spotkania warsztatowo-konsultacyjne – osiedle Sienkiewicza

22.11.1. Informacje o spotkaniu

Termin: 8.12.2016, godz. 16:00

Miejsce: Białystok, Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania, ul. Ciepła – Osiedle Sienkiewicza

Uczestnicy: 7 osób (2 dzielnicowych, 1 pracownik socjalny, 2 członków Rady Osiedla, 1 przedstawiciel Urzędu Miasta w Białymstoku, 1 mieszkanka osiedla zaangażowana w działania Stowarzyszenia Kontakt Miast Białystok-Eindhoven)

Prowadząca: Barbara Szczerbińska

Cel spotkania: pogłębienie charakterystyki obszaru, wypracowanie celów i kierunków działań rewitalizacyjnych

Przebieg spotkania:

Podczas warsztatu jego uczestnikom zostały zaprezentowane podstawowe informacje na temat rewitalizacji oraz etapy realizacji projektu. Następnie zostały przedstawione propozycje obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, które przedstawiają się następująco:

Obszary zdegradowane:

- Dziesięciny I
- Dziesięciny II
- Antoniuk
- Młodych
- Bema
- Przydworcowe
- Centrum
- **Sienkiewicza**
- Starosielce
- Skorupy
- Dojlidy

Obszary rewitalizacji:

- Dziesięciny I
- Antoniuk
- Bema
- Przydworcowe

- Centrum
- **Sienkiewicza**
- Starosielce
- Skorupy
- Dojlidy (część zurbanizowana - 25%)

Druga część spotkania miała charakter warsztatowy. Uczestnicy pracowali wspólnie nad odpowiedziami na pytania pozwalające na zidentyfikowanie problemów i pogłębienie charakterystyki osiedla. Uczestnicy podczas pracy warsztatowej odpowiadali na pytania dotyczące problemów osiedla Sienkiewicza, identyfikowali ich przyczyny oraz wypracowywali działania służące rozwiązaniu problemów dostrzeganych na osiedlu. Zadaniem uczestników była odpowiedź na następujące pytania:

1. Jakie są przyczyny wskazanych problemów? Z czego one wynikają?
2. Jakie inne, istotne problemy występują na terenie osiedla? Jaka są ich przyczyny?
3. Jak jest natężenie zidentyfikowanych problemów? Jak długo trwa dane zjawisko?
4. Jakie działania należy podjąć aby przeciwdziałać występującym problemom? Które z nich należy traktować priorytetowo?
5. Jakie projekty, działania już prowadzone należy kontynuować?
6. Jakie są mocne strony obszaru? Jak je wykorzystać w procesie rewitalizacji?

22.11.2. Wybrane kwestie ze spotkania

Przyczyny	Problemy	Działania
	<p><u>Z analizy DR:</u></p> <p><u>Sfera społeczna</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej (ubóstwo, osoby starsze, długotrwała choroba, alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinie) • Większa niż średnia liczba kradzieży, kradzieży z włamaniem, kradzieży samochodów, bójek, rozbojów i pobić • Niskie wyniki z egzaminu 6-klasisty <p><u>Sfera gospodarcza:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Wysoki odsetek bezrobotnych <p><u>Sfera przestrzenno-funkcjonalna:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Słaba dostępność komunikacyjna do innych osiedli (brak kładki) <p><u>Sfera techniczna:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Wysoki odsetek budynków wybudowanych przed 1970 rokiem <p><u>Sfera środowiska:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Występowanie wyrobów zawierających azbest 	
	Z dyskusji na spotkaniu:	
tory kolejowe na granicy osiedla, rzeka Biała	utrudniona komunikacja piesza z sąsiednimi osiedlami	kładki, przejścia podziemne, mosty

Przyczyny	Problemy	Działania
	brak przestrzeni i warunków na aktywność fizyczną mieszkańców	
	utrudniony ruch pieszych na chodniku wzdłuż ul.Sienkiewicza po wykonaniu jego kosztem "meandrującej" ścieżki rowerowej	przenieść ścieżkę na drugą stronę ul.Sienkiewicza, ująć ją w ciąg jezdnii a nie chodnika
mieszkańcy nie mają miejsca, w którym mogliby skorzystać ze sprzętu, narzędzi na własne potrzeby i pomoc innym (np. drobne samodzielne naprawy, majsterkowanie)	utrudniony dostęp do bazy sprzętowo-narzędziowej, zwłaszcza dla osób starszych	utworzenie "centrum technologicznego" - miejsca dostępu mieszkańców do zaplecza technicznego
	brak przestrzeni/miejsca do dzielenia się miejscowych pasjonatów swoim hobby z innymi (np. młodzieżą)	utworzenie miejsca, w którym można będzie organizować warsztaty (np. modelarskie, fotograficzne, robótek ręcznych), wystawy prac mieszkańców, spotkania hobbystów; włączenie się pasjonatów do dzielenia się doświadczeniem z innymi
	brak miejsca spotkań dla młodzieży	
	uciążliwość Domu dla bezdomnych prowadzonego przez Caritas (pijani bezdomni spędzający czas na klatkach schodowych bloków mieszkalnych, w pawilonie handlowo-usługowym przy ul.Sienkiewicza	aktywizacja osób bezdomnych (np. prace porządkowe, nasadzeniowe, pielęgnacja zielni na terenie osiedla) zmiana przeznaczenia budynku Caritas (lub zakwaterowanie tam bezdomnych kobiet zamiast mężczyzn) wypracowanie i wprowadzenie i egzekwowanie standardów usług świadczonych dla bezdomnych za pieniądze Miasta
niska świadomość swoich praw i niewiedza o podmiotach świadczących pomoc w różnych zdarzeniach losowych (w tym sytuacji prowadzących do bezdomności jak powrót z zakładu karnego, powrót z dłuższego pobytu za	"bezradność prawna" niektórych mieszkańców	edukacja prawna w szkołach, bezpłatne poradnictwo dostępne dla mieszkańców w trudnej sytuacji

Przyczyny	Problemy	Działania
granicą, bezradność życiowa po śmierci małżonka))		
	niesamodzielność, niezaradność, życiowa osób starszych i potrzeba opieki (czasami nieuświadomiana)	utworzenie miejsca spotkań seniorów
likwidacja targowiska przy ul. Jurowieckiej	brak miejsc do integracji mieszkańców, do prowadzenia drobnego handlu (rynecek miejscem spotkań)	wykorzystanie przestrzeni publicznej na osiedlu
	pustostany - zaniedbane, duży stopień dewastacji	zagospodarować i przeznaczyć na drobny handel, usługi, miejsca spotkań mieszkańców
	niewystarczająca liczba miejsc parkingowych	
	słabe oświetlenie ulic, przestrzeni wewnątrzosiedlowej	wymiana lamp/żarówek na silniejsze, instalacja oświetlenia w miejscach, gdzie go brakuje
	niska jakość i mała ilość zieleni na osiedlu	nowe nasadzenia (zwłaszcza przy pieszym szlaku komunikacyjnym), nowa aranżacja (np. na skwerze przy ul. Poleskiej)
	brak wyróżnika osiedla	utworzenie na skwerze przy Poleskiej otwartej galerii prac uczniów Liceum Plastycznego w Supraślu
	niewykorzystanie rzeki Białej do celów rekreacyjnych	zagospodarowanie bulwarów nad Białą do celów rekreacyjnych

Atuty	Jak je wykorzystać?
rada osiedla	
dobre położenie: łatwy dostęp do centrum i do obwodnicy śródmiejskiej	
dobry dostęp do usług medycznych	
skwer zieleni przy ul.Poleskiej	zagospodarować od nowa na miejsce rekreacji i wypoczynku

Mieszkańcy nie mieli pomysłów na wykorzystanie wymienionych przez siebie atutów osiedla Sienkiewcza.

22.11.3. Materiały dla uczestników

Program rewitalizacji miasta Białegostoku

Zidentyfikowanie problemy i pytania warsztatowe

Zidentyfikowane problemy - OSIEDLE SIENKIEWICZA

Sfera społeczna:

- Wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej (ubóstwo, osoby starsze, długotrwała choroba, alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinie)
- Większa niż średnia liczba kradzieży, kradzieży z włamaniem, kradzieży samochodów, bójek, rozbojów i pobić
- Niskie wyniki z egzaminu 6-klasisty

Sfera gospodarcza:

- Wysoki odsetek bezrobotnych

Sfera przestrzenno-funkcjonalna:

- Słaba dostępność komunikacyjna do innych osiedli (brak kładki)

Sfera techniczna:

- Wysoki odsetek budynków wybudowanych przed 1970 rokiem

Sfera środowiska:

- Występowanie wyrobów zawierających azbest

Pytania warsztatowe

1. Jakie są przyczyny wskazanych problemów? Z czego one wynikają?
2. Jakie inne, istotne problemy występują na terenie osiedla? Jaka są ich przyczyny?
3. Jak jest natężenie zidentyfikowanych problemów? Jak długo trwa dane zjawisko?
4. Jakie działania należy podjąć aby przeciwdziałać występującym problemom? Które z nich należy traktować priorytetowo?
5. Jakie projekty, działania już prowadzone należy kontynuować?
6. Jakie są mocne strony obszaru? Jak je wykorzystać w procesie rewitalizacji?

Zakres zagadnień

Sfera społeczna - diagnozowane zjawiska:

- aktywność zawodowa mieszkańców
- status materialny mieszkańców, występujące ubóstwo
- poziom bezpieczeństwa
- poziom edukacji
- stopień aktywności mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym
- poziom kapitału społecznego, w tym zaufania w społeczeństwie
- lokalni liderzy i organizacje pozarządowe
- poziom integracji społecznej, wykluczeni społecznie
- potrzeby społeczne różnych grup mieszkańców (dzieci, młodzież, osoby w wieku produkcyjnym, seniorzy)
- dostępność oferty spędzania czasu wolnego

Sfera gospodarcza - diagnozowane zjawiska:

- poziom przedsiębiorczości mieszkańców
- kondycja przedsiębiorstw
- liczba i dostępność lokali usługowych, sklepów
- zjawisko bezrobocia, grupy wykluczone i zagrożone na rynku pracy
- rynek pracy – dostępni a poszukiwani fachowcy
- wsparcie dla osób poszukujących pracy
- branże szczególnie aktywne na lokalnym rynku
- działalność instytucji otoczenia biznesu
- prowadzone działania z zakresu rozwoju gospodarczego i promocji lokalnej

Sfera przestrzenno-funkcjonalna, środowiskowa, techniczna - diagnozowane zjawiska:

- dostępność infrastruktury technicznej i społecznej np. dostęp do szkoły, ośrodka zdrowia oraz dostęp do usług
- dostęp i jakość podstawowych usług
- dostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru (np. dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych)
- poziom obsługi komunikacyjnej
- ilość i jakość terenów publicznych
- stan środowiska naturalnego
- obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska
- walory środowiska przyrodniczego

- stan techniczny obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym
- rozwiązania techniczne umożliwiające efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska
- stan infrastruktury liniowej

22.12. Spotkania warsztatowo-konsultacyjne – osiedle Skorupy

22.12.1. Informacje o spotkaniu

Termin: 9.12.2016, godz. 18:00

Miejsce: Białystok Zespół Szkół nr 1 – Osiedle Skorupy

Uczestnicy: 7 osób (2 dzielnicowi, 2 pracownicy socjalni, 2 przedstawiciel lokalnej społeczności, 1 reprezentantka UM w Białymstoku)

Prowadzący: Krzysztof Leończuk

Cel spotkania: pogłębienie charakterystyki obszaru, wypracowanie celów i kierunków działań rewitalizacyjnych

Przebieg spotkania:

Podczas warsztatu jego uczestnikom zostały zaprezentowane podstawowe informacje na temat rewitalizacji oraz etapy realizacji projektu. Następnie zostały przedstawione propozycje obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, które przedstawiają się następująco:

Obszary zdegradowane:

- Dziesięciny I
- Dziesięciny II
- Antoniuk
- Młodych
- Bema
- Przydworcowe
- Centrum
- Sienkiewicza
- Starosielce
- **Skorupy**
- Dojlidy

Obszary rewitalizacji:

- Dziesięciny I
- Antoniuk
- Bema
- Przydworcowe

- Centrum
- Sienkiewicza
- Starosielce
- **Skorupy**
- Dojlidy (część zurbanizowana - 25%)

Druga część spotkania miała charakter warsztatowy. Uczestnicy pracowali w grupach. Zadaniem uczestników była odpowiedź na pytania pozwalające na zidentyfikowanie problemów i pogłębienie charakterystyki obszarów. Uczestnicy podczas pracy warsztatowej odpowiadali na pytania dotyczące problemów danego osiedla, identyfikowali ich przyczyny oraz wypracowywali działania służące ich przeciwdziałaniu. Zadaniem uczestników była odpowiedź na następujące pytania:

1. Jakie są przyczyny wskazanych problemów? Z czego one wynikają?
2. Jakie inne, istotne problemy występują na terenie osiedla? Jaka są ich przyczyny?
3. Jakie jest natężenie zidentyfikowanych problemów? Jak długo trwa dane zjawisko?
4. Jakie działania należy podjąć aby przeciwdziałać występującym problemom? Które z nich należy traktować priorytetowo?
5. Jakie projekty, działania już prowadzone należy kontynuować?
6. Jakie są mocne strony obszaru? Jak je wykorzystać w procesie rewitalizacji?

22.12.2. Wybrane kwestie ze spotkania

Przyczyny	Problemy	Działania
Likwidacja miejsc pracy	Brak miejsc pracy – upadek dużych zakładów pracy	Miejsca do rekreacji ogólnodostępne
Nierozsądna polityka przestrzenna	Bezrobocie	Miejsca spotkań - kawiarnie
Problemy z uzbrojeniem działek	Nierozsądna polityka przestrzenna	Kluby osiedlowe z zajęciami dla dzieci, młodzieży i seniorów
Brak szkolnictwa zawodowego	Wysoka zabudowa mieszkaniowa	Plac zabaw
Skupisko bloków socjalnych – nakładanie się problemów społecznych	Alkoholizm, drobne kradzieże	Budowa przejścia dla pieszych przy wejściu na plażę
Powielanie negatywnych wzorców społecznych i kulturowych	Sąsiedztwo bloków socjalnych - zakłócenia porządku, alkoholizm, ubóstwo, bezrobocie, niskie wykształcenie, wyuczona bezradność dziedziczona pokoleniowo	Utrzymanie charakteru przemysłowego terenów PMB
Gęsta zabudowa uniemożliwiająca inwestycje lokalne/społeczne	Brak ławek – brak miejsc rekreacji	Utrzymanie kameralnego charakteru dzielnicy – jednorodzinna zabudowa mieszkaniowa
Brak pokrycia całej dzielnicy planem zagospodarowania przestrzennego	ul. Nowowarszawska – mieszkania z zasobów gminy – ubóstwo, niepełnosprawność	Zagospodarowanie terenu między blokami na skrzyżowaniu ulic Leśna/Sowłańska
	Brak przejścia dla pieszych przy plaży	
	Brak placów zabaw dla dzieci	
	Brak przestrzeni biurowej	
	Brak miejsca spotkań mieszkańców - lokal gastronomiczny/kawiarnia	
	Brak klubu osiedlowego	

Przyczyny	Problemy	Działania
	Brak siłowni pod chmurką	
	Za dużo bloków socjalnych skupionych w jednym miejscu	

Atuty	Jak je wykorzystać?
Spokojne osiedle	Zachować stan obecny
Bliskość centrum	Nie burzyć spokoju
Dobre skomunikowanie z centrum	Chronić ład przestrzenny
Niska przestępczość	
„wiejski” charakter (kury, koguty hodowane przez mieszkańców)	
Tereny zielone – las, rodzinny ogród działkowy	
Dobra jakość nawierzchni ulic	
Przyjazne stosunki sąsiedzkie	

Zidentyfikowanie problemy i pytania warsztatowe

Zidentyfikowane problemy - OSIEDLE SKORUPY

Sfera społeczna:

- Mała liczba organizacji pozarządowych
- Wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej (ubóstwo, uzależnienie od alkoholu)
- Wyższy niż średnia dla miasta odsetek przestępstw (kradzieże, bójki, rozboje, pobicia)
- Wysoka liczba uczniów z problemami wychowawczymi i nieotrzymującymi promocji do następnej klasy

Sfera gospodarcza:

- Wysoki odsetek bezrobotnych (długotrwale, powyżej 50 r.ż., bez kwalifikacji)
- Niska dostępność lokali usługowych
- Gęsta zabudowa domów jednorodzinnych z coraz większym udziałem zabudowy wielorodzinnej utrudniająca rozwój działalności gospodarczej

Sfera techniczna:

- Wysoki odsetek budynków wybudowanych przed 1970 rokiem

Sfera środowiska:

- Występowanie wyrobów zawierających azbest

Pytania warsztatowe

1. Jakie są przyczyny wskazanych problemów? Z czego one wynikają?
2. Jakie inne, istotne problemy występują na terenie osiedla? Jaka są ich przyczyny?
3. Jakie jest natężenie zidentyfikowanych problemów? Jak długo trwa dane zjawisko?
4. Jakie działania należy podjąć aby przeciwdziałać występującym problemom? Które z nich należy traktować priorytetowo?
5. Jakie projekty, działania już prowadzone należy kontynuować?
6. Jakie są mocne strony obszaru? Jak je wykorzystać w procesie rewitalizacji?

Zakres zagadnień

Sfera społeczna - diagnozowane zjawiska:

- aktywność zawodowa mieszkańców
- status materialny mieszkańców, występujące ubóstwo
- poziom bezpieczeństwa
- poziom edukacji
- stopień aktywności mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym
- poziom kapitału społecznego, w tym zaufania w społeczeństwie
- lokalni liderzy i organizacje pozarządowe
- poziom integracji społecznej, wykluczeni społecznie
- potrzeby społeczne różnych grup mieszkańców (dzieci, młodzież, osoby w wieku produkcyjnym, seniorzy)
- dostępność oferty spędzania czasu wolnego

Sfera gospodarcza - diagnozowane zjawiska:

- poziom przedsiębiorczości mieszkańców
- kondycja przedsiębiorstw
- liczba i dostępność lokali usługowych, sklepów
- zjawisko bezrobocia, grupy wykluczone i zagrożone na rynku pracy
- rynek pracy – dostępni a poszukiwani fachowcy
- wsparcie dla osób poszukujących pracy
- branże szczególnie aktywne na lokalnym rynku
- działalność instytucji otoczenia biznesu
- prowadzone działania z zakresu rozwoju gospodarczego i promocji lokalnej

Sfera przestrzenno-funkcjonalna, środowiskowa, techniczna - diagnozowane zjawiska:

- dostępność infrastruktury technicznej i społecznej np. dostęp do szkoły, ośrodka zdrowia oraz dostęp do usług
- dostęp i jakość podstawowych usług
- dostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru (np. dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych)
- poziom obsługi komunikacyjnej
- ilość i jakość terenów publicznych
- stan środowiska naturalnego
- obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska
- walory środowiska przyrodniczego

- stan techniczny obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym
- rozwiązania techniczne umożliwiające efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska
- stan infrastruktury liniowej

22.13. Spotkania warsztatowo-konsultacyjne – osiedle Starosielce

22.13.1. Informacje o spotkaniu

Termin: 5.12.2016 r. godz. 17.00

Miejsce: V Liceum Ogólnokształcące im. Jana III Sobieskiego, ul. Miodowa 5 – Osiedle Starosielce

Uczestnicy: w spotkaniu wzięło udział 10 osób

Prowadzący: Małgorzata Patyńska, Michał Kazem-Bek

Cel spotkania: pogłębienie charakterystyki obszaru, wypracowanie celów i kierunków działań rewitalizacyjnych

Przebieg spotkania:

Podczas warsztatu jego uczestnikom zostały zaprezentowane podstawowe informacje na temat rewitalizacji oraz etapy realizacji projektu. Następnie zostały przedstawione propozycje obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, które przedstawiają się następująco:

Obszary zdegradowane:

- Dziesięciny I
- Dziesięciny II
- Antoniuk
- Młodych
- Bema
- Przydworcowe
- Centrum
- Sienkiewicza
- **Starosielce**
- Skorupy
- Dojlidy

Obszary rewitalizacji:

- Dziesięciny I
- Antoniuk
- Bema
- Przydworcowe
- Centrum

- Sienkiewicza
- **Starosielce**
- Skorupy
- Dojlidy (część zurbanizowana - 25%)

Druga część spotkania miała charakter warsztatowy. Uczestnicy pracowali w grupach. Zadaniem uczestników była odpowiedź na pytania pozwalające na zidentyfikowanie problemów i pogłębienie charakterystyki obszarów. Uczestnicy podczas pracy warsztatowej odpowiadali na pytania dotyczące problemów danego osiedla, identyfikowali ich przyczyny oraz wypracowywali działania służące ich przeciwdziałaniu. Zadaniem uczestników była odpowiedź na następujące pytania:

1. Jakie są przyczyny wskazanych problemów? Z czego one wynikają?
2. Jakie inne, istotne problemy występują na terenie osiedla? Jaka są ich przyczyny?
3. Jak jest natężenie zidentyfikowanych problemów? Jak długo trwa dane zjawisko?
4. Jakie działania należy podjąć aby przeciwdziałać występującym problemom? Które z nich należy traktować priorytetowo?
5. Jakie projekty, działania już prowadzone należy kontynuować?
6. Jakie są mocne strony obszaru? Jak je wykorzystać w procesie rewitalizacji?

22.13.2. Wybrane kwestie ze spotkania

Przyczyny	Problemy	Działania
<ul style="list-style-type: none"> • Nieprawidłowy podział środków finansowych na modernizację infrastruktury (nieproporcjonalna ilość środków przeznaczonych na osiedle socjalne w stosunku do pozostałej części Starosielc) • Brak współpracy na szczeblu osiedla • Zbyt duża liczba koncesji na alkohol względem ilości mieszkańców (łatwa dostępność) • Niskie wykształcenie • Brak zawodu (kwalifikacji) • Brak motywacji do pracy i odpowiednich wzorców • Istniejące i krzywdzące stereotypy dotyczące osiedla • Własność gruntu (PKP, miejskie, prywatne) • Brak ekranów wyciszających • Duże nasilenie ruchu (ruch samochodów ciężarowych po drogach do tego niedostosowanych) • Brak terenów inwestycyjnych • Izolacja osiedla – poprzez istniejące tory kolejowe 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak infrastruktury drogowej (parkingi, chodniki, strefy osiedlowe) • Zniszczona istniejąca infrastruktura drogowa • Brak infrastruktury społecznej w innej części niż osiedle socjalne • Niska stopień tożsamości lokalnej • Alkoholizm • Zachowania ryzykowne • Przemoc domowa • Duża ilość niebieskich kart • Wysoka stopa bezrobocia • Bezrobocie jako „sposób na życie” • Wyuczona bezradność • Brak miejsc spotkań dla mieszkańców • Brak bezpiecznych miejsc przejścia przez tory, chodników • Znacznie zagrożenia akustyczne dużych części osiedla • Mała liczba podmiotów gospodarczych • Brak poczucia bezpieczeństwa w niektórych rejonach osiedla (ul. Barszczańska, ul. Klepacka) • Brak szkolnictwa zawodowego • Zbyt mała ilość terenów zieleni urządzonej (park, skwer) i ogólnodostępnych obiektów sportowych, w tym placów zabaw • Brak biblioteki • Ograniczony dostęp do lekarza pierwszego kontaktu 	<ul style="list-style-type: none"> • Zmiana podziału administracyjnego dzielnicy • Podjęcie działań w celu zmiany tego stanu rzeczy • Partnerstwo na rzecz rozwiązywania problemów lokalnych • Przyznawanie i odbieranie koncesji po konsultacji z dzielnicowymi i mieszkańcami • Wykorzystanie zasobów (stadion Elewatorska), przywrócenie funkcji – dostępności istniejącemu stadionowi • Utworzenie terenów rekreacyjnych, siłowni „pod chmurką” • Działania promocyjne i informacyjne • Stworzenie mechanizmu porozumienia pomiędzy różnymi właścicielami gruntów • Ograniczenie ruchu pojazdów ciężarowych na ul. Popiełuszki • Instalacja ekranów akustycznych • Bezpieczne planowanie ciągów komunikacyjnych • Podjęcie działań w celu wyodrębnienia terenów pod inwestycje • Dostosowanie wykształcenia mieszkańców do potrzeb rynku pracy • Zwiększenie liczby patroli policyjnych i straży miejskiej • Zwiększenie i poprawienie jakości ciągów komunikacyjnych • Wykorzystanie istniejącej biblioteki w szkole (SP 21)

Przyczyny	Problemy	Działania
	<ul style="list-style-type: none"> • Brak klubów seniora i klubów młodzieżowych • Słaba dostępność komunikacyjna, brak przejazdu kolejowego • Zanieczyszczenie powietrza (niska emisja) • Brak miejscowego planu zagospodarowania dla całego osiedla • Niewystarczająca dostępność do usług 	<ul style="list-style-type: none"> • Dofinansowanie do wymiany indywidualnych źródeł ciepła i unieszkodliwiania azbestu

*największe natężenie problemów społecznych zostało zidentyfikowane w okolicy Barszczańskiej i Klepackiej, gdzie zlokalizowane są mieszkania komunalne i lokale socjalne. Do tych mieszkań zostały przesiedlone osoby z problemami społecznymi z innych osiedli

Atuty	Jak je wykorzystać?
<ul style="list-style-type: none"> • Aktywnie działający członkowie Rady Miejskiej • Dobrze współpracujące parafie osiedlowe • 4 świetlice środowiskowe • Przestrzeń do zagospodarowania ogólnodostępnego, m.in. niezagospodarowane tereny zieleni (przy torach, przy ul. Szkolnej) • Niezagospodarowany budynek przy ul. Elewatorskiej • Duża liczba przedsiębiorstw przy ul. Elewatorskiej • Planowany dworzec PKP w ramach inwestycji „Rail Baltica” 	<ul style="list-style-type: none"> • Składanie interpelacji w sprawach mieszkańców • Budowanie tożsamości lokalnej i animacji środowiska • Zagospodarowanie czasu wolnego • Wybudowanie obiektów rekreacyjnych

22.13.3. Materiały dla uczestników

Program rewitalizacji miasta Białegostoku

Zidentyfikowanie problemy i pytania warsztatowe

Zidentyfikowane problemy - OSIEDLE STAROSIELCE

Sfera społeczna:

- Mała liczba organizacji pozarządowych
- Wysoki odsetek rodzin korzystających z pomocy asystenta
- Wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej (ubóstwo, osoby długotrwale chore, uzależnione od alkoholu i narkotyków, przemoc domowa)
- Wyższy niż średnia dla miasta odsetek przestępstw (bójki, rozboje, pobicia)
- Wysoka liczba uczniów z problemami wychowawczymi i nieotrzymującymi promocji do następnej klasy
- Niski stopień tożsamości lokalnej, identyfikacji z miejscem zamieszkania (dot. w szczególności mieszkańców budynku socjalnego)

Sfera gospodarcza:

- Wysoki odsetek bezrobotnych
- Obecność budownictwa socjalnego
- Upadek dużych firm (KZKS - Kolejowe Zakłady Konstrukcji Stalowych)

Sfera techniczna:

- Wysoki odsetek budynków wybudowanych przed 1970 rokiem

Sfera środowiska:

- Występowanie wyrobów zawierających azbest

Pytania warsztatowe

1. Jakie są przyczyny wskazanych problemów? Z czego one wynikają?
2. Jakie inne, istotne problemy występują na terenie osiedla? Jaka są ich przyczyny?
3. Jak jest natężenie zidentyfikowanych problemów? Jak długo trwa dane zjawisko?

4. Jakie działania należy podjąć aby przeciwdziałać występującym problemom? Które z nich należy traktować priorytetowo?
5. Jakie projekty, działania już prowadzone należy kontynuować?
6. Jakie są mocne strony obszaru? Jak je wykorzystać w procesie rewitalizacji?

Program rewitalizacji miasta Białegostoku

Zakres zagadnień

Sfera społeczna - diagnozowane zjawiska:

- aktywność zawodowa mieszkańców
- status materialny mieszkańców, występujące ubóstwo
- poziom bezpieczeństwa
- poziom edukacji
- stopień aktywności mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym
- poziom kapitału społecznego, w tym zaufania w społeczeństwie
- lokalni liderzy i organizacje pozarządowe
- poziom integracji społecznej, wykluczeni społecznie
- potrzeby społeczne różnych grup mieszkańców (dzieci, młodzież, osoby w wieku produkcyjnym, seniorzy)
- dostępność oferty spędzania czasu wolnego

Sfera gospodarcza - diagnozowane zjawiska:

- poziom przedsiębiorczości mieszkańców
- kondycja przedsiębiorstw
- liczba i dostępność lokali usługowych, sklepów
- zjawisko bezrobocia, grupy wykluczone i zagrożone na rynku pracy
- rynek pracy – dostępni a poszukiwani fachowcy
- wsparcie dla osób poszukujących pracy
- branże szczególnie aktywne na lokalnym rynku
- działalność instytucji otoczenia biznesu
- prowadzone działania z zakresu rozwoju gospodarczego i promocji lokalnej

Sfera przestrzenno-funkcjonalna, środowiskowa, techniczna - diagnozowane zjawiska:

- dostępność infrastruktury technicznej i społecznej np. dostęp do szkoły, ośrodka zdrowia oraz dostęp do usług
- dostęp i jakość podstawowych usług

- dostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru (np. dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych)
- poziom obsługi komunikacyjnej
- ilość i jakość terenów publicznych
- stan środowiska naturalnego
- obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska
- walory środowiska przyrodniczego
- stan techniczny obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym
- rozwiązania techniczne umożliwiające efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska
- stan infrastruktury liniowej

22.14. Zbieranie projektów do programu rewitalizacji

22.14.1. Zbieranie kart projektowych

W dniach 12.12.2016-06.01.2017 miało miejsce zbieranie formularzy projektowych przedsięwzięć proponowanych do rewitalizacji w ramach Programu rewitalizacji miasta Białegostoku. Kartę w wersji papierowej można było pobrać i złożyć w pięciu punktach konsultacyjnych:

- **ul. Słonimska 1** (Budynek Urzędu Miejskiego w Białymstoku),
- **ul. J.K. Branickiego 3/5** (Budynek Urzędu Miejskiego w Białymstoku),
- **ul. Lipowa 16** (Punkt Personalizacji Kart Miejskich BKM),
- **ul. Składowa 11** (Budynek Urzędu Miejskiego w Białymstoku),
- **ul. Nowy Świat 4** (Biuro Strefy Płatnego Parkowania, Punkt Kasowy).

Wersję elektroniczną formularzy projektowych można było pobrać na stronie internetowej www.bialystok.pl, a po uzupełnieniu wydrukować i przekazać w punkcie konsultacyjnym lub przesłać na adres rewitalizacja@eu-consult.pl.

22.14.2. Ocena zgłoszonych projektów

Podczas przeprowadzanych konsultacji zgłoszono łącznie 18 projektów rewitalizacyjnych, w tym 15 zgłoszonych przez stronę społeczną (11 w wersji elektronicznej oraz 4 w wersji papierowej), które poddane zostały wstępnej ocenie według przyjętych kryteriów.

1. Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania zabytkowego budynku przy ul. Sukiennej 5 w Białymstoku na potrzeby placówki opiekuńczo-wychowawczej wraz z rozbudową budynku gospodarczego i nowym zagospodarowaniem terenu,
2. Remont i modernizacja budynku przy ul. Ciepłej 4,
3. Program zagospodarowania terenów w dolinie rzeki Białej w Białymstoku realizowany etapami,
4. Białystok miastem wyciągającym dłoń do potrzebujących,
5. Aktywny Antoniuk,
6. Nowa szansa na nowe życie w mieszkaniach treningowych dla osób bezdomnych,
7. Dawna Misja Barbikańska centrum życia kulturalnego,
8. Koncepcja zagospodarowania terenów zieleni na Osiedlu Bema w Białymstoku,
9. Rewitalizacja tzw. Stawu Młyńskiego na osiedlu Dojlidy,
10. Centrum Aktywności Lokalnej na Włókienniczej,
11. STAROTEKA - biblioteka multimedialna, formalnie filia biblioteczna,
12. Termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 11 z oddziałami integracyjnymi im. K. Makuszyńskiego w Białymstoku,
13. Zadaszenie odcinków ulic okolicy ul. Lipowej i Rynek Kościuszki,
14. Uruchomienie linii autobusowej na trasie Dworzec PKP/PKS -centrum miasta, darmowej dla pasażerów,

15. Parking dla samochodów osobowych przy ul. Wiejskiej na Osiedlu Bema w Białymstoku,
16. Białostocka Kolej Miejska i Aglomeracyjna,
17. Utworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy dla Dorosłych Osób z Autyzmem w Białymstoku,
18. Odtworzenie publicznej drogi gminnej w miejscu dawnej ul. Ostrołęckiej w Białymstoku.

22.14.3. Kryteria oceny projektów rewitalizacyjnych

Kryteria oceny projektów rewitalizacyjnych w ramach Programu rewitalizacji miasta Białegostoku

Złożone karty projektów podlegać będą ocenie zgodnie z przyjętymi kryteriami. Ocena będzie dokonywana przez powołany Zespół. Procedura oceny kart projektów będzie przebiegała dwuetapowo:

1. Ocena formalna
2. Ocena merytoryczna.

W ramach oceny formalnej zostaną zweryfikowane następujące aspekty na zasadzie spełnia/nie spełnia:

1. Czy karta projektu została złożona na przygotowanym formularzu karty projektów?
2. Czy stopień wypełnienia formularza karty projektu pozwala na ocenę merytoryczną jego realizacji?
3. Czy projekt jest realizowany na terenie obszaru rewitalizacji bądź w opisie projektu znajduje się uzasadnienie, że odbiorcami projektu będą osoby mieszkające na obszarze rewitalizacji?
4. Czy zgłoszony projekt jest zgodny z obowiązującym prawem i nie narusz praw osób trzecich?

Karty projektów ocenione pozytywnie zostaną poddane ocenie merytorycznej. W ramach oceny merytorycznej weryfikacji poddane zostaną następujące elementy:

1. Stopień zgodności z przyjętą strategią rozwoju miasta (0 - brak zgodności, 1 – średni stopień zgodności, 2 – wysoki poziom zgodności)
2. Stopień oddziaływania osiągniętych w projekcie rezultatów na zidentyfikowane problemy i negatywne zjawiska w obszarze społecznym (0 – brak oddziaływania, 1 - średni stopień oddziaływania, 2 – wysoki stopień oddziaływania)
3. Stopień komplementarności problemowej projektu (łączenie aspektów społecznych z aspektami: gospodarczymi, technicznymi, środowiskowymi, przestrzenno-funkcjonalnymi) (0 – brak komplementarności, 1 - średni stopień komplementarności, 2 – wysoki stopień komplementarności)
4. Stopień przygotowania projektu do realizacji i realność jego wykonania (0 – brak realności osiągnięcia zakładanych rezultatów projektu, 1 - średni stopień realności osiągnięcia zakładanych rezultatów projektu, 2 – wysoki stopień realności osiągnięcia zakładanych rezultatów projektu)
5. Stopień ryzyka niepowodzenia projektu, projekt nie przyniesie zakładanych rezultatów (0 – wysokie ryzyko, 1 - umiarkowany stopień ryzyka, 2 – wysoki stopień ryzyka)
6. Realizacja projektu w partnerstwie (0 - projekt nie jest realizowany w partnerstwie, 1 - projekt jest realizowany w partnerstwie)

Do włączenia do Programu rewitalizacji zostaną zakwalifikowane te projekty, które otrzymają min. Po 1 punkcie w ramach kryteriów merytorycznych określonych w punktach 1-5.

Zaproponowane projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne do Programu rewitalizacji miasta Białegostoku stanowią jedynie „bank pomysłów” i powinny być jeszcze zweryfikowane w kontekście uwarunkowań prawnych i struktury własnościowej oraz możliwości technicznych i finansowych ich realizacji. Na obecnym etapie trudno jest wskazać źródło finansowania projektu/przedsięwzięcia.

Lp.	Nazwa projektu	Czy karta projektu została złożona na przygotowanym formularzu karty projektów? (0-1)	Czy stopień wypełnienia formularza karty projektu pozwala na ocenę merytoryczną jego realizacji? (0-1)	Czy projekt jest realizowany na terenie obszaru rewitalizacji bądź w opisie projektu znajduje się uzasadnienie, że odbiorcami projektu będą osoby mieszkające na obszarze rewitalizacji? (0-1)	Czy zgłoszony projekt jest zgodny z obowiązującym prawem i nie narusza praw osób trzecich? (0-1)	Stopień zgodności z przyjętą strategią rozwoju miasta (0-2)	Stopień oddziaływania osiągniętych w projekcie rezultatów na zidentyfikowane problemy i negatywne zjawiska w obszarze społecznym (0-2)	Stopień komplementarności problemowej projektu (0-2)	Stopień przygotowania projektu do realizacji i realność jego wykonania (0-2)	Stopień ryzyka niepowodzenia projektu, projekt nie przyniesie zakładanych rezultatów (0-2)	Realizacja projektu w partnerstwie (0-1)	Liczba punktów	Wpis na listę podsta wowa/u zupełni ającą
1	Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania zabytkowego budynku przy ul. Sukiennej 5 w Białymstoku na potrzeby placówki opiekuńczo-wychowawczej wraz z rozbudową budynku gospodarczego i nowym zagospodarowaniem terenu	1	1	1	1	2	2	2	2	2	0	14	P
2	Remont i modernizacja budynku przy ul. Ciepłej 4	1	1	1	1	2	2	2	2	2	0	14	P
3	Program zagospodarowania terenów w dolinie rzeki Białej w Białymstoku realizowany etapami	1	1	1	1	2	2	2	2	2	0	14	P
4	Koncepcja zagospodarowania terenów zieleni na Osiedlu Bema w Białymstoku	1	1	1	1	2	1	2	2	2	1	14	P
5	Białystok miastem wyciągającym dłoń do potrzebujących	1	1	1	1	2	2	2	1	2	1	14	P
6	Nowa szansa na nowe życie w mieszkaniach treningowych dla osób bezdomnych	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1	13	P
7	Centrum Aktywności Lokalnej na Włókienniczej	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	12	P
8	Aktywny Antoniuk	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	12	P

Lp.	Nazwa projektu	Czy karta projektu została złożona na przygotowanym formularzu karty projektów? (0-1)	Czy stopień wypełnienia formularza karty projektu pozwala na ocenę merytoryczną jego realizacji? (0-1)	Czy projekt jest realizowany na terenie obszaru rewitalizacji bądź w opisie projektu znajduje się uzasadnienie, że odbiorcami projektu będą osoby mieszkające na obszarze rewitalizacji? (0-1)	Czy zgłoszony projekt jest zgodny z obowiązującym prawem i nie narusza praw osób trzecich? (0-1)	Stopień zgodności z przyjętą strategią rozwoju miasta (0-2)	Stopień oddziaływania osiągniętych w projekcie rezultatów na zidentyfikowane problemy i negatywne zjawiska w obszarze społecznym (0-2)	Stopień komplementarności problemowej projektu (0-2)	Stopień przygotowania projektu do realizacji i realności jego wykonania (0-2)	Stopień ryzyka niepowodzenia projektu, projekt nie przyniesie zakładanych rezultatów (0-2)	Realizacja projektu w partnerstwie (0-1)	Liczba punktów	Wpis na listę podsta wowa/u zupełni ającą
9	Dawna Misja Barbikańska centrum życia kulturalnego	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	12	P
10	STAROTEKA - biblioteka multimedialna, formalnie filia biblioteczna	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	11	P
11	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 11 z oddziałami integracyjnymi im. K. Makuszyńskiego w Białymstoku	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	11	P
12	Rewitalizacja tzw. Stawu Młyńskiego na osiedlu Dojlidy	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	8	U
13	Parking dla samochodów osobowych przy ul. Wiejskiej na Osiedlu Bema w Białymstoku	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	8	U
14	Utworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy dla Dorosłych Osób z Autyzmem w Białymstoku	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	8	U
15	Odtworzenie publicznej drogi gminnej w miejscu dawnej ul. Ostrołęckiej w Białymstoku	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	7	U
16	Uruchomienie linii autobusowej na trasie Dworzec PKP/PKS - centrum miasta, darmowej dla pasażerów.	1	1	1	1	0	0	1	0	0	1	6	U

Lp.	Nazwa projektu	Czy karta projektu została złożona na przygotowanym formularzu karty projektów? (0-1)	Czy stopień wypełnienia formularza karty projektu pozwala na ocenę merytoryczną jego realizacji? (0-1)	Czy projekt jest realizowany na terenie obszaru rewitalizacji bądź w opisie projektu znajduje się uzasadnienie, że odbiorcami projektu będą osoby mieszkające na obszarze rewitalizacji? (0-1)	Czy zgłoszony projekt jest zgodny z obowiązującym prawem i nie narusza praw osób trzecich? (0-1)	Stopień zgodności z przyjętą strategią rozwoju miasta (0-2)	Stopień oddziaływania osiągniętych w projekcie rezultatów na zidentyfikowane problemy i negatywne zjawiska w obszarze społecznym (0-2)	Stopień komplementarności problemowej projektu (0-2)	Stopień przygotowania projektu do realizacji i realność jego wykonania (0-2)	Stopień ryzyka niepowodzenia projektu, projekt nie przyniesie zakładanych rezultatów (0-2)	Realizacja projektu w partnerstwie (0-1)	Liczba punktów	Wpis na listę podstawa/u zupełniająca
17	Białostocka Kolej Miejska i Aglomeracyjna	1	1	1	1	1	0	0	0	0	1	6	U
18	Zadaszenie odcinków ulic okolicy ul. Lipowej i Rynek Kościuszki	1	1	1	1	0	0	1	0	0	1	6	U

22.15. Formularz uwag CAWI 2

W dniach 06.02.2017-27.02.2017 interesariusze rewitalizacji mieli możliwość zgłaszania uwag do Programu rewitalizacji za pomocą formularza ankiety zamieszczonego na stronie internetowej. Razem z kwestionariuszem udostępniony został aktualny projekt dokumentu oraz mapa obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Kwestionariusz ankiety został wypełniony przez 40 mieszkańców. Poniżej przedstawiono zestawienie zgłoszonych uwag wraz z odpowiedziami na pytania mieszkańców.

W pierwszym pytaniu mieszkańcy mieli możliwość wypowiedzenia się na temat trafności wizji i celów umieszczonych w dokumencie. Zdania w tym temacie nie miało 5% uczestników badania, którzy wybrali odpowiedź „trudno powiedzieć”. Zdecydowana większość badanych (80%) wskazała, że są one przedstawione w sposób trafny. Przeciwnego zdania było 15% respondentów wskazując przede wszystkim na następujące aspekty, które ich zdaniem należałoby poprawić w dokumencie:

Tabela 63. Komentarze osób, które wskazały, że przedstawione w dokumencie wizja i cele są sformułowane w sposób nietrafny wraz z odniesieniem się do nich przez Wykonawcę.

Uwaga	Odpowiedź
Jednym z ważniejszych projektów rewitalizacyjnych, czyli polepszających jakość życia mieszkańców Białegostoku powinna być poprawa funkcjonowania zaniedbanej, niskiej jakości infrastruktury.	W ramach Programu rewitalizacji miasta Białegostoku uwzględniono projekty infrastrukturalne. Należy jednocześnie mieć na uwadze, że w myśl wytycznych Ministerstwa Rozwoju w zakresie rewitalizacji projekty rewitalizacyjne dotyczące infrastruktury powinny stanowić uzupełnienie projektów społecznych (tzw. miękkich).
W moim odczuciu diagnoza społeczna nie została wykorzystana w 100%. Zupełnie pominięte zostały obszary uznane za niezdegradowane, a uważam, że i ich rewitalizacja jest bardzo potrzebna.	Ograniczenia obszaru rewitalizacji wynikają z wytycznych Ministerstwa Rozwoju. Jednocześnie obszary, w których zidentyfikowano problemy określone w wytycznych Ministerstwa Rozwoju w zakresie rewitalizacji zostały oznaczone, jako obszary zdegradowane.
Ogólnie cele są trafne, ale brak poważnego potraktowania problemu zanieczyszczenia powietrza.	Sferze środowiskowej został poświęcony cel 3.5 Programu rewitalizacji. W ramach tego celu są przewidziane działania ukierunkowane np. na zwiększenie efektywności cieplnej w budynkach, które pośrednio wpływają na jakość powietrza.

Uwaga	Odpowiedź
Projekt super, ale proszę uwzględnić BOJARY	Obszary wyznaczone na etapie diagnozy pozostaną już niezmienione. Należy zauważyć, że wyznaczony obszar rewitalizacji wykorzystuje maksymalnie wartości graniczne, które są określone w wytycznych – nie ma, zatem niestety możliwości włączenia kolejnych obszarów do obszaru rewitalizacji.

W kolejnym pytaniu mieszkańców zapytano o to czy przedstawione w dokumencie propozycje działań są odpowiednie, w stosunku do potrzeb i charakterystyki miasta. Rozkład odpowiedzi był identyczny, jak w pytaniu poprzednim tzn. zdecydowana większość osób (80%) uznała, że propozycje działań przedstawione są w sposób właściwy, a przeciwnego zdania było 15% respondentów. Ponownie 5% badanych nie miało zdania na ten temat i wybrało odpowiedź „trudno powiedzieć”.

Tabela 64. Komentarze osób, które wskazały, że przedstawione w dokumencie propozycje działań są sformułowane w sposób niewłaściwy wraz z odniesieniem się do uwag przez Wykonawcę.

Uwaga	Odpowiedź
Przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest za mało, ich realizacja nie jest w stanie zasadniczo wpłynąć na wskaźniki. Kierunki działań są ogólne i ich realizacja jest uzależniona tylko od dobrej woli władz. Działania powinny być precyzyjniejsze.	Projekty zgłaszane w ramach opracowywania programu rewitalizacji były zgłaszane zarówno przez Urząd Miejski w Białymstoku, jak i organizacje pozarządowe oraz innych interesariuszy rewitalizacji. Przedstawione w Programie projekty odnoszą się do konkretnych inwestycji.
W znacznej mierze tak, ale jak powyżej, uważam, że rewitalizacja potrzebna jest całemu miastu, nie tylko obszarom zagrożonym, choć z pewnością przede wszystkim.	Obszar rewitalizacji nie może przekraczać 20% powierzchni miasta oraz nie może na nim mieszkać więcej niż 30% ludności całego miasta. Jest to odgórne ograniczenie wynikające z wytycznych.
Brakuje wiele tematów, prawdopodobnie z powodu powierzchownej wiedzy o problemach miasta.	Projekty rewitalizacyjne, działania i cele były formułowane na podstawie wniosków zgłaszanych przez interesariuszy rewitalizacji w postaci formularzy projektowych. Każda ze zgłoszonych propozycji była rozważana i analizowana, a informacja o niej i punktacji przyznanej danemu projektowi odnotowana w dokumencie.

Trzecim z pytań zadanych respondentom było pytanie o system wdrażania Programu rewitalizacji. W opinii większości (72%) badanych został on sformułowany prawidłowo. Znaczna część respondentów nie ma zdania na ten temat (20%). Pozostali mieszkańcy wskazali, że ich zdaniem system wdrażania został określony w sposób nieprawidłowy. Należy jednocześnie podkreślić, iż pojawiła się jedna uwaga w miarę precyzyjnie definiująca zastrzeżenia do systemu wdrażania:

Tabela 65. Komentarze osób, które wskazały, że przedstawiony w dokumencie system wdrażania jest określony nieprawidłowo wraz z odniesieniem się do uwag przez Wykonawcę.

Uwaga	Odpowiedź
Struktura jest zbyt pionowa, mało partycypacyjna. Społeczne ciało doradcze nie ma właściwie żadnych kompetencji.	Społeczne ciało doradcze posiada kompetencje m. in. w zakresie oceny projektów rewitalizacyjnych, co bezpośrednio wpływa na działania prowadzone w ramach rewitalizacji.

W ostatnim pytaniu poruszona została kwestia wskaźników monitorowania. Większość mieszkańców (66%) określiła zdefiniowane wskaźniki, jako prawidłowe. Pozostali badani nie posiadali opinii na ten temat i wybrali odpowiedź „trudno powiedzieć” (32%). Pojawiła się pojedyncza opinia uznająca wskaźniki monitorowania za sformułowane w sposób nieprawidłowy, jednak w uzasadnieniu respondent nie odniósł się do tej kwestii, a nawiązał do rodzaju projektów wybranych do rewitalizacji, która to kwestia była też poruszona przez tego respondenta w poprzednich pytaniach.

Ostatnią częścią ankiety była tabela, w której respondenci mogli wprowadzać dowolne uwagi odnoszące się bezpośrednio do konkretnych fragmentów Programu rewitalizacji. Zestawienie zgłoszonych uwag wraz z odniesieniem się do nich Wykonawcy przedstawiono poniżej.

Tabela 66. Uwagi respondentów do treści Programu rewitalizacji wraz z odniesieniem się do nich przez Wykonawcę.

Część dokumentu	Uwaga	Odpowiedź
Str. 165, Tab. 30, "projekty uzupełniające", Lp. 11 - oraz - str. 322, Lp. 6	Tabela na stronie 322 kwalifikuje rewitalizację stawu Młyńskiego wg punktacji do programów podstawowych, a tabela 30 na stronie 165 do uzupełniających	Uwagę uwzględniono
15. propozycja dotycząca odbudowy drogi publicznej, dawnej ostrołęckiej	Powinna trafić do części podstawowej, a nie listy uzupełniającej.	Uwagi nie uwzględniono – wskazany projekt posiada charakter stricte infrastrukturalny, przez co jego ocena pod względem wpływu na sferę społeczną jest niska, co między

Część dokumentu	Uwaga	Odpowiedź
		innymi implikuje wpis tegoż projektu na listę uzupełniającą.
BOJARY	-	Brak możliwości dołączenia wskazanego obszaru do obszaru rewitalizacji, co wynika z przeprowadzonej diagnozy oraz wytycznych Ministerstwa Rozwoju dotyczących rewitalizacji.
p. 7.2 - 7.5	Podanie aktualnych danych o zanieczyszczeniu powietrza, określenie wpływu zanieczyszczenia na jakość życia, propozycje działań zmniejszających zanieczyszczenie i kompensacji, ocena efektywności działań.	Działania ukierunkowane na poprawę jakości środowiska zostały przedstawione w ramach celu 3.5. Przedstawione dane są najbardziej aktualnymi danymi potwierdzonymi oficjalnie i dostępnymi w formie pozwalającej na analizę przestrzenną w podziale na jednostki analityczne.
Antoniuk zachodni	Nowe miejsca parkingowe na osiedlu	Uwaga nieuwzględniona – uwaga może zostać uwzględniona w przyszłości, przy uzupełnianiu listy projektów rewitalizacyjnych.
Popieram działanie. Projektów stowarzyszenie ku dobrej. Nadziei	Popieram działanie. Projektów stowarzyszenia ku dobrej. Nadziei	-
Całość dokumentu w różnych miejscach	Rzeka w Białymstoku ma nazwę Biała, a nie Białka	Uwagę uwzględniono – poprawiono nazewnictwo w całym dokumencie
Część dotycząca zgłoszonych projektów	<p>1. Projekty zgłoszone na budynek przy ul. Włókienniczej 16. Warto połączyć w tym budynku dwa pomysły. Parter przeznaczyć na działania na rzecz seniorów a piętro na mieszkania treningowe.</p> <p>2. Warto zrealizować projekty wspierające tworzenie mieszkań treningowych zarówno dla bezdomnych jak i niepełnosprawnych. To nic, że część proponowanych lokalizacji jest poza terenem rewitalizacji jak budynek na ul. Żelaznej. Ale będą one</p>	Zgłoszone propozycje zostaną rozważone także na etapie składania wniosków o dofinansowanie wskazanych projektów. Projekty, które znajdują się poza obszarem rewitalizacji mogą zostać zrealizowane, jako projekty komplementarne.

Część dokumentu	Uwaga	Odpowiedź
	<p>służyć ludziom znajdującym się teraz na terenie rewitalizowanym.</p> <p>3. Budynek Misji Barbikańskiej powinien być wyremontowany i świetnym pomysłem jest umieszczeniem tam centrum kulturalnego tego osiedla.</p> <p>4. Budynek na Grochowej powinien być wyremontowany z zewnątrz oraz w środku na tyle by go nie zamykać, powinien cały czas służyć bezdomnym</p>	
Strona 160 budynek byłej Misji Barbikańskiej	budynek zabytkowy niezbędny jest remont, bo było tam kino a przecież to był kiedyś kościół	Program rewitalizacji przewiduje realizację projektu związanego z tym budynkiem
str160 ul. Grochowa 2a	potrzebny remont budynku	Projekty Stowarzyszenia, które mieści się pod tym adresem są uwzględnione w Programie rewitalizacji
Str. 160 budynek byłej Misji Barbikańskiej	Budynek istniejący do remontu	Program rewitalizacji przewiduje realizację projektu związanego z tym budynkiem
cel 5.	Stowarzyszeniu "Ku Dobrej Nadziei" należy się pomoc, bo oni naprawdę kompleksowo pomagają osobom bezdomnym.	Projekty Stowarzyszenia, są uwzględnione w Programie rewitalizacji
dotyczy przedsięwzięcia - Nowa szansa na nowe życie w mieszkaniach treningowych dla osób bezdomnych	owszem budynek na ulicy Żelaznej znajduje się poza obszarem rewitalizowanym jednak służyłby osobom z terenu rewitalizacji	Projekt Stowarzyszenia został uwzględniony w Programie rewitalizacji
p.14	Włączenie do „celów” alternatywnych dla autobusów środków komunikacji zbiorowej (zmniejszenie zanieczyszczenie powietrza i szybkość połączenia), np. kolej miejska.	Wprowadzono dla celu 3.5 kierunek działań: modernizacja komunikacji miejskiej z uwzględnieniem alternatywnych, ekologicznych rozwiązań. Ewentualne projektu z tego zakresu do rozważenia przy uzupełnianiu listy projektów rewitalizacyjnych.
Antoniuk zachodni	zadaszenie i wiatrochron na śmietniki	Kwestia realizacji tego rodzaju projektu do

Część dokumentu	Uwaga	Odpowiedź
		rozważenia w przypadku uruchomienia procedury uzupełniającej projektu rewitalizacyjne
strona 160 budynek ul. Grochowa 2a	pomoc bezdomnym i niezbędne miejsce, by pomóc tym ludziom podnieść się z życiowej porażki	Projekt uwzględniony w Programie rewitalizacji
str 160 budynek byłej Misji Barbikańskiej	budynek zabytkowy , warto go wyremontować	Projekt uwzględniony w Programie rewitalizacji
Projekt na stworzenie mieszkań dla bezdomnych.	Remont ośrodka dla bezdomnych	Projekt uwzględniony w Programie rewitalizacji
Str 160	fajnie, że mimo, iż budynek nie jest w obszarze rewitalizacji, to została zauważona potrzeba	-
dotyczy przedsięwzięcia - Białystok miastem wyciągającym dłoń do potrzebujących	budynek na ulicy Grochowej jest potrzebny aby służyć osobom bezdomnym w wychodzeniu z bezdomności i choć w tym momencie jego funkcja nie jest zgodna z miejskim planem zagospodarowania, jednakże plan zagospodarowania można zmienić.	Projekt uwzględniony w Programie rewitalizacji
Antoniuk zachodni	Nowe nasadzenia drzew i krzewów wzdłuż ul. Wierzbowej - w wyniku przebudowy ul. Wierzbowej wycięto znaczną ilość drzew i krzewów a w szczególności jest to widoczne na łuku między Wierzbową 17 a 15 co powoduje przedostawanie się hałasu i spalin z drogi	Kwestia realizacji tego rodzaju projektu do rozważenia w przypadku uruchomienia procedury uzupełniającej projektu rewitalizacyjne.
Antoniuk, Młodych	centrum handlowe Auchan niszczy małe przedsiębiorstwa	Brak możliwości podjęcia działań w ramach rewitalizacji ograniczających funkcjonowanie centrum handlowego. Do rozważenia pozostaje kwestia dodania, w przypadku uzupełniania listy projektów projektu wspierającego lokalnych przedsiębiorców.

22.16. Debata podsumowująca

22.16.1. Informacje o spotkaniu

Termin: 21.02.2017

Miejsce: Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Białymstoku, ul. Ciepła 40

Uczestnicy: w spotkaniu wzięło udział 41 osób

Cel spotkania: konsultacja głównych założeń Programu

Przebieg spotkania:

W pierwszej części spotkania zostały przedstawione podstawowe informacje na temat rewitalizacji. Następnie podsumowane zostały działania przeprowadzone w ramach poszczególnych etapów projektu. Kolejnym krokiem było wskazanie, w jaki sposób istnieje możliwość zgłaszania uwag do Programu, po zakończonym spotkaniu.

Po omówieniu części organizacyjnej, przedstawiony został obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji, wskazane zostały metody delimitacji, a także czynniki potwierdzające wybór obszaru. Kolejnym krokiem było zaprezentowanie wizji obszaru rewitalizacji oraz celów służących jego realizacji – celu nadrzędnego oraz celów strategicznych i operacyjnych. Ostatnim elementem części prezentacyjnej było przedstawienie zgłoszonych projektów rewitalizacyjnych w podziale na główne i uzupełniające.

W dalszej części spotkania odbyła się dyskusja, podczas której wszystkie zainteresowane osoby mogły zgłosić swoje propozycje zmian bądź uwagi do dokumentu. Poniżej znajduje się zestawienie zgłoszonych uwag wraz z odniesieniem się do nich.

22.16.2. Zgłoszone uwagi podczas debaty

Uwaga	Odpowiedź
Edukacja może dotyczyć nie tylko dzieci, ale również dorosłych	Działania dotyczące edukacji dorosłych zawierają się w celu 2.1 Wzrost aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców
Czy w Programie przewidziane są działania na rzecz osób niepełnosprawnych, żyjących samotnie bądź z rodzinami?	Działania w ramach tego celu zostały przewidziane w ramach celu 1.3 1.3. Zwiększona dostępność do usług społecznych dla mieszkańców, w szczególności w kierunku działania Rozwój usług dla osób starszych i niepełnosprawnych.
Czy w Programie przewidziane są działania mające na celu rewitalizację gospodarczą Białegostoku, a co za tym idzie rewitalizację społeczną, która powstrzyma odpływ młodych osób. Obecnie rozwija się głównie działalność deweloperska, przemysł znika, firmy przenoszą się do miejscowości ościennych.	Odpowiedzią na te problemy są działania przewidziane do realizacji w ramach celu strategicznego nr 2 Zaktywizowane zawodowo społeczeństwo i rozwinięty pod względem gospodarczym obszar rewitalizacji.
W mieście widoczne jest zjawisko wyjeżdżania ludzi młodych, widoczne są pustostany. Jak rewitalizacja może przyczynić się do poprawy tej sytuacji?	Program zakłada kompleksowe działania zarówno przyczyniające się do poprawy warunków życia mieszkańców, do poprawy warunków gospodarczych oraz zagospodarowania przestrzennego.
Zwrócenie uwagi, że informacja np. o konsultacjach nie powinna być prowadzona tylko w Internecie.	Zwrócono uwagę, że informacja była dostępna nie tylko w formie elektronicznej, ale także w innych formach.
Zauważono, że projekty uzupełniające dotyczą różnych sfer, w tym także społecznej. Czy projekty	Na liście projektów uzupełniających znalazły się projekty o zasięgu ogólnomiejskim, bądź zlokalizowane poza obszarem rewitalizacji, które oddziałują na obszar rewitalizacji – ale nie dotyczą

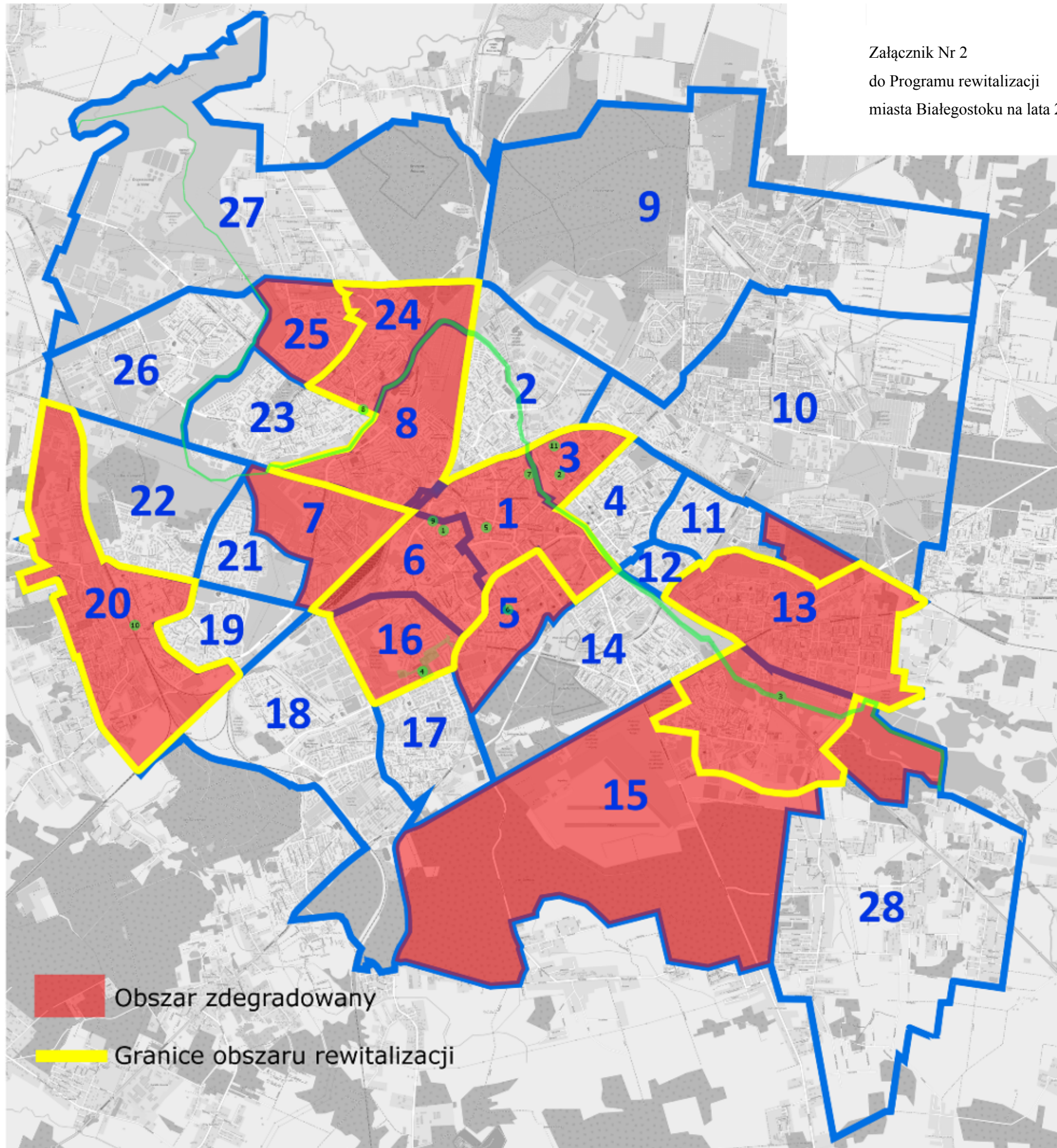
Uwaga	Odpowiedź
uzupełniające nie powinny dotyczyć pozostałych sfer, poza społeczną?	go wyłącznie. Dodatkowo na liście projektów uzupełniających znalazły się projekty komplementarne do głównych, ale nie mające jeszcze określonych ram organizacyjnych oraz finansowych. Te projekty dotyczą zarówno sfery społecznej jak i pozostałej.
Czy projekty uzupełniające zostaną uszczegółowione?	W chwili obecnej nie podjęto decyzji kto i w jakiej formie ma realizować konkretne działania. W ramach projektów uzupełniających przedstawiono sugestie, możliwe działania, mogą to być np. konkursy dla organizacji pozarządowych dotyczące przeciwdziałania zjawisku wykluczenia społecznego na obszarze rewitalizacji. Należy to rozumieć jako możliwe projekty/przedsięwzięcia, które przyczynią się do przeciwdziałania zdiagnozowanym problemom.
Zgodnie z informacjami wszystkie zgłoszone projekty są oceniane zgodnie z przyjętymi kryteriami dotyczącymi możliwości ich realizacji. Czy w przypadku, gdy projekt taki zostanie oceniony negatywnie pod kątem możliwości realizacji (np. nie będzie zgodny z zapisami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego), to czy w takim wypadku projekt taki zostanie usunięty z programu i nie brany jako możliwy do realizacji?	Projekty wpisane do Programu stanowią bank pomysłów na działania rewitalizacyjne. Nie oznacza to, że wszystkie z nich zostaną zrealizowane.
Nie ma żadnego projektu zgłoszonego na osiedlu Skorupy.	W związku z tym, że na tym osiedlu nie zostały zgłoszone projekty szczegółowe, obowiązują dla niego ogólne działania wpisane do Programu.
W opracowaniu nie widać powiązania z poprzednim tego typu opracowaniem. Uwaga zgłoszona w terminie w formie pisemnej.	Zbieranie uwag trwało do 27.02.2017 wszystkie uwagi pisemne zostały przeanalizowane i udzielono na nie odpowiedzi.
Pytanie o budynek przy ul. Ciepłej 4 – w Programie przy projektach jest zapis, że budynek zostanie przeznaczony na działalność placówki opiekuńczo-wychowawczej, ale także w Programie znalazła się propozycja, żeby zgodnie z sugestiami przeznaczyć go na centrum aktywności lokalnej mieszkańców os. Sienkiewicza.	W chwili obecnej nie ma ostatecznego przesądzenia dotyczącego przeznaczenie budynku. Decyzja będzie podjęta po rozważeniu możliwości organizacyjnych, technicznych i finansowych realizacji danego projektu.
Czy termin 27.02.2017 r. to jest termin na zgłaszanie dodatkowych projektów?	Do 27.02.2017 r. można zgłaszać uwagi do Programu, ale już nie same projekty.
Propozycja dodania współczynnika podziału środków finansowych w zależności od użyteczności projektu tj. w zależności od tego ile osób obejmuje dany projekt swoim zasięgiem.	W tym momencie nie ma jeszcze określonych środków na realizację poszczególnych przedsięwzięć, dlatego też ten podział nie jest możliwy do zastosowania.
Jak ma wyglądać projekt dotyczący zadania ulicy Lipowej?	Projekt został przedstawiony przez wnioskodawcę – przedstawiciela Federacji Zielonych
Czas na wypracowanie projektów wspólnych partnerskich na każdym osiedlu był za krótki, więc mam nadzieję, że zostanie to nadrobione w czasie	Program jest dokumentem otwartym, zakładana jest jego aktualizacja, więc możliwość zmiany projektów jest dopuszczalna.

Uwaga	Odpowiedź
trwania programu, bo inaczej zakładane cele nie zostaną zrealizowane.	Ponadto organizowane były spotkania, organizacje, które były zainteresowane złożeniem projektu w wyznaczonym czasie to zrobiły.
W jaki sposób uwagi zgłoszone przez mieszkańców podczas spotkań zostały uwzględnione w Programie?	Propozycje mieszkańców zostały uwzględnione przede wszystkim przy opracowywaniu kierunków działań.
Ile osób uczestniczyło w spotkaniach, czy była policja, jak to zostało ujęte w Programie? Jaki to miało wpływ na diagnozę, bo wyciągnięte są wnioski, ale czy dane do analizy były dobre.	<p>Diagnoza opracowana była głównie na podstawie danych ilościowych pozyskanych od różnych jednostek i instytucji.</p> <p>Poza tym prowadzone były spotkania, w których uczestniczyło od kilku do kilkunastu osób, byli to przedstawiciele mieszkańców, policji, MOPR.</p>
W Ministerstwie Rozwoju organizowane były spotkania, na których poruszane były kwestie rewitalizacji, włączenia społecznego. Są miasta, które realizują już działania w tym kierunku np. Poznań, Gdańsk, Warszawa, Starogard Gdański, więc warto korzystać z dobrych praktyk.	Dobre praktyki są odpowiednim źródłem do czerpania inspiracji odnośnie projektów, które mogą być realizowane w ramach rewitalizacji. Należy jednak pamiętać, że każde miasto ma swoją specyfikę i nie każdy projekt odpowiedni dla danego społeczeństwa sprawdzi się w innym miejscu.
Projekt w obecnej formie nie jest zamknięty, ma być ewaluowany, czy w przyszłości poprawione będą błędy i niedociągnięcia związane z niewystarczającą ilością informacji, spotkań itp.	<p>Nie można w tym przypadku mówić o błędach i niedociągnięciach, gdyż informacje o planowanych działaniach pojawiły się w telewizji, na plakatach, ulotkach, w autobusach miejskich, Internecie. Użyte zostały do poinformowania mieszkańców różne kanały informacji.</p> <p>Miasto będzie odpowiedzialne za aktualizację dokumentu, więc wówczas będą prowadzone ewentualnie dodatkowe działania.</p>
Czy projekt dotyczący kolei miejskiej jest wpisany jako projekt rezerwowy?	Projekt dotyczący kolei znalazł się na liście projektów uzupełniających, z tego względu, że jest to projekt ogólnomiejski i nie ma wystarczającego oddziaływania społecznego na mieszkańców obszaru rewitalizacji. Jednocześnie projekt przed przystąpieniem do realizacji będzie musiał zostać poddany weryfikacji pod kątem organizacyjnym i finansowym.

Załącznik Nr 2
do Programu rewitalizacji
miasta Białegostoku na lata 2017 - 2023

23. Załącznik 2 Mapa obszaru zdegradowanego i rewitalizacji Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych

Osiedla

- 1 Centrum
- 2 Białostoczek
- 3 Sienkiewicza
- 4 Bojary
- 5 Piaski
- 6 Przydworcowe
- 7 Młodych
- 8 Antoniuk
- 9 Jaroszkówka
- 10 Wygoda
- 11 Piasta
- 12 Piasta II
- 13 Skorupy
- 14 Mickiewicza
- 15 Dojlidy
- 16 Bema
- 17 Kawaleryjskie
- 18 Nowe Miasto
- 19 Zielone Wzgórze
- 20 Starosielce
- 21 Słoneczny Stok
- 22 Leśna Dolina
- 23 Wysoki Stoczek
- 24 Dziesięciny I
- 25 Dziesięciny II
- 26 Bacieczki
- 27 Zawady
- 28 Dojlidy Górne

Projekty zgłoszone (lista projektów podstawowych)

1	Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania zabytkowego budynku przy ul. Sukiennej 5 w Białymstoku na potrzeby placówki opiekuńczo-wychowawczej wraz z rozbudową budynku gospodarczego i nowym zagospodarowaniem terenu
2	Remont i modernizacja budynku przy ul. Ciepłej 4
3	Program zagospodarowania terenów w dolinie rzeki Białej w Białymstoku realizowany etapami
4	Koncepcja zagospodarowania terenów zieleni na Osiedlu Bema w Białymstoku
5	Białystok miastem wyciągającym dłoń do potrzebujących
6	Nowa szansa na nowe życie w mieszkaniach treningowych dla osób bezdomnych
7	Centrum Aktywności Lokalnej na Włókienniczej
8	Aktywny Antoniuk
9	Dawna Misja Barbikańska centrum życia kulturalnego
10	STAROTEKA - biblioteka multimedialna
11	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej Nr 11 z oddziałami integracyjnymi im K. Makuszyńskiego w Białymstoku

UZASADNIENIE

Wykonując postanowienia uchwały Rady Miasta Białystok Nr XXIII/388/16 z dnia 30 maja 2016r. w sprawie przystąpienia do prac nad wyznaczeniem obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Białegostoku Miasto przystąpiło do opracowywania Programu rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2017-2023. Program został opracowany w oparciu o *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 r. Ministra Rozwoju* przez firmę zewnętrzną wyłonioną zgodnie z Prawem Zamówień Publicznych.

Program rewitalizacji ma charakter kompleksowy. Zawiera diagnozę wraz z metodologią jej opracowania, wizję, cele strategiczne i operacyjne oraz główne kierunki działań na obszarach rewitalizacji. W proces opracowywania zaangażowana była aktywnie społeczność lokalna m.in.: mieszkańcy, radni Rady Miasta Białystok, radni Rady Osiedli, przedstawiciele: organizacji pozarządowych, Policji, Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie i innych podmiotów poprzez udział w konsultacjach społecznych m.in.: warsztacie strategiczno-diagnostycznym, spotkaniach warsztatowo-konsultacyjnych, badaniach ankietowych przeprowadzonych metodą CAPI i CAWI, w procesie zgłaszania kart projektów rewitalizacyjnych, debacie publicznej z mieszkańcami, jak również poprzez składanie wniosków i uwag w formie poczty tradycyjnej i elektronicznej.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku pismem z dnia 01.02.2017 r. oraz Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku pismem dnia 09.02.2017 r. wystosowali opinie, w których odstąpili od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla „Programu rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2017-2023”.

W czerwcu 2016 r. został złożony wniosek i w grudniu Miasto Białystok podpisało z Urzędem Marszałkowskim Województwa Podlaskiego umowę na dofinansowanie opracowania Programu rewitalizacji miasta Białegostoku na lata 2017-2023 w ramach projektu pn.: „Opracowanie Programu Rewitalizacji dla obszarów zdegradowanych w mieście Białystok” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz z Budżetu Państwa. Program rewitalizacji jest podstawowym dokumentem i warunkiem wymaganym przy ubieganiu się o pozyskiwanie środków zewnętrznych na finansowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w tym z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020. Działania te w dłuższej perspektywie przyczynią się do zniwelowania zdiagnozowanych problemów i wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszarów rewitalizacji.